

Krzysztof Błoński • Augustyna Burlita • Jolanta Witek

SUBIEKTYWNA I OBIEKTYWNA **JAKOŚĆ ŻYCIA**

W PROCESIE ZARZĄDZANIA
JEDNOSTKAMI SAMORZĄDU
TERYTORIALNEGO

Subiektywna i obiektywna jakość życia w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego

UNIwersytet Szczeciński
ROZPRAWY I STUDIA T. (MCCXLVI) 1222

Krzysztof Błoński, Augustyna Burlita, Jolanta Witek

**Subiektywna i obiektywna jakość życia w procesie
zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego**

Szczecin 2021

Rada Wydawnicza

Barbara Braid, Anna Cedro, Urszula Chęcińska, Rafał Klóska
Maciej Kowalewski, Ewa Mazur-Wierzbicka, Jarosław Nadobnik
Grzegorz Wejman, Renata Ziemińska, Magdalena Zioło
Andrzej Skrendo – przewodniczący Rady Wydawniczej
Elżbieta Zarzycka – dyrektor Wydawnictwa Naukowego

Recenzent

prof. dr hab. Anna Dąbrowska, SGH w Warszawie

Redakcja językowa

Justyna Bednarska / e-dytor.pl

Korekta

Paulina Kaczyńska-Domagalska

Skład komputerowy

Marcin Kaczyński

Projekt okładki

Piotr Kryk

Krzysztof Błoński ORCID: 0000-0002-1713-625X
Augustyna Burlita ORCID: 0000-0002-5355-3237
Jolanta Witek ORCID: 0000-0002-8120-6494

Wersja elektroniczna publikacji
dostępna na licencji CC BY-SA 4.0

© Copyright by Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2021

DOI 10.18276/978-83-7972-767-4

ISBN 978-83-7972-767-4 (online)

ISBN 978-83-7972-489-5 (print)

ISSN 0860-2751

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO

Wydanie I. Ark. wyd. 12,0. Ark. druk. 16,9. Format 170/240

Spis treści

Wstęp (Augustyna Burlita) /7

Rozdział 1. Jednostki samorządu terytorialnego w procesie zarządzania
(Jolanta Witek, Krzysztof Błoński) /11

Rozdział 2. Znaczenie obiektywnej i subiektywnej jakości życia dla kreowania
rozwoju społeczno-gospodarczego przez samorządy terytorialne
(Augustyna Burlita, Krzysztof Błoński) /29

Rozdział 3. Metodyka badań (Krzysztof Błoński) /49

Rozdział 4. Ocena subiektywnej jakości życia mieszkańców
w świetle badań pierwotnych (Augustyna Burlita) /65

Rozdział 5. Obiektywna jakość życia mieszkańców badanych jednostek
samorządu terytorialnego w oparciu o dane wtórne (Augustyna Burlita) /81

Rozdział 6. Porównanie subiektywnej i obiektywnej jakości życia a strategię
rozwoju w badanych jednostkach samorządu terytorialnego
(Krzysztof Błoński, Jolanta Witek) /105

Zakończenie (Augustyna Burlita) /145

Załącznik 1. Wyniki badań ankietowych /147

Załącznik 2. Zestawienie wartości obiektywnych wskaźników jakości życia
dla województw zachodniopomorskiego i wielkopolskiego /179

Załącznik 3. Zestawienie wartości subiektywnych i obiektywnych wskaźników jakości
życia dla analizowanych powiatów /197

Bibliografia /253

Spis tabel /262

Spis rysunków /265

Spis wykresów /265

Informacje o autorach /266

Summary /267

Wstęp

(Augustyna Burlita)

Problematyka jakości życia w kontekście zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego (JST) nabiera obecnie szczególnego znaczenia. Wśród głównych przyczyn takiej sytuacji można wymienić po pierwsze wprowadzenie do funkcjonowania administracji publicznej, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mechanizmów ekonomicznych, reguł rynkowych i konkurencji wraz ze stosownymi narzędziami. Zaowocowało to m.in. koniecznością skoncentrowania się przez JST na potrzebach i oczekiwaniach odbiorców usług publicznych, w tym mieszkańców, oraz komunikowania się z nimi, a przy tym jak najlepszego wywiązywania się z obowiązków świadczenia usług publicznych (Błoński 2018). Po drugie jakość życia jako nadrzędny cel zrównoważonego rozwoju miasta, gminy, powiatu, regionu, kraju czy świata stanowi priorytety i cele wskazywane w wielu dokumentach oraz strategiach rozwoju, m.in. w długookresowych strategiach rozwoju Polski, Unii Europejskiej czy ONZ (Monitor Polski 2013; <https://ec.europa.eu...>; <http://www.unesco.pl/662>). Po trzecie zaś jakość życia mieszkańców jest ważnym miernikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki terytorialnej. Przy tym wysoka jakość życia może być zarówno istotnym wyróżnikiem gminy/powiatu czy miasta, kształtującym pozytywny wizerunek obszaru, jak i czynnikiem decydującym o jego konkurencyjności. Ma ona również pozytywny wpływ na poziom kapitału społecznego i ludzkiego, które jako czynniki endogenne (wewnętrzne) decydują o różnicach w rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, w tym ich innowacyjności i konkurencyjności. Sposób zarządzania JST powinien pobudzać te zasoby, przyczyniając się do ich rozwoju (Kukliński 2003, s. 9–10), a w rezultacie także do podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Dlatego też coraz więcej jednostek samorządu terytorialnego jest zainteresowanych badaniami jakości życia mieszkańców, zwłaszcza w układach lokalnych. Infrastruktura funkcjonalna danego obszaru, środowisko naturalne, układ przestrzenny czy lokalny rynek pracy mają istotny wpływ na jakość życia mieszkańców

miasta, gminy czy powiatu. A realizowane na danym obszarze badania subiektywnej i obiektywnej jakości życia pozwalają lepiej zrozumieć potrzeby mieszkańców, poznać ich opinie, zidentyfikować luki pomiędzy subiektywną i obiektywną jakością życia oraz ocenić ekonomiczne, społeczne i ekologiczne skutki działań realizowanych w procesie zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Dostarczają więc władzom samorządowym wielu informacji istotnych w procesie zarządzania, m.in. dla formułowania celów i strategii rozwoju oraz oceny ich realizacji.

W nurt przedstawionych rozważań wpisuje się niniejsza monografia, w której podjęto problematykę roli oraz badania subiektywnej i obiektywnej jakości życia mieszkańców w kontekście zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego na przykładzie wybranych powiatów. Na treść opracowania składają się zarówno rozważania teoretyczne, jak i wyniki zrealizowanych badań empirycznych, które zaprezentowano w sześciu rozdziałach, uzupełnionych o wstęp i zakończenie.

I tak rozdział pierwszy przedstawia istotę, specyfikę i proces zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego (tzw. zarządzania publicznego) jako warunku efektywnego wykorzystania zasobów danej JST i realizacji założonych celów, w tym zaspokajania zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia przypisanych JST usług publicznych.

W rozdziale drugim scharakteryzowano znaczenie jakości życia dla kreowania rozwoju społeczno-gospodarczego przez samorządy terytorialne. Podkreślono także potrzebę zintegrowanego podejścia do tej problematyki, obejmującego zarówno subiektywną (tj. wynikającą z odczuwanej przez człowieka satysfakcji z różnych aspektów życia), jak i obiektywną (czyli wynikającą z warunków życia na danym obszarze) jakość życia. Przedstawiono również koncepcje i przykłady pomiaru jakości życia uwzględniające jej kontekst subiektywny i obiektywny. Takie podejście ma istotne znaczenie w badaniach na poziomie lokalnym, zwłaszcza w odniesieniu do kreowania zrównoważonego rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, na co wskazują m.in. przedstawione w rozdziale możliwe kierunki wykorzystania wyników badań obiektywnej i subiektywnej jakości życia w układach lokalnych.

Rozważania zawarte w części teoretycznej stanowiły tło dla problematyki pomiaru subiektywnej i obiektywnej jakości życia w układzie lokalnym w odniesieniu do procesu zarządzania JST, które to zagadnienia przedstawiono na podstawie autorskich badań wtórnych i pierwotnych zrealizowanych w latach 2016–2018 w czterech powiatach: wałęckim, drawskim, złotowskim i czarnkowsko-trzcianeckim.

Metodykę przeprowadzonych badań własnych charakteryzuje rozdział trzeci. Opisano w nim sposób pomiaru subiektywnej jakości życia mieszkańców wymienionych powiatów. Badania te przeprowadzono na reprezentatywnej losowo dobranej próbie mieszkańców z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety bezpośredniej i pięciostopniowej skali do pomiaru subiektywnie odczuwanej satysfakcji z różnych aspektów jakości życia. Natomiast oceny obiektywnej jakości życia dokonano na podstawie wskaźników oszacowanych na podstawie danych zastanych dla obszarów jakości życia, na które samorząd terytorialny ma bezpośredni lub pośredni wpływ, tj.: zdrowia, komunikacji, bezpieczeństwa socjalnego i publicznego, czasu wolnego, środowiska naturalnego, edukacji i pracy. W każdym z wymienionych obszarów wskazano aspekty możliwe do monitorowania przez JST i przypisano im wskaźniki.

W rozdziale czwartym zaprezentowano wyniki badań empirycznych subiektywnej jakości życia, czyli poziomu zadowolenia mieszkańców czterech wymienionych powiatów z różnych aspektów życia osobistego, życia zawodowego, życia w obecnym miejscu zamieszkania oraz życia ogółem. Przedstawiono również wagi, jakie respondenci przykładali do poszczególnych obszarów życia, ponieważ oczekiwania ludzi w konfrontacji z tym, czego doświadczają, mają istotny wpływ na subiektywne oceny jakości życia. Odpowiedzi respondentów stanowiły podstawę do wyznaczenia Indeksu Jakości Życia mieszkańców poszczególnych powiatów (QLI – *Quality of Life Index*) opartego na metodyce CSI (*Customer Satisfaction Index*). Indeks ten ma charakter miary agregatowej złożonej z trzech tzw. sub-indeksów odnoszących się do poziomu zadowolenia mieszkańców z warunków życia w powiecie, życia osobistego i życia zawodowego, którym z kolei przypisano określone aspekty subiektywnej jakości życia. Przedstawiono także zróżnicowanie wyznaczonych indeksów i sub-indeksów w badanych powiatach oraz w zależności od cech demograficznych ankietowanych.

Rozdział piąty z kolei prezentuje dane statystyczne charakteryzujące warunki życia (czyli obiektywną jakość życia) mieszkańców badanych czterech powiatów w odniesieniu do wyżej wymienionych obszarów, które to dane zestawiono ze średnimi wskaźnikami charakteryzującymi obiektywne warunki jakości życia w województwie zachodniopomorskim (w którym ulokowane są powiaty drawski i wałecki) oraz wielkopolskim (do którego należą powiaty czarnkowsko-trzcianecki i złotowski).

Porównania wyników obu zrealizowanych badań, tj. subiektywnej i obiektywnej jakości życia, dokonano w ostatnim – szóstym rozdziale, zestawiając wskaźniki charakteryzujące poszczególne obszary jakości życia w badanych powiatach, przy czym w odniesieniu do obiektywnej jakości życia analizowano dane za lata 2013–2016. W analizie relacji zachodzących pomiędzy badanymi aspektami jakości życia wykorzystano autorską koncepcję opartą na metodzie Filippa i Ferringa (Sęk 1993, s. 111–112), którzy wyróżnili korzystne i niekorzystne warunki charakteryzujące obiektywną jakość życia oraz pozytywną i negatywną ocenę subiektywnej jakości życia. Pozwoliło to na wskazanie obszarów wymagających dodatkowych, bardziej szczegółowych badań w celu lepszego objaśnienia analizowanych zjawisk czy też przyczyn rozbieżności pomiędzy subiektywnymi i obiektywnymi ocenami określonych obszarów.

W zakończeniu sformułowano najważniejsze wnioski z przeprowadzonych badań.

Rozdział 1

Jednostki samorządu terytorialnego w procesie zarządzania

(Jolanta Witek, Krzysztof Błoński)

Sprawne państwo poprzez zwiększenie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych, zwłaszcza administracji w relacjach z obywatelami i przedsiębiorcami, sprzyja budowie przewag konkurencyjnych kraju oraz działających w nim podmiotów gospodarczych i społecznych. Szczególną rolę w tym procesie odgrywają jednostki samorządu terytorialnego. Jednym z przypisywanych im zadań jest inicjowanie procesów rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej i regionalnej, w tym dbałość o jakość życia obywateli.

Aktywność samorządu terytorialnego poprzez realizację zadań własnych i zleconych ma ogromny wpływ na rozwój JST zarówno w aspekcie społecznym, przyrodniczym, jak i gospodarczym. Zadaniem JST jest takie dysponowanie środkami finansowymi, aby ich rozwój miał charakter zintegrowany i przyczyniał się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Usytuowanie samorządu terytorialnego w strukturze administracji publicznej i konstytucyjnie określone jego atrybuty w znacznej mierze wpływają na sposób i sfery zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Władze samorządowe uzyskały instrument do samodzielnego kształtowania swoich decyzji zarządczych, z uwzględnieniem specyfiki i potrzeb konkretnej jednostki samorządu. Owa niezależność znajduje wyraz szczególnie w (Garlicki 1999):

- a) powierzeniu samorządowi wyłączności w realizowaniu określonych zadań (tzw. zadania własne);
- b) nadaniu samorządowi odrębnej struktury organizacyjnej;
- c) nadaniu jednostkom samorządu (gminom, powiatom, województwom) osobowości prawnej i przyznaniu im prawa własności lokalnych składników majątku publicznego (mienie komunalne, mienie powiatu i mienie samorządu wojewódzkiego);
- d) zapewnieniu samodzielności budżetowo-finansowej;

- e) ograniczeniu ingerencji władzy centralnej tylko do procedur nadzorczych;
- f) zapewnieniu sądowej ochrony praw i interesów podmiotów samorządowych.

Od władz samorządowych oczekuje się współcześnie nie tyle dbałości o realizację ustawowych zadań, ile właśnie rozeznania potencjału danej jednostki samorządu terytorialnego, jej potrzeb i mocnych stron, by uwzględniając to, podejmowały adekwatne działania (Witek 2003).

Współcześnie przynależna waga nadawana zarządzaniu w JST staje się warunkiem koniecznym dla poprawy efektywności gospodarowania i realizacji przyspieszonego wariantu rozwoju lokalnego oraz regionalnego. Wymagana kreatywność działań ze strony władz samorządowych powinna być ukierunkowana na zaspokajanie zgłaszanych potrzeb interesariuszy, w tym mieszkańców, ponieważ sprawny proces zarządzania prowadzi do wzrostu efektywności wykorzystania posiadanych zasobów.

Szansę takiego podejścia dała reforma ustrojowa państwa wprowadzona z dniem 1 stycznia 1999 roku dokonująca trójstopniowego podziału terytorialnego państwa na gminy, powiaty i województwa (ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa 1998). Reforma spowodowała przeniesienie wielu uprawnień dotyczących prowadzenia polityki rynkowej ze szczebla centralnego na szczeble regionalne i lokalne. Ma to związek z zasadą subsydiarności, według której decyzje należy podejmować na możliwie najniższym szczeblu władzy (Jadach 2001). Nowa rola przypisana samorządom terytorialnym miała je skłonić do stworzenia właściwego środowiska, które pobudzi nowe rodzaje działalności i będzie dynamizować pozytywne zmiany struktur lokalnych. Uważa się, że kompleks działań związanych z wytyczeniem kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego powinien uwzględniać następujące grupy celów (Madej 1998, s. 26):

- a) społeczne – określające pożądany i możliwy poziom materialnych i pozamaterialnych warunków życia, odpowiadający realnym aspiracjom;
- b) ekonomiczne – zapewniające optymalne wykorzystanie w danym czasie warunków i zasobów istniejących w regionie i optymalną efektywność ekonomiczną procesów gospodarowania;
- c) ekologiczne – zapewniające zachowanie równowagi ekosystemów i realizację zrównoważonego rozwoju, warunkujące pożądaną jakość życia ludzi w otaczającym ich środowisku;
- d) ładu przestrzennego, oznaczającego optymalizowanie spożytkowania przestrzeni.

Zarówno teoria, jak i praktyka funkcjonowania JST wskazuje, że proces reformowania kraju i zachodzące zmiany rodzą potrzebę szczególnego podejścia do zagadnień rozwoju lokalnego i regionalnego (Grosse 2002). Przeprowadzona w Polsce reforma ustroju terytorialno-administracyjnego zapoczątkowała proces głębokich zmian w systemie zarządzania tym rozwojem, w którym znacząca rola przypadła jednostkom samorządu terytorialnego, biorącym czynny bezpośredni i pośredni udział w życiu społecznym i gospodarczym (Szewczuk, Kogut-Jaworska, Zioło 2011, s. 14). Zmiany te sytuują na zupełnie innej pozycji samorząd terytorialny, który jako rzeczywisty gospodarz w terenie ponosi odpowiedzialność za rozwój gospodarczy, współpracę z otoczeniem, jakość życia społeczności lokalnych, ład przestrzenny, zagospodarowanie terenu, ochronę środowiska naturalnego itp., z uwzględnieniem potrzeb, preferencji i hierarchii wartości właściwych danemu obszarowi.

Analiza treści traktatów europejskich pozwala dostrzec zwiększający się nacisk na odnalezienie równowagi pomiędzy imperatywem wzrostu ekonomicznego a jakością życia i zrównoważonym rozwojem, co przekłada się na zalecenia i działania podejmowane w ramach statystyki społecznej. Główną przesłanką rozwoju oddolnego (endogenicznego) jest pełne i harmonijne wykorzystanie naturalnych zasobów danego regionu i kwalifikacji jego mieszkańców w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb wszystkich warstw mieszkającej tam ludności, a następnie wyjście poza te podstawowe potrzeby (Brdulak 2011). Pojęcie podstawowych potrzeb ma oczywiście wymiar psychologiczny i społeczny, bo w procesie rozwoju niektóre potrzeby do niedawna uznawane za wyższe stają się potrzebami podstawowymi. Ocena potrzeb zatem coraz bardziej się indywidualizuje. Mimo trudności ze zidentyfikowaniem potrzeb lokalnych społeczności można je intuicyjnie określić w najbardziej bazowym, infrastrukturalnym zakresie jako: zapewnienie energii i czystej wody, żywności, utylizację odpadów i oczyszczanie ścieków, sieciowość zapewniającą dobre skomunikowanie i dostęp do informacji, dobrą opiekę zdrowotną, oświatę zapewniającą zawodowe kwalifikacje, dostęp do tzw. wysokiej kultury (Witek 2020). Ustalenie podstawowych potrzeb społeczności lokalnych pozwala sprecyzować fundamentalne czynniki rozwoju lokalnego (Brdulak 2011).

Teoria potrzeb jest najczęściej przyjmowana jako podstawa konceptualizacji jakości życia traktowanej jako stopień zaspokojenia potrzeb materialnych i niematerialnych – spełniania standardów lub realizacji wartości: biologicznych, psychologicznych, duchowych, społecznych i politycznych, kulturalnych, ekonomicz-

nych i ekologicznych jednostek, rodzin i zbiorowości (*Wielka encyklopedia PWN*). Również w klasycznych badaniach amerykańskich definiuje się jakość życia jako indywidualnie odczuwaną satysfakcję z powodu zaspokojenia potrzeb w danym okresie (Misiuna 1979, s. 132). Można by więc twierdzić, że wysoki stopień realizacji potrzeb człowieka świadczy o wysokiej jakości życia. W rozważaniach naukowych dotyczących jakości życia najczęściej odniesień nawiązuje do teorii potrzeb A. Masłowa, który traktuje potrzeby jako dynamiczne siły sterujące zachowaniem, mogące z jednej strony powodować stan deprivacji, braku czy niedoboru, z drugiej zaś gratyfikacji, zaspokojenia, czy zadowolenia. Na złożoność potrzeb wpływa m.in. fakt, iż zaspokojenie ich ma charakter czasowy, a zaspokojenie jednych często powoduje powstawanie innych. Liczba potrzeb jest nieograniczona. Dodatkowo mogą one być zarówno komplementarne, czyli wzajemnie się uzupełniające, jak i substytucyjne, czyli wzajemnie zastępowalne. W literaturze przedmiotu podejmowane są próby grupowania potrzeb, jednak należy stwierdzić, że z powodu ich różnorodnego charakteru nie ma sposobu klasyfikacji, który byłby uniwersalny i adekwatny dla ogółu jednostek i ich potrzeb.

Do najbardziej znanych natomiast należy wspomniana już hierarchia potrzeb A.H. Masłowa, który podzielił potrzeby według stopnia nieodzowności ich zaspokajania. Stosując to kryterium, ustalił on listę potrzeb wrodzonych, poczynając od tych najniższego rzędu, a kończąc na najwyższych (Maslow 1990, s. 149):

- a) potrzeby fizjologiczne – np. głód, pragnienie, sen, zapewnienie ochrony przed wpływami atmosferycznymi;
- b) potrzeby bezpieczeństwa – dotyczące np. ochrony przed uszkodzeniem ciała, śmiercią czy utratą własnych rzeczy, zapewnienia opieki w czasie choroby;
- c) potrzeby przynależności i miłości – np. przynależność do rodziny;
- d) potrzeby uznania – dotyczące np. prestiżu, osiągnięcia sukcesu, szacunku;
- e) potrzeby samourzeczywistnienia (samorealizacji) – np. potrzeba realizacji marzeń, planów życiowych itp.

Pierwsze trzy grupy należą do tzw. potrzeb niedoboru (niższego rzędu), a dwie ostatnie to tzw. potrzeby wyższego rzędu, odpowiadające za potrzeby rozwoju jednostki.

W badaniach nad jakością życia, odnosząc się do teorii Masłowa, przyjmuje się, że istnieje pewien porządek potrzeb i wartości cenionych przez ludzi, a zatem pewne wspólne pojęcia dotyczące jakości życia (Misiuna 1979), chociaż pojawiają się sytuacje, gdy ludzie świadomie rezygnują z zaspokajania potrzeb wyższego rze-

du, uznając, iż realizacja potrzeb na danym poziomie zapewnia im wystarczającą satysfakcję i motywację do działania. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, że koncepcje jakości życia oparte na teorii potrzeb Masłowa umożliwiają relatywnie łatwą operacjonalizację tego pojęcia. Jak zauważa L. Rabenda-Bajkowska, pytania wskaźnikowe dotyczące wybranych sfer rzeczywistości dadzą się łatwo odnieść do potrzeb, o których mówi Masłow (Misiuna 1979, s. 148). Jedną z najbardziej znanych koncepcji badania jakości życia, opartą na teorii potrzeb, jest podejście zaproponowane przez Michalosa (1985).

Rozpatrując miejsce jakości życia w hierarchii potrzeb społeczno-gospodarczych, należy zwrócić uwagę na złożoność tej problematyki, gdyż zarówno teoria, jak i praktyka funkcjonowania JST wskazuje, że proces reformowania kraju i zachodzące zmiany rodzą potrzebę szczególnego podejścia do zagadnień rozwoju lokalnego i regionalnego.

Z perspektywy teorii zarządzania jednostki samorządu terytorialnego należy zaliczyć do organizacji publicznych. Są one definiowane jako organizacje operujące w sektorze publicznym, czyli instytucje publiczne oddziałujące na gospodarkę zarówno w sferze regulacji, jak i w sferze realnej działalności podmiotów gospodarczych (*Hierarchiczność systemu zarządzania usługami publicznymi* 2013, s. 9). Funkcjonują one na rzecz interesu publicznego (Kozuch, Markowski 2005, s. 12), dostarczając społeczeństwu dobra i usługi publiczne, których źródłem finansowania są środki publiczne (Karna 2011, s. 60). Podejmowane przez organizacje publiczne działania powodują jednoczesną realizację ich własnych interesów oraz interesu publicznego (Frączkiewicz-Wronka, Austen 2015, s. 7), umożliwiającego kształtowanie pożądanej jakości życia warunkującej funkcjonowanie współczesnego człowieka i gospodarki i pozwalającego na odczuwanie satysfakcji z powodu zaspokojenia potrzeb w danym okresie.

Organizacje operujące w sektorze publicznym funkcjonują w ściśle określonych ramach prawnych¹, które jednoznacznie regulują ich strukturę i organizację, przez co wpływają na możliwości wykorzystania narzędzi zarządzania. Mają również silne związki z polityką, czego konsekwencją jest jej wpływ na charakter relacji wewnątrzorganizacyjnych oraz relacje ze środowiskiem zewnętrznym (Kozuch 2004, s. 87). Organizacje publiczne podobnie jak inne podmioty pozo-

¹ W przypadku jednostek samorządu terytorialnego będą to: Europejska Karta Samorządu Terytorialnego, Konstytucja RP, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, Karta Praw Podstawowych UE, zbiór ustaw uchwalonych przez Sejm RP oraz statuty jednostek samorządu terytorialnego.

stają pod wpływem otoczenia, ale również w sposób pośredni oddziałują na pozostałe organizacje oraz poszczególne osoby.

Organizacje publiczne, świadcząc usługi lub dostarczając konkretne dobra, mają często uprzywilejowaną pozycję w tym zakresie. Są jedynym podmiotem lub mają nieliczną grupę konkurentów (Nutt, Backoff 1993). Działają również w otoczeniu wielu grup interesów, przez co zmuszone są często godzić ich rozbieżne oczekiwania (Gadomska-Lila 2016, s. 131).

Organizacja publiczna wyróżnia się specyficznym systemem celów i wartości, a w konsekwencji właściwym jej charakterem relacji wewnątrzorganizacyjnych oraz relacji ze środowiskiem zewnętrznym. W działalności organizacji publicznych najistotniejszą rzeczą jest ukierunkowanie na dobro wspólne, wzajemną pomoc i realizację interesów obywateli. To sprawia, że kwestie misji, służby oraz etyki powinny stanowić fundament ich działania, a charakterystyczne dla organizacji prywatnych elementy oceny i porównań, takie jak pozycja rynkowa czy przewaga konkurencyjna, powinny zostać zastąpione interesem publicznym, sprawiedliwością i uczciwością (Gadomska-Lila 2016, s. 132). Taka swoistość celów i wartości powoduje, że zarządzanie w organizacjach publicznych przebiega odmiennie niż w organizacjach prywatnych.

Przedmiotem transakcji organizacji operujących w sektorze publicznym z otoczeniem mogą być dobra publiczne klasyczne (Owsiak 2005, s. 27), dobra publiczne *sensu stricto* i dobra społeczne (dobra publiczne *sensu largo*) (Bednarczyk 2001, s. 19). Dlatego w zależności od rodzaju oferowanych dóbr organizacje publiczne można podzielić na dwie kategorie (Bednarczyk 2001, s. 19–20):

1. Instytucje publiczne *sensu stricto* oferujące klasyczne dobra publiczne, np. instytucje wojskowe, policyjne, administracji publicznej i samorządowej itd. Źródłem finansowania w takich organizacjach są fundusze publiczne, a źródłem władzy publiczna własność środków i mandat polityczny ugrupowania sprawującego władzę publiczną.
2. Instytucje publiczne *sensu largo* oferujące dobra społeczne, np. szkoły, służba zdrowia, instytucje sportowe, biblioteki, muzea czy teatry, które mogą być finansowane ze źródeł mieszanych, tj. publicznych i prywatnych, źródło władzy natomiast wynika z własności publicznej i/lub prywatnej.

Powyższe rozważania pozwalają na zdefiniowanie organizacji publicznych jako społeczno-ekonomicznych systemów, których podsystemy celów i wartości, psychospołeczne, materialno-techniczne oraz podsystemy struktury i zarządza-

nia, a także relacje ze środowiskiem zewnętrznym wyróżniają się publicznością jako właściwą im cechą odróżniającą je od innych typów organizacji (Kozuch 2004, s. 96). Przykładowe podobieństwa i różnice między organizacjami publicznymi a przedsiębiorstwami zaprezentowano w tabeli 1.1.

Tab. 1.1. Podobieństwa i różnice między organizacjami publicznymi a przedsiębiorstwami

Cechy	Przedsiębiorstwa	Organizacje publiczne
Przedmiot transakcji z otoczeniem	dobra prywatne	dobra publiczne
Charakter celów działania	komercyjne	publiczne, społeczne
Charakter działalności	komercyjna	publiczna i społeczna
Źródła władzy	– własność środków: prywatna lub publiczna, – mandat członka grupy interesów	– własność środków: publiczna, społeczna, prywatna, – mandat polityczny lub społeczny
Cechy procesu decyzyjnego	– racjonalność, – prakseologiczne kryteria oceny efektywności, – procedury decyzyjne w rozwiązywaniu problemów programowalnych, – partycypacja pracowników i konsultacje w ramach firmy, – demokratyzacja zarządzania w ramach przedsiębiorstwa	– racjonalność, – prakseologiczne kryteria oceny efektywności, – procedury decyzyjne w rozwiązywaniu problemów programowalnych, – przejrzystość, – partycypacja społeczna, – otwartość, demokracja

Źródło: Bednarczyk 2001, s. 31.

W literaturze przedmiotu jednostki samorządu terytorialnego są również określane jako organizacje terytorialne. Pojęcie zostało wprowadzone i rozwinięte w kolejnych publikacjach przez Noworola (2005, 2007, 2009; Noworól, Dąbrowska, Sobolewski 2003). Jego zdefiniowanie wymaga określenia pojęcia terytorium rozumianego jako środowisko życia człowieka. Autor tej koncepcji proponuje, żeby pojmować je jako system zależności obejmujący cztery elementy składowe (podsystemy) (Noworól 2007, s. 20–21). Tworzą go:

- środowisko przestrzenne (materia nieożywiona i ożywiona) o aspektach: geometrycznym, technicznym, środowiskowym i estetycznym;
- kapitał ludzki – „człowiek” będący fenomenem o aspektach: zdrowotnym, psychologiczno-społecznym, artystycznym, religijnym;

- c) kapitał organizacyjny – związki między ludźmi oraz między ludźmi i środowiskiem przestrzennym o aspektach: technologicznym, informacyjnym, politycznym, społecznym i ekonomicznym;
- d) zarządzanie systemem terytorialnym jako szczególny element składowy podsystemu „kapitał organizacyjny”.

Wymienione elementy pozostają w stałej współzależności, gdyż kolejny podsystem odnosi się do zawężonego zbioru zagadnień występujących w podsystemie poprzednim. Jednocześnie następuje zmiana natury zjawisk w każdym podsystemie. Zaczynają się one od przestrzennej rozciągłości, następnie przekształcają w specyficznie ludzkie właściwości typowe dla jednostki po to, by nabrać charakteru zjawisk społeczno-gospodarczych, wreszcie – zarządczych (Noworól 2013, s. 57).

Na tym tle zostało zdefiniowane pojęcie organizacji terytorialnej rozumianej jako „jednostka terytorialna powołana do wykonywania administracji publicznej, stanowi zasób: przestrzenny, demograficzny i organizacyjny (społeczno-gospodarczy), który uzyskuje wewnętrzną strukturę stosunków i zależności, a w konsekwencji tożsamość [...]” (Noworól 2009, s. 31).

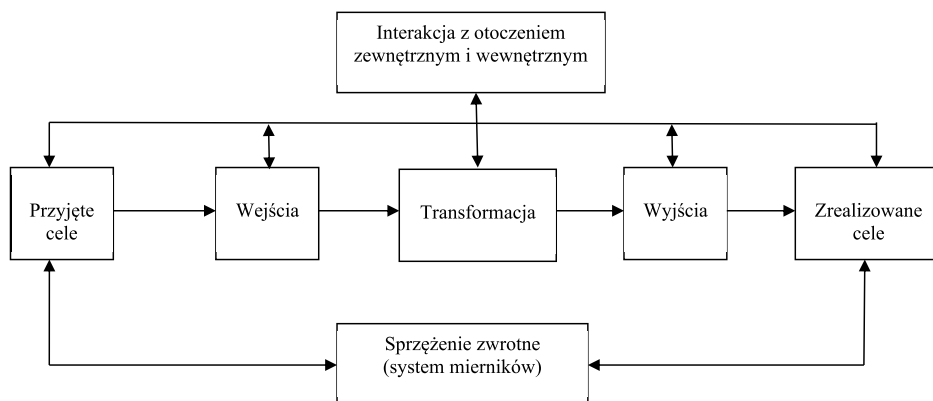
Dla każdej organizacji terytorialnej można wskazać następujące elementy charakterystyczne, bazujące na systemowym modelu organizacji Kasta i Rosenzwiega (Noworól 2009, s. 30):

1. Określone granicami administracyjnymi środowisko przestrzenne jednostki terytorialnej tworzy „podsystem technologiczny” organizacji terytorialnej, na który składają się zasoby geograficzne i przyrodnicze oraz infrastruktura społeczna i techniczna.
2. Zamieszkująca jednostkę terytorialną wspólnota ludzi może być rozpatrywana w dwóch ujęciach:
 - a) jako kapitał ludzki – mieszkańcy będący fundamentem „podsystemu psychospołecznego” organizacji terytorialnej,
 - b) jako „wspólnota”, czyli grupa charakteryzująca się określonym kapitałem społecznym – mieszkańcy tworzą „podsystem celów i wartości”, ukierunkowujący funkcjonowanie organizacji terytorialnej.
3. System wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju i funkcjonowania jednostki terytorialnej rozpatrywany w dwóch ujęciach:
 - a) jako „podsystem struktury” organizacji terytorialnej, która to struktura zbudowana jest na prawach i obowiązkach obywatelskich, gwarantowanych osobowością prawną, a pośrednio na godzeniu spraw środowiskowo-

- przestrzennych (podsystemu technologicznego) z potrzebami społecznymi (podsystemami psychospołecznym oraz celów i wartości);
- b) jako „podsystem zarządzania” organizacji terytorialnej, który zapewnia sprawne, skuteczne i zgodne z prawem relacje pomiędzy władzą polityczną, administracją publiczną oraz społeczeństwem.

Organizacjami terytorialnymi będą więc jednostki podziału terytorialnego kraju: województwa, powiaty, gminy, a także państwa. Organizacje te powinny się charakteryzować specyficznymi cechami, określającymi ich podmiotowość w odniesieniu do sterowania procesami rozwoju i funkcjonowania na określonym terytorium.

Innym ujęciem organizacji, charakterystycznym dla teorii zarządzania, jest ujęcie, w którym organizację przedstawia się jako system otwarty składający się z wejść, przekształceń i wyjść. W takim rozumieniu jednostka samorządu terytorialnego może być przedstawiona jak na rysunku 1.1.

Rys. 1.1. Model systemu otwartego jednostki samorządu terytorialnego na przykładzie gminy

Źródło: Flieger 2012, s. 89.

Jednostka samorządu terytorialnego jako system otwarty pozostaje w stałej interakcji z otoczeniem, co skutkuje wywieraniem przez nie ciągłego wpływu na poszczególne elementy modelu. Przyjęte do realizacji cele są konsekwencją oddziaływania otoczenia prawnego oraz społeczno-gospodarczego gminy, a zmieniające się potrzeby uczestników otoczenia powodują zmiany poszczególnych elementów modelu. Wejścia systemu umożliwiające realizację celów w postaci regulacji prawnych, potrzeb interesariuszy, zasobów finansowych i rzeczowych,

ludzkich, a także niematerialnych (wiedzy, doświadczenia, motywacji, informacji) są determinowane możliwościami oraz charakterem pozyskiwanych zasobów. Wejścia te podlegają transformacji pod wpływem mechanizmu świadczenia usług publicznych wspartego procesami zarządczymi. System zaś jest poddawany kontroli i ocenie społeczności lokalnych oraz ich organów nadzorczych. Na działanie systemu transformacji ma również wpływ otoczenie wewnętrzne, czyli pracownicy. Wynikiem procesów transformacji są wyjścia systemu w postaci odpowiednich usług i decyzji administracyjnych, odpowiadających przyjętym na początku celom. Przekłada się to na poziom życia obywateli oraz warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Do koordynacji założonych celów i wyjść systemu wykorzystywany jest system sprzężeń zwrotnych wsparty zbiorem mierników, w tym bieżącą oceną jakości usług. Ostatnim elementem modelu są zrealizowane cele, które podlegają ocenie przez klientów gminy oraz organy nadzorcze i są stosownie modyfikowane (Flieger 2012, s. 89–90).

Przedstawione postrzeganie w literaturze przedmiotu jednostek samorządu terytorialnego jako organizacji wskazuje, że nie ma istotnych różnic w tym zakresie. Każde z tych ujęć mieści się w obszarze zarządzania publicznego i stanowi swoiste postrzeganie JST przedstawione na potrzeby realizacji celów związanych z tematyką poszczególnych prac.

Patrząc przez pryzmat zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego, należy podkreślić, że kolejnym krokiem jest powiązanie z pojęciem „organizacja publiczna” terminu „zarządzanie publiczne” wraz z jego specyfiką. Zarządzanie publiczne obejmuje działania decyzyjne w ramach funkcji zarządzania w organizacjach publicznych i organizacjach współuczestniczących w procesie świadczenia usług publicznych zorientowanych na sprawne wykorzystanie zasobów w celu bieżącego i nieprzerwanego zaspokajania zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych (Romaniuk 2010, s. 162). W literaturze przedmiotu można też się spotkać z definiowaniem tego pojęcia w ujęciu węższym i szerszym. W pierwszym obejmuje ono zarządzanie organizacjami publicznymi (np. administracją publiczną), w szerszym zaś odnosi się do zawiadywania sprawami publicznymi (Kozuch 2004, s. 75; Marks-Krzyszkowska 2016, s. 41).

Zarządzanie publiczne jest jedną z dziesięciu subdyscyplin naukowych zarządzania² i w tym ujęciu zakresem tematycznym jego teoretycznych rozważań

² Pełna nazwa to zarządzanie publiczne i NGO.

i badań empirycznych są: zarządzanie w administracji rządowej, zarządzanie w jednostkach samorządu terytorialnego, zarządzanie w organizacjach pozarządowych, instytucjonalne uwarunkowania praktyk zarządzania, współpraca sektora publicznego z organizacjami gospodarczymi (Cyfert i in. 2014, s. 40 i n.)³. Przedstawiony zakres zarządzania publicznego można uszczegółowić, uwzględniając dziedziny życia społeczno-gospodarczego oraz szczebel zarządzania. Obejmuje on (Kozuch 2004, s. 62–63):

- a) zarządzanie w sferze administracji publicznej trzech szczebli: gminnego, powiatowego i województwa;
- b) zarządzanie w sferze gospodarczej, z uwzględnieniem zarządzania finansami publicznymi;
- c) zarządzanie bezpieczeństwem publicznym obejmującym swym zasięgiem przestrzeganie prawa i ochronę ładu publicznego;
- d) zarządzanie zdrowiem publicznym;
- e) zarządzanie edukacją;
- f) zarządzanie kulturą;
- g) zarządzanie organizacjami szczebla podstawowego, tj. mikrozarządzanie;
- h) zarządzanie w skali całej gospodarki narodowej, tj. makrozarządzanie;
- i) zarządzanie międzynarodowymi organizacjami publicznymi.

Istotą zarządzania jest wykorzystywanie w określony sposób zasobów do osiągnięcia zakładanych celów. W przypadku zarządzania publicznego celami mogą być (Noworól 2006; s. 70, Romaniuk 2010; s. 164):

- a) cele społeczno-polityczne ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb mieszkańców;
- b) cele środowiskowe związane z gospodarowaniem przestrzenią, czyli środowiskiem naturalnym i kulturalnym JST;
- c) cele gospodarcze warunkujące funkcjonowanie województw, powiatów i gmin.

Zarządzanie to nie tylko proces podejmowania decyzji wewnątrz struktur samorządu terytorialnego, ale również działalność kierownicza ściśle powiązana z otoczeniem. Oznacza to, że zarządzanie trzeba ujmować w świetle zmian, które obejmują głównie takie procesy, jak: decentralizacja, liberalizacja, przekształcenia

³ Przedstawione podejście do definiowania pojęcia „zarządzanie publiczne” opiera się na jednej z propozycji definiowania usług (definicje enumeratywne) opisanej przez K. Rogozińskiego w pracy *Usługi rynkowe* (2000, s. 30).

własnościowe, wycofanie się władz publicznych z roli właściciela i wprowadzenie nowych rozwiązań proefektywnościowych (Wojciechowski 2012, s. 27).

Zmiany zachodzące w otoczeniu zewnętrznym organizacji publicznych spowodowane są przemianami społeczno-ekonomicznymi, jakie miały miejsce w ostatnich dziesięcioleciach w wielu krajach. Czynniki sprawcze przemian były opisywane w wielu publikacjach, m.in. przez Pollitta i Bouckaerta (2000), Hazlett i Hill (2000), Farazmanda (2005) czy Hartley (2005). Najczęściej wskazywane przesłanki zmian to m.in.: globalizacja gospodarek, znaczący wzrost wykorzystania technologii przez społeczeństwa i organizacje, presja podwyższenia efektywności przez przedsiębiorstwa czy rosnąca świadomość orientacji na klienta – obywatela w świadczeniu usług publicznych (Farazmand 1999; Chary 2007). Wpłynęły one na funkcjonowanie sektora publicznego, w tym jednostek samorządu terytorialnego. Konsekwencją tych zmian było odejście od tradycyjnego modelu administracji publicznej opartego na modelu idealnej biurokracji Webera.

W jego miejsce zaczęto wdrażać model nazywany nowym zarządzaniem publicznym⁴, którego istotą jest wprowadzenie do administracji publicznej mechanizmów ekonomicznych, konkurencji oraz logiki i reguł rynkowych wraz ze stosownymi narzędziami (Wojciechowski 2004, s. 604). Główne cele nowego zarządzania publicznego to: poprawa skuteczności funkcjonowania instytucji publicznych, polepszenie jakości usług publicznych, wzrost efektywności działania oraz odzyskanie zaufania publicznego⁵. Obecnie największe nadzieje związane są z tzw. modelem NPM 4 zakładającym orientację na usługi publiczne⁶. Jego

⁴ Podstawą modelu nowego zarządzania publicznego (NPM) jest paradygmat menedżerski. Zgodnie z nim zarządzanie w organizacji publicznej nie różni się od zarządzania w organizacjach prywatnych i pozarządowych. Przeciwnieństwem modelu NPM jest model tradycyjny opierający się na paradygmacie biurokratycznym. Zakłada on, że nie jest możliwe wypracowanie modelu uniwersalnego, który byłby adekwatny do wszystkich typów organizacji. Organizacje z sektora publicznego muszą działać według własnego specyficznego modelu funkcjonowania. Szerzej na ten temat: Strąk 2012, s. 74 i n.

⁵ Szczegółową charakterystykę nowego zarządzania publicznego można znaleźć m.in. w: Zawicki 2011.

⁶ Można wyróżnić cztery modele NPM. Pierwszy z nich (orientacja na wydajność) zakładał prostą implementację do administracji metod zarządzania właściwych sektorowi prywatnemu. Cechami charakterystycznymi tego modelu są: mocna koncentracja na wynikach i efektywności, zarządzanie przez silną hierarchizację, zwiększanie roli dostawców z sektora prywatnego, redukcja biurokracji, marginalizacja funkcji politycznych w zarządzaniu. Podstawowe założenia drugiego modelu (ograniczenie rozmiarów organizacji i decentralizacja zarządzania) to: rozwój quasi-rynków usług publicznych, kontraktowanie i prywatyzacja usług, redukcja liczby i rozmiarów instytucji publicznych, spłaszczenie struktury zarządzania. W trzecim modelu (w poszukiwaniu doskonałości) położono duży nacisk na kulturę organizacyjną organizacji publicznych. Cechami tego modelu były: radykalna decentralizacja, spłaszczenie struktury zarządzania i ocena przez rezultaty, nacisk na charyzmatyczne metody zarządzania, wzrost znaczenia misji i wizerunku instytucji publicznej. Zob. E. Ferlie i in. 1996, s. 10–15.

założenia wskazują na centralną rolę odbiorcy usług publicznych i konieczność skoncentrowania się na jego potrzebach oraz oczekiwaniach⁷.

Specyficznym obszarem badawczym zarządzania publicznego jest zarządzanie jednostkami samorządu terytorialnego⁸ (zarządzanie terytorialne, zarządzanie organizacjami terytorialnymi). Jest ono definiowane jako sterowanie zewnętrznymi i wewnętrznymi systemami organizacji oraz kierowanie jej strukturami dla osiągnięcia określonych przez zarządzających celów (Noworól 2003, s. 9). Zbliżone podejście przedstawia Wojciechowski (2012, s. 15), który wskazuje, że zarządzanie JST to proces oddziaływania organów i administracji samorządu terytorialnego na przedmiot zarządzania w taki sposób, aby jego działanie (zachowanie) zmierzało do osiągnięcia postawionych przed nim celów, czyli było zgodne z celami przyjętymi przez podmiot zarządzania. Obiektem zarządzania mogą być osoby, organizacje oraz rzeczy, które są związane z planowaniem i realizacją zadań publicznych, a które w odróżnieniu od organizacji niekoniecznie muszą być podległe zarządzającemu. Tak przedstawione zarządzanie obejmuje całokształt spraw, przez co ma charakter ogólny. Zarządzanie o charakterze szczegółowym dotyczyć będzie konkretnych funkcji i dziedzin gospodarki samorządowej (Wojciechowski 2012, s. 16). W przypadku powiatu można mówić np. o następujących szczegółowych obszarach zarządzania:

- a) zarządzanie w sferze administracji publicznej na szczeblu powiatu;
- b) zarządzanie w sferze gospodarczej, z uwzględnieniem zarządzania finansami publicznymi;
- c) zarządzanie bezpieczeństwem publicznym;
- d) zarządzanie zdrowiem publicznym;
- e) zarządzanie edukacją;
- f) zarządzanie kulturą;
- g) zarządzanie organizacjami szczebla podstawowego, tj. mikrozarządzanie.

⁷ W literaturze przedmiotu oprócz nowego zarządzania publicznego wymieniane są inne nowoczesne metody i techniki zarządzania w JST. Są to: zarządzanie strategiczne, analiza systemowa, marketing terytorialny, zarządzanie przez projekty, metody badania otoczenia, benchmarking, metody heurystyczne, metody partycypacyjne, budżet obywatelski, komunikacja społeczna, zarządzanie przez cele. W tym przypadkach użycie przymiotnika „nowoczesne” nie oznacza czegoś absolutnie nowego, ale nowe w danym obszarze, i tak należy rozumieć jego zastosowanie. Zob. Stawasz, Wiśniewska 2016, s. 143–176.

⁸ Podstawą takiej opinii jest przekonanie przedstawione w literaturze przedmiotu, że proces zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego wygląda zdecydowanie inaczej niż w pozostałej administracji publicznej. Odmienność jest wynikiem innej struktury organizacyjnej, rodzaju zadań publicznych przekazanych przez państwo do realizacji i podstawowych zasad ich realizacji, tj. subsydiarności i decentralizacji. Z tego wynika, że podstawowym zadaniem JST jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców, ale nie poprzez zapewnienie dóbr i usług na rynku. Pogląd ten jest przedstawiony m.in. w: Potoczek 2005, s. 11; Fleszer 2014, s. 301.

Zarządzanie jest podstawą sprawnego funkcjonowania każdej organizacji, również jednostek samorządu terytorialnego. Obecnie (stan na 1 stycznia 2021 roku) Polska dzieli się na 16 województw, 314 powiatów i 2477 gmin: 302 miejskich, w tym 66 miast na prawach powiatu, 652 miejsko-wiejskich oraz 1523 wiejskich (<http://administracja.mswia.gov.pl/adm/baza-jst/843,Samorzad-terytorialny-w-Polsce.html>). Współczesne założenia i kierunki rozwoju samorządu terytorialnego wskazują na przesuwanie sterowania rozwojem z tradycyjnie pojmowanego administrowania w stronę zarządzania opartego na różnorodnych formach o dużym poziomie społecznej akceptacji.

Specyfika zarządzania w sektorze publicznym wiąże się ze zróżnicowaniem organizacji tego typu ze względu na motyw podjęcia zorganizowanego działania w interesie publicznym. Zarządzanie w jednostkach samorządu terytorialnego może i powinno czerpać zarówno z dorobku naukowego w dziedzinie zarządzania, jak i z praktyki, w tym organizacji gospodarczych. Wypracowane dotąd efektywne metody zarządzania służą poprawieniu sprawności działania, w tym przede wszystkim lepszemu zaspokojeniu potrzeb wspólnot samorządowych.

Zarządzanie traktowane jako proces polegający na podejmowaniu przez kierujące organy wielu wzajemnie powiązanych decyzji i działań zmierza do zapewnienia takiego funkcjonowania organizacji, aby jej cele były osiągnęte skutecznie i w sposób społecznie akceptowalny (Bogdanienko 2010, s. 16–17). Jednostki samorządu terytorialnego, biorąc aktywny udział w kształtowaniu poziomu rozwoju gospodarki i standardu życia mieszkańców danej jednostki terytorialnej, posługują się więc instrumentami z dziedziny zarządzania, wśród których wymienia się: planowanie, organizowanie, przekazywanie poleceń, koordynację i kontrolowanie z jednoczesnym wykorzystaniem wszelkich dostępnych zasobów. Niezbędność funkcji planowania w zarządzaniu JST powodowana jest niepewnością i złożonością otoczenia i występujących w nim turbulentnych zmian. Przewidywania przyszłych warunków, wskazywanie środków, za pomocą których mają być realizowane wyznaczone cele i zadania, to konieczność przygotowania się na zmiany. Planowanie powinno polegać na wyznaczaniu celów organizacji i określaniu sposobu ich skutecznej realizacji. Należy dodać, że częścią procesu planowania jest też podejmowanie decyzji obejmujących wybór trybu działania spośród zróżnicowanych wariantów i pojawiających się możliwości ich realizacji. Poziom szczegółowości planów zależy od specyfiki zaplanowanych działań oraz wagi podejmowanych zamierzeń (np. plany strategiczne, taktyczne lub operacyjne).

Kolejnym etapem w procesie zarządzania JST jest organizowanie, przez które należy rozumieć zespół działań związanych z tworzeniem organizacji i jej struktury w celu jak najlepszego wykorzystania zasobów. Organizowanie to nie tylko dobór środków i warunków działania, ale także ich uporządkowanie w czasie i przestrzeni pozwalające na wprowadzenie określonego ładu zapewniającego sprawne i skuteczne kierowanie określoną organizacją (Dołhasz i in. 2009, s. 50).

Aby wszystko przebiegało sprawnie i zmierzało do osiągnięcia wyznaczonego celu, niezbędna jest koordynacja, która polega na dopasowaniu działań wielu osób poprzez „tworzenie współzależności każdego pracownika i grupy, którzy działają oddzielnie, z działalnością innych osób” (Michalski 2013, s. 19).

Równie istotne w procesie zarządzania JST jest przewodzenie i kierowanie ludźmi rozumiane jako ogół takich procesów i czynności, jak: motywowanie pracowników, przywództwo, zarządzanie procesami interpersonalnymi i grupowymi oraz komunikowanie się w organizacjach. Ich zadaniem jest nakłonienie do współpracy dla realizacji celów organizacji.

Kolejny etap to kontrolowanie, czyli proces monitoringu oraz oceny realizacji postawionych przez organizację celów, a w razie potrzeby ich weryfikacja i wprowadzenie niezbędnych zmian. Dzięki temu możliwe jest identyfikowanie błędów i wskazywanie możliwości lepszego wykonania zadań w przyszłości. Kontrolowanie jest ściśle powiązane z funkcją planowania. Wyniki kontroli stanowią bowiem punkt wyjścia w kolejnym cyklu planowania. Konieczność realizacji kontroli powinna więc być uwzględniona już na etapie planowania. Cele działania powinny zaś znaleźć odzwierciedlenie w konkretnych i mierzalnych wskaźnikach podlegających sprawdzeniu podczas kontroli (Dołhasz i in. 2009, s. 53).

Jak podkreślono, zarządzanie w sektorze publicznym ma odrębną specyfikę wynikającą z charakteru sfery użyteczności publicznej, której celem nie jest maksymalizacja zysku, ale jak najlepszy poziom zaspokojenia potrzeb lokalnych społeczności. Szeroki zakres zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego powoduje, że zarządzanie gminą, powiatem i województwem jest procesem wielopłaszczyznowym, wymagającym szczególnego potraktowania i zwrócenia uwagi na klasyczne ujęcie procesu zarządzania, uwzględniające trzy główne poziomy: strategiczny, taktyczny i operacyjny (Domański 1999, s. 29).

Pojęcie zarządzania strategicznego odnosi się do formułowania strategicznych celów, metod ich osiągania oraz monitorowania i kontroli realizacji strategicznych planów działania. Polega ono na cyklicznym dokonywaniu analiz stanu

uwarunkowań rozwojowych danej organizacji, wyznaczaniu celów głównych i pośrednich oraz okresowym porównywaniu planów z efektami podejmowanych działań. Proces konkretyzowania strategicznych planów działania i przekształcania ich w konkretne projekty jest natomiast domeną zarządzania taktycznego, które obejmuje decyzje średnioterminowe związane z realizowaniem strategicznych planów działania. Wprowadzanie w życie szczegółowych decyzji związanych z wdrażaniem projektów realizacyjnych stanowi zarządzanie operacyjne.

Za najważniejsze obszary zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego uważa się (Zawicki, Mazur, Bober 2004, s. 11–24): zarządzanie strategiczne, a ponadto zarządzanie finansowe, zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie usługami publicznymi, zarządzanie relacjami z interesariuszami, stymulowanie rozwoju gospodarczego, zarządzanie programami i projektami, organizację i sprawne funkcjonowanie urzędu.

Dodatkowo należy podkreślić pewien dualizm funkcjonowania JST, gdyż zarządzanie w jednostkach samorządu terytorialnego obejmuje dwie sfery, tj. zarządzanie urzędem i zarządzanie jednostką terytorialną, zawiera więc elementy stylu partycypacyjnego w odniesieniu do zarządzania gminą i elementy zarządzania autorytarnego w odniesieniu do zarządzania urzędem. Z jednej strony władze samorządowe narzucają własne koncepcje, z drugiej zaś muszą prowadzić otwartą politykę informacyjną, nawiązując dialog z lokalną społecznością. Przy czym zarządzanie samorządowe musi respektować uregulowania prawne, co powoduje, że niejednokrotnie w stylu zarządzania dominuje administrowanie ograniczające się do wydawania poleceń i ogłaszania podejmowanych decyzji.

Konkludując dotychczasowe rozważania, należy stwierdzić, że przeprowadzona w 1998 roku reforma administracyjna kraju zmniejszyła znacznie rozmiar i uprawnienia administracji państwowej, cedując znaczną część tych uprawnień na samorządy gminne, powiatowe i wojewódzkie, co pozwoliło na pełną realizację zasady subsydiarności, oznaczającą decentralizację uprawnień decyzyjnych na szczebel możliwie najbliższy obywatelowi. Realizowana równolegle zasada uspołecznienia pozwoliła, bezpośrednio lub pośrednio, na udział społeczeństwa i jego wybieralnych przedstawicieli, grup i organizacji społecznych oraz pozarządowych w procesach rozwoju własnej jednostki terytorialnej. Mając to na uwadze, większość podejmowanych działań samorządowych jest skierowana na pobudzanie ożywienia gospodarczego, które należy utożsamiać m.in. z: inwestowaniem, zwiększaniem zatrudnienia, poprawą sytuacji dochodowej mieszkańców,

realizacją potrzeb i aspiracji społeczeństwa. Potrzeby te wymagają formułowania celów, które w literaturze są dzielone na środowiskowo-przestrzenne, gospodarcze i polityczno-społeczne. Dwa ostatnie cele związane są z dążeniem do poprawy jakości życia, która określa standardy bieżącego funkcjonowania mieszkańców JST i ich osobiste perspektywy rozwojowe. Jakość życia pozostaje ważnym celem każdego rozwoju społecznego, szczególnie w takiej polityce społecznej, która za istotne zadanie uznaje dobro wspólne, a w centrum jej zainteresowania znajduje się realizacja kluczowych celów człowieka. Zwracanie coraz większej uwagi na jakość życia, zarówno w polityce gospodarczej, jak i społecznej, jest dowodem na to, że istnieje świadomość potrzeby odchodzenia od stylu życia preferującego wyłącznie materialne standardy życia. I choć bardzo ważny wpływ na ocenę jakości życia mają czynniki ekonomiczne, to jednak w istotny sposób wpływają na nią przesłanki umożliwiające realizację dążeń i pragnień związanych z wartościami egzystencjalnymi.

Nowe koncepcje zarządzania odnoszące się do spraw publicznych i sektora publicznego, wypracowane w krajach o długiej tradycji funkcjonowania w systemie demokratycznym, znajdują swój wyraz także w procesach zarządzania na poziomie lokalnym i regionalnym w Polsce. Mając to na uwadze, należy stwierdzić, że jednym z istotnych obszarów działania JST staje się monitorowanie sytuacji pozwalającej na dostarczanie wysokiej jakości danych statystycznych z różnych obszarów, umożliwiając diagnozowanie i porównywanie sytuacji między regionami. Zależnie od celu badania stosowane są odmienne metody zbierania informacji oraz kładziony jest nacisk na różne aspekty jakości życia, która jest kategorią wielowymiarową. Zadaniem władz lokalnych jest zatem podjęcie decyzji, które problemy należy uwzględnić w badaniu. Przykładowo skuteczne zarządzanie procesami dostarczania usług publicznych w JST może stać się istotnym czynnikiem poprawy jakości życia. Miasto czy wieś, jako społeczno-kulturowe środowisko człowieka, powinny być tak urządzone i wyposażone, by mogły na akceptowanym poziomie zaspokajać indywidualne i zbiorowe potrzeby mieszkańców oraz użytkowników. Badania jakości życia mają zatem istotne znaczenie aplikacyjne, na poziomie zarówno analizy istniejącego stanu rzeczy (diagnoza), jak i formułowania strategii rozwoju instytucji i organizacji wszystkich szczebli decyzyjnych. Dane te mają służyć pełniącym funkcje zarządcze w JST do stawiania diagnoz, budowania strategii, monitorowania efektów działań. Systematyczność prowadzenia badań pozwoli na uzyskanie porównywalności danych w czasie i prze-

strzeni geograficznej, umożliwiając ustalenie punktów odniesienia, analizę trendów, a co za tym idzie badanie wpływu różnych wydarzeń ze sfery makro na sytuację społeczno-ekonomiczną w poszczególnych JST. Współczesne założenia i kierunki rozwoju samorządu terytorialnego wskazują na przesuwanie się sterowania rozwojem z tradycyjnie pojmowanego administrowania w stronę zarządzania opartego na różnorodnych formach o dużym poziomie społecznej akceptacji.

Rozdział 2

Znaczenie obiektywnej i subiektywnej jakości życia dla kreowania rozwoju społeczno-gospodarczego przez samorządy terytorialne

(Augustyna Burlita, Krzysztof Błoński)

Ogół mieszkańców określonej jednostki terytorialnej stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową, zaspokajanie zbiorowych potrzeb tej wspólnoty należy zaś do zadań jednostek samorządu terytorialnego realizowanych w ramach zadań publicznych (Banaszak 2012). Zakres tych zadań, przedstawiony w tabelach 2.1 i 2.2, przypisano poszczególnym szczeblom JST (tj. gminom, powiatom i samorządowi województwa) wraz z wprowadzeniem trójstopniowego podziału państwa.

Poza zadaniami własnymi i zadaniami zleconymi o obowiązkowym charakterze JST mogą też wykonywać zadania powierzone wynikające z umów lub porozumień zawartych pomiędzy poszczególnymi JST lub pomiędzy JST a administracją rządową (Błoński 2018, s. 21–28). Przy tym nadrzędnym celem realizacji wymienionych zadań jest zapewnienie wspólnocie samorządowej wysokiej jakości życia poprzez zrównoważony rozwój danej jednostki terytorialnej (Kusterka-Jefmańska 2017). Oznacza to, że w procesie zarządzania określonym terytorium, w tym w sformułowanych przez JST celach i strategiach rozwoju zarówno osobowego mieszkańców, rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej, jak i rozwoju gospodarczego, uwzględnione powinny być m.in. potrzeby i opinie mieszkańców, a także skutki społeczne, ekonomiczne i ekologiczne podejmowanych przez JST działań, ponieważ będą one kształtowały jakość życia mieszkańców. Jej znaczenie w procesie zarządzania JST wynika z faktu, że miasto/gmina/powiat to przede wszystkim miejsce życia ludzi, oferujące im pewne korzyści wynikające zarówno ze stanu szeroko rozumianej infrastruktury funkcjonalnej, układu przestrzennego, rynku pracy czy środowiska naturalnego (Domański 2014), jak i sposobu realizacji przypisanych temu obszarowi funkcji endogenicznych i egzogenicznych:

administracyjnej, gospodarczej, politycznej, kulturalnej, edukacyjnej, turystycznej itp. (Szymańska 2007). Z jednej strony mieszkańcy są więc głównymi klientami jednostek samorządu terytorialnego, z drugiej zaś są również istotnym zasobem danego obszaru, uwzględniając tkwiący w nich kapitał społeczny i ludzki.

W najbardziej ogólnym ujęciu kapitał społeczny to „umiejętności współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji wspólnych interesów” oparte na zaufaniu, wspólnych instytucjach i normach, a więc to, co „warunkuje zbiorowe działanie dla dobra wspólnego w każdej dziedzinie: gospodarce, kulturze, polityce”, kapitał ludzki zaś to zasoby, którymi dysponuje dany człowiek: wiedza, umiejętności, wykształcenie, stan zdrowia itp. (Kotarski 2013, s. 11–25; Kukliński 2003, s. 9–10).

Zarządzanie JST powinno pobudzać i rozwijać tkwiące w mieszkańcach zasoby, ponieważ są one ważnymi czynnikami decydującymi o poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznego oraz innowacyjności i konkurencyjności danej jednostki terytorialnej. Rezultatem działań w tym zakresie będzie również poprawa jakości życia mieszkańców. Wysoka jakość życia zaś może być zarówno istotnym wyróżnikiem gminy/powiatu czy miasta, kształtującym pozytywny wizerunek obszaru, jak i czynnikiem przyciągającymi nowych mieszkańców, zwłaszcza należących do tzw. segmentu kreatywnego, tj. ludzi, którzy wykonując zawody oparte na wiedzy, swoją pracą, zaangażowaniem i stylem życia stymulują rozwój gospodarczy gminy/powiatu/miasta (Bąkowska 2011).

Tab. 2.1. Zadania własne poszczególnych szczebli jednostek samorządu terytorialnego

Gmina	Powiat	Samorząd województwa
Zaspokajanie potrzeb zbiorowych, w szczególności w zakresie: 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej; 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego; 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania	Zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie: 1) edukacji publicznej; 2) promocji i ochrony zdrowia; 3) pomocy społecznej; 4) polityki prorodzinnej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; 5) wspierania osób niepełnosprawnych; 6) transportu zbiorowego i dróg publicznych;	Określenie strategii rozwoju województwa oraz realizacja zadań o charakterze wojewódzkim związanych z rozwojem regionalnym, w szczególności w zakresie: 1) edukacji publicznej, w tym szkolnictwa wyższego; 2) promocji i ochrony zdrowia; 3) kultury oraz ochrony zabytków;

Gmina	Powiat	Samorząd województwa
czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;	7) kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;	4) pomocy społecznej;
4) lokalnego transportu zbiorowego;	8) kultury fizycznej i turystyki;	5) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej;
5) ochrony zdrowia i pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych;	9) geodezji, kartografii i katastru;	6) modernizacji terenów wiejskich;
6) gminnego budownictwa mieszkaniowego;	10) gospodarki nieruchomościami;	7) zagospodarowania przestrzennego;
7) edukacji publicznej;	11) administracji architektoniczno-budowlanej;	8) ochrony środowiska;
8) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;	12) gospodarki wodnej;	9) transportu zbiorowego i dróg publicznych;
9) kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;	13) ochrony środowiska i przyrody;	10) kultury fizycznej i turystyki;
10) targowisk i hal targowych;	14) rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;	11) ochrony praw konsumentów;
11) zieleni gminnej i zadrzewień;	15) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;	12) obronności;
12) cmentarzy gminnych;	16) ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska;	13) bezpieczeństwa publicznego;
13) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej;	17) przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy;	14) przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy;
14) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;	18) ochrony praw konsumenta;	15) działalności w zakresie telekomunikacji;
15) polityki prorodzinnej;	19) utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;	16) ochrony roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy
16) wspierania i upowszechniania idei samorządowej;	20) obronności;	
17) promocji gminy;	21) promocji powiatu;	
18) współpracy z organizacjami pozarządowymi, społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw	22) współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych, pożytku publicznego i wolontariatu;	
	23) działalności w zakresie telekomunikacji	

Źródło: opracowanie na podstawie ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.

Tab. 2.2. Zadania z zakresu administracji samorządowej zlecane poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego

Gmina	Powiat	Samorząd województwa
1) czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego; 2) wydawanie dowodów osobistych; 3) organizacja i przeprowadzenie szkolenia obronnego; 4) świadczenie usług opiekuńczych osobom z zaburzeniami psychicznymi; 5) wypłata zasiłków z pomocy społecznej; 6) zadania związane z realizacją rządowego programu dla rodzin wielodzietnych; 7) realizacja pomocy dla repatriantów i członków ich rodzin udzielanej przez gminy	1) prowadzenie powiatowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego; 2) przygotowanie i przeprowadzenie kwalifikacji wojskowej; 3) ochrona przeciwpożarowa, działalność zapobiegawcza, ratownicza i gaśnicza, finansowanie działalności policji; 4) prowadzenie państwowej inspekcji weterynaryjno-sanitarnej; 5) tworzenie i prowadzenie powiatowych centrów pomocy rodzinie; 6) rejestrowanie pojazdów, wydawanie i zatrzymywanie praw jazdy; 7) nadzór nad lasami prywatnymi; 8) prowadzenie powiatowych urzędów pracy; 9) nadzór budowlany sprawowany przez inspektora nadzoru budowlanego	1) realizacja zadań związanych z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych podstawowych; 2) zadania związane z usuwaniem kłesk żywiołowych i wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne; 3) pełnienie funkcji instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego; 4) organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych; 5) prowadzenie ośrodka dokumentacji oraz wojewódzkiego zasobu geodezyjnego i kartograficznego

Źródło: Błoński 2018, s. 24.

O roli jakości życia w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego określonych obszarów (krajów, regionów, miast, gmin, powiatów) świadczy także jej wskazywanie jako priorytetu i celu w wielu dokumentach i strategiach rozwoju, m.in. w: strategii unijnej Europa 2020 (<https://ec.europa.eu...>); Agendzie na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030, podpisanej przez państwa członkowskie ONZ w 2015 roku (<http://www.unesco.pl/662/>); Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (Monitor Polski 2013). Wraz z wprowadzeniem do administracji publicznej rynkowych zasad funkcjonowania przełożyło się to na wzrost zainteresowania wśród jednostek samorządu terytorialnego problematyką jakości życia i jej pomiaru. Badania w tym obszarze, zwłaszcza te re-

alizowane w układach lokalnych, są bowiem dla władz samorządowych źródłem wielu informacji istotnych w procesie zarządzania, m.in. dla formułowania celów i strategii rozwoju oraz oceny ich realizacji.

Kwantyfikację jakości życia w praktycznych badaniach utrudnia interdyscyplinarny charakter tej kategorii. Przekłada się on na wielość definicji jakości życia, jak też możliwość jej analizowania w wielu ujęciach i obszarach, zależnie od przyjętego w danej nauce (m.in. ekonomii, zarządzaniu, psychologii, medycynie i socjologii) czy przez danego badacza kontekstu bądź sposobu operacjonalizacji i konceptualizacji tej kategorii (Baumann 2006; Borys 2008, s. 125–134; 2015; Panek 2016; Papuć 2011; Trzebiatowski 2011). Jednocześnie – jak podkreśla Kołakowski (2011, s. 163) – zachodzące przemiany ekonomiczne, społeczne i polityczne nadają jakości życia ciągle nowe wymiary, dlatego nie może być ona traktowana jako kategoria niezmienna i powszechnie przyjmowana.

W najbardziej ogólnym ujęciu jakość życia jest rozumiana jako:

- a) stopień zaspokojenia ogółu materialnych, społecznych i duchowych potrzeb człowieka, stan satysfakcji wynikający z postrzegania przez jednostkę wszystkich warunków i wymiarów życia (Rutkowski 1987, s. 162);
- b) wszystkie elementy życia człowieka, które są związane z faktem jego istnienia oraz odczuwania określonych stanów emocjonalnych i duchowych (Słaby 2017, s. 20);
- c) ocena własnej sytuacji życiowej w odniesieniu do określonego czasu, przyjętej hierarchii wartości oraz oczekiwań (de Walden-Gałuszko 1993, s. 58);
- d) „obraz naszego życia oparty na określonym systemie wartości” (Borys, Knippschild 2014, s. 12);
- e) ocena pozycji życiowej dokonana przez jednostkę z uwzględnieniem przyjętego systemu wartości, kultury, w jakiej funkcjonuje, oraz oczekiwań, celów i zainteresowań (definicja WHO; Turska, Skowron 2009, s. 572–580);
- f) „stopień zaspokojenia potrzeb materialnych i niematerialnych – spełniania standardów lub realizacji wartości: biologicznych, psychologicznych, duchowych, społecznych i politycznych, kulturalnych, ekonomicznych i ekologicznych jednostek, rodzin i zbiorowości” (<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/jakosc-zycia;3916390.html>).

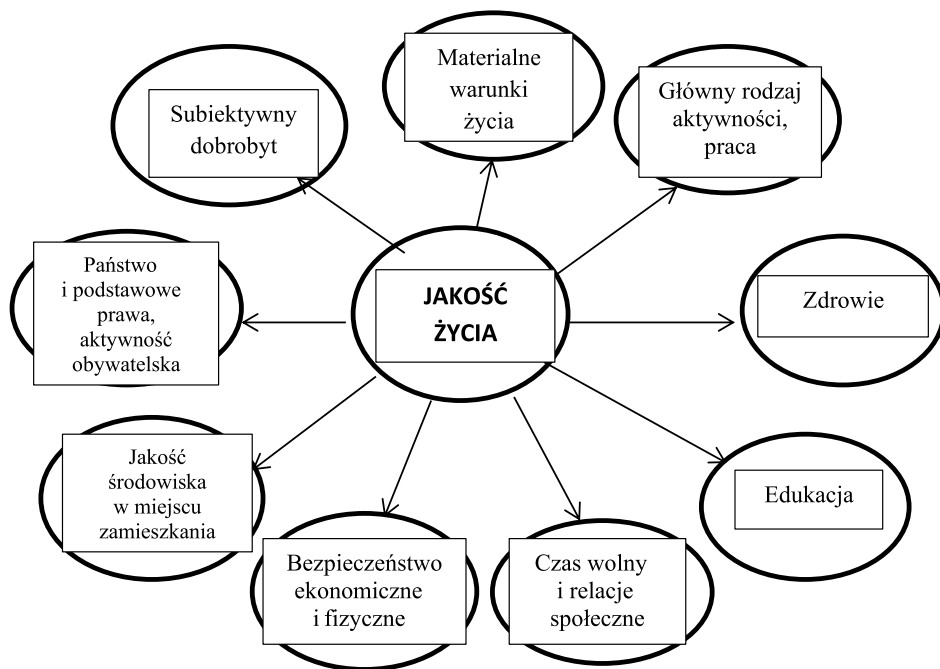
Nie wdając się w rozważania na temat różnic w definiowaniu jakości życia oraz jej typologiach (ponieważ nie jest to celem publikacji), w niniejszym opracowaniu, uwzględniając jego tematykę, przyjęto koncepcję zintegrowanego po-

dejsia do jakości życia, wyróżniając subiektywną i obiektywną jakość życia. Jak wskazują Borys i Knippschild (2014, s. 11–20), jakość życia, stanowiąc „zbiorczy atrybut człowieka lub grupy ludzi”, może być – zależnie od wykorzystanych narzędzi opisu – „wyrażona subiektywnie lub obiektywnie, jednowymiarowo lub wielowymiarowo, itp.”.

Również Wnuk i współautorzy (2013, s. 10–16) mówią o jakości życia w sensie subiektywnym i obiektywnym jako jednej z możliwości w odniesieniu do konceptualizacji i operacjonalizacji tego pojęcia. Przy czym subiektywna jakość życia utożsamiana jest z satysfakcją z życia, natomiast obiektywna z warunkami życia. Pierwsza odnosi się więc do postrzegania, oceny własnych odczuć jednostki, które to mogą dotyczyć także obiektywnych warunków. Druga zaś rozumiana jest najczęściej jako cecha otoczenia, ogół relacji, w jakich żyje dana grupa ludzi lub człowiek, wynikających z poziomu dobrobytu ekonomicznego, infrastruktury komunalnej, mieszkaniowej i społecznej oraz warunków środowiska naturalnego (Borys 2008, s. 129–130; Dąbrowska 2017, s. 12; Słaby 2017, s. 19–25; Rutkowski 1987, s. 41–43).

Zdaniem Borysa i Rogali (2008) koncentrowanie się w badaniach jedynie na subiektywnych ocenach jakości życia jest zawężeniem, równie istotna jest obiektywna jakość życia wynikająca z infrastruktury określającej warunki życia na danym obszarze, którą wymienieni autorzy uwzględnili w przeprowadzonych badaniach jakości życia na poziomie lokalnym.

Także GUS w realizowanych badaniach jakości życia Polaków (*Jakość życia...* 2017, s. 5), uwzględniając wieloaspektowy charakter tej kategorii, wyróżnia warunki obiektywne, w jakich żyje człowiek, oraz postrzeganą subiektywnie jakość życia (dobrobyt subiektywny). Do pierwszej grupy GUS zalicza takie obszary, jak: materialne warunki życia, edukacja, zdrowie, aktywność ekonomiczna, wolny czas, relacje społeczne, bezpieczeństwo osobiste, jakość państwa i podstawowe prawa oraz jakość środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania. Subiektywna jakość życia natomiast jest rozumiana jako satysfakcja czerpana przez ludzi z różnych aspektów życia, jak i życia ogółem, wynikająca ze stanów emocjonalnych i systemu wartości. Analizowane przez GUS obszary jakości życia przedstawia rysunek 2.1.

Rys. 2.1. Obszary jakości życia badane przez GUS

Źródło: *Jakość życia w Polsce...* 2017, s. 4.

Z kolei Kędzior (2003, s. 15–18) wskazuje na obiektywne, subiektywne i społeczne czynniki istotne w ocenie jakości życia. Pierwsze związane są z dobrobytem materialnym, drugie z poziomem usług społecznych i infrastruktury, trzecie zaś to odczucia psychiczne jednostki, poczucie szczęścia i satysfakcji.

Należy także podkreślić, iż relacje pomiędzy wyróżnionymi kategoriami jakości życia (ujęciem obiektywnym i subiektywnym) nie są dokładnie określone. Poprawa warunków życia nie musi znajdować odzwierciedlenia we wzroście poziomu satysfakcji, a subiektywnie odczuwany poziom zadowolenia z obiektywnych warunków życia zdaniem Borysa (2002, s. 58–63; 2008, s. 130) wynika także z przyjętego systemu wartości i względnego poczucia pokrzywdzenia, które są związane z tzw. kompleksową jakością życia.

Zarysowany podział na subiektywną i obiektywną jakość życia wyznacza dwa zasadnicze nurty badawcze dotyczące jakości życia. Przyjęło się, że subiektywny pomiar jakości odbywa się na podstawie wystandaryzowanego kwestionariusza wywiadu lub ankietowego. Pomiar obiektywnej jakości życia natomiast realizo-

wany jest poprzez system wskaźników, dla którego źródłem danych są dane statystyczne. Obrazem takiego podejścia jest przedstawiany w literaturze przedmiotu podział na dwa przeciwstawne podejścia: skandynawskie (w którym skupiono się na obiektywnych warunkach życia) oraz amerykańskie (gdzie kładzie się nacisk na subiektywny dobrostan jednostek kształtowany przez oddziaływanie materialnych i społecznych zasobów)¹ (Panek 2016, s. 14).

Podejście obiektywne zakłada, że należy wyznaczyć zestaw dóbr materialnych potrzebnych danej jednostce do funkcjonowania w danym społeczeństwie, który będzie punktem odniesienia przy orzekaniu o jakości życia danej jednostki czy grupy. Jak zauważa Petelewicz (2016, s. 17), badacz, przystępując do badań, przyjmuje określony model, zakładając jednocześnie, że sytuacja jednostki najbardziej go przypominającej jest wyznacznikiem wysokiej jakości życia. Taki stan rzeczy jest wynikiem narzucenia przez badacza arbitralnego sposobu oceny rzeczywistości, na który ma wpływ jego system normatywny czy pozycja społeczna. Według Rostowskiej (2009, s. 35) podejście obiektywne wymaga przyjęcia założeń, że różni ludzie podobnie oceniają te same sfery życia i jest możliwe określenie pewnej standardowej konfiguracji warunków życiowych, które będą zapewniały człowiekowi optymalne funkcjonowanie.

W przypadku podejścia subiektywnego przyjmuje się, że o jakości życia jednostki można orzekać jedynie na podstawie sformułowanej przez nią oceny. W takim podejściu centralnym pojęciem są procesy umysłowe, do których zalicza się procesy spostrzegania, porównywania, wartościowania i oceniania. Są one wynikiem indywidualnie ukształtowanego systemu hierarchii czy priorytetyzacji wartości celów, zainteresowań i oczekiwań, które z kolei determinują

¹ Skandynawskie podejście reprezentują m.in. Drewnowski (1970) oraz Titmuss (1968, 1974). Pierwszy z nich określał dobrobyt w kategoriach obiektywnych potrzeb, drugi zaś prowadził studia nad brytyjskim państwem dobrobytu. Rozumiał on pojęcie dobrobytu jako dysponowanie przez jednostki takimi zasobami, jak środki pieniężne, majątek, wiedza, psychiczna i fizyczna energia czy więzi społeczne, pozwalające tym jednostkom w sposób świadomy i kontrolowany kształtować swoje warunki życia. Podstawowym elementem warunkującym dobrobyt były zewnętrzne uwarunkowania życia jednostki, ponieważ wpływają one na możliwość wykorzystania zasobów będących w jej posiadaniu, a przez to na zakres możliwości prowadzenia odpowiedniego stylu życia. Tak przedstawiona koncepcja jest zoperacjonalizowana przy pomocy wskaźników typu obiektywnego. Nie oznacza to odrzucenia subiektywnych aspektów dobrobytu, ale ze względu na to, że są zależne od poziomu aspiracji jednostek, nie mogą stanowić kryteriów prowadzenia polityki społecznej. Drugie podejście, amerykańskie, jest alternatywnym podejściem do koncepcji dobrobytu w stosunku do podejścia skandynawskiego. W podejściu amerykańskim dobrobyt jest definiowany jako poziom satysfakcji jednostek ze swojego życia. Za prekursorów tego spojrzenia przyjmuje się Campbella, Conversa i Rodgersa. Za ostateczny cel rozwoju społecznego w tym podejściu uważa się subiektywny (psychiczny) dobrostan ludzi tworzących zorganizowaną społeczność, wyrażany w kategoriach zadowolenia i szczęścia, przez co w operacjonalizacji wykorzystuje się wskaźniki typu subiektywnego. Podano za: Panek 2016, s. 14–17.

reakcję i ocenę sytuacji życiowej jednostki (Rostowska 2009, s. 35). Słabą stroną oparcia koncepcji badania na opiniach badanych jest fakt, że nie wszyscy uświadamiają sobie najważniejsze potrzeby, a hierarchia może być zaburzona przez stan psychiczny respondenta (Masik 2010, s. 44). Ponadto, jak wskazuje Zienkowski (1979), hierarchia potrzeb może się zmienić w stosunkowo krótkim czasie, a zadowolenie jest uzależnione od punktu odniesienia i poziomu aspiracji jednostki (jest więc względne).

Zarówno jedno, jak i drugie podejście dostarcza użytecznych dla decydentów danych i informacji, ale stosowanie tylko jednego ujęcia (tj. subiektywnego lub obiektywnego) nie pozwala na pogłębienie i rozszerzenie wiedzy o stanie jakości życia mieszkańców danej JST. Pogląd o konieczności wykorzystania obu podejść w pomiarze jakości życia można odnaleźć m.in. w raporcie Stiglitz (Szukielojć-Bieńkuńska 2015, s. 21). Jego autorzy przyjmują, że jakość życia jest kategorią wielowymiarową, a ocena poszczególnych jej elementów powinna uwzględniać dane o charakterze zarówno obiektywnym, jak i subiektywnym. Wśród licznych rekomendacji dotyczących jakości życia autorzy wskazują, że:

- a) jakość życia zależy od obiektywnych uwarunkowań oraz potencjału i możliwości, jakimi dysponują ludzie;
- b) zarówno obiektywne, jak i subiektywne miary dobrobytu dostarczają kluczowych informacji dotyczących jakości życia.

Także zdaniem Borysa (2008, s. 129) rozróżnienie obiektywnej i subiektywnej jakości życia jest uzasadnione w sensie poznawczym i przydatne w praktycznych badaniach jakości życia. Należy jednak zaznaczyć, że wnioski, jakie można wysnuć z analizy danych dotyczących obiektywnej i subiektywnej jakości życia, nie muszą zawsze być ze sobą zgodne (Rogała 2014, s. 4–5). Wynika to z twierdzenia Campbella o ograniczonej substytucji wskaźników obiektywnej jakości życia wskaźnikami jakości subiektywnej. Nie ma bowiem jednoznacznego związku między obiektywnymi warunkami życia a poziomem zadowolenia z niego (Borys 2004, s. 67). Campbell twierdzi, że w żadnym przypadku nie można założyć, że obiektywnej poprawie warunków życia nieodmiennie towarzyszy odczucie powodzenia (zadowolenia). Osłabienie korelacji (lub jej zmiana) między jakością obiektywną a subiektywną występują wówczas, gdy (Borys 2004, s. 67):

- a) kompleksowość jakości życia jest ograniczona do niektórych zagadnień;
- b) występuje tzw. względne poczucie pokrzywdzenia².

Inne spojrzenie na relacje między wynikami badań subiektywnej i obiektywnej jakości życia można znaleźć w pracach Waltera-Buscha (1983). Stwierdził on, opierając się na wynikach badań własnych, że mogą istnieć zależności między wskaźnikami obiektywnymi i subiektywnymi w danym obszarze. Warunkiem zaistnienia takiego związku jest uwzględnienie w kwestionariuszu ankietowym (w badaniach subiektywnej jakości życia) konkretnych aspektów warunków życia zamiast jedynie ogólnego poczucia dobrobytu. Przygotowany kwestionariusz powinien zawierać pytania o zadowolenie z tych dziedzin życia, które można zmierzyć przy pomocy wskaźników obiektywnych. Jak dalej zauważa Walter-Busch (1983), takie podejście nie znajduje zastosowania w przypadku aspektów życia dotyczących dobrostanu psychicznego człowieka.

Według Phillipsa (2006, s. 35–36) natomiast można mówić o czterech różnych typach relacji zachodzących pomiędzy obiektywną a subiektywną jakością życia. Opracowana przez niego klasyfikacja powstała w wyniku przyjęcia założenia dwóch sytuacji dla obiektywnej i subiektywnej jakości życia – pozytywnej i negatywnej. Są to:

1. Szczęśliwy (ang. *The happy rich*) – to sytuacja kiedy warunki życia są dobre i ludzie są zadowoleni.
2. Nieszczęśliwy biedak (ang. *The unhappy poor*) – odnosi się to do sytuacji, w której warunki życia są złe, ludzie zaś nie są zadowoleni.
3. Szczęśliwy biedak (ang. *The happy poor*) – to sytuacja, w której mimo że warunki życia są złe, ludzie są zadowoleni.
4. Nieszczęśliwy bogaty (ang. *The unhappy rich*) – to sytuacja, w której warunki życia są dobre, ale ludzie nie są zadowoleni.

² Pojęcie względnego poczucia pokrzywdzenia (względna deprywacja) przejawia się w postaci dwóch syndromów. Pierwszy odnosi się do subiektywnej opinii grupy, która jest przekonana o swojej gorszej sytuacji socjoekonomicznej w stosunku do innych osób lub grup. Przy tym ocena sytuacji zależy od tego, z kim te osoby lub grupy się porównują. Jeśli porównują się z jednostkami, którym powodzi się lepiej, to będą odczuwać niezadowolenie mimo braku obiektywnych podstaw do takich odczuć (nie są to grupy najbardziej pokrzywdzone), porównując zaś swoją sytuację do tych, którym powodzi się gorzej, czują się zadowolone. Jeżeli występują znaczące różnice w sytuacji materialnej i poszerza się sfera ubóstwa, prowadzi to do upowszechnienia się poczucia względnej deprywacji. Drugi syndrom to kwestia luki między aspiracjami a rzeczywistymi osiągnięciami. Im mniejsza jest ta luka, tym wyższa subiektywna jakość życia mimo niskiego poziomu jakości życia w sensie obiektywnym. Podano za: Borys 2004, s. 67–68.

Nieco inne ujęcie relacji zachodzących pomiędzy obiektywną a subiektywną jakością życia zaproponowali Filipp i Ferring (Sęk 1993, s. 111–112), którzy podzielili warunki charakteryzujące obiektywną jakość życia na korzystne i niekorzystne, a ocenę subiektywnej jakości życia na pozytywną i negatywną. Wynikające z tego podziału cztery możliwe kombinacje (tabela 2.3) mogą być analizowane zarówno w odniesieniu do jakości życia ogółem, jak i jego poszczególnych obszarów. Zdaniem autorów problemy wymagające pogłębionych badań pojawiają się w dwóch wymienionych sytuacjach:

- a) jeżeli pomimo korzystnych warunków życia jednostka odczuwa niską satysfakcję z jakości własnego życia (dylemat niezadowolenia);
- b) jeżeli jednostka przebywająca w niekorzystnych warunkach charakteryzujących obiektywną jakość życia wysoko ocenia własną jakość życia (paradoks zadowolenia).

Tab. 2.3. Relacje pomiędzy obiektywnym i subiektywnym aspektem jakości życia

Obiektywne warunki życia	Subiektywna ocena jakości życia	
	Pozytywna	Negatywna
Korzystne	A. <i>Uzasadnione zadowolenie</i>	B. <i>Dylemat niezadowolenia</i>
Niekorzystne	C. <i>Paradoks zadowolenia</i>	D. <i>Niezadowolenie uzasadnione</i>

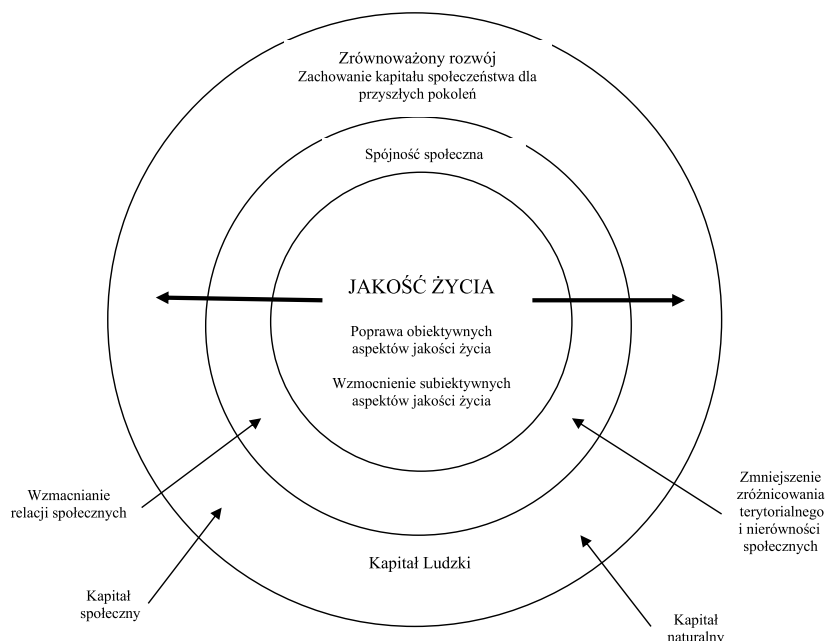
Źródło: Sęk 1993, s. 111.

Niezależnie od dyskusji naukowców na temat relacji pomiędzy subiektywną a obiektywną jakością życia badania w tym zakresie są prowadzone zarówno na poziomie całych społeczeństw, jak i na poziomie lokalnym. Przykładem badań jakości życia w ujęciu holistycznym w skali makro mogą być: Europejskie Badania Jakości Życia (EQLS), Badania Jakości Życia w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS), projekt Better Life realizowany przez OECD czy wskaźnik jakości życia EIU (*the Economist Intelligence Unit's Quality of Life Index*; QOL – EIU).

Pierwsze Europejskie Badania Jakości Życia zostały przeprowadzone w 2003 roku. Były to badania o charakterze subiektywnym, które uzupełniono wynikami innych badań oraz obiektywnymi danymi i wskaźnikami statystycznymi. W wyniku tych działań utworzono interaktywną bazę danych o warunkach i jakości życia w Europie (EurLIFE) (Kusterka-Jefmańska 2010, s. 115–123). Zawiera on 160 wskaźników pogrupowanych w 12 obszarów badawczych (dziedzin) jakości

życia: zdrowie, zatrudnienie, ubóstwo dochodowe, edukacja, rodzina, partycypacja społeczna, mieszkalnictwo, środowisko, transport, bezpieczeństwo, czas wolny oraz satysfakcja z życia.

Europejskie Badania Jakości Życia opierają się na koncepcji pomiaru jakości życia zaproponowanej przez Nolla i Berger-Schmitt (Panek 2016, s. 22). Przedstawia ją rysunek 2.2.

Rys. 2.2. Powiązania między jakością życia oraz spójnością społeczną i zrównoważonym rozwojem w koncepcji H.-H. Nolla i R. Berger-Schmitt

Źródło: Panek 2016, s. 22.

Jak wskazuje Panek (2016), najważniejszą cechą charakterystyczną tej koncepcji jest oprócz połączenia obiektywnych i subiektywnych aspektów jakości życia rozpatrywanie ich zarówno na poziomie jednostki, jak i na poziomie społeczeństwa. Autorzy tej koncepcji na poziomie indywidualnym (człowieka) w ramach subiektywnej jakości życia wyróżnili jego poznawcze i emocjonalne aspekty, w przypadku zaś obiektywnej jakości życia wskazali na zasoby, którymi dysponują jednostki do zaspokojenia swoich potrzeb, efekty wykorzystania tych zasobów (rozumiane jako osiągnięte warunki życia) oraz zewnętrzne uwarunkowania możliwości za-

spokajania potrzeb przez jednostki. Oznacza to, że autorzy rozpatrują jakość życia jednostki w połączeniu z jakością życia społeczeństwa. Dodatkowo proponują uwzględnienie kwestii spójności społecznej (obejmującej problemy zróżnicowania społecznego, nierówności społecznych, wykluczenia społecznego, jak i budowania i wzmacniania kapitału społecznego) oraz zrównoważonego rozwoju.

Rozwinięciem koncepcji pomiaru jakości życia Nolla i Berger-Schmitt jest koncepcja pomiaru jakości życia w europejskim systemie statystycznym, obejmująca zarówno szeroko rozumiane warunki życia (określane jako obiektywne warunki), jak i dobrobyt subiektywny (dobrostan). W ramach warunków życia pod uwagę wzięto następujące obszary tematyczne: materialne warunki życia, zdrowie, edukację, aktywność ekonomiczną, czas wolny i relacje społeczne, bezpieczeństwo ekonomiczne i fizyczne, jakość państwa i podstawowe prawa oraz infrastrukturę i środowisko naturalne. Pomiar dobrobytu subiektywnego obejmuje natomiast postrzeganą jakość życia, czyli satysfakcję osób ze swojego życia, a także elementy odczuwanych stanów emocjonalnych oraz systemu wartości, poczucia sensu i celu w życiu (Szukiełojć-Bieńkuńska 2015, s. 23).

Jak wskazuje Panek (2016, s. 24), szczególne znaczenie dla budowy systemu wskaźników poziomu i jakości życia ma projekt Better Life zainicjowany przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) w 2011 roku. W jego ramach utworzono system wskaźników pozwalających na charakterystykę dobrobytu i zastosowanie go do pomiaru jakości życia. Pomiar uwzględniał zarówno obiektywne, jak i subiektywne wskaźniki jakości życia, tj. warunki mieszkaniowe, dochody, zatrudnienie, jakość i usieciowienie wsparcia społecznego, edukację, środowisko, demokrację i kapitał społeczny, zdrowie, zadowolenie z życia, bezpieczeństwo, sposób spędzania czasu wolnego.

Także wskaźnik jakości życia EIU (*The Economist Intelligence Unit's Quality of Life Index*; QOL – EIU) jako syntetyczna miara jakości życia zawiera zarówno obiektywne, jak i subiektywne wskaźniki, będące obrazem następujących domen: dobrobyt materialny, zdrowie, życie rodzinne, wolność polityczna, stabilność i bezpieczeństwo, aktywność w życiu publicznym, stabilizacja zawodowa, równouprawnienie płci (https://www.economist.com/media/pdf/quality_of_life.pdf).

Przykładami badań realizowanych na poziomie lokalnym i łączących subiektywne oraz obiektywne podejście mogą być badania realizowane na terenie miast europejskich (Urban Audit) oraz na terenie jednego miasta (badania jakości życia mieszkańców Poznania lub Łodzi) czy projekt realizowany przez Instytut Badań

nad Gospodarką Rynkową przy udziale większej grupy jednostek samorządu terytorialnego, tj. Wzorcowy System Regionalny Monitoringu Jakości Usług Publicznych i Jakości Życia.

Głównym celem programu Urban Audit jest ocena jakości na poziomie lokalnym bazująca na porównywalnych danych o miastach europejskich. Baza danych zawierająca dane dotyczące obiektywnej i subiektywnej jakości życia ma umożliwić władzom miast europejskich nie tylko wymianę doświadczeń, ale także usprawnienie procesu zarządzania usługami publicznymi, dzięki czemu mogłaby następować poprawa jakości życia w poszczególnych miastach. Badanie obiektywnej jakości życia obejmuje dane dla 286 wskaźników z następujących obszarów: demografia, aspekty społeczne i ekonomiczne, zaangażowanie i aktywność obywatelska, edukacja i wykształcenie, środowisko, podróże i transport, społeczeństwo informacyjne oraz kultura i rekreacja. Badania subiektywnej jakości życia były realizowane na oszacowanej dla każdego miasta grupie mieszkańców (nie mniejszej niż 300 osób). Podstawą pomiaru był kwestionariusz zawierający 23 pytania (Borys, Rogala 2008).

Przykładem badania realizowanego tylko na terenie jednego miasta mogą być badania przeprowadzane cyklicznie od 2002 roku na terenie Poznania (*Wskaźniki jakości życia*, 2005). W tym przypadku źródłem danych dla wskaźników obiektywnych były dane GUS oraz instytucji funkcjonujących na terenie miasta. Wskaźniki w tej części badania zostały przypisane określonym aspektom, które połączono w dziedziny życia, takie jak: komunikacja, zdrowie, bezpieczeństwo socjalne, bezpieczeństwo publiczne, środowisko, czas wolny, praca, edukacja oraz obywatelski Poznań. Źródłem danych dla wskaźników subiektywnych były badania ankietowe przeprowadzone na próbie 600 mieszkańców Poznania. W dalszej kolejności badania zestawiono otrzymane wartości wskaźników subiektywnych i obiektywnych w ramach poszczególnych aspektów.

Podobne badanie jakości życia (tj. zrealizowane na podstawie wskaźników subiektywnych i obiektywnych) przeprowadzono na terenie Łodzi. System wskaźników opracowany na potrzeby tego badania obejmował osiem wymiarów, a każdy z nich składał się z komponentu obiektywnego i subiektywnego. Były to: dobrostan, zdrowie, relacje rodzinne i społeczne, infrastruktura techniczna i społeczna, czas wolny, warunki życia, praca, bezpieczeństwo (Rokicka 2013; Petelewicz, Drabowicz 2016).

Dane zebrane w wyniku badań jakości życia powinny być poddane dalszej analizie przez władze danej JST i znajdować odzwierciedlenie w przyjmowanych

strategiach rozwoju, jak i podejmowanych decyzjach. Na mocy przepisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. samorządy gminne i powiatowe zobowiązane są do prowadzenia polityki rozwoju w wymiarze lokalnym (Dz.U. z 2006 r. Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.). Należy zaznaczyć, że w literaturze przedmiotu nie ma jednoznacznej, precyzyjnej i powszechnie akceptowalnej definicji rozwoju lokalnego, jak również ogólnie przyjętego modelu teoretycznego wyrażającego jego istotę. Można natomiast stwierdzić, że powinien być on utożsamiany z pożądanymi, pozytywnymi przeobrażeniami ilościowymi, jakościowymi i strukturalnymi właściwościami danego układu będącego wyodrębnioną strukturą społeczno-terytorialną, której właściwy jest zbiór charakterystycznych cech gospodarczych, przestrzennych i kulturowych, wyrażających własne potrzeby oraz własne wartości (Sztando 1998, s. 19–29). Według Kusterki i Rogali (2006) odpowiednio dobrany zestaw wskaźników jakości życia może pełnić różne funkcje w praktyce zarządzania rozwojem jednostki samorządu terytorialnego, m.in.:

- a) dostarczania informacji dla osób zarządzających o tym, czy jednostka samorządu terytorialnego rozwija się w zaplanowanym kierunku i w zadowalającym tempie;
- b) ułatwienia identyfikacji problemów rozwoju danej jednostki;
- c) źródła informacji służącej kreowaniu rozwoju lokalnego, w tym m.in. przesłankę do aktualizacji opracowanej strategii rozwoju;
- d) sposobu komunikacji lokalnej społeczności o rozwoju gminy czy powiatu, motywowania jej do zainteresowania się rozwojem JST i aktywnego uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji;
- e) podstawy oceny osiągnięć danej JST na tle osiągnięć innych jednostek;
- f) źródła informacji do celów promocji danej jednostki.

Wyniki uzyskane w ramach podejścia subiektywnego pozwalają również (Rogala 2009):

- a) rozpoznać nastroje panujące w lokalnej społeczności, a także analizować w wypadku cyklicznie powtarzanych badań jakości życia mieszkańców zmiany w zadowoleniu i oczekiwaniach mieszkańców;
 - b) porównać opinie różnych grup mieszkańców;
 - c) dostosować usługi publiczne do potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności.
- Zbliżony pogląd można znaleźć w opisie wyników badań mieszkańców Łodzi.

W tym przypadku wyniki mają służyć samorządowi terytorialnemu do (*Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie* 2013):

- a) podejmowania decyzji i ustalania priorytetów na poziomie lokalnym poprzez wskazanie obszarów strategicznej interwencji wymagających szczególnego zainteresowania ze strony władz miasta oraz obszarów wyróżniających się pozytywnie ze względu na ich specyfikę;
- b) dokonania oceny obecnej sytuacji pod względem potrzeb i oczekiwań mieszkańców;
- c) stworzenia płaszczyzny dyskusji o sprawach miasta pomiędzy mieszkańcami, mediami, ekspertami, organizacjami pozarządowymi oraz władzami lokalnymi;
- d) umożliwienia porównania sytuacji życiowej i analizy przestrzennego zróżnicowania jakości życia w wyróżnionych jednostkach społeczno-przestrzennych miasta.

Spośród sześciu koncepcji rozwoju lokalnego przedstawianych w literaturze (Tuziak 2014, s. 197–198)³ elementy dotyczące jakości życia można zauważyć w dwóch z nich, tj. koncepcji aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnych oraz koncepcji zrównoważonego rozwoju. W pierwszej jednym z elementów składowych jest określony cel zorientowany na poprawę szeroko rozumianych warunków życia danej społeczności, co zbliża ją do obiektywnych pomiarów jakości życia. W drugiej wspomnianej koncepcji rozwoju lokalnego, zrównoważonego rozwoju, podnoszenie jakości życia jest priorytetem wynikającym z założonych celów.

Ogólna filozofia zrównoważonego rozwoju sprowadza się do pogodzenia i połączenia w jedną całość dwóch pojęć: wzrostu i rozwoju. Poprzez pojęcie wzrostu wyrażane jest dążenie do przyrostu materii, rozwój zaś oznacza dążenie do pełniejszego, większego bądź lepszego stanu przez rozszerzenie lub realizację określonych możliwości i zamianę celów rozwojowych z materialnych na niematerialne. Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju zdefiniowała zrównoważony rozwój jako „rozwój odpowiadający obecnym potrzebom bez uszczerbku dla możliwości spełnienia swoich potrzeb przez przyszłe pokolenia” (Raport Brundtland 1987). Podobną opinię wyraża Kiełczewski (2004), a inne definicje jego zdaniem są próbą uszczegółowienia, operacjonalizacji lub rezultatu dyskusji na temat

³ Są to koncepcje: aktywizacji i rozwoju, upodmiotowienia, rozwoju uczestniczącego, rozwoju neoendogennego, potencjału lokalnego i rozwoju zrównoważonego. Szerzej na ten temat w: Tuziak 2014, s. 97–108.

sposobu realizacji tej koncepcji. Także w przyjętej przez Polskę Agendzie 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju podkreśla się, iż jest to „taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie” (Agenda... 2030, s. 2). Zrównoważony rozwój powinien więc łączyć zarówno wzrost gospodarczy, spójność społeczną, jak i ochronę środowiska, przy założeniu trwałej poprawy jakości życia współczesnych i przyszłych pokoleń (Skowroński 2006, s. 47–57). Jego istotą jest osiągnięcie trzech podstawowych celów:

- a) ekologicznego – polegającego na powstrzymaniu degradacji środowiska i eliminacji jego zagrożeń;
- b) ekonomicznego – wyrażającego się w zaspokojeniu podstawowych potrzeb materialnych ludzkości przy użyciu techniki i technologii nieniszczących środowiska;
- c) społecznego i humanitarnego – zakładającego zabezpieczenie minimum socjalnego (likwidację głodu, nędzy i ubóstwa), ochronę zdrowia, rozwój sfery duchowej człowieka (kultura), bezpieczeństwo i edukację.

Wyniki badań jakości życia mogą być więc wykorzystywane na różnych etapach planowania i zarządzania społeczno-ekonomicznym rozwojem lokalnym w celu: formułowania strategicznych kierunków rozwoju JST oraz opracowywania programów dotyczących poszczególnych obszarów (np. ochrony środowiska, turystyki, infrastruktury drogowej); monitorowania rozwoju JST, w tym identyfikacji kluczowych problemów i nastroju mieszkańców; działań promocyjnych, w tym kreowania wizerunku danego obszaru, kształtowania kapitału społecznego i ludzkiego mieszkańców, zwiększania poczucia tożsamości lokalnej oraz poprawy jakości świadczonych usług publicznych (tabela 2.4). Wartości wskaźników charakteryzujących jakość życia, w tym zwłaszcza wskaźników obiektywnych, pozwalają także ocenić kierunek i tempo zmian zachodzących zarówno w czasie, jak i przestrzeni, zwłaszcza w sytuacji, gdy dana jednostka nie ma sformalizowanej strategii.

Podsumowując, przedstawione rozważania dowodzą, że jakość życia odgrywa istotną rolę w procesie kreowania społeczno-gospodarczego rozwoju przez samorządy lokalne, które coraz częściej doceniając znaczenie tej problematyki, zainteresowane są badaniami jakości życia w układach lokalnych. Potwierdzeniem tego są m.in. przedstawione w rozdziale przykłady badań empirycznych w tym obszarze, jak również badania, których charakterystykę i wyniki przedstawiono w kolejnych rozdziałach monografii. Przyjęta przez autorów perspektywa obiek-

tywnej i subiektywnej jakości życia oparta została na stanowisku Borysa i Rogali (2008), iż badanie wyłącznie subiektywnej jakości życia jest zawężeniem, ponieważ nie uwzględnia oceny warunków życia na danym obszarze, który to aspekt w badaniach na poziomie lokalnym ma równie istotne znaczenie. Zarządzanie powiatem/gminą/miastem związane jest bowiem z podejmowaniem decyzji oraz dokonywaniem wyborów, które będą ważne dla społeczności lokalnych, także z punktu widzenia jakości życia.

Tab. 2.4. Możliwości wykorzystania wyników badań obiektywnej i subiektywnej jakości życia na poziomie lokalnym w procesie kreowania rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Cel	Zakres wykorzystania informacji z badań jakości życia w układzie lokalnym	Wyniki badań obiektywnej jakości życia	Wyniki badań subiektywnej jakości życia
1.	Planowanie strategiczne, w tym formułowanie i aktualizacja strategii rozwoju JST i programów szczegółowych (np. dotyczących ochrony środowiska, infrastruktury drogowej, rozwoju turystyki itp.)	– identyfikacja kluczowych problemów gospodarczego, społecznego oraz środowiskowego rozwoju danej JST na podstawie wskaźników obiektywnych, wyznaczonych głównie dzięki danym ze statystyki publicznej i innych baz danych (w tym baz lokalnych); – weryfikacja aktualności przyjętych założeń strategicznych dotyczących celów, kierunków i sposobów rozwoju danej JST; – ocena stopnia realizacji celów i zadań strategicznych na podstawie przyjętych wskaźników monitorowania realizacji strategii, analiza zmian wartości wskaźników w czasie; – identyfikacja preferencji mieszkańców wobec strategicznych kierunków i sposobów rozwoju danej JST; – identyfikacja nastrojów mieszkańców JST	X X X	X X X

Lp.	Cel	Zakres wykorzystania informacji z badań jakości życia w układzie lokalnym	Wyniki badań obiektywnej jakości życia	Wyniki badań subiektywnej jakości życia
2.	Monitorowanie rozwoju danej JST	– ocena poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego danej JST na podstawie wskaźników, analiza zmian wartości wskaźników w czasie, analiza porównawcza wskaźników charakteryzujących sytuację społeczno-ekonomiczną danej JST w porównaniu do innych JST; – ocena poziomu satysfakcji mieszkańców z życia w danym miejscu, poszczególnych aspektów własnego życia oraz życia ogółem; – ocena zmian w czasie subiektywnej jakości życia mieszkańców danej JST (poprawa, brak zmian, pogorszenie) oraz poziomu satysfakcji mieszkańców w stosunku do satysfakcji mieszkańców innych JST	X	X
3.	Promocja i kształtowanie wizerunku JST oraz kapitału społecznego i ludzkiego mieszkańców JST	– pozytywne wyniki badań jakości życia mieszkańców danego obszaru mogą być wykorzystane w działaniach promocyjnych JST, w tym działaniach związanych z kreowaniem wizerunku, oceny negatywne wskazują zaś obszary wymagające poprawy, wyjaśnienia przyczyn złych ocen itp.; – komunikacja władz z mieszkańcami przekłada się na wzrost akceptacji mieszkańców dla działań podejmowanych przez lokalne władze, zwiększa zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne, ogranicza konflikty społeczne, zmniejsza opór wobec realizacji niektórych inwestycji, zwiększa poczucie tożsamości lokalnej	X	X
4.	Poprawa jakości usług publicznych świadczonych przez daną JST	– ocena „obiektywnych” parametrów skuteczności i efektywności świadczonych usług publicznych w celu poprawy ich jakości; – ocena poziomu satysfakcji mieszkańców ze świadczonych przez daną JST usług publicznych, identyfikacja najważniejszych problemów w celu poprawy jakości i dostosowania standardów tych usług do potrzeb i oczekiwań mieszkańców	X	X

Rozdział 3

Metodyka badania

(Krzysztof Błoński)

Przedstawione rozważania stanowiły przyczynek do podjęcia badań empirycznych subiektywnej i obiektywnej jakości życia mieszkańców w kontekście zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego na przykładzie powiatów: wałęckiego, drawskiego, złotowskiego oraz czarnkowsko-trzcianeckiego.

Badania te zrealizowano w dwóch etapach. W pierwszym, dotyczącym subiektywnej jakości życia, przeprowadzono badania pierwotne mieszkańców wymienionych powiatów z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety bezpośredniej. Zrealizowano je w okresie: kwiecień–czerwiec 2016 roku. W etapie drugim (czerwiec 2016–grudzień 2018 roku) przeprowadzono analizę dostępnych źródeł wtórnych charakteryzujących obiektywną jakość życia mieszkańców, w tym głównie publikacji statystycznych oraz danych jednostek samorządu terytorialnego i innych instytucji w wymienionych powiatach.

Badaniami ankietowymi objęto reprezentatywną, dobraną losowo próbę mieszkańców powiatów: wałęckiego, drawskiego, złotowskiego oraz czarnkowsko-trzcianeckiego. Dobór jednostek do badań miał charakter warstwowy – proporcjonalny, z uwzględnieniem następujących cech: miejsce zamieszkania oraz płeć i wiek. Wielkość próby została ustalona na podstawie danych wtórnych zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>). Podstawową charakterystykę mieszkańców badanych powiatów ze względu na płeć i wiek zawiera tabela 3.1. W wyniku badania otrzymano 426 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy. Strukturę otrzymanej próby ze względu na płeć i wiek przedstawia tabela 3.2.

W przeprowadzonych badaniach ankietowych chciano uzyskać odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jaki jest ogólny poziom zadowolenia mieszkańców z życia w badanych powiatach?

2. Jak badani oceniają istotność i satysfakcję z poszczególnych aspektów usług publicznych świadczonych na terenie badanych powiatów oraz jaki jest ogólny poziom zadowolenia z tych usług?
3. Jak badani oceniają istotność i satysfakcję z poszczególnych obszarów swojego życia zawodowego oraz jaki jest ogólny poziom zadowolenia z życia zawodowego?
4. Jak badani oceniają istotność i satysfakcję z poszczególnych obszarów swojego życia osobistego oraz jaki jest ogólny poziom zadowolenia z życia osobistego?

Tab. 3.1. Charakterystyka populacji badanych powiatów ze względu na płeć i wiek

Zmienna i poziom zmiennych	Powiat								Ogółem	
	walecki		drawski		złotowski		czarnkowsko- -trzcianecki			
Płeć										
Kobieta	27 694	51,27%	29 559	50,98%	35 173	50,37%	44 351	50,46%	136 777	50,71%
Mężczyzna	26 319	48,73%	28 420	49,02%	34 661	49,63%	43 534	49,54%	132 934	49,29%
Wiek										
0–9 lat	5 343	9,89%	6 013	10,37%	7 604	10,89%	9 789	11,14%	28 749	10,66%
10–19 lat	5 624	10,41%	5 821	10,04%	7 611	10,90%	9 768	11,11%	28 824	10,69%
20–29 lat	7 443	13,78%	8 099	13,97%	10 442	14,95%	12 023	13,68%	38 007	14,09%
30–39 lat	8 574	15,87%	9 194	15,86%	11 320	16,21%	13 869	15,78%	42 957	15,93%
40–49 lat	7 318	13,55%	7 391	12,75%	8 981	12,86%	12 095	13,76%	35 785	13,27%
50–59 lat	7 458	13,81%	8 278	14,28%	9 550	13,68%	11 483	13,07%	36 769	13,63%
60–69 lat	7 618	14,10%	8 109	13,99%	8 593	12,30%	11 266	12,82%	35 586	13,19%
70 lat i więcej	4 635	8,58%	5 074	8,75%	5 733	8,21%	7 592	8,64%	23 034	8,54%
Razem	54 013	100%	57 979	100%	69 834	100%	87 885	100%	269 711	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Banku Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 1.04.2016).

Tab. 3.2. Struktura badanej próby

Zmienna	Procent
Płeć	
Kobieta	52,27
Mężczyzna	47,73
Wiek	
do 25 lat	8,92
26–35 lat	19,95
35–45 lat	18,78
46–55 lat	15,73
56–65 lat	19,01
66 lat i więcej	17,61

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawione pytania badawcze zostały przekształcone w dziewięć pytań merytorycznych o charakterze zamkniętym. Kwestionariusz zawierał również sześć pytań metryczkowych dotyczących takich cech, jak: płeć, wiek, poziom wykształcenia, rodzaj aktywności zawodowej, przeciętny miesięczny dochód netto na członka gospodarstwa domowego i miejsce zamieszkania.

W pytaniach wykorzystano pięciostopniowe skale (gdzie 1 oznaczało wartość najniższą, zaś 5 wartość najwyższą) do oceny jakości usług publicznych, życia zawodowego, życia osobistego, a także oceny ogólnego zadowolenia z życia i wymienionych obszarów, przyjmując, iż skale posiadają jednostkę miary, czyli że odległości między sąsiednimi pozycjami skal są sobie równe. W celu oszacowania rzetelności pomiaru użyto współczynnika α -Cronbacha, który jest jednym z najczęściej stosowanych narzędzi pomiaru homogeniczności skali. Wyznaczone wartości współczynnika są większe od 0,8, co oznacza, że skale charakteryzują się wysoką rzetelnością.

Uzyskane wyniki zaprezentowano za pomocą rozkładów procentowych, ocen netto i wartości średniej. Rozkłady procentowe przedstawiają wyniki wyborów odpowiedzi na zadane pytanie. Ocena netto jest wartością wyrażoną w procentach i wskazuje na przewagę ocen pozytywnych (wartość dodatnia) lub ocen negatywnych (wartość ujemna) w zakresie poszczególnych elementów poddanych weryfikacji. Przy prezentacji wyników za pomocą wartości średniej założono, że w następujący sposób przekłada się ona na ocenę aspektów poddanych weryfikacji:

- poniżej 2,25 – ocena bardzo zła,
- od 2,25 do 2,75 – ocena zła,
- od 2,76 do 3,25 – ocena przeciętna,
- od 3,26 do 3,75 – ocena dobra,
- powyżej 3,75 – ocena bardzo dobra.

Podstawą oceny subiektywnej jakości życia było wyznaczenie Indeksu Jakości Życia mieszkańców powiatów (QLI – *Quality of Life Index*), który został oparty na metodyce CSI (*Customer Satisfaction Index*; Willemsen 2010; Błoński, Burlita, Witek 2017, s. 47–52)¹. Przyjęty sposób estymacji indeksu QLI zapewnia porównywalność wyników w czasie (np. pomiarów w rocznych odstępach) oraz przestrzeni

¹ Sposób szacowania wartości poszczególnych subindeksów oraz Indeksu Jakości Życia mieszkańców powiatu (QLI) został szczegółowo omówiony w: Błoński, Burlita, Witek 2017.

(np. pomiarów na poziomie poszczególnych badanych powiatów). Wykorzystany indeks jest miarą agregatową złożoną z trzech tzw. subindeksów. Zarówno wartości indeksu QLI, jak i poszczególnych subindeksów unormowane zostały w przedziale [0–100]. Wzrost wartości indeksu i subindeksów oznacza wyższy poziom subiektywnej jakości życia mieszkańców.

W oszacowaniu wartości indeksu QLI przyjęto funkcję addytywną o postaci:

$$QLI = (QLI_{s1} + QLI_{s2} + QLI_{s3}) / 3 \quad (1)$$

gdzie:

QLI_{s1} – wartość subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z warunków życia w powiecie,

QLI_{s2} – wartość subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z życia osobistego,

QLI_{s3} – wartość subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z życia zawodowego.

W tabelach 3.3–3.5 zaprezentowano aspekty wyszczególnione w ramach poszczególnych subindeksów.

Tab. 3.3. Aspekty wyszczególnione w ramach subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z życia osobistego

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Sytuacja finansowa (dochody, oszczędności)
2.	Warunki mieszkaniowe (wielkość, położenie, stan techniczny, wyposażenie)
3.	Pozycja społeczna
4.	Relacje z bliższymi i dalszymi sąsiadami
5.	Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym
6.	Stan własnego zdrowia
7.	Relacje z najbliższymi w rodzinie/ w gospodarstwie domowym (współmałżonkiem, partnerem, rodzicami, dziadkami, dziećmi)
8.	Posiadanie przyjaciół
9.	Poczucie spełnienia w życiu osobistym
10.	Poczucie szczęścia
11.	Poczucie bycia docenianym
12.	Poczucie własnej wartości
13.	Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego
14.	Interesujące spędzanie czasu wolnego
15.	Religia i wiara
16.	Kontakt z kulturą (sztuka, muzyka, film, literatura)
17.	Możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym
18.	Uczciwe życie

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 3.4. Aspekty wyszczególnione w ramach subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z życia zawodowego

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Stołość i pewność zatrudnienia
2.	Wysokość wynagrodzenia
3.	Możliwości awansu
4.	Możliwości rozwoju (szkolenia, studia podyplomowe itp.)
5.	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy
6.	Relacje ze współpracownikami
7.	Relacje z przełożonymi
8.	Wyrozumiałość pracodawcy – swoboda wzięcia dnia wolnego na żądanie, swoboda wyjścia z pracy w sytuacjach nieprzewidywalnych
9.	Sprawiedliwość przełożonego
10.	Komunikacja w miejscu pracy
11.	Materiałne warunki pracy (np. wyposażenie stanowiska pracy, oświetlenie, stołówka itp.)
12.	Elastyczność czasu pracy (możliwość pracy w domu, nienormowany czas pracy)
13.	Satysfakcja z wykonywanej pracy
14.	Sukcesy zawodowe
15.	Poczucie bycia docenionym
16.	Możliwość godzenia pracy z życiem osobistym

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 3.5. Aspekty wyszczególnione w ramach subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z warunków życia

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Komunikacja na terenie powiatu (autobusy, pociągi)
2.	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc środkami komunikacji (np. pociąg, autobus)
3.	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po powiecie (np. brak korków, objazdy, oznakowanie dróg itd.)
4.	Stan dróg – stan nawierzchni
5.	Parkingi, miejsca postojowe – liczba, rozmieszczenie
6.	Łatwość przemieszczania się rowerem/ ścieżki rowerowe
7.	Infrastruktura kulturalna (liczba i lokalizacja placówek i instytucji kultury, imprezy kulturalne)
8.	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna (stadiony, baseny, place zabaw i inne obiekty sportowo-rekreacyjne, imprezy sportowe)
9.	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)
10.	Dostęp do służby zdrowia (szpitale, przychodnie, pogotowie)
11.	Sieć handlowa – liczba i różnorodność sklepów, ich rozmieszczenie, łatwość dojazdu do nich
12.	Sieć usługowa (usługi pocztowe, szewskie, zegarmistrzowskie, bankowe itp.) – liczba i różnorodność punktów usługowych, ich rozmieszczenie
13.	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu
14.	Czystość na terenie miasta lub gminy/powiatu

Lp.	Wyszczególnienie
15.	Rozmieszczenie i wysokość budynków, oddzielenie budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych
16.	Jakość wody pitnej
17.	Jakość powietrza – czystość powietrza, ilość zanieczyszczeń
18.	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu
19.	Gospodarka odpadami (segregacja i wywóz śmieci, dostępność pojemników na śmieci itd.)
20.	Żłobki/przedszkola – łatwość zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania
21.	Szkoły podstawowe/gimnazjalne/licea i technika
22.	Szkoły wyższe
23.	Bezpieczeństwo osobiste (w miejscu zamieszkania i poza nim w nocy i w dzień)
24.	Bezpieczeństwo majątku (np. samochód)

Źródło: opracowanie własne.

Przy prezentacji wyników Indeksu Jakości Życia mieszkańców powiatu oraz poszczególnych subindeksów założono, że przekłada się to na ich ocenę w sposób, jaki przedstawiono w tabeli 3.6.

Tab. 3.6. Sposób oceny wyników Indeksu Jakości Życia

Wyszczególnienie	
Przedział wartości wskaźnika QLI (%)	Ocena opisowa
0–40	Bardzo zła jakość życia
41–60	Zła jakość życia
61–75	Średnia jakość życia (poziom przeciętny)
75–90	Dobra jakość życia
90–100	Bardzo dobra jakość życia

Źródło: opracowanie własne.

Analizę obiektywnej jakości życia przeprowadzono na podstawie danych zastanych będących podstawą do oszacowania wskaźników wyróżnionych dziedzin życia istotnych dla jakości życia mieszkańców JST (w tym przypadku powiatu). Dobór wskaźników² oparto na wielostopniowej procedurze obejmującej (Cichocki 2005):

² Przyjęto pięć merytorycznych oraz dziewięć formalnych kryteriów doboru wskaźników będących punktem wyjścia do ustalenia zbioru wskaźników wykorzystywanych do badań. Kryteria merytoryczne obejmowały istotność wskaźnika dla mieszkańców i ich działań, władz samorządowych (powiat), podejmowania decyzji przez władze JST i dla jakości życia. Formalne kryteria doboru wskaźników obejmowały następujące kwestie: osiągalność, wiarygodność, stabilność, czułość, orientację w czasie, zrozumiałość, dwuaspektowość (czy dana dziedzina życia będzie możliwa do opisywania zarówno przy użyciu obiektywnych, jak i subiektywnych wskaźników), zakres i zapis. Dobór ten oparto na koncepcji przedstawionej w: Cichocki 2005.

1. Identyfikację dziedzin życia istotnych dla jakości życia mieszkańców JST.
2. Selekcję dziedzin na podstawie przyjętych kryteriów.
3. Identyfikację aspektów jakości życia istotnych dla każdej z wyodrębnionych dziedzin.
4. Selekcję aspektów życia w obrębie dziedzin na podstawie przyjętych kryteriów.
5. Identyfikację wskaźników prostych w obrębie każdego aspektu.
6. Selekcję wskaźników prostych w obrębie każdego aspektu.

Ostatecznie na potrzeby badania przyjęto następujące dziedziny życia społecznego, na które samorząd terytorialny może bezpośrednio lub pośrednio oddziaływać: komunikacja, zdrowie, bezpieczeństwo socjalne, bezpieczeństwo publiczne, środowisko naturalne, czas wolny, praca, edukacja i instytucje edukacyjne. Następnie w ramach każdej z dziedzin wskazano aspekty życia społecznego możliwe do monitorowania przez JST. W dalszej fazie każdemu aspektowi przypisano wskaźniki. Zestawienie dziedzin życia, aspektów i propozycji wskaźników przedstawia tabela 3.7.

Tab. 3.7. Zestawienie wyodrębnionych dziedzin i aspektów życia społecznego i przypisanych im wskaźników w ramach pomiaru obiektywnej jakości życia

Lp.	Dziedzina	Aspekt	Wskaźniki obiektywne
1.	Komunikacja	Działanie komunikacji na terenie powiatu	– punktualność – odsetek kursów wykonanych zgodnie z rozkładem, – liczba połączeń/tras, – liczba miejsc w środkach transportu publicznego na 1000 mieszkańców
2.		Warunki komunikacji	– liczba samochodów na 1000 mieszkańców, – liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców, – wypadki drogowe na 100 tys. ludności, – drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności, – drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. ludności, – ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności
3.	Zdrowie	Samoocena stanu zdrowia	– urodzenia żywe na 1000 mieszkańców, – zgony na 1000 mieszkańców, – zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. ludności, – zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności, – odsetek zgonów wśród osób poniżej 60. roku życia

Lp.	Dziedzina	Aspekt	Wskaźniki obiektywne
4.	Zdrowie	Dostępność usług medycznych	– lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności, – pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców, – porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, – łóżka w szpitalach
5.	Bezpieczeństwo socjalne	Własne możliwości finansowe	– rodziny korzystające z pomocy społecznej z różnych przyczyn, – rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci
6.		Warunki mieszkaniowe	– mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, łazienka, centralne ogrzewanie; w miastach i na wsi), – liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, – przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, – przeciętna liczba osób na mieszkanie, – przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę
7.	Bezpieczeństwo	Poczucie bezpieczeństwa	– przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (ogółem), – liczba przestępstw wg rodzaju, – liczba przestępstw na 1000 mieszkańców, – wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję (ogółem i w %)
8.	Środowisko	Ochrona środowiska	– emisja zanieczyszczeń gazowych (ogółem; ogółem bez dwutlenku węgla), – emisja zanieczyszczeń pyłowych (ogółem i na 1 km² powierzchni), – tereny zieleni w mieście i na wsi (powierzchnia w ha; obejmują: parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleń uliczną, parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej, cmentarze, lasy gminne), – liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich (ogółem i jako % ludności powiatu), – ścieki komunalne oczyszczane na 100 km², – zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku (zużycie wody na 1 mieszkańca w m³), – zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (ogółem i na 1 mieszkańca w kg)
9.	Czas wolny	Zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu	– liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych, – zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców, – czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców, – kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS, – centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów, – imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych),

Lp.	Dziedzina	Aspekt	Wskaźniki obiektywne
			– liczba obiektów sportowych (stadiony, boiska, hale sportowe, sale gimnastyczne, korty tenisowe, pływalnie kryte, inne obiekty)
10.	Praca	Zadowolenie z pracy	– przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto oraz w relacji do średniej krajowej, – liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności
11.		Szanse na znalezienie zatrudnienia	– stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem i w relacji do średniej krajowej, – struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy, – struktura bezrobotnych według wieku, – lista ofert pracy na 1000 mieszkańców
12.	Edukacja	Przedszkola i żłobki	– liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych, – miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat trzech
13.		Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe	– zdawalność egzaminów gimnazjalnych i maturalnych, – wyniki sprawdzianu szóstoklasistów, – liczba uczniów na oddział według rodzaju szkoły

Źródło: opracowanie własne.

Dodatkowo każdą JST opisano ze względu na dwa dodatkowe kryteria, tj. sytuację demograficzną oraz sytuację finansową (tabela 3.8).

Tab. 3.8. Dodatkowe wskaźniki uwzględnione w pomiarze obiektywnej jakości życia

Lp.	Obszar	Wskaźniki opisujące dany obszar
1.	Sytuacja demograficzna danej JST	– wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym; ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym; ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym), – współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, – przyrost naturalny na 1000 ludności
2.	Sytuacja finansowa JST	– dochody JST na jednego mieszkańca (w zł), – roczne wydatki JST na jednego mieszkańca (w zł), – udział wydatków inwestycyjnych powiatów w wydatkach ogółem (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Po przeprowadzeniu subiektywnej i obiektywnej oceny jakości życia w kolejnym etapie połączono uzyskane informacje zgodnie z przedstawionym podejściem. Tabela 3.9 prezentuje zestawienie subiektywnych i obiektywnych wskaźników w ramach poszczególnych aspektów i dziedzin życia.

Tab. 3.9. Zestawienie propozycji subiektywnych i obiektywnych wskaźników jakości życia

Lp.	Dziedzina	Aspekt	Wskaźniki obiektywne	Wskaźniki subiektywne
1.	Komunikacja	Działanie komunikacji na terenie powiatu	- punktualność – odsetek kursów wykonanych zgodnie z rozkładem, - liczba połączeń/tras, - liczba miejsc w środkach transportu publicznego na 1000 mieszkańców	- komunikacja na terenie powiatu, - możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc środkami komunikacji
2.		Warunki komunikacji	- liczba samochodów na 1000 mieszkańców, - liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców, - wypadki drogowe na 100 tys. ludności. - drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności, - drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. ludności, - ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	- łatwość przemieszczania się samochodem/ motorem po powiecie, - stan dróg – stan nawierzchni, - parkingi, miejsca postojowe, - łatwość przemieszczania się rowerem
3.	Zdrowie	Samoocena stanu zdrowia	- urodzenia żywe na 1000 mieszkańców - zgony na 1000 mieszkańców, - zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. ludności, - zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności, - odsetek zgonów wśród osób poniżej 60. roku życia	stan własnego zdrowia
4.		Dostępność usług medycznych	- lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności, - pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców, - porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, - łóżka w szpitalach	dostęp do służby zdrowia

Lp.	Dziedzina	Aspekt	Wskaźniki obiektywne	Wskaźniki subiektywne
5.	Bezpieczeństwo społeczne	Własne możliwości finansowe	– rodziny korzystające z pomocy społecznej z różnych przyczyn, – rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	– sytuacja finansowa, – wysokość wynagrodzenia
6.		Warunki mieszkaniowe	– mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań, – liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, – przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, – przeciętna liczba osób na mieszkanie, – przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	– warunki mieszkaniowe, – dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)
7.	Bezpieczeństwo	Poczucie bezpieczeństwa	– przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, – liczba przestępstw według rodzaju, – liczba przestępstw na 1000 mieszkańców, – wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję	– bezpieczeństwo osobiste, – bezpieczeństwo majątku
8.	Środowisko	Ochrona środowiska	– emisja zanieczyszczeń gazowych, – emisja zanieczyszczeń pyłowych, – tereny zieleni w mieście i na wsi, – liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich, – ścieki komunalne oczyszczane na 100 km², – zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku, – zmieszane odpady zebrane w ciągu roku	– dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie powiatu, – czystość na terenie powiatu, – jakość wody pitnej, – jakość powietrza, – poziom hałasu w mieście lub na terenie powiatu, – gospodarka odpadami

Lp.	Dziedzina	Aspekt	Wskaźniki obiektywne	Wskaźniki subiektywne
9.	Czas wolny	Zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu	– liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych, – zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców, – czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców, – kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS, – centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów, – imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych), – liczba obiektów sportowych	– zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym, – posiadanie przyjaciół, – posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego, – interesujące spędzanie czasu wolnego, – kontakt z kulturą, – infrastruktura kulturalna, – infrastruktura sportowo-rekreacyjna
10.	Praca	Zadowolenie z pracy	– przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto oraz w relacji do średniej krajowej, – liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	– stałość i pewność zatrudnienia, – wysokość wynagrodzenia, – możliwości awansu, – możliwości rozwoju, – relacje ze współpracownikami, – relacje z przełożonymi, – wyrozumiałość pracodawcy
11.		Szanse na znalezienie zatrudnienia	– stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem i w relacji do średniej krajowej, – struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy, – struktura bezrobotnych według wieku, – lista ofert pracy na 1000 mieszkańców	– szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy
12.	Edukacja	Przedszkola i żłobki	– liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych, – miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat trzech	– żłobki i przedszkola
13.		Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe	– zdawalność egzaminów gimnazjalnych i maturalnych, – wyniki sprawdzianu szóstoklasistów, – liczba uczniów na oddział według rodzaju szkoły	– szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika

Źródło: opracowanie własne.

Na kolejnym etapie analizy zestawiono ze sobą wybrane wyniki subiektywnej i obiektywnej jakości życia, wykorzystując do tego przedstawioną w rozdziale drugim koncepcję zaproponowaną przez Filippa i Ferringa (Sęk 1993, s. 111–112). Zakładała ona podział warunków charakteryzujących obiektywną jakość życia na korzystne i niekorzystne, ocenę zaś subiektywnej jakości życia na pozytywną i negatywną. Konsekwencją takiego podziału było wyodrębnienie czterech relacji między obiektywną a subiektywną jakością życia: uzasadnionego zadowolenia, paradoksu zadowolenia, dylematu niezadowolenia oraz uzasadnionego niezadowolenia³. Stanowiło to punkt odniesienia do opracowania autorskiej koncepcji analizy relacji pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia w przypadku gdy wskaźniki statystyczne są stymulantami lub destymulantami (tabela 3.10 i 3.11). Gdy wskaźniki statystyczne były destymulantami, autorzy nie dokonali ich przekształcenia, ponieważ nie były one podstawą do żadnych dalszych wyliczeń, a tylko porównań z wybranym wskaźnikiem subiektywnej jakości życia (dlatego dokonano zamiany pól w macierzy). W dalszej kolejności dokonano wyboru wskaźników subiektywnej i obiektywnej jakości życia na podstawie wcześniej prezentowanego zestawienia (zob. tabela 3.9). Wybrane do analizy wskaźniki subiektywnej oceny jakości życia (ocena netto, czyli wartość wyrażona w procentach, wskazująca na przewagę ocen pozytywnych – wartość dodatnia lub ocen negatywnych – wartość ujemna w zakresie poszczególnych elementów poddanych weryfikacji) i obiektywnej jakości życia (wyznaczone na podstawie danych statystycznych) przedstawia tabela 3.12.

Tab. 3.10. Relacje pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia według autorskiej koncepcji (w przypadku gdy wskaźniki statystyczne są stymulantami)

Wskaźniki statystyczne obrazujące obiektywne warunki życia	Ocena netto jako wskaźnik subiektywnej jakości życia	
	Dodatnia	Ujemna
Korzystne	A. Uzasadnione zadowolenie	B. Dylemat niezadowolenia
Niekorzystne	C. Paradoks zadowolenia	D. Niezadowolenie uzasadnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sęk 1993.

³ Zob. tabela 2.3 w rozdziale 2.

Tab. 3.11. Relacje pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia według autor-skiej koncepcji (w przypadku gdy wskaźniki statystyczne są destymulantami)

Wskaźniki statystyczne obrazujące obiektywne warunki życia	Ocena netto jako wskaźnik subiektywnej jakości życia	
	Dodatnia	Ujemna
Niekorzystne	C. Paradoks zadowolenia	D. Niezadowolenie uzasadnione
Korzystne	A. Uzasadnione zadowolenie	B. Dylemat niezadowolenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sęk 1993.

Tab. 3.12. Zestawienie wybranych wskaźników wykorzystywanych do identyfikacji relacji między obiektywną a subiektywną jakością życia

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Wskaźnik obiektywny
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po powiecie	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po powiecie	Liczba motorów na 1000 mieszkańców
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców
6.	Warunki mieszkaniowe	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań
7.	Warunki mieszkaniowe	Warunki mieszkaniowe	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę
8.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	Emisja zanieczyszczeń gazowych
9.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	Emisja zanieczyszczeń pyłowych
10.	Ochrona środowiska	Gospodarka odpadami	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]
11.	Zadowolenie z pracy	Wysokość wynagrodzenia	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto oraz w relacji do średniej krajowej
12.	Przedszkola i żłobki	Żłobki i przedszkola	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat trzech
13.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	Zdawalność egzaminów maturalnych

Uwaga: Pismem pogrubionym zostały zaznaczone wskaźniki będące destymulantami

Źródło: opracowanie własne.

Przyjęto, że pionowa linia podziału będzie przechodziła przez punkt 0 pokazujący sytuację neutralną w przypadku oceny netto, poziomą linią podziału zaś będzie linia przedstawiająca wartość danego wskaźnika dla województwa, na którego terenie znajduje się dany powiat. W dalszej kolejności dokonano charakterystyki czterech wyodrębnionych relacji (tab. 3.13).

Tab. 3.13. Charakterystyka zidentyfikowanych relacji pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia na podstawie koncepcji Filippa i Ferringa oraz koncepcji autorskiej

	Nazwa relacji	Charakterystyka według koncepcji Filippa i Ferringa	Charakterystyka poszczególnych relacji przyjętych na potrzeby przeprowadzonej analizy
A.	Uzasadnione zadowolenie	Jednostka przebywa w korzystnych warunkach życia i odczuwa wysoką satysfakcję z jakości życia	Dodatnia wartość oceny netto wskazująca na zadowolenie respondentów z danego aspektu oraz wartość wskaźnika dla danego powiatu korzystniejsza niż wartość tego wskaźnika dla województwa. Jednostka z perspektywy wybranego obiektywnego wskaźnika przebywa w korzystnych warunkach życia, czego wynikiem jest odczuwane zadowolenie. W takiej sytuacji zadaniem władz JST będzie utrzymanie dotychczasowych wyników w tym zakresie
B.	Dylemat niezadowolenia	Jednostka pomimo korzystnych warunków życia odczuwa niską satysfakcję z jakości życia	Ujemna wartość netto wskazująca na niezadowolenie respondentów z danego aspektu oraz wartość wskaźnika dla danego powiatu korzystniejsza niż wartość tego wskaźnika dla województwa. Jednostka mimo przebywania w korzystnych warunkach (ze względu na analizowany wskaźnik obiektywny) odczuwa niskie zadowolenie. W takiej sytuacji zadaniem władz JST będzie zidentyfikowanie przyczyn takiej sytuacji i poprawienie jej
C.	Paradoks zadowolenia	Jednostka przebywająca w niekorzystnych warunkach życia odczuwa wysoką satysfakcję z jakości życia	Dodatnia wartość oceny wskazująca na zadowolenie respondentów z danego aspektu oraz niekorzystna wartość dla danego powiatu wynikająca z porównania jej z wartością wskaźnika wyznaczonego dla województwa. Jednostka pomimo przebywania w niekorzystnych warunkach życia (ze względu na analizowany obiektywny wskaźnik) odczuwa zadowolenie. W takiej sytuacji zadaniem władz JST byłoby zidentyfikowanie ważności (istotności) danego aspektu jakości życia, a w dalszej kolejności poziomu potrzeb w tym zakresie. Na tej podstawie należałoby podjąć działania adekwatne do uzyskanych wyników
D.	Niezadowolenie uzasadnione	Jednostka przebywająca w niekorzystnych warunkach życia odczuwa niską satysfakcję z jakości życia	Ujemna wartość oceny netto wskazująca na niezadowolenie respondentów z danego aspektu oraz niekorzystna wartość dla danego powiatu wynikająca z porównania jej z wartością wskaźnika wyznaczonego dla województwa. Jednostka przebywa w niekorzystnych warunkach i odczuwa niezadowolenie z jakości życia. W takiej sytuacji do zadań władz JST należałoby zidentyfikowanie ważności danego aspektu życia i dostosowanie działań do uzyskanych wyników

Źródło: opracowanie własne.

Do analizy w ramach obiektywnej jakości życia wykorzystano dane za 2016 rok dla czterech powiatów i dwóch województw: zachodniopomorskiego i wielkopolskiego. Pozwoliło to na porównanie danej JST z jednostkami sąsiadującymi oraz ze średnimi dla województw, na których terenie znajdują się analizowane JST. W przypadku zestawienia danych dotyczących subiektywnej i obiektywnej jakości życia wykorzystano wyniki badań ankietowych oraz dane zebrane i udostępnione przez GUS oraz inne podmioty (przedział czasowy obejmował lata 2013–2016).

Rozdział 4

Ocena subiektywnej jakości życia mieszkańców w świetle badań pierwotnych

(Augustyna Burlita)

Każdy człowiek realizuje w swoim życiu wiele aktywności, które pozwalają mu na osiągnięcie istotnych dla niego wartości i zaspokojenie określonych potrzeb. Zajęcia te można klasyfikować w różny sposób, uwzględniając na przykład ich cel czy stopień przymusu/swobody wyboru. W najbardziej ogólnym ujęciu można je przyporządkować do jednej z dwóch przeciwstawnych, a jednocześnie współzależnych i komplementarnych sfer ludzkiego życia, tj. życia zawodowego i prywatnego. Odnosząc się do przedstawionego w monografii podejścia do jakości życia¹, która w ujęciu subiektywnym stanowi rezultat emocjonalnych i duchowych odczuć jednostki w odniesieniu do poszczególnych obszarów egzystencji (Słaby 2017, s. 200), jak i podzielając pogląd Borysa, że „wszystko, co robimy w życiu, zawsze w jakiś sposób – bezpośredni lub pośredni – wyznacza jego jakość” (Borys 2015, s. 10), subiektywne oceny jakości życia mieszkańców badanych powiatów analizowano w odniesieniu do satysfakcji z życia osobistego i zawodowego, warunków życia w miejscu zamieszkania oraz życia ogółem.

Z badań *Diagnoza społeczna* (Czapiński, Panek 2015), jak i realizowanych przez GUS badań wartości istotnych dla Polaków oraz ich zadowolenia z życia (*Wartości i normy...* 2013; *Zadowolenie z życia...* 2015) wynika, że Polacy przypisują relatywnie większe znaczenie życiu rodzinnemu niż pracy, jak też są z niego bardziej zadowoleni. Chociaż zauważyć należy, że praca znalazła się na czwartym miejscu wśród wartości kardynalnych wskazywanych przez Polaków, po zdrowiu, udanym małżeństwie i dzieciach (Czapiński, Panek 2015), a aktywne zawodowo osoby przeznaczają na nią aż 32% dobowego budżetu czasu (*Badanie budżetu czasu...* 2013). Posiadanie zaś „fajnej rodziny” i „całkiem niezłej pracy” to – obok

¹ Zob. rozdział 2.

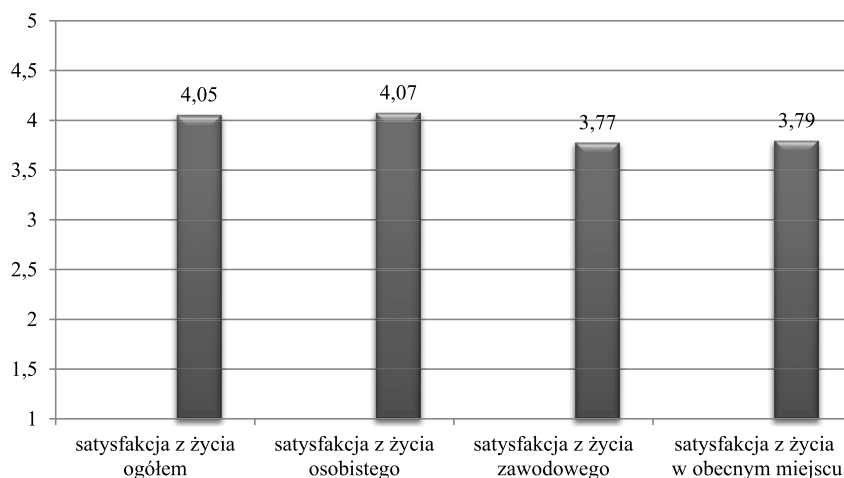
poczucia wpływu na własne życie i wiary we własne siły – najważniejsze czynniki decydujące o pozytywnej ocenie całokształtu życia, jaką zadeklarowało ponad 80% Polaków (<http://wyborcza.pl/1,75478,18830873,polacy-...>).

Zbliżony obraz oceny jakości życia ogółem, jak i satysfakcji z poszczególnych jego obszarów, wyłania się także z przeprowadzonych badań pierwotnych. Raczej zadowolonych lub zadowolonych z całokształtu swojego życia jest aż 83,5% mieszkańców badanych powiatów, przy czym takie deklaracje w odniesieniu do życia osobistego złożyło nieco więcej, bo 84,4% respondentów, w stosunku zaś do życia zawodowego – 69,4%, a na satysfakcję z życia w obecnym miejscu zamieszkania wskazało 66,3% badanych. Podobne relacje można zauważyć w odniesieniu do deklarowanego braku satysfakcji wobec poszczególnych analizowanych obszarów jakości życia. Na niezadowolenie lub względne niezadowolenie z życia ogółem wskazało jedynie 2,5% ankietowanych, w odniesieniu do życia osobistego odpowiedź takiej udzieliło 2,1%, w stosunku zaś do życia zawodowego – 5,6%, a życia w obecnym miejscu – 9,0% (tabela 4.1). Również przeciętny poziom satysfakcji mieszkańców badanych powiatów był najwyższy w ocenie życia osobistego – 4,07 (w skali 1–5, gdzie 5 oznacza: zadowolony), najniższy zaś w ocenie życia zawodowego – 3,77 (wykres 4.1).

Tab. 4.1. Poziom zadowolenia mieszkańców badanych powiatów z życia ogółem oraz jego wybranych aspektów (w %)

Lp.	Wyszczególnienie	Niezadowolony	Raczej niezadowolony	Ani niezadowolony, ani zadowolony	Raczej zadowolony	Zadowolony
1.	Życie ogółem	0,0	2,5	14,0	60,0	23,5
2.	Życie osobiste	0,1	2,0	13,0	60,5	24,4
3.	Życie zawodowe	1,1	4,5	25,1	55,2	14,2
4.	Życie w obecnym miejscu	4,1	4,9	24,7	40,7	25,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wykres 4.1. Przeciętny poziom satysfakcji mieszkańców badanych powiatów z życia ogółem oraz jego wybranych aspektów (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Przy tym jedynie co czwarta badana osoba uważa, że jakość jej życia zależy wyłącznie od niej samej. Ponad 70% jest zdania, że wpływ na poziom ich satysfakcji z życia mają też rodzina, znajomi, miejsce zamieszkania czy realizowana praca, w tym 21,9% podkreśla, że jest to wpływ istotny. Mniej niż co 20 respondent wyraził opinię, że o jakości jego życia decyduje przede wszystkim los/przypadek. Potwierdzeniem, że poczucie wpływu na własne życie i wiara we własne siły są istotne dla pozytywnej oceny życia, jest opinia wyrażona przez 54,3% ankietowanych, iż powinniśmy dbać o jak najlepszą jakość swojego życia, bez oglądania się na innych. Przy tym osoby, które uważają, że jakość ich życia zależy wyłącznie od nich, są też bardziej zadowolone życiem – aż 90% respondentów z tej grupy jest raczej zadowolona lub zadowolona z całokształtu własnej egzystencji (podczas gdy takiej odpowiedzi udzieliło tylko 34,2% badanych uznających, że o ich życiu decyduje głównie los/przypadek).

Stopień subiektywnie odczuwanej przez człowieka satysfakcji z poszczególnych sfer egzystencji jest rezultatem konfrontacji pomiędzy tym, czego doświadczają, a tym czego oczekiwali. Jeśli chodzi o życie osobiste, to oczekiwania respondentów koncentrują się przede wszystkim na stanie zdrowia, relacjach z członkami rodziny i uczciwym życiu (oceny powyżej 4,5 w skali 1–5, gdzie 5 oznacza: bardzo ważne). Istotne są dla badanych także takie aspekty życia oso-

bistego, jak: poczucie szczęścia i spełnienia, zachowanie równowagi czasowej pomiędzy pracą a życiem pozazawodowym, warunki mieszkaniowe, sytuacja materialna, poczucie własnej wartości i posiadanie przyjaciół (oceny w przedziale 4,24–4,42). Relatywnie mniejsze znaczenie w deklaracjach respondentów mają natomiast: możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym, uczestnictwo w kulturze, pozycja społeczna, religia i wiara oraz relacje z sąsiadami (oceny poniżej 4; tabela 4.2), co koresponduje z wynikami diagnozy społecznej (Czapiński, Panek 2015).

Jednocześnie można zauważyć, iż wagi przykładane przez mieszkańców badanych powiatów do poszczególnych aspektów życia osobistego są wyższe niż ich oceny wynikające z odczuwanego poziomu zadowolenia. Z analizowanych 18 obszarów życia pozazawodowego aż 13 respondenci przypisali wagi powyżej 4 (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena), natomiast w odniesieniu do poziomu zadowolenia z tych obszarów oceny powyżej 4 uzyskały jedynie dwa z nich. Świadczy to o istnieniu luki (niskim zaspokojeniu potrzeb) pomiędzy tym, czego badani oczekują, a tym, co w swoim odczuciu otrzymują i doświadczają w odniesieniu do niektórych obszarów życia osobistego, jak również, iż respondenci bardziej krytycznie oceniają niektóre aspekty swojego życia, przy ogólnym wysokim poziomie satysfakcji z życia osobistego (4,07). Luki te można zauważyć szczególnie w następujących obszarach: sytuacja finansowa, pozycja społeczna, stan zdrowia, relacje pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym, warunki mieszkaniowe. Respondenci są natomiast najbardziej zadowoleni z tego, że wiodą uczciwe życie (ocena 4,34) oraz z relacji z najbliższymi w rodzinie (4,11). Stosunkowo wysoki poziom satysfakcji zadeklarowali także w odniesieniu do posiadania przyjaciół, poczucia szczęścia, stanu własnego zdrowia, relacji z sąsiadami i poczucia własnej wartości (przeciętne oceny w przedziale 3,84–3,72). Najmniej zaś są zadowoleni z możliwości udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym, uczestnictwa w kulturze, zajmowanej pozycji społecznej oraz sytuacji finansowej, chociaż trzem pierwszym z wymienionych aspektów przypisali relatywnie niskie rangi ważności (tabela 4.2).

Tab. 4.2. Przeciętne oceny ważności i poziomu satysfakcji badanych z różnych aspektów życia osobistego (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

Lp.	Wyszczególnienie	Przeciętna ocena ważności	Przeciętna ocena satysfakcji
1.	Sytuacja finansowa (dochody, oszczędności)	4,28	3,37
2.	Warunki mieszkaniowe (wielkość, położenie, stan techniczny, wyposażenie)	4,29	3,55
3.	Pozycja społeczna	3,68	3,32
4.	Relacje z bliższymi i dalszymi sąsiadami	3,97	3,73
5.	Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym	4,32	3,52
6.	Stan własnego zdrowia	4,65	3,77
7.	Relacje z najbliższymi w rodzinie/gospodarstwie domowym	4,57	4,14
8.	Posiadanie przyjaciół	4,24	3,84
9.	Poczucie spełnienia w życiu osobistym	4,35	3,61
10.	Poczucie szczęścia	4,42	3,79
11.	Poczucie bycia docenianym	4,06	3,50
12.	Poczucie własnej wartości	4,28	3,72
13.	Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego	4,16	3,43
14.	Interesujące spędzanie czasu wolnego	4,04	3,50
15.	Religia i wiara	3,75	3,56
16.	Kontakt z kulturą (sztuka, muzyka, film, literatura)	3,56	3,17
17.	Możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym	3,19	2,81
18.	Uczciwe życie	4,52	4,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Natomiast w swoich oczekiwaniach wobec pracy jako obszaru jakości życia mieszkańcy badanych powiatów, poza poziomem wynagrodzenia, wskazują przede wszystkim na komfort pracy i dbałość organizacji o pracownika. Za najważniejsze aspekty życia zawodowego uznali bowiem: stałość i pewność zatrudnienia (4,67 w skali 1–5, gdzie 5 oznacza: bardzo ważne), możliwość godzenia pracy z życiem osobistym (4,58), wysokość wynagrodzenia (4,53), sprawiedliwość przełożonego (4,53), poczucie satysfakcji z pracy (4,53), wyrozumiałość pracodawcy w trudnych sytuacjach (4,51) oraz relacje z przełożonymi (4,50). Najmniejszą wagę przypisali zaś takim czynnikom, jak: elastyczność czasu pracy (3,85) i jej prestiż (3,77), a także możliwość awansu (3,68) i rozwoju zawodowego (3,66; tabela 4.3). Takie odpowiedzi korespondują z wynikami badań instytutu ARC Rynek i Opinia, według których na obecnym rynku pracy pozapłacowe benefity gwarantujące komfort pracy są dla pracowników ważniejsze niż aspekty materialne (*Dobra atmosfera pracy...* 2018).

Tab. 4.3. Przeciętne oceny ważności i poziomu satysfakcji badanych z różnych aspektów życia zawodowego (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

Lp.	Wyszczególnienie	Przeciętna ocena ważności	Przeciętna ocena satysfakcji
1.	Staość i pewność zatrudnienia	4,67	3,83
2.	Wysokość wynagrodzenia	4,53	3,27
3.	Możliwość awansu	4,09	3,11
4.	Możliwość rozwoju (szkolenia, studia podyplomowe itp.)	4,07	3,21
5.	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	3,98	3,07
6.	Relacje ze współpracownikami	4,45	3,89
7.	Relacje z przełożonymi	4,50	3,70
8.	Wyrozumiałość pracodawcy – swoboda wzięcia dnia wolnego na żądanie, swoboda wyjścia z pracy w sytuacjach nieprzewidywalnych	4,51	3,53
9.	Sprawiedliwość przełożonego	4,53	3,61
10.	Komunikacja w miejscu pracy	4,49	3,72
11.	Maturalne warunki pracy (np. wyposażenie stanowiska pracy, oświetlenie, stołówka itp.)	4,28	3,73
12.	Elastyczność czasu pracy (możliwość pracy w domu, nienormowany czas pracy)	3,93	3,59
13.	Satysfakcja z wykonywanej pracy	4,53	3,72
14.	Sukcesy zawodowe	4,13	3,52
15.	Poczucie bycia docenionym	4,32	3,52
16.	Możliwość godzenia pracy z życiem osobistym	4,58	3,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jednakże nie zawsze te aspekty pracy, które respondenci uznali za najważniejsze, były dla nich najbardziej satysfakcjonujące w rzeczywistych warunkach realizowanej aktywności zawodowej. Ponadto – tak jak w ocenie życia osobistego – wagi przykładane przez ankietowanych do poszczególnych warunków środowiska pracy są wyższe niż deklarowane przez nich oceny wynikające z odczuwanego poziomu zadowolenia. Z 16 analizowanych aspektów życia zawodowego aż 14 uzyskało przeciętne wagi powyżej 4, natomiast najwyższa średnia ocena poziomu zadowolenia badanych z poszczególnych obszarów pracy wyniosła jedynie 3,89 (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena). Największe różnice pomiędzy tym, czego respondenci oczekiwali od pracy, a tym, co w subiektywnej ocenie otrzymali, dotyczyły: wysokości wynagrodzenia, możliwości awansu, wyrozumiałości pracodawcy w trudnych sytuacjach, sprawiedliwości przełożonego oraz

szansy znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy. Jeśli zaś chodzi o przeciętny poziom satysfakcji badanych pracowników z poszczególnych aspektów życia zawodowego, to był on najwyższy w odniesieniu do: relacji ze współpracownikami (3,89), stałości i pewności zatrudnienia (3,83), możliwości godzenia pracy z życiem osobistym (3,78), materialnych warunków środowiska pracy (wyposażenie stanowiska pracy, stołówka itp.; 3,73), sposobu komunikacji w miejscu pracy oraz poczucia satysfakcji z wykonywanej pracy (po 3,72). Respondenci byli najmniej zadowoleni z szansy na znalezienie nowej porównywalnej lub lepszej pracy (3,07), możliwości awansu (3,11) i rozwoju (3,21) oraz wysokości wynagrodzenia (3,27; tabela 4.3). Jak można również zauważyć, przeciętne oceny poziomu zadowolenia ankietowanych z różnych aspektów życia zawodowego mieszczą się w przedziale 3,07–3,83, podczas gdy oceny satysfakcji z poszczególnych obszarów życia osobistego są bardziej zróżnicowane, ale też wyższe, i wynoszą od 2,81 do 4,34. Potwierdza to, że respondenci są bardziej zadowoleni z życia osobistego niż pracy, co wpływa na subiektywną ocenę jakości życia ogółem.

Mieszkańcy stanowią najważniejszą grupę interesariuszy w systemie zadań jednostek samorządu terytorialnego, a zaspokojenie ich potrzeb poprzez kreowanie określonych warunków jakości życia jest nadrzędnym zadaniem władz samorządowych (ustawa o samorządzie gminnym 2016; Domański 2014; Mandal 2013). Dlatego też kolejnym czynnikiem istotnym z punktu widzenia jakości życia jest miejsce zamieszkania rozumiane jako obszar oferujący mieszkańcom określone korzyści, wynikające m.in. z układu przestrzennego, infrastruktury funkcjonalnej danego obszaru, stanu środowiska naturalnego czy funkcjonowania lokalnego rynku pracy. Jak przedstawiono na wykresie 4.1, satysfakcja mieszkańców badanych powiatów z życia w obecnym miejscu jest nieco wyższa od zadowolenia z pracy (odpowiednio: 3,79 i 3,77), niższa zaś od poziomu zadowolenia z życia osobistego i życia ogółem (odpowiednio: 4,07 i 4,05). Należy jednak zauważyć, że relatywnie najwięcej respondentów zadeklarowało najwyższy poziom satysfakcji (ocena 5) właśnie w odniesieniu do życia w obecnym miejscu (25,6%; tabela 4.1) niż życia osobistego (24,4), życia ogółem (23,5) czy życia zawodowego (14,2), jak również najwięcej (4,9%) wskazało na brak satysfakcji z zamieszkania w obecnym miejscu (ocena 1), podczas gdy wobec pozostałych wymienionych obszarów jakości życia odpowiedzi takiej udzieliło odpowiednio: 0,1%, 0,0% i 1,1% osób.

Wśród oczekiwań, jakie mieszkańcy wiążą z warunkami życia w miejscu zamieszkania, na pierwszy plan wysuwają się te związane ze zdrowiem (co po-

twierdza jego wysoką rangę w systemie wartości według diagnozy społecznej: Czapiński, Panek 2015), tj.: jakość wody pitnej i powietrza (po 4,61 w skali 1–5, gdzie 5 oznacza: bardzo ważne). Ważne dla respondentów są także: bezpieczeństwo osobiste (4,57), dostęp do służby zdrowia (4,50) oraz poziom hałasu w miejscu zamieszkania (4,45). Najmniej zaś istotne dla badanych były: rozmieszczenie i wysokość budynków oraz oddzielenie budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych, infrastruktura kulturalna (przy tym kontakt z kulturą należał do tych aspektów życia osobistego, z których badani byli relatywnie mało zadowoleni; tabela 4.3) i szkoły wyższe – te aspekty uzyskały średnie oceny ważności poniżej 4 (tabela 4.4). Także i w tym przypadku zauważyć można relatywnie wyższe oceny ważności poszczególnych czynników związanych z miejscem zamieszkania (z 24 analizowanych aż 21 uzyskało wagi co najmniej 4) niż oceny poziomu satysfakcji z tych czynników (tylko jeden z nich, tj. czystość powietrza, uzyskał ocenę powyżej 4). Największe różnice pomiędzy ocenami obrazującymi oczekiwania oraz ocenami poziomu zadowolenia dotyczą stanu dróg, liczby miejsc parkingowych, dostępu do służby zdrowia, szkolnictwa wyższego oraz infrastruktury technicznej.

Poza oceną czystości powietrza (4,01) stosunkowo wysoki poziom satysfakcji respondenci zadeklarowali w stosunku do: jakości wody pitnej (3,97), sieci handlowej (3,91) poziomu hałasu (3,87) oraz gospodarki odpadami (3,81). Najmniej są natomiast zadowoleni z dostępności szkół wyższych w miejscu zamieszkania (2,78), dostępności infrastruktury kulturalnej (2,98), stanu dróg (3,01), komunikacji w miejscu zamieszkania oraz liczby i rozmieszczenia parkingów (po 3,10; tabela 4.4).

Na znaczną część analizowanych aspektów jakości życia związanych z miejscem zamieszkania wpływ ma sposób zarządzania danym obszarem przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym uwzględnianie potrzeb i opinii mieszkańców oraz komunikowanie się z nimi, jak i jakość świadczonych usług publicznych. Z przeprowadzonych badań pierwotnych wyłania się niezbyt optymistyczny obraz sytuacji w tym względzie, ponieważ przeciętny poziom satysfakcji badanych z usług dostarczanych przez władze miasta/gminy/powiatu wynosi od 3,18 w odniesieniu do usług społecznych do 3,54 w stosunku do usług technicznych. Natomiast średnie zadowolenie respondentów z całłościowych osiągnięć władz związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym danego obszaru wynosi 3,21 (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena; tabela 4.5). Na wysoki poziom satysfakcji z tych aspektów (ocena 5) wskazało jedynie od 3,9% (w przypadku usług społecznych) do 8,9% osób (w odniesieniu do usług technicznych).

Tab. 4.4. Przeciętne oceny ważności i poziomu satysfakcji badanych z różnych aspektów życia w obecnym miejscu zamieszkania (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

Lp.	Wyszczególnienie	Przeciętna ocena ważności	Przeciętna ocena satysfakcji
1.	Komunikacja na terenie miasta/gminy/powiatu (autobusy, pociągi)	4,01	3,10
2.	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc/miast środkami komunikacji (np. pociąg, autobus)	4,11	3,18
3.	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po mieście/gminie/powiecie (np. brak korków, objazdy, oznakowanie dróg itd.)	4,30	3,59
4.	Stan dróg – stan nawierzchni	4,33	3,01
5.	Parkingi, miejsca postojowe – liczba, rozmieszczenie	4,07	3,10
6.	Łatwość przemieszczania się rowerem/ ścieżki rowerowe	4,11	3,24
7.	Infrastruktura kulturalna (liczba i lokalizacja placówek i instytucji kultury, imprezy kulturalne)	3,88	2,98
8.	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna (stadiony, baseny, place zabaw i inne obiekty sportowo-rekreacyjne, imprezy sportowe)	4,01	3,21
9.	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	4,30	3,25
10.	Dostęp do służby zdrowia (szpitale, przychodnie, pogotowie)	4,50	3,38
11.	Sieć handlowa – liczba i różnorodność sklepów, ich rozmieszczenie, łatwość dojazdu do nich	4,19	3,91
12.	Sieć usługowa (usługi pocztowe, szewskie, zegarmistrzowskie, bankowe itp.) – liczba i różnorodność punktów usługowych, ich rozmieszczenie	4,07	3,70
13.	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,09	3,73
14.	Czystość na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,49	3,70
15.	Rozmieszczenie i wysokość budynków, oddzielenie budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych	3,87	3,53
16.	Jakość wody pitnej	4,61	3,97
17.	Jakość powietrza – czystość powietrza, ilość zanieczyszczeń	4,61	4,01
18.	Poziom hałas w mieście lub na terenie gminy/powiatu	4,45	3,87
19.	Gospodarka odpadami (segregacja i wywóz śmieci, dostępność pojemników na śmieci itd.)	4,42	3,81
20.	Żłobki/przedszkola – łatwość zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania	4,14	3,54
21.	Szkoły podstawowe/gimnazjalne/licea i technika	4,23	3,79
22.	Szkoły wyższe	3,96	2,78
23.	Bezpieczeństwo osobiste (w miejscu zamieszkania i poza nim w nocy i w dzień)	4,57	3,65
24.	Bezpieczeństwo majątku (np. samochód)	4,37	3,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Tab. 4.5. Przeciętne oceny poziomu satysfakcji badanych mieszkańców z usług publicznych w miejscu zamieszkania oraz działań władz związanych z rozwojem danego obszaru (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

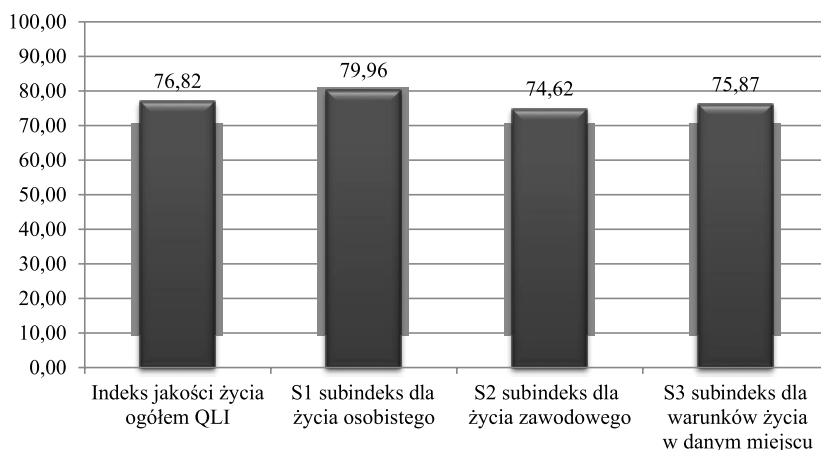
Lp.	Wyszczególnienie	Przeciętny poziom satysfakcji
1.	Satysfakcja z usług administracyjnych dostarczanych przez władze (np. funkcjonowanie urzędów, życzliwość i profesjonalizm urzędników, terminy załatwiania spraw urzędowych itp.)	3,34
2.	Satysfakcja z usług społecznych dostarczanych przez władze (publiczna służba zdrowia, szkoły publiczne, policja itp.)	3,18
3.	Satysfakcja z usług technicznych dostarczanych przez władze (np. usługi wodno-kanalizacyjne, sprzątanie miasta, odśnieżanie, dbałość o zielen miejską, dbałość o stan dróg w mieście, oznakowanie ulic i urzędów itp.)	3,54
4.	Satysfakcja z całościowych osiągnięć władz w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego miasta/gminy/powiatu	3,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Dokonywane przez mieszkańców badanych powiatów subiektywne oceny ważności oraz poziomu satysfakcji z różnych aspektów życia osobistego, zawodowego, miejsca zamieszkania oraz zadowolenia z całokształtu egzystencji są zróżnicowane, tak jak zróżnicowane są potrzeby i oczekiwania respondentów, ich aspiracje czy przyjęty system wartości. Oceny te są także rezultatem porównania sytuacji danej jednostki w sferze pracy i sferze prywatnej z życiem innych osób, stanowiących grupę odniesienia, np. członków rodziny, znajomych, współpracowników czy sąsiadów. Dlatego też podstawą końcowej oceny subiektywnej jakości życia, jak i jej zróżnicowania, były wyznaczone na podstawie wyników badań Indeksy Jakości Życia² (*Quality of Life Indeks* – QLI) wraz z subindeksami dla poszczególnych analizowanych obszarów jakości życia (życia osobistego, zawodowego i życia w obecnym miejscu), oparte na metodyce *Customer Satisfaction Index* (CSI; Willemsen 2010; Błoński, Burlita, Witek 2017). Przy maksymalnej wartości indeksu wynoszącej 100 i QLI = 76,82 najwyższą wartość osiąga subindeks S1 wyznaczony dla subiektywnej jakości życia osobistego mieszkańców badanych powiatów (79,96), najniższą zaś subindeks S3 dotyczący życia zawodowego (74,62), od którego nieco tylko wyższy jest subindeks S3 charakteryzujący subiektywną jakość życia w danym miejscu zamieszkania (75,87; wykres 4.2). Można więc wysnuć wniosek, że zadowolenie z życia osobistego wpływa prog-

² Zob. rozdział 3.

sywnie na wartość indeksu jakości życia ogółem, satysfakcja zaś z dwóch pozostałych analizowanych obszarów jakości życia, tj. pracy i miejsca zamieszkania, ma regresywny wpływ na ten indeks.

Wykres 4.2. Indeks Jakości Życia oraz subindeksy dla analizowanych obszarów jakości życia mieszkańców badanych powiatów ogółem (wartość maksymalna indeksu = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Analiza wartości wyznaczonych indeksów i subindeksów w układzie przestrzennym, tj. według miejsca zamieszkania badanych osób, wskazuje na niewielkie zróżnicowanie subiektywnej jakości życia mieszkańców w poszczególnych badanych powiatach (tabela 4.6). Jest ono najmniejsze w odniesieniu do subindeksów charakteryzujących subiektywną jakość życia osobistego – różnica pomiędzy najwyższym a najniższym subindeksem wynosi 3,84, największe zaś dotyczy subindeksów wyznaczonych dla jakości życia zawodowego – różnica 9,8. Dla subindeksów jakości życia w danym miejscu różnica ta wynosi 8,35, natomiast w stosunku do indeksów jakości życia QLI – 5,43. Przy tym, o ile w każdym z powiatów najwyższą wartość osiągają subindeksy wyznaczone dla jakości życia osobistego, to:

- subindeks odzwierciedlający jakość życia zawodowego jest najwyższy w powiecie wałęckim, a najniższy w powiecie złotowskim;
- subindeks subiektywnej jakości życia w danym miejscu osiągnął najwyższą wartość w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim, a najniższą w powiecie złotowskim;

- c) powiat czarnkowsko-trzcianecki ma także najwyższą wartość subindeksu charakteryzującego jakość życia osobistego, który jest najniższy w powiecie złotowskim;
- d) Indeks Jakości Życia jest najwyższy w powiecie wałeckim, niewiele niższa jest wartość QLI w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim i drawskim, najniższa zaś jest w powiecie złotowskim.

Najlepiej w ocenie subiektywnej jakości życia na podstawie indeksów wypadają powiaty wałecki i czarnkowsko-trzcianecki, najgorzej zaś powiat złotowski. Mieszkańcy pierwszego z wymienionych obszarów są najbardziej usatysfakcjonowani w stosunku do pozostałych osób z życia ogółem oraz życia zawodowego. Mieszkańcy powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego są najbardziej w relacji do pozostałych zadowoleni z życia osobistego i warunków życia w miejscu zamieszkania. Natomiast mieszkańcy powiatu złotowskiego są najmniej ze wszystkich badanych osób usatysfakcjonowani wszystkimi analizowanymi aspektami jakości życia, jak i najmniej zadowoleni ze swojego życia ogółem. Po między powiatami charakteryzującymi się najwyższymi i najniższymi wartościami indeksów znajduje się powiat drawski (tabela 4.6).

Tab. 4.6. Wartości QLI oraz subindeksów w poszczególnych powiatach

Wyszczególnienie	Powiat czarnkowsko- trzcianecki	Powiat drawski	Powiat wałecki	Powiat złotowski
QLI – Indeks Jakości Życia	78,85	75,80	78,90	73,47
S1 subindeks dla życia osobistego	81,79	78,14	81,56	77,95
S2 subindeks dla życia zawodowego	74,90	72,74	80,76	70,96
S3 subindeks dla warunków życia	79,86	76,51	74,37	71,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Zauważyć można również zróżnicowanie indeksów i subindeksów obrazujących subiektywne oceny jakości życia w zależności od cech demograficznych mieszkańców badanych powiatów, takich jak płeć, wiek, wykształcenie czy rodzaj aktywności zawodowej (tabela 4.7). I tak:

1. Prawie we wszystkich analizowanych grupach respondentów najwyższe wartości osiąga subindeks jakości życia osobistego, wyjątek stanowią dyrektorzy, menadżerowie, wysokiej klasy specjaliści i osiągający dochody netto

miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym powyżej 5000 zł – w tych dwóch grupach subindeks jakości życia osobistego jest niższy od indeksu jakości życia ogółem, tj. QLI, najwyższe zaś wartości mają subindeksy jakości życia zawodowego.

2. Najbardziej zadowoleni z życia ogółem (wartości QLI 80 i więcej) są badani w wieku 55–65 lat, pracujący na stanowisku umysłowym średniego szczebla oraz osiągający dochody netto miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym przekraczające 5000 zł.
3. Najwyższy poziom subiektywnej jakości życia osobistego (subindeks 80 i więcej) cechuje respondentów w wieku 36–65 lat, z wykształceniem zawodowym i średnim, pracowników fizycznych i pracujących na stanowisku umysłowym średniego szczebla oraz emerytów i rencistów, a także osiągających dochody netto miesięcznie na osobę w przedziale 701–1500 zł i 2001–2500 zł. Bardziej zadowoleni z życia pozazawodowego są także mężczyźni niż kobiety.
4. Subindeksy charakteryzujące jakość życia zawodowego osiągnęły najwyższe wartości (powyżej 80) w następujących grupach: osoby w wieku 55–65 lat, pracujący na stanowisku umysłowym średniego szczebla oraz dyrektorzy, menadżerowie i wysokiej klasy specjaliści (a więc osoby, których praca ma charakter twórczy i sprawczy), osiągający dochody z najwyższej grupy, tj. powyżej 5000 zł netto miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym.
5. Najbardziej zadowoleni z życia w obecnym miejscu zamieszkania (subindeksy powyżej 80) są respondenci z wykształceniem podstawowym oraz respondenci z najwyższej grupy dochodowej.
6. Najniższy poziom zadowolenia z całokształtu egzystencji cechuje uczniów/studentów oraz bezrobotnych/niepracujących, osoby z najniższej grupy dochodowej, tj. do 700 zł netto miesięcznie na osobę, osoby w wieku 66 lat i więcej.
7. Najmniej zadowoleni z życia osobistego są uczniowie/studenci oraz dyrektorzy, menadżerowie i wysokiej klasy specjaliści.
8. Najniższa satysfakcja z życia zawodowego cechuje osoby do 25. roku życia oraz osiągających najniższe dochody (do 1000 zł netto miesięcznie na osobę).
9. Subindeksy charakteryzujące subiektywną jakość życia w odniesieniu do miejsca zamieszkania są najniższe w następujących grupach respondentów: bezrobotni/niepracujący, wykonujący wolny zawód lub pracujący na własny rachunek oraz osiągający przeciętny miesięczny dochód netto na osobę w przedziale 3001–5000 zł.

10. Wartość wyznaczonych indeksów wskazuje, że satysfakcja z życia ogółem oraz jego poszczególnych aspektów jest dodatnio skorelowana z wiekiem respondentów, co oznacza, że większe doświadczenia życiowe i możliwość spojrzenia na życie z pewnej perspektywy przekładają się na bardziej pozytywną ocenę życia. Nie można natomiast mówić o takiej zależności w odniesieniu do poziomu dochodów gospodarstwa domowego.

Tab. 4.7. Wartości QLI oraz subindeksów w zależności od cech demograficznych respondentów

Lp.	Wyszczególnienie		QLI – Indeks Jakości Życia	S1 subindeks dla życia osobistego	S1 subindeks dla życia zawodowego	S1 subindeks dla warunków życia w danym miejscu
1.	Płeć	Kobiety	76,77	79,28	76,25	74,76
		Mężczyźni	76,87	80,71	72,83	77,08
2.	Wiek	18–25 lat	73,22	78,1	68,84	73,01
		26–35 lat	77,43	78,25	75,60	78,44
		36–45 lat	76,99	81,04	75,62	74,30
		46–55 lat	78,01	80,89	77,05	76,09
		56–65 lat	80,39	81,46	81,75	77,96
		66 lat i więcej	72,80	79,26	65,50	73,63
3.	Wykształcenie	Gimnazjalne	79,57	77,61	85,63	75,48
		Podstawowe	77,90	75,97	75,69	82,05
		Zawodowe	79,51	81,98	77,20	79,36
		Średnie	75,22	80,71	72,02	72,94
		Wyższe	77,89	78,94	77,46	77,26
4.	Rodzaj aktywności zawodowej	Bezrobotny/niepracujący	71,4	83,41	61,15	68,86
		Uczeń/student	70,98	74,15	64,72	73,79
		Pracownik fizyczny	78,88	81,73	77,27	77,64
		Pracujący na stanowisku umysłowym niższego szczebla	75,46	77,63	74,23	74,53
		Pracujący na stanowisku umysłowym średniego szczebla	80,00	81,18	81,08	77,73

Lp.	Wyszczególnienie		QLI – Indeks Jakości Życia	S1 subindeks dla życia osobistego	S1 subindeks dla życia zawodowego	S1 subindeks dla warunków życia w danym miejscu
		Dyrektor, menedżer, wysokiej klasy specjalista	78,17	74,54	80,61	79,34
		Wykonujący wolny zawód lub pracujący na własny rachunek	72,85	77,45	75,24	65,86
		Rencista/emeryt	75,41	80,75	69,57	75,90
5.	Przeciętny miesięczny dochód netto na osobę w gospodarstwie domowym	Do 700 zł	73,68	77,83	69,27	73,93
		701–1000 zł	75,22	80,55	69,09	76,01
		1001–1500 zł	75,45	81,80	71,09	73,65
		1501–2000zł	78,48	79,45	78,56	77,44
		2001–2500 zł	79,84	82,13	79,14	78,25
		2501–3000 zł	76,02	76,37	71,71	79,98
		3001–5000 zł	75,09	77,88	74,18	69,26
		Powyżej 5000 zł	83,77	78,95	90,88	81,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Podsumowując, przedstawione wyniki badań pierwotnych subiektywnej jakości życia mieszkańców badanych powiatów świadczą o zadowoleniu większości z nich z życia ogółem, w tym przede wszystkim o zadowoleniu z warunków życia osobistego i nieco niższej satysfakcji z życia w obecnym miejscu zamieszkania i życia zawodowego, co koresponduje z wynikami ogólnopolskich badań w tym zakresie. Najistotniejsze dla ankietowanych aspekty analizowanych obszarów jakości życia to: zdrowie, relacje rodzinne, uczciwe życie, stabilna praca pozwalająca na godzenie życia osobistego i zawodowego, w której pracownik jest sprawiedliwie traktowany i wynagradzany, oraz – w odniesieniu do miejsca zamieszkania – jakość wody pitnej, czyste powietrze i poczucie bezpieczeństwa osobistego (oceny ważności powyżej 4,5 w skali 1–5, gdzie 5 oznacza: bardzo ważne). Progresywny wpływ na subiektywną jakość życia respondentów miały przede wszystkim: uczciwe życie, relacje z członkami rodziny, posiadanie przyjaciół, stałość i pewność zatrudnienia oraz relacje ze współpracownikami, a także jakość środowiska naturalnego (czystość wody pitnej i powietrza) oraz sieć handlowa w miejscu

zamieszkania (oceny powyżej 3,8 w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena). Natomiast najbardziej regresywnie na poziom subiektywnie odczuwanej satysfakcji badanych z jakości życia wpływały: możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym, szansa znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy, możliwość awansu zawodowego, stan dróg i komunikacja w miejscu zamieszkania wraz z możliwością dojazdu do innych miejsc/miast (autobusy, samochody, pociągi w mieście, gminie, powiecie), liczba i rozmieszczenie miejsc parkingowych w miejscu zamieszkania oraz dostęp do szkolnictwa wyższego (oceny poniżej 3,2).

Jeśli zaś chodzi o ocenę jakości usług publicznych i działań JST na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego badanych powiatów, opinie respondentów w tym względzie wahają się w większości pomiędzy oceną dostateczną a dostateczną plus.

Przedstawione wyniki odzwierciedlające oczekiwania i opinie mieszkańców mogą stanowić mierniki oceny skuteczności zarządzania daną jednostką terytorialną w wymiarze społeczno-ekonomicznym, jak również są istotne dla kształtowania polityki rozwoju miasta, gminy czy powiatu (Kusterka-Jefmańska 2013), zwłaszcza w zestawieniu z miernikami charakteryzującymi obiektywną jakość życia mieszkańców badanych powiatów, które scharakteryzowano w kolejnym rozdziale.

Rozdział 5

Obiektywna jakość życia mieszkańców badanych jednostek samorządu terytorialnego na podstawie danych wtórnych

(Augustyna Burlita)

O ile przedstawione we wcześniejszym rozdziale subiektywne oceny jakości życia dokonane przez mieszkańców badanych powiatów wynikały z ich odczuć, oczekiwań i porównań swojej sytuacji z sytuacją innych osób, o tyle oceny obiektywne, zgodnie z definicją *Słownika języka polskiego* (<https://sjp.pwn.pl/sjp/obiektywizm;2569460.html>) i przyjętym w monografii rozumieniem obiektywnej jakości życia¹, powinny być zgodne ze stanem faktycznym i niezależne od uczuć, opinii czy interesów. Dlatego też podstawę charakterystyki obiektywnej jakości życia mieszkańców w analizowanych powiatach stanowiły dostępne dane statystyczne zebrane w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>) za 2016 rok w odniesieniu do następujących obszarów warunków życia²:

- a) sytuacji finansowej danej jednostki samorządu terytorialnego,
- b) obciążenia demograficznego,
- c) zdrowia i usług medycznych,
- d) warunków mieszkaniowych,
- e) infrastruktury czasu wolnego,
- f) infrastruktury edukacyjnej,
- g) komunikacji,
- h) warunków środowiska naturalnego,
- i) bezpieczeństwa,
- j) rynku pracy,
- k) materialnych warunków życia.

¹ Por. rozdział 2.

² Autorzy chcieliby podkreślić, że zakres analizy wynikał z dostępności i możliwości porównania danych wtórnych charakteryzujących poszczególne obszary warunków życia w powiatach oraz przyjętej koncepcji badań, która została scharakteryzowana w rozdziale 3.

Zebrane dane wtórne zestawiono ze średnimi wskaźnikami charakteryzującymi obiektywne warunki jakości życia dla województw, w których badane powiaty są ulokowane, tj. zachodniopomorskiego (powiaty drawski i wałecki) oraz wielkopolskiego (powiaty czarnkowsko-trzcianecki i złotowski).

Istotnym czynnikiem determinującym możliwość realizacji działań jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców i kreowania określonych warunków życia na danym obszarze jest sytuacja finansowa JST. Z mierników przedstawionych w tabeli 5.1 wynika, że najwyższym poziomem dochodów i wydatków z budżetu JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca charakteryzuje się powiat drawski, najniższym zaś powiat wałecki (najmniejszy pod względem liczby ludności i powierzchni wśród badanych powiatów), przy czym w powiecie drawskim jako jedynym z analizowanych JST wydatki z budżetu gminy (roczne na mieszkańca) przekroczyły nieznacznie dochody powiatu. Jednocześnie roczne dochody oraz wydatki wszystkich analizowanych JST w przeliczeniu na mieszkańca były wyższe od średniej dla województw, w których powiaty funkcjonują (z wyjątkiem powiatu wałeckiego, który miał poziom wydatków poniżej przeciętnego dla województwa). Można więc mówić o relatywnie dobrej sytuacji finansowej badanych powiatów na tle województw.

Tab. 5.1. Sytuacja finansowa badanych powiatów na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat wałecki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko-trzcianecki	Woj. wielkopolskie
1.	Dochody JST na jednego mieszkańca [w zł]	850,78	1126,45	721,85	896,92	1001,32	690,79
2.	Roczne wydatki JST na jednego mieszkańca [w zł]	837,32	1166,6	1040,75	877,12	953,47	872,55
3.	Udział wydatków inwestycyjnych gmin i powiatów w wydatkach ogółem [w %]	7,4	7,4	9,9	11,0	5,9	12,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Miernikiem rozwoju danej JST i jej konkurencyjności, a także dbałości o poprawę jakości życia mieszkańców są m.in. wydatki na inwestycje ponoszone z własnego budżetu (tabela 5.1). Ich udział był najwyższy w powiecie złotowskim, najniższy zaś w powiecie czarnkowsko-trzcianieckim (największym pod względem liczby ludności i powierzchni spośród badanych powiatów). Jednakże we wszystkich badanych JST miernik ten kształtował się na poziomie poniżej średniego w województwach (od 2,5% w wałeckim i drawskim, aż do 7% w czarnkowsko-trzcianieckim).

Zauważyć również należy, że chociaż subiektywne oceny jakości życia i wyznaczone indeksy QLI oraz subindeksy są zróżnicowane w zależności od powiatu zamieszkania respondentów, nie można mówić o dodatniej korelacji pomiędzy poziomem zadowolenia z jakości życia mieszkańców danego powiatu a poziomem jego dochodów i wydatków na mieszkańca. Chociaż satysfakcja z warunków życia w danym miejscu była najwyższa wśród badanych z powiatu czarnkowsko-trzcinieckiego, to najbardziej usatysfakcjonowani jakością życia ogółem byli mieszkańcy powiatu wałeckiego, w którym dochody i wydatki z budżetu JST były najniższe. Najmniejszy poziom zadowolenia z obu tych aspektów jakości życia cechował zaś badanych z powiatu złotowskiego, który ma najwyższy udział wydatków na inwestycje w swoim budżecie.

Czynnikami ważnym m.in. z punktu widzenia stanu i dostępności infrastruktury zdrowotnej, edukacyjnej, czasu wolnego, mieszkaniowej czy rynku pracy jest starzenie się społeczeństwa. Przedstawione w tabeli 5.2 wskaźniki obciążenia demograficznego wskazują, że problem ten jest istotny we wszystkich badanych powiatach, chociaż wypadły one i tak lepiej w tym obszarze w relacji do średnich wskaźników dla województw. Najlepsza sytuacja w tym zakresie jest w powiecie złotowskim, który ma najniższe wśród analizowanych powiatów wskaźniki obciążenia demograficznego i jest to jedyny powiat wśród badanych, który cechuje dodatni przyrost naturalny (i wyższy od średniego dla województwa). Najgorzej na tym tle wypadają powiaty wałecki i drawski.

Tab. 5.2. Wskaźniki obciążenia demograficznego i przyrost naturalny w badanych powiatach (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat walecki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- -trzcianecki	Woj. wielkopolskie
1.	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,2	59,3	60,4	58,0	61,0	61,3
2.	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	105,1	104,4	118,0	87,9	91,5	98,3
3.	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	30,4	30,3	32,7	27,1	29,1	30,4
4.	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi – stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym	21,4	21,6	23,4	19,6	21	22,1
5.	Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,94	-0,2	-0,8	1,91	-0,16	1,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Istotnym obszarem jakości życia w ujęciu obiektywnym jest dostępność usług medycznych i stan zdrowia mieszkańców danej JST, jeśli uwzględnić, że zdrowie wskazywane jest przez Polaków za jedną z kardynalnych wartości (Czapiński, Panek 2015; *Zadowolenie z życia...* 2015). Korespondują z tym także wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców opisywanych powiatów, jednakże z tego aspektu jakości życia respondenci byli średnio zadowoleni³. Na taką ocenę w dużej mierze wpływa stan infrastruktury zdrowotnej, warunkujący dostępność usług medycznych dla mieszkańców poszczególnych powiatów, ta zaś jest zróżnicowana, co pokazuje tabela 5.3. Liczba personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarów i położnych) w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest w badanych JST niższa niż średnia dla województw. Najgorsza sytuacja w tym zakresie jest w powiecie złotowskim i czarnkowsko-trzcieńskim. Przy tym mieszkańcy wszystkich badanych jednostek relatywnie częściej korzystali z porad lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, niż wynosi średnia dla obu województw. Przynajmniej częściowo wynikało to z trudniejszego dostępu do specjalistów, tj. m.in. z niedostatecznej liczby lub braku lekarzy określonej specjalizacji w powiecie, ale także bariery przestrzennej – konieczności dojazdu do lekarzy specjalistów poza miejsce zamieszkania. Z kolei największą liczbą łóżek w szpitalach dysponuje powiat czarnkowsko-trzcieński, ale uwzględniając liczbę mieszkańców tego powiatu, na jedno łóżko przypadają prawie 283 osoby. Najmniej łóżek szpitalnych ma powiat drawski, ale w odniesieniu do liczby mieszkańców jego sytuacja w tym zakresie jest korzystniejsza. Najlepiej wypada powiat wałecki, w którym na jedno łóżko przypada 177 osób (a więc ponad 100 osób mniej niż w pierwszym z wymienionych powiatów). Uwzględnić należy także różny stopień referencyjności szpitali, co oznacza, że mieszkańcy badanych powiatów poza szpitalami powiatowymi mogli korzystać także z łóżek w szpitalach o wyższym stopniu referencyjności (wojewódzkich, klinikach i instytutach).

Na zróżnicowanie obiektywnej jakości życia w odniesieniu do stanu zdrowia wskazują także dane statystyczne charakteryzujące wybrane jego aspekty w analizowanych JST (tabela 5.3). Jak można zauważyć, większość mierników dotyczących liczby zgonów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców z powodu nowotworów i chorób układu krążenia, jak i odsetek zgonów osób poniżej 60. roku życia jest w badanych powiatach wyższa od średniej dla województw. Przy czym gorsza

³ Por. rozdział 4.

sytuacja pod tym względem jest w powiatach należących do woj. zachodniopomorskiego niż w powiatach woj. wielkopolskiego. Wskaźnik żywych urodzeń na 100 mieszkańców jest najniższy w powiecie wałeckim, a powiat złotowski jest jedynym wśród badanych, w którym liczba żywych urodzeń przewyższa liczbę zgonów (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców).

Mieszkanie, jego stan i wyposażenie stanowiły istotny aspekt w ocenie subiektywnej jakości życia. Rola mieszkania wynika z pełnionych przez nie funkcji (m.in. schronienia i zapewnienia intymności, funkcji estetycznej, wypoczynkowej, prestiżowej, towarzyskiej, centrum życia rodzinnego, miejsca pracy i nauki) i związanych z nimi możliwości zaspokojenia wielu potrzeb istotnych dla członków gospodarstwa domowego (Korzeniewski 2008). W tabeli 5.4 przedstawiono wybrane mierniki charakteryzujące ten aspekt obiektywnej jakości życia mieszkańców badanych powiatów. Większość z nich kształtuje się na poziomie zbliżonym lub nieco tylko niższym w relacji do średniej dla województwa. Większa od średniej jest w badanych JST przeciętna liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie, przy nieco niższej od średniej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na jedną osobę. Jeśli zaś chodzi o wyposażenie mieszkań w łazienki, wodociągi i centralne ogrzewanie, to różnica dotyczy przede wszystkim mieszkań na wsiach, które są gorzej wyposażone od mieszkań w mieście, zwłaszcza w łazienki i centralne ogrzewanie. Bez wątplenia negatywnym aspektem obiektywnej jakości życia jest brak wyposażenia niektórych mieszkań w wymienione instalacje – od ułamka procenta w przypadku wodociągów do kilkunastu procent w odniesieniu do łazienek⁴. Generalnie najlepiej, jeśli chodzi o sytuację mieszkaniową i wyposażenie mieszkań, wypada wśród badanych powiat wałecki.

⁴ Chociaż od kilku do kilkunastu procent mieszkań nie jest wyposażonych w instalację centralnego ogrzewania, bo uwzględnić należy, że mogą one korzystać z alternatywnych form ogrzewania, nieujętych w statystykach lokalnych.

Tab. 5.3. Infrastruktura i stan zdrowia mieszkańców badanych powiatów na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat walecki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko-trzcianiecki	Woj. wielkopolskie
1.	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. mieszkańców	26,3	30,5	47,8	12,6	8,2	36,0
2.	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	62,9	41,9	58,7	29,8	33,7	50,3
3.	Porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej [liczba]	257 057	306 038	8 058 259	337 792	414 519	16 061 647
4.	Porady lekarzy POZ w stosunku do liczby mieszkańców	4,76	5,23	4,72	4,84	4,72	4,61
5.	Łóżka w szpitalach [szt.]	305	271	8173	308	311	15 422
6.	Liczba mieszkańców na 1 łóżko	177,1	213,9	209,0	226,7	282,6	225,8
7.	Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	8,86	9,64	9,18	10,9	10,19	10,99
8.	Zgony na 1000 mieszkańców	9,8	9,8	9,98	9	10,35	9,3
9.	Zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. mieszkańców	290,4	284,5	280,9	252,1	294	268,4
10.	Zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. mieszkańców	484,7	472,5	450,4	351	353,3	339,9
11.	Odszetek zgonów wśród osób poniżej 60. roku życia	17,7	19,2	17,4	18,8	17,4	17,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Tab. 5.4. Sytuacja mieszkaniowa i wyposażenie mieszkań w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat wałeki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- trzcianecki	Woj. wielkopolskie
1.	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	348,5	347,5	377,9	312,8	308,6	342,8
2.	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	70,5	70,5	70,7	78,7	82	81,2
3.	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	2,87	2,88	2,65	3,2	3,24	2,92
4.	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę [m ²]	24,6	24,5	26,7	24,6	25,3	27,8
5.	Mieszkania wyposażone w wodociąg, w miastach [w % do ogółu mieszkań]	99,8	99,6	99,8	99,2	99,7	99,6
6.	Mieszkania wyposażone w łazienkę, w miastach [w % do ogółu mieszkań]	97,9	95,7	96,7	95,9	96,5	96,6
7.	Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie, w miastach [w % do ogółu mieszkań]	87,6	84,3	89,8	84,5	83,8	86,3
8.	Mieszkania wyposażone w wodociąg, na wsiach [w % do ogółu mieszkań]	97,5	97,2	97,5	96,1	94,4	96,7
9.	Mieszkania wyposażone w łazienkę, na wsiach [w % do ogółu mieszkań]	89,1	88,4	90,5	87,4	85,6	98,2
10.	Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie, na wsiach [w % do ogółu mieszkań]	74,5	66,1	76,1	72,5	70,2	78,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Jednym z elementów budżetu czasu człowieka jest czas wolny, w którym realizowane są zajęcia niezwiązane z obowiązkami zawodowymi, rodzinnymi i społecznymi, pozwalające jednostce na odpoczynek, rozrywkę i rozwój oraz regenerację sił fizycznych i psychicznych (Burlita 2006). Realizacja funkcji przypisanych czasowi wolnemu zależy od sposobu jego wykorzystania i chociaż dominujący wśród Polaków jest domocentryczny sposób spędzania czasu wolnego (*Badanie budżetu czasu...* 2014), to istotne znaczenie z punktu widzenia tego aspektu jakości życia mieszkańców ma infrastruktura czasu wolnego na danym obszarze. Ta zaś została przez respondentów oceniona relatywnie nisko, podobnie jak niska była ich satysfakcja ze sposobu spędzania czasu wolnego⁵. Wybrane mierniki charakteryzujące jej stan i wykorzystanie przedstawia tabela 5.5. Ogółem relatywnie najlepiej w tym obszarze wypada powiat wałecki, z wyjątkiem liczby czytelników bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (ma ich prawie dwukrotnie mniej niż powiat czarnkowsko-trzcianecki). Powiat drawski cechuje się największą spośród badanych JST liczbą miejsc w kinach w stosunku do liczby mieszkańców, liczbą centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic. Jednakże ma najmniej imprez artystyczno-rozrywkowych i sportowych, terenów zielonych w relacji do powierzchni i ścieżek rowerowych w przeliczeniu na mieszkańców, nie ma również muzeum. Z kolei najwięcej terenów zielonych, ścieżek rowerowych i klubów sportowych oraz czytelników w bibliotekach ma powiat czarnkowsko-trzcianecki.

W gospodarce opartej na wiedzy i związanej z nią konieczności ciągłego rozwoju i edukacji istotne znaczenie ma dostęp mieszkańców do infrastruktury edukacyjnej już od najmłodszych lat⁶. Z danych przedstawionych w tabeli 5.6 wynika, że istotnym problemem w badanych powiatach jest dostępność miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych i w mniejszym stopniu – w przedszkolach i punktach przedszkolnych, gdzie najlepiej wypadły powiaty należące do woj. zachodniopomorskiego. Potwierdzeniem, że ten obszar obiektywnej jakości życia nie wypada najlepiej, jest także niski poziom satysfakcji badanych z łatwości zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, przy czym ten aspekt jakości życia respondenci uznali za raczej istotny⁷, zwłaszcza jeśli uwzględnić konieczność godzenia przez osoby pracujące obowiązków zawodowych i rodzinnych.

⁵ Por. rozdział 4.

⁶ GUS wlicza do systemu edukacji także wychowanie przedszkolne, w przedstawionej analizie dodano również infrastrukturę dotyczącą żłobków i klubów dziecięcych w analizowanych powiatach.

⁷ Por. tabela 4.4 w rozdziale 4.

Tab. 5.5. Stan i wykorzystanie infrastruktury czasu wolnego w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat walecki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- trzcianecki	Woj. wielkopolskie
1.	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	130	123	156	0	360	118
2.	Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców	6077	0	4350	721	984	4043
3.	Czytelnie bibliotek na 1000 mieszkańców	81	83	137	128	146	147
4.	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów	18	25	359	11	11	314
5.	Imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych)	7	1	395	3	12	632
6.	Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS*	29	26	714	27	44	1424
7.	Tereny zielone w mieście i na wsi (powierzchnia w ha; obejmuje: parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce, zieleń uliczną, parki i tereny zieleni osiedlowej, cmentarze, lasy gminne)	433,62	415,65	12075,27	500,37	518,14	19879,48
8.	Tereny zielone w mieście i na wsi jako % powierzchni powiatu/województwa	0,3	0,2	0,53	0,3	0,3	0,67
9.	Ścieżki rowerowe na 10 tys. mieszkańców [km]	2,52	0,57	4,29	3,69	4,27	3,88

Gdzie: * – dane za 2014 rok (brak danych za 2016 rok)

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Tab. 5.6. Infrastruktura edukacyjna i ocena edukacji w powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat wałecki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- -trzcianecki	Woj. wielkopolskie
1.	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	44	12	99	36	29	81
2.	Miejsca w przedszkolach i punktach przedszkolnych na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	752	793	733	756	792	819
3.	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	19	18	18	17	17	18
4.	Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	21	19	21	19	20	21
5.	Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych	21	6	15	24	20	20
6.	Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych	23	17	21	27	21	25
7.	Liczba uczniów na 1 oddział w liceach ogólnokształcących	22	25	26	32	23	27
8.	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach policealnych	13	19	20	10	27	21
9.	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	78,4	59,4	74,9	70,2	74,7	76,3
10.	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	84,7	85,2	83,4	81,3	90,6	87,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Lepiej w ocenie respondentów wypadła infrastruktura edukacyjna w odniesieniu do szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych⁸, co znajduje potwierdzenie także w miernikach obiektywnych. Liczba uczniów na jeden oddział w poszczególnych typach szkół jest porównywalna w poszczególnych powiatach i jednocześnie relatywnie niewielka, co wynika z zachodzących zmian demograficznych. Zróżnicowana jest natomiast zdawalność egzaminów maturalnych w poszczególnych powiatach i typach szkół. Zdecydowanie lepiej wypadają pod tym względem zdający maturę w liceach ogólnokształcących, w tym szczególnie w powiecie czarnkowsko-trzcieńskim, gdzie zdawalność egzaminów maturalnych przekroczyła 90% i była najwyższa nie tylko w stosunku do pozostałych powiatów, ale także w relacji do średniej dla województw, co pozytywnie świadczy o jakości tej formy edukacji w powiecie. Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach ponadgimnazjalnych zawodowych była przeciętnie o kilka procent niższa, najlepiej wypadł tu powiat wałecki ze wskaźnikiem ponad 78%, najgorzej – powiat drawski ze wskaźnikiem poniżej 60%. Natomiast jeśli uwzględnić wyniki egzaminów gimnazjalnych⁹ i maturalnych, to według danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu średnie wyniki w procentach w zależności od powiatu i przedmiotu były zbliżone lub nieco niższe (o ok. 2–3 punkty procentowe) od średnich wyników dla województw, w których badane powiaty są ułożone (<http://www.oke.poznan.pl>; <https://waszaedukacja.pl/egzaminy/matura>).

Z realizacją niektórych aktywności i zaspokajaniem określonych potrzeb związana jest konieczność przemieszczania się ludzi (m.in. dojazdy do i z pracy/miejsca nauki, na spotkania towarzyskie, zakupy, do lekarza, uczestnictwo w kulturze itp.). Dlatego też infrastruktura komunikacyjna jest ważnym aspektem jakości życia mieszkańców na danym obszarze, chociaż respondenci nie byli usatysfakcjonowani z jej stanu w badanych powiatach¹⁰. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 5.7, sytuacja analizowanych JST w tym obszarze jest zróżnicowana. Największą siecią dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni w relacji do liczby mieszkańców charakteryzuje się powiat złotowski (wskaźnik ten jest w powiecie wyższy także od średniego dla województwa). Najwięcej samochodów osobowych

⁸ Por. tabela 4.4 w rozdziale 4.

⁹ W rozdziale analizowano dane na temat wyników egzaminów, w tym egzaminów gimnazjalnych, za 2016 rok; w analizach za kolejne lata należałoby uwzględnić, że wraz z reformą oświaty od 1 września 2017 roku zlikwidowano gimnazja i przywrócono ośmioklasową szkołę podstawową, <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wdrazanie-reformy> (dostęp: 15.03.2021).

¹⁰ Por. tabela 4.4 w rozdziale 4.

w relacji do liczby mieszkańców jest z kolei w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim, najmniej zaś w powiecie wałeckim. We wszystkich powiatach liczba motorów i motorowerów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest wyższa od średniej dla województwa, a najlepiej w tym aspekcie wypada powiat drawski.

Tab. 5.7. Infrastruktura komunikacyjna w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat wałecki	Powiat drawski	Woj. zachodnio- pomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- trzcianeczki	Woj. wielko- polskie
1.	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców [szt.]	504,05	530,31	533,90	521,64	624,79	626,60
2.	Liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców [szt.]	134,93	167,97	70,86	123,65	155,65	80,97
3.	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. mieszkańców [km]	65	87,9	62,5	93,9	56,9	70,3
4.	Drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. mieszkańców [km]	104,2	30,6	32,9	37,4	55	33,9
5.	Wypadki drogowe na 100 tys. mieszkańców [osoby]	103,6	44,8	77,9	61,6	51,3	66,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Stan infrastruktury komunikacyjnej jest także jednym z czynników wpływających na bezpieczeństwo komunikacji, w tym liczbę wypadków drogowych. Najgorsza sytuacja w tym zakresie jest w powiecie wałeckim, w którym na 100 tys. mieszkańców było w 2016 roku ponad 100 wypadków (powiat ten ma najmniej wśród badanych JST dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni na 10 tys. mieszkańców), podczas gdy w najlepiej wypadającym w tym aspekcie powiecie drawskim było ich ponad dwukrotnie mniej.

Uwzględniając trend zdrowego stylu życia i dbałości o środowisko naturalne, coraz więcej osób wykorzystuje rower nie tylko w celu rekreacyjno-sportowym, ale także jako środek transportu, zwłaszcza jeśli uwzględnić, że jest on coraz bardziej dostępny dzięki dynamicznie rozwijającym się wypożyczalniom. Na łatwość poruszania się rowerem i bezpieczeństwo jazdy nim istotny wpływ mają ścieżki rowerowe. Jak przedstawiono wyżej (tabela 5.5), sieć ścieżek rowerowych jest największa w relacji do liczby mieszkańców w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (i wskaźnik ten jest w powiecie wyższy od średniego dla województwa). Pozostałe powiaty na tym tle wypadają dużo gorzej, najgorsza zaś sytuacja w tym zakresie jest w powiecie drawskim, co może budzić zdziwienie, jeśli uwzględnić turystyczny charakter tego powiatu.

Coraz większego znaczenia z punktu widzenia jakości życia nabierają warunki środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania, zwłaszcza w obliczu jego postępującej degradacji i niekorzystnych skutków społeczno-ekonomicznych, zdrowotnych oraz klimatycznych takiej sytuacji. Jakość wody pitnej, czystość powietrza, gospodarka odpadami, poziom hałasu, tereny zielone – to aspekty jakości życia, które badani mieszkańcy analizowanych powiatów uznali za istotne dla jakości życia w danym miejscu i byli z nich również raczej zadowoleni. Wybrane mierniki tego obszaru w odniesieniu do obiektywnej jakości życia w poszczególnych JST charakteryzuje tabela 5.8. Najczystszy powietrzem, jeśli uwzględnić poziom emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, może pochwalić się powiat złotowski. Także powiaty wałecki i drawski wypadają w tym aspekcie lepiej niż średnia dla województw. Najwyższym poziomem emisji zanieczyszczeń (przekraczającym średnią dla województw) charakteryzuje się powiat czarnkowsko-trzcianecki. Wszystkie badane powiaty wypadają lepiej na tle średnich dla województw, jeśli chodzi o ścieki komunalne oczyszczane, poziom zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności oraz ilość odpadów zmieszanych w przeliczeniu na mieszkańca. Gorzej niż średnia dla województw kształtują się we wszystkich analizowanych JST:

- odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich (w tym szczególnie niski jest on w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim);
- udział terenów zielonych w powierzchni danej JST (tabela 5.5).

Generalnie jednak stan środowiska naturalnego w badanych powiatach jest relatywnie dobry, jeśli porównać analizowane mierniki ze średnimi dla województwa zachodniopomorskiego i wielkopolskiego.

Tab. 5.8. Warunki środowiska naturalnego w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat wałecki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- trzcianecki	Woj. wielkopolskie
1.	Emisja zanieczyszczeń gazowych ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	239	191	8 433 808	142	1259	1 427 033
2.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych ogółem [t/r]	22	132	2 447	6	445	4 904
3.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych na 1 km ² powierzchni	0,02	0,07	0,11	0,004	0,25	0,16
4.	Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	42 596	43 225	1 434 644	48 486	51 972	2 534 345
5.	Udział mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [jako % ludności powiatu]	78,86	74,55	83,99	69,43	59,14	72,79
6.	Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ² [dm ³]	108,76	90,75	314,27	94,33	113,01	384,67
7.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [zużycie wody na 1 mieszkańca [m ³]]	52,5	72	816,7	55,9	166,1	472,6
8.	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – ogółem [tony]	10 985,9	14 975,6	486 078,4	12 890,1	22 373,9	903 987,0
9.	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [kg]	203,2	258,3	284,4	184,7	255	259,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Jedną z ważniejszych ludzkich potrzeb jest poczucie bezpieczeństwa, rozpatrywane nie tylko w kontekście ekonomicznym, ale także społecznym, związanym z funkcjonowaniem organów władzy powołanych do dbałości o przestrzeganie prawa i jego egzekwowanie oraz zapewnienie porządku i ochrony obywatelom. Obiektywną jakość życia w tym obszarze w analizowanych JST charakteryzuje tabela 5.9. Wskaźnik obrazujący liczbę przestępstw na 1000 mieszkańców jest we wszystkich badanych powiatach niższy od średnich dla województw i najlepiej wypadły tu powiaty ułożone w woj. wielkopolskim, zwłaszcza czarnkowsko-trzcianecki. Przy czym ogółem najwięcej zdarzeń o charakterze przestępczym (ponad 1000 w 2016 roku) miało miejsce w powiecie drawskim i czarnkowsko-trzcianeckim (który jest największym z badanych pod względem liczby ludności), najmniej zaś w powiecie wałeckim (najmniejszym pod względem liczby mieszkańców). W większości były to przestępstwa o charakterze kryminalnym lub przeciwko mieniu.

Generalnie najgorsza sytuacja w zakresie bezpieczeństwa jest w powiecie drawskim, który ma najwyższy wśród badanych JST wskaźnik przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, ale również największą liczbę przestępstw przeciwko mieniu i o charakterze gospodarczym. Z wyjątkiem powiatu wałeckiego pozostałe badane JST mają także wyższy od średniego dla województw wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję. Szczególnie w tym aspekcie wyróżnia się powiat czarnkowsko-trzcianecki ze wskaźnikiem 85% (tj. o ponad 17% wyższym niż w powiecie wałeckim).

Jak wykazały wyniki badań przedstawione w poprzednim rozdziale, praca jest wysoko ułożona w hierarchii wartości Polaków, jak i mieszkańców badanych powiatów. Stanowi bowiem nie tylko główne źródło pozyskiwania środków na finansowanie konsumpcji, ale także daje jednostce możliwość zaspokojenia wielu ważnych dlań potrzeb (samorealizacji, rozwoju, przynależności do grupy, rywalizacji, osiągnięcia sukcesu itp.). Jednakże mając wysokie oczekiwania wobec różnych aspektów pracy, respondenci byli z niej średnio zadowoleni¹¹, na co w dużej mierze wpływ miały warunki rynku pracy na danym terytorium. Z danych przedstawionych w tabeli 5.10 wynika, że sytuacja w tym obszarze jakości życia jest w badanych powiatach w większości gorsza w porównaniu do przeciętnej

¹¹ Por. tabela 4.3 w rozdziale 4.

dla województw ogółem. We wszystkich analizowanych JST poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto był niższy od średniego dla województwa i średniego dla Polski. Najgorzej wypadły tu powiaty drawski i złotowski, najlepiej zaś powiat czarnkowsko-trzcianecki. O niekorzystnej dla pracownika sytuacji na rynku pracy w badanych JST świadczą także: liczba podmiotów wpisanych do rejestru i liczba ofert pracy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Pierwszy z wymienionych wskaźników jest niższy od średniego dla województwa we wszystkich analizowanych powiatach, przy czym szczególnie niski jest w powiatach należących do woj. wielkopolskiego. Drugi ze wskaźników jest wyższy od przeciętnego dla województwa w przypadku powiatu drawskiego (w którym liczba ofert pracy na 1000 mieszkańców jest najwyższa wśród badanych JST), zbliżony do przeciętnego dla województwa w powiecie złotowskim i niższy w pozostałych powiatach. W rezultacie stopa bezrobocia rejestrowanego jest w opisywanych powiatach wyższa od średniej dla województw, jak też wyższa od średniej stopy bezrobocia w Polsce. Gorzej na tym tle wypadły powiaty należące do woj. zachodniopomorskiego, zwłaszcza drawski, najniższą zaś stopą bezrobocia cechuje się powiat złotowski.

Jeśli chodzi o strukturę bezrobocia, to uwagę zwracają:

- a) wysoki odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (w powiatach należących do woj. zachodniopomorskiego jest on ponad trzykrotnie wyższy od średniej dla województwa, przy tym najwyższy jest w powiecie drawskim);
- b) wysoki odsetek bezrobotnych wśród osób do 24. roku życia w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (powyżej 45%, podczas gdy w pozostałych powiatach wynosi on około kilkunastu procent);
- c) niższy od średniego dla województw odsetek bezrobotnych w wieku 35–44 lat (zwłaszcza w powiatach należących do woj. zachodniopomorskiego);
- d) wysoki udział bezrobotnych powyżej 45. roku życia, z wyjątkiem powiatu czarnkowsko-trzcinieckiego, gdzie udział bezrobotnych w tym wieku jest przeciętnie dwukrotnie niższy w stosunku do pozostałych powiatów.

Tab. 5.9. Sytuacja w zakresie bezpieczeństwa w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

L.p.	Wyszczególnienie	Powiat walecki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko-trzcianiecki	Woj. wielkopolskie
1.	Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ogółem	784	1 010	35 891	900	1 046	61 705
2.	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	14,5	17,42	21,0	12,89	11,90	17,74
3.	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym	513	637	24 929	529	666	38 234
4.	Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym	104	172	5 179	98	128	14 043
5.	Liczba przestępstw drogowych	108	118	3 528	171	195	6 272
6.	Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu	28	24	888	25	37	1 198
7.	Liczba przestępstw przeciwko mieniu	403	551	18 239	370	393	31 393
8.	Liczba przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obywatelskości	36	37	2 971	49	52	2 544
9.	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	14	29	762	53	41	1 996
10.	Liczba przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	128	151	4 240	186	209	7 334
11.	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję – ogółem [%]	67,6	72,5	71,3	77,9	85,0	71,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl>. (dostęp: 10.10.2020).

Tab. 5.10. Charakterystyka rynku pracy w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat wałecki	Powiat drawski	Woj. zachodnio- pomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- trzcianecki	Woj. wielkopolskie
1.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3557,62	3197,08	3946,28	3221,67	3699,41	3894,1
2.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej [w %, gdzie Polska = 100%]	82,9	74,5	92,0	75,1	86,2	90,8
3.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	104	101	129	74	82	119
4.	Liczba ofert pracy na 1000 mieszkańców	44,23	49,24	45,07	38,55	32,76	38,32
5.	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [%]	12,5	17,7	10,9	9,6	7,0	4,9
6.	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [Polska = 100%]	152,4	215,9	132,9	117,1	85,4	59,8
7.	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3 miesiące i mniej [%]	35,41	26,96	32,40	32,89	15,3	32,93
8.	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3–6 miesięcy [%]	14,59	15,08	14,75	16,94	26,4	16,18
9.	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 6–12 miesięcy [%]	15,48	18,57	16,33	15,37	20,3	15,90
10.	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – powyżej 12 miesięcy [%]	34,52	39,39	11,9	34,80	38,0	34,99
11.	Struktura bezrobotnych wg wieku – 24 lata i mniej [%]	11,6	13,7	26,1	14,4	45,18	14,6
12.	Struktura bezrobotnych wg wieku – 25–34 lat [%]	26,6	26,3	21,7	27,4	19,27	28,9
13.	Struktura bezrobotnych wg wieku – 35–44 lat [%]	21	19,7	40,3	20,7	16,67	21,5
14.	Struktura bezrobotnych wg wieku – 45 i więcej [%]	40,9	40,3	40,3	37,4	18,87	35,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Tab. 5.1.1. Korzystanie z pomocy społecznej przez gospodarstwa domowe w badanych powiatach w świetle wybranych mierników (dane za 2016 rok)

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat wałęcki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- -trzcianecki	Woj. wielkopolskie
1.	Rodziny korzystające z różnych przyczyn z pomocy społecznej	18 936	5 586	121 225	4 264	5 688	190 170
2.	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	1 975	2 266	45 106	2 621	3 277	111 313
3.	Powody przyznawania pomocy społecznej: ubóstwo	5 418	1 474	32 778	756	1 834	44 900
4.	Powody przyznawania pomocy społecznej: sieroctwo	7	2	53	1	2	100
5.	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezdomność	965	69	2 807	41	65	3 687
6.	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony macierzyństwa	377	284	4 840	441	287	10 250
7.	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezrobocie	3 962	1 563	26 783	835	1 211	3 770
8.	Powody przyznawania pomocy społecznej: niepełnosprawność	3 175	516	18 655	814	977	31 723
9.	Powody przyznawania pomocy społecznej: długotrwała lub ciężka choroba	3 389	847	20 970	679	803	39 472
10.	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	906	440	7 645	461	244	15 798
11.	Powody przyznawania pomocy społecznej: przemoc w rodzinie	40	19	587	16	27	1 409

Lp.	Wyszczególnienie	Powiat walecki	Powiat drawski	Woj. zachodniopomorskie	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko- -trzcianecki	Woj. wielkopolskie
12.	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	2	0	4	0	0	3
13.	Powody przyznawania pomocy społecznej: alkoholizm	250	297	4 320	165	190	6 709
14.	Powody przyznawania pomocy społecznej: narkomania	44	16	257	7	3	339
15.	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	234	47	907	22	28	1 341
16.	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	5	0	9	1	3	27
17.	Powody przyznawania pomocy społecznej: zdarzenie losowe	80	9	337	16	13	479
18.	Powody przyznawania pomocy społecznej: sytuacja kryzysowa	82	3	268	9	1	1 127
19.	Powody przyznawania pomocy społecznej: klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	5	0	0	36

Źródło: Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).

Przedstawiona sytuacja na rynku pracy, zwłaszcza niższy od przeciętnego dla województw i dla Polski poziom wynagrodzeń i wyższa stopa bezrobocia, jak również gorsza od średniej dla województw sytuacja w zakresie stanu zdrowia w badanych JST bez wątpienia mają negatywny wpływ na sytuację materialną gospodarstw domowych, w tym m.in. konieczność korzystania przez gospodarstwa z pomocy społecznej (tabela 5.11). Najgorzej sytuacja w tym zakresie wygląda w najmniejszym z badanych powiatów, tj. wałęckim (54 tys. mieszkańców), gdzie z pomocy społecznej z różnych przyczyn skorzystało w 2016 roku blisko 19 tys. rodzin, podczas gdy w największym z badanych powiatów, tj. czarnkowsko-trzcianeckim (87,9 tys. mieszkańców), z różnych form pomocy społecznej skorzystało trzykrotnie mniej rodzin. Najlepiej w tym aspekcie wypadł powiat złotowski, gdzie z takiej pomocy skorzystało nieco ponad 4 tys. rodzin (przy 69,8 tys. mieszkańców). Generalnie lepiej na tym tle wypadły badane powiaty z woj. wielkopolskiego, które rzadziej korzystały z większości form pomocy społecznej wymienionych w tabeli 5.11.

Jeśli zaś chodzi o najważniejsze powody przyznawania pomocy, były to przede wszystkim: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność – i tu najgorzej wypada powiat wałęcki. Kolejną istotną przyczyną korzystania z pomocy społecznej były zasiłki na dzieci, a najwięcej otrzymujących je rodzin mieszka w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim. Wiele rodzin (zwłaszcza z powiatu wałęckiego) pobierało także zasiłki ze względu na bezdomność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W przedstawionych statystykach należy także uwzględnić, że nie wszystkie rodziny potrzebujące pomocy mogły z niej skorzystać, np. z powodu braku wiedzy, iż taka pomoc jest możliwa, ale również ze względu na funkcjonowanie w danym miejscu i aktywność organizacji pomagających potrzebującym w otrzymaniu odpowiedniej pomocy.

Podsumowując, analiza dostępnych mierników charakteryzujących poszczególne obszary warunków życia mieszkańców w badanych powiatach wskazuje, że obiektywna jakość życia mieszkańców jest zróżnicowana zarówno w ujęciu przestrzennym, jak i w odniesieniu do określonych aspektów warunków życia. Relatywnie dobrze w tej ocenie wypadły stan środowiska naturalnego we wszystkich analizowanych JST oraz sytuacja w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców – zwłaszcza w odniesieniu do danych charakteryzujących ten obszar w stosunku do woj. zachodniopomorskiego i woj. wielkopolskiego. Porównywalne do średnich

dla województw są w badanych JST warunki życia w zakresie edukacji, sytuacji mieszkaniowej i infrastruktury czasu wolnego. Gorsza w badanych powiatach jest natomiast sytuacja w zakresie stanu zdrowia oraz sytuacja na rynku pracy, co jest jedną z istotnych przyczyn korzystania przez wiele gospodarstw domowych z pomocy społecznej, przy czym ubóstwo i bezrobocie są głównymi powodami przyznawania takiej pomocy.

Podkreślić także należy, że wśród najważniejszych dla mieszkańców badanych powiatów z punktu widzenia ich satysfakcji z życia znalazły się aspekty niematerialne, jak: relacje z najbliższymi w rodzinie, uczciwe życie, posiadanie przyjaciół, poczucie spełnienia w życiu osobistym, na które to działania jednostek samorządu terytorialnego nie mają wpływu i których nie da się przedstawić za pomocą obiektywnych mierników. Jednakże podjęta w kolejnym rozdziale analiza porównawcza subiektywnej i obiektywnej jakości życia mieszkańców analizowanych powiatów pozwoli na identyfikację tych obszarów, które powinny stać się przedmiotem szczególnego zainteresowania władz JST i stanowić podstawę określenia działań, jakie powinny zostać podjęte w kierunku poprawy jakości życia mieszkańców.

Rozdział 6

Porównanie subiektywnej i obiektywnej jakości życia a strategię rozwoju w badanych jednostkach samorządu terytorialnego

(Krzysztof Błoński, Jolanta Witek)

Zgodnie z przedstawioną w rozdziale trzecim metodyką badań podstawą do przedstawienia wyników dla subiektywnej i obiektywnej jakości życia na terenie powiatów będą wyodrębnione dziedziny, a w ich ramach określone aspekty. Poszczególnym aspektom przypisano subiektywne i obiektywne wskaźniki, pozwalające na porównanie jakości życia w tym obszarze.

Pierwsza z analizowanych dziedzin to komunikacja, dzięki której ludzie mogą zaspokoić różnorodne potrzeby związane z ich życiem poza domem i przemieszczaniem się, chociaż jej znaczenie dla jakości życia ukazywane jest zazwyczaj jako pośrednie. Analizy wskaźników jakości życia w tym przypadku dokonano z uwzględnieniem dwóch aspektów. Pierwszym z nich jest działanie komunikacji na terenie powiatu, drugim zaś warunki komunikacji.

Wskaźniki subiektywne opisujące działanie komunikacji na terenie powiatu to ogólna ocena komunikacji na terenie powiatu oraz ocena możliwości dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc. Ogólna ocena komunikacji na terenach poszczególnych powiatów, obejmująca możliwość poruszania się autobusami i pociągami, jest przeciętna. Podobnie jak możliwość dojazdu środkami komunikacji z miejsca zamieszkania do innych miejsc. Wyjątkiem jest tutaj ocena respondentów z powiatu czarnkowsko-trzcianieckiego, którą można określić jako raczej dobrą.

Wysokość oceny netto¹ bazującej na odsetkach ocen pozytywnych i negatywnych wskazuje na stosunkowo duży udział ocen złych i bardzo złych. Takim przykładem jest ocena komunikacji na terenie powiatu złotowskiego, gdzie widać przewagę ocen negatywnych nad pozytywnymi przy dużym odsetku ocen neutralnych (tj. osób niemogących ocenić danej kwestii ani pozytywnie, ani negatywnie). Niewielką przewagę ocen pozytywnych nad negatywnymi można zauważyć przy ocenie komunikacji na terenie powiatu drawskiego czy możliwości dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc na terenie powiatu złotowskiego. Szczegółowy rozkład ocen respondentów oraz oszacowane na tej podstawie wartości ocen netto prezentuje tabela C1 w załączniku 3.

W przypadku drugiego aspektu, tj. warunków komunikacji, ogólne oceny są bardziej zróżnicowane. Widoczne jest to w przypadku pierwszego wskaźnika, tj. łatwości przemieszczania się samochodem lub motorem po drogach danego powiatu. Najwyższą ogólną ocenę, tj. bardzo dobrą, można zauważyć w odniesieniu do powiatów drawskiego i czarnkowsko-trzcianeckiego. Dla powiatu złotowskiego jest to ocena raczej dobra, dla powiatu wałeckiego zaś jest to ocena przeciętna. Bardziej jednorodne są ogólne oceny dotyczące liczby oraz rozmieszczenia parkingów i miejsc postojowych w badanych powiatach i kształtują się one na przeciętnym poziomie. Jeśli zaś uwzględnić wysokość ocen netto, to w przypadku powiatu złotowskiego jest to ocena ujemna (–6,5); w powiatach drawskim i złotowskim jest przewaga ocen pozytywnych (odpowiednio: – 11,8 i 12,5); najwyższa zaś wartość oceny netto dotyczy powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego (17,3).

Zebrane dane statystyczne dotyczące liczby samochodów, motorowerów i motorów na 1000 mieszkańców nie tłumaczą subiektywnych ocen dla poszczególnych powiatów. W przypadku powiatu wałeckiego wielkości tych wskaźników są najniższe na tle pozostałych analizowanych JST. Najwięcej samochodów i pojazdów jednośladowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jest w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (tabela C4 w załączniku 3). Subiektywną ocenę warunków komunikacji na terenie powiatu wałeckiego może za to tłumaczyć duży wzrost liczby osób biorących udział w wypadkach drogowych na 100 tys. mieszkańców w 2016 roku w porównaniu do roku 2015 (2015 – 81,2; 2016 – 103,6). Poziom z 2016 roku jest też najwyższy ze wszystkich analizowanych powiatów w danym

¹ Ocena netto jest wartością wyrażoną w procentach i wskazuje na przewagę ocen pozytywnych (wartość dodatnia) lub ocen negatywnych (wartość ujemna) w zakresie poszczególnych elementów poddanych weryfikacji.

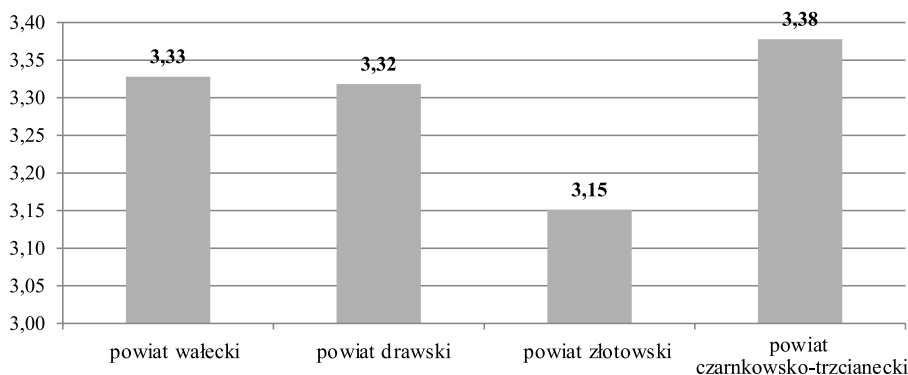
okresie. A w niektórych przypadkach jest dwa razy większy, jeżeli odnieść go do pozostałych powiatów: drawskiego (44,8 osób na 100 tys. mieszkańców) czy czarnkowsko-trzcianeckiego (51,3 osób na 100 tys. mieszkańców).

Kolejny subiektywny wskaźnik opisujący warunki komunikacji to ocena stanu dróg na terenie danej JST. Najniższą ocenę netto dla tego wskaźnika odnotowano dla powiatu złotowskiego (-21,58). Niewielka przewaga ocen pozytywnych w tym obszarze widoczna jest dla powiatów wałeckiego (3,1) i czarnkowsko-trzcianeckiego (9,4). Najwyższą ocenę netto ma natomiast powiat drawski (26,4). Drogi publiczne ze względu na stan nawierzchni dzieli się na drogi o nawierzchni twardej oraz drogi o nawierzchni gruntowej². Analizując wskaźniki opisujące dane JST z tego punktu widzenia, należy wskazać na istnienie trzech zbiorów. Pierwszy z nich to powiaty o większej ilości dróg (w km) posiadających nawierzchnię twardą i mniejszej ilości dróg gruntowych – są to powiaty drawski i złotowski. Drugi zbiór opisuje sytuację, w której ilość dróg o nawierzchni twardej i gruntowej (w km) jest zbliżona do siebie (powiat czarnkowsko-trzcianecki), trzeci zaś wskazuje na przewagę dróg gruntowych (powiat wałecki). Wartości wskaźników obiektywnych przedstawiają trochę inny obraz niż ten wyłaniający się z wyników badań ankietowych, co wskazuje, że na subiektywną ocenę respondentów mógł mieć wpływ stan nawierzchni w okresie badania, a nie tylko jej rodzaj.

Alternatywą dla poruszania się komunikacją, własnym samochodem osobowym lub motorem jest rower. Rozwój ruchu rowerowego ma wpływ na jakość życia w mieście i poza nim na kilka sposobów, m.in. zmniejszając zainteresowanie korzystaniem z indywidualnej komunikacji samochodowej oraz przyczyniając się do spadku emisji spalin. Jest on też związany z trendem ekologicznego stylu życia.

W ocenie respondentów ścieżki rowerowe oraz łatwość przemieszczania się po nich rowerami są raczej dobre (powiat wałecki, drawski oraz czarnkowsko-trzcianecki) lub przeciętne (powiat złotowski), co prezentuje wykres 6.1.

² Do dróg o nawierzchni twardej zalicza się drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (z kostki kamiennej, klinkieru, betonu, z płyt kamiennie-betonowych, bitumu) oraz drogi o nawierzchni nieulepszonej (o nawierzchni tłuczniowej i brukowej). Do dróg o nawierzchni gruntowej zalicza się drogi o nawierzchni z gruntu rodzimego oraz utrwalone w wyniku specjalnych zabiegów i preparacji gruntu rodzimego przy pomocy mieszanin wykonanych z gliny, żwiru, żużla itp. Źródło: *Pojęcia stosowane w statystyce...*

Wykres 6.1. Wartości średnie oceny ścieżek rowerowych oraz łatwości przemieszczania się nimi rowerem w poszczególnych powiatach (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

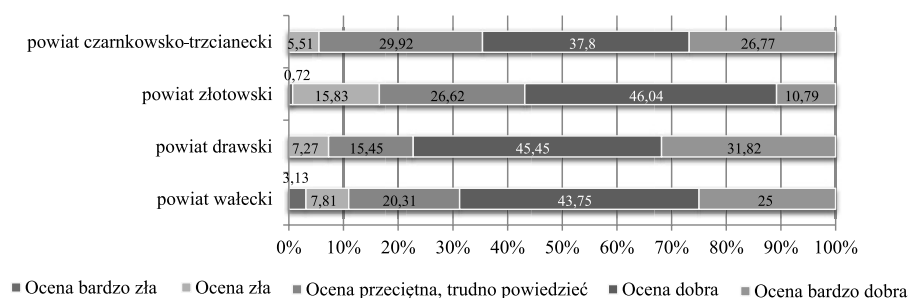
Zebrane dane statystyczne wskazują, że większą długość ścieżek rowerowych (w km na 10 tys. ludności) można zauważyć w powiatach z woj. wielkopolskiego (tj. złotowskim i czarnkowsko-trzcianeckim – odpowiednio w 2016 roku 3,69 i 4,27 km na 10 tys. mieszkańców). Znacznie niższą wartość tego wskaźnika ma powiat wałecki (2,52), najniższą zaś powiat drawski (0,57).

Istotną dziedziną jakości życia człowieka jest zdrowie. Sęk (1993, s. 113) wskazuje na sprzeczność stwierdzoną w badaniach Campbella i innych (1976), potwierdzoną przez Czapińskiego (1992), a dotyczącą istotności zdrowia dla odczuwanej jakości życia. Uważa się bowiem, że człowiekowi szczęśliwemu, oprócz poczucia bezpieczeństwa i wolności, można przypisać poczucie dobrego zdrowia. Faktyczna siła związku pomiędzy poczuciem jakości życia a zadowoleniem ze stanu zdrowia jest znacznie słabsza. Sęk podkreśla (1993, s. 113), że wkład zdrowia do globalnego poczucia jakości życia może być istotnie mniejszy niż zadowolenie z życia rodzinnego, warunków finansowych i mieszkalnych czy przyjaciół. Do podobnego wniosku doszedł również Tatarkiewicz (1979, s. 218) po przeprowadzeniu analizy porównawczej kategorii „szczęście”³ i „zdrowie psychiczne”, stwierdzając, że „zdrowie jest warunkiem szczęścia istotnym, choć nie jedynym”.

Porównując obiektywną i subiektywną jakość życia, dziedzinę „zdrowie” podzielono na dwa aspekty: samoocenę stanu zdrowia oraz dostępność usług me-

³ Powyższa analiza odnosi się także do kategorii „jakość życia”, gdyż w obecnych badaniach jest ona często ujmowana i wyrażana jako poczucie zadowolenia z życia lub jako dobrostan (*well being*).

dycznych. W przypadku samooceny stanu zdrowia respondenci z poszczególnych powiatów są zgodni w ogólnej ocenie i jest ona bardzo dobra oraz jednakowa w poszczególnych powiatach. Także analizując rozkład ocen pozytywnych (tj. dobrych i bardzo dobrych) oraz negatywnych (złych i bardzo złych), można zauważyć zdecydowany udział ocen pozytywnych, o czym świadczy wysokość ocen netto. Najwyższy odsetek ocen negatywnych (tj. 17%) odnotowano w powiecie złotowskim, co przedstawia wykres 6.2.

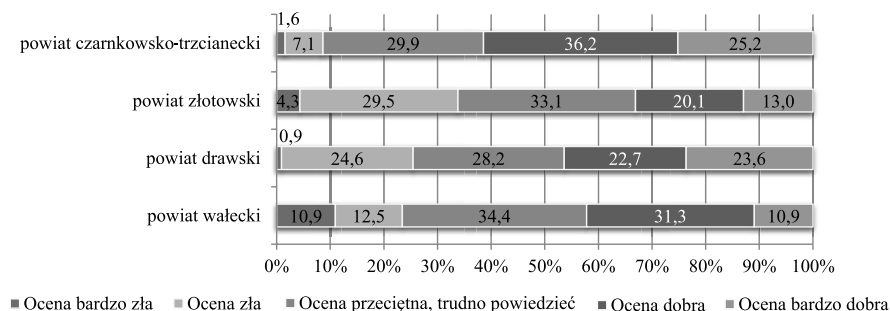
Wykres 6.2. Samoocena własnego zdrowia w opinii respondentów z poszczególnych powiatów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Dla porównania zebrano dane statystyczne dotyczące żywych urodzeń i zgonów na 1000 mieszkańców, zgonów z powodu nowotworów i chorób układu krążenia oraz odsetka zgonów wśród osób poniżej 60. roku życia. W przypadku ostatniego wskaźnika można zauważyć znaczący spadek wartości w poszczególnych powiatach w ciągu czterech analizowanych lat (co należy ocenić pozytywnie). Pozostałe dane statystyczne nie dają podstawy do formułowania odmiennych ocen i opinii niż tych wyrażonych w badaniach ankietowych. Wyniki z poszczególnych lat dla danych powiatów oraz województw zachodniopomorskiego i wielkopolskiego są zbliżone, co prezentuje tabela C6 w załączniku 3.

Drugi analizowany aspekt zdrowia to dostępność usług medycznych. W tym przypadku ocena respondentów jest zdecydowanie niższa i bardziej zróżnicowana w porównaniu do poprzedniego aspektu. Dla powiatu wałeckiego i złotowskiego ogólna ocena dostępności jest na poziomie przeciętnym, dla powiatu drawskiego zaś na poziomie raczej dobrym. Jedynie respondenci z powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego ocenili ten aspekt bardzo wysoko.

Największy odsetek negatywnych ocen widoczny jest w przypadku powiatu złotowskiego (33%), a w dalszej kolejności powiatów drawskiego (25%) i wałeckiego (23%). Najniższy poziom ocen negatywnych występuje w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (tylko 9%). Należy zauważyć, że w każdym powiecie istnieje duża grupa badanych (około 1/3 respondentów), którzy nie byli w stanie jednoznacznie ocenić tej kwestii (ani pozytywnie, ani negatywnie) co prezentuje wykres 6.3.

Wykres 6.3. Dostępność usług medycznych w ocenie respondentów z poszczególnych powiatów (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

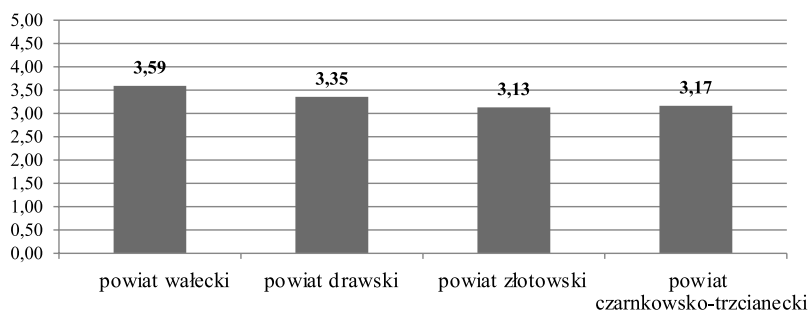
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Dane statystyczne obrazujące ten aspekt (lekarze, pielęgniarki i położne na 10 tys. mieszkańców, liczba porad lekarskich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej oraz liczba łóżek w szpitalach) wskazują na istnienie różnic między poszczególnymi JST. Widoczny jest wyższy poziom wskaźników dotyczących liczby lekarzy, pielęgniarek oraz położnych na 10 tys. ludności dla powiatów z woj. zachodniopomorskiego w relacji do badanych powiatów z woj. wielkopolskiego. Odwrotną sytuację mamy w przypadku liczby porad lekarskich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Zestawiając oceny respondentów z danymi statystycznymi, można zauważyć potencjalną niezgodność dotyczącą m.in. wysokości ocen dostępu do służby zdrowia i liczby lekarzy oraz personelu medycznego dla poszczególnych powiatów. Dlatego aspekt ten należałoby poddać dodatkowej, poszerzonej analizie.

Trzecia dziedzina uwzględniona w badaniach to bezpieczeństwo socjalne, które należy rozumieć jako możliwość i gwarancję zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych jednostki lub grupy społecznej. Ten obszar stanowi wypadkową (Woźniak 2005, s. 98):

- zasobów ludzkich, materialnych, strukturalnych, organizacyjnych i funkcjonalnych, jakimi dysponuje konkretny system społeczny;
- zdolności adaptacyjnych i potencjału leżącego poza jednostką i podsystemem rodzinnym w postaci zasięgu oraz sieci powiązań społecznych, zaplecza instytucjonalnego, systemu zabezpieczeń społecznych i innych form wsparcia społecznego.

W ramach tej dziedziny wyodrębnione zostały dwa aspekty: własne możliwości finansowe oraz warunki mieszkaniowe. Pierwszy z nich obejmuje dwa wskaźniki subiektywne: ocenę własnej sytuacji finansowej oraz ocenę otrzymywanego wynagrodzenia. Respondenci niezależnie od miejsca zamieszkania są zgodni w ocenie własnej sytuacji finansowej, która jest określana jako raczej dobra. Więcej informacji w tym obszarze dostarcza wysokość ocen netto dla poszczególnych JST. Wszystkie oceny netto wskazują na przewagę ocen pozytywnych wśród badanych, ale różnią się one wartością dla poszczególnych JST⁴. Najniższa ocena netto występuje w powiecie drawskim (20%), wyższe oceny odnotowano w przypadku powiatów wałeckiego (28%) i czarnkowsko-trzcianieckiego (30%). W powiecie złotowskim można zauważyć najwyższy odsetek ocen pozytywnych, co znajduje odzwierciedlenie w wysokości oceny netto (41%). W przypadku wskaźnika dotyczącego wysokości wynagrodzenia ogólna ocena jest raczej dobra (najwyższa charakteryzuje powiat wałecki), co przedstawia wykres 6.4.

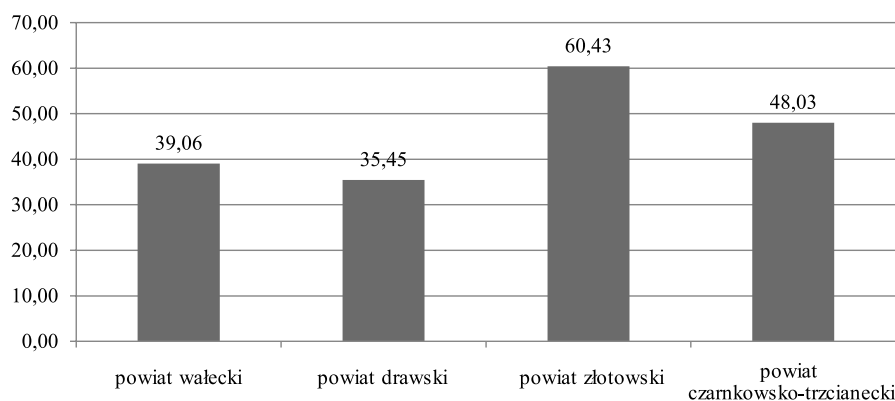
Wykres 6.4. Średnie subiektywne oceny wysokości wynagrodzenia w poszczególnych powiatach (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

⁴ Wynika to z wysokiego odsetka odpowiedzi osób niezajmujących jednoznacznego stanowiska przy tej ocenie.

Wskaźniki obiektywne opisujące własne możliwości finansowe mieszkańców powiatów wskazują na zmniejszanie się liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci we wszystkich badanych JST. Największa liczba rodzin pobierających takie zasiłki występuje w powiatach czarnkowsko-trzcieńskim i złotowskim. We wszystkich powiatach największy odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej czyni to z powodu ubóstwa (od 20% do 30% rodzin pobierających zasiłki społeczne w zależności od roku). W powiatach czarnkowsko-trzcieńskim i drawskim odsetek ten utrzymuje się na zbliżonym poziomie w analizowanym okresie, jedynie w powiecie złotowskim zmniejszył się o cztery punkty procentowe (z 22% w 2013 roku do 18% w 2016 roku). Inne istotne powody przyznawania zasiłków to: bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje tabela C10 w załączniku 3.

Drugi analizowany aspekt w ramach bezpieczeństwa socjalnego to warunki mieszkaniowe. Opiswany jest on przy pomocy dwóch wskaźników subiektywnych i pięciu wskaźników obiektywnych. W przypadku ogólnej oceny warunków mieszkaniowych można wskazać na zgodność ocen respondentów we wszystkich powiatach – ocena raczej dobra. Taka ogólna ocena znajduje potwierdzenie także w wysokości ocen netto dla poszczególnych powiatów, co prezentuje wykres 6.5.

Wykres 6.5. Wysokość oceny netto dla warunków mieszkaniowych (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Ocena drugiego wskazanego subiektywnego wskaźnika, tj. dostępu do infrastruktury technicznej, też jest pozytywna. Dla powiatów z woj. zachodniopo-

morskiego jest ona bardzo dobra, dla powiatów z woj. wielkopolskiego zaś nieco niższa – raczej dobra.

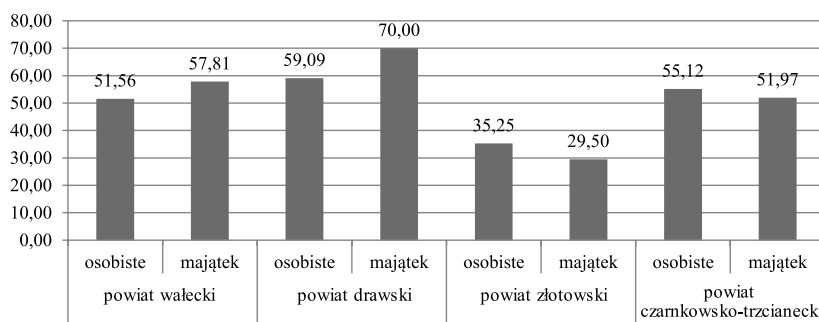
Analizując wskaźniki obiektywne dotyczące liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, można zauważyć zbliżony wzrost liczby mieszkań we wszystkich powiatach, wynoszący około 2–3% (zmiana w 2016 roku stosunku do 2013 roku). Przy tym największą liczbą mieszkań na 1000 mieszkańców charakteryzują się powiaty wałecki i drawski (ok. 350). Pod względem przeciętnej powierzchni mieszkania zlokalizowane na terenie dwóch powiatów z woj. zachodniopomorskiego ustępują wielkości mieszkaniom z analizowanych powiatów woj. wielkopolskiego. W tych powiatach również przeciętna liczba osób w mieszkaniu jest większa niż w przypadku powiatów wałeckiego i drawskiego. Mimo tych różnic przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w poszczególnych powiatach jest zbliżona i oscyluje w granicach 23–25 m².

Analizując wyposażenie mieszkań w instalację wodociągową, łazienki i centralne ogrzewanie na terenie miast i wsi, można zauważyć wysokie odsetki (w niektórych przypadkach bliskie 100%) mieszkań posiadających instalację wodociągową. Nadal wysoki odsetek mieszkań, ale niższy w porównaniu do poprzedniego, występuje przy wyposażeniu mieszkań w łazienki. Trzecim pod względem wartości jest wskaźnik wyposażenia w instalację centralnego ogrzewania. Porównując wyposażenie mieszkań zlokalizowanych w miastach i na wsi w wymienione instalacje, można zauważyć różnice w przypadku łazienek i centralnego ogrzewania. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela C12 w załączniku 3.

Bezpieczeństwo publiczne to kolejny obszar uwzględniony w badaniach. Jest ono definiowane jako „ogół warunków i instytucji społecznych, chroniących państwo i obywateli przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, dla życia i zdrowia, a także powodującymi duże straty materialne” (Jabkowski 2005, s. 135). O bezpieczeństwie publicznym można więc mówić wtedy, gdy istnieją formalne, instytucjonalne i praktyczne gwarancje ochrony.

Nie trzeba chyba nikogo przekonywać, że zapobieganie przestępczości oraz budowanie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców jest ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia członków danej społeczności lokalnej. Bezpieczeństwo publiczne zostało w badaniach scharakteryzowane za pomocą dwóch wskaźników subiektywnych i czterech obiektywnych. W ramach wskaźników subiektywnych respondenci zostali poproszeni o ocenę bezpieczeństwa osobistego

i swojego majątku na terenie danej JST. W obu przypadkach w odpowiedziach respondentów przeważają oceny pozytywne, co odzwierciedla także wysokość ocen netto dla poszczególnych powiatów (wykres 6.6).

Wykres 6.6. Wysokość ocen netto dla bezpieczeństwa osobistego i majątku w poszczególnych powiatach (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W przypadku dwóch powiatów, tj. waleckiego i drawskiego, wyższe oceny netto są dla bezpieczeństwa majątku niż bezpieczeństwa osobistego. Znajduje to również odzwierciedlenie w wysokościach średnich ocen, gdzie wyżej oceniane jest bezpieczeństwo majątku niż osobiste (tabela 6.1). Odwrotna sytuacja jest w dwóch pozostałych powiatach – wyższe oceny netto odnotowano w przypadku bezpieczeństwa osobistego niż bezpieczeństwa majątku. Najniższe wartości zarówno ocen netto, jak i średnich ocen odnotowano w powiecie złotowskim.

Tab. 6.1. Średnie oceny dla bezpieczeństwa osobistego i bezpieczeństwa majątku w poszczególnych powiatach (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena)

Wskaźnik subiektywny	Powiat walecki	Powiat drawski	Powiat złotowski	Powiat czarnkowsko-trzcianecki
Bezpieczeństwo osobiste	3,80	3,87	3,46	3,66
Bezpieczeństwo majątku	3,83	4,04	3,36	3,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wartości wskaźników ukazujących liczbę przestępstw mają we wszystkich powiatach tendencję spadkową, co przekłada się także na spadek wartości wskaźnika dotyczącego liczby przestępstw na 1000 mieszkańców. Największy spadek

we wszystkich powiatach odnotowano w przypadku przestępstw drogowych oraz przeciw bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji. Można również zauważyć zmniejszającą się liczbę przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, jak i zmniejszający się wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję. W przypadku tego ostatniego wskaźnika największy spadek odnotowano w przypadku powiatu wałeckiego (7,5%), najmniejszy zaś dla powiatu czarnkowsko-trzcianieckiego (3,6%). Dla powiatu drawskiego wskaźnik ten utrzymał się w analizowanym okresie na niezmiennym poziomie.

Kolejnym obszarem uwzględnionym w badaniach jest ochrona środowiska, która obejmuje m.in. jakość powietrza i wody pitnej, gospodarkę odpadami, czystość na terenie danej JST, poziom hałasu i tereny zielone. Ogólna ocena jakości powietrza (tj. jego czystości i ilości zanieczyszczeń) w poszczególnych powiatach jest pozytywna. W powiecie wałeckim powietrze oceniane jest jako raczej dobre, a w pozostałych powiatach jako bardzo dobre. Najwyższy poziom średniej oceny jakości powietrza jest w powiecie drawskim (4,48), przy ocenie netto 80,36. Wskazuje to na zdecydowaną przewagę ocen pozytywnych wskazanych przez respondentów z tego powiatu. Rezultaty badań ankietowych w tym zakresie są zbieżne z danymi statystycznymi dla danego powiatu. Wskaźniki emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych są niższe w porównaniu do pozostałych powiatów, co przedstawia tabela 6.2.

Tab. 6.2. Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w poszczególnych powiatach w latach 2013–2016

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat wałecki					
Ochrona środowiska	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r – ton na rok]	35 118	57 041	31 034	32 847
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	173	231	136	239
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	46	55	20	22
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,03	0,04	0,010	0,02

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat drawski					
Ochrona środowiska	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r]	11 689	11 756	16 526	22 665
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	137	112	150	191
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	126	119	120	132
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,07	0,07	0,070	0,07
Powiat złotowski					
Ochrona środowiska	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r]	26 162	23 103	23 652	27 046
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	146	103	168	142
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	9	6	3	6
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,01	0	0,000	0,000
Powiat czarnkowsko-trzcianecki					
Ochrona środowiska	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r]	217 527	228 385	228 108	260 667
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	1231	1289	1492	1259
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	212	269	365	445
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,12	0,15	0,200	0,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 15.07.2020).

Kolejnym obszarem podlegającym ocenie była gospodarka odpadami rozumiana jako szereg procesów związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem, nadzorem nad tego typu działaniami, jak również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów. W trzech powiatach (złotowskim, czarnkowsko-trzcianeckim oraz drawskim) ogólna ocena tego aspektu kształtuje się na poziomie bardzo dobrym. Średnie oceny dla tych powiatów wynoszą odpowiednio: 4,01; 3,91; 3,85. Jedynie w powiecie wałeckim jest to ocena przeciętna (średnia ocen respondentów wyniosła 3,14). Wyznaczona ocena netto dla tego powiatu wskazuje na niewielką przewagę ocen pozytywnych nad negatywnymi (7,81). Dane statystyczne zebrane dla tego obszaru wskazują na zmniejszanie się ilości zebranych odpadów zmieszanych w latach 2013–2016, zarówno w ujęciu ogółem,

jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W pozostałych powiatach mamy tendencję odwrotną, tj. miał miejsce wzrost ilości zebranych odpadów zmieszanych (por. tabela C16 w załączniku 3). Z gospodarką odpadami związany jest też problem czystości na terenie danej JST. W przypadku powiatu wałęckiego ogólna ocena tego aspektu kształtuje się na poziomie raczej dobrym (średnia z ocen: 3,45), ocena netto zaś wyniosła 43,75. Rozkład ocen respondentów w pozostałych powiatach przedstawia tabela 6.3.

Tab. 6.3. Oceny respondentów dotyczące czystości na terenie danej JST (w %)

Nazwa powiatu	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto
Powiat wałęcki	1,56	9,38	34,38	51,56	3,13	43,75
Powiat drawski	0,00	3,64	27,27	43,64	25,45	65,45
Powiat złotowski	1,44	7,19	28,78	51,80	10,79	53,96
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	0,00	3,15	37,01	38,58	21,26	56,69

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jakość wody wodociągowej zależy od wielu różnych czynników, m.in.: źródła poboru wody, sposobu jej ujmowania i oczyszczania, stanu sanitarnego ujęć i zbiorników magazynujących wodę, sieci wodociągowej, przyłączy i wewnętrznych instalacji wodociągowych. Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi powinna spełniać określone normy. Powinna być wolna od substancji szkodliwych, musi być również klarowna, bezbarwna, bez zapachu, jak również mieć przyjemny i orzeźwiający smak. Subiektywne opinie co do jakości wody pitnej różnią się w zależności od analizowanego powiatu. Najwyższe średnie oceny za ten aspekt przyznali respondenci z powiatów drawskiego (4,35; ocena netto: 79,09) i czarnkowsko-trzcianeckiego (4,18; ocena netto: 75,59). Niższe oceny odnotowano wśród respondentów z dwóch pozostałych powiatów: złotowskiego (3,89; ocena netto: 61,87) i wałęckiego (3,31, ocena netto: 32,81).

Z jakością wody pitnej związany jest też problem zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności oraz oczyszczania ścieków. Oba te wskaźniki są wykorzystywane przez GUS do opisu stanu tzw. zielonej gospodarki (*Wskaźniki*

zielonej gospodarki... 2016; s. 13 i n.)⁵. Wskaźnik „zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności” jest jednym z czterech wskaźników opisujących gospodarowanie wodą i zaliczany jest on do zbioru wskaźników określanych jako „środowiskowa efektywność produkcji”, charakteryzujących efektywność wykorzystania środowiska naturalnego.

Najwyższy poziom zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności jest widoczny w przypadku powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego (powyżej 150 m³ na 1 mieszkańca). W pozostałych powiatach wysokość tego wskaźnika jest zdecydowanie niższa. I tak – w powiecie drawskim odnotowano zużycie wody na poziomie 70 m³, w dwóch zaś kolejnych powiatach poziom zużycia oscylował w okolicach 50 m³ na 1 mieszkańca (szczegółowe dane prezentuje tabela C16 w załączniku 3). Trzeba jednocześnie zaznaczyć, że wskaźnik zużycia wody w latach 2013–2016 rósł we wszystkich badanych JST, a czynnikami determinującymi ilość zużytej wody na danym terenie są przede wszystkim intensywność produkcji oraz poziom i wzorce konsumpcji indywidualnej.

Oczyszczanie ścieków ma znaczenie nie tylko dla środowiska, ale również dla społeczeństwa i gospodarki. Ścieki są jednym z głównych źródeł zanieczyszczeń środowiska i mogą m.in. wpływać na jakość wody pitnej czy przyczyniać się do utraty bioróżnorodności. Niedostateczny dostęp do urządzeń sanitarnych może oddziaływać na zdrowie i komfort życia ludności. Wskaźniki dotyczące oczyszczania ścieków zawarte są w zbiorze opisującym „środowiskową jakość życia ludności”⁶. Odnoszą się one do ekspozycji ludności na różne zanieczyszczenia środowiska i związane z nim skutki zdrowotne oraz do dostępu ludności do podstawowych usług służących ochronie środowiska (*Wskaźniki zielonej gospodarki...* 2016, s. 13).

Największy odsetek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków występuje w powiecie wałeckim (ok. 80%). W powiecie drawskim z oczyszczalni ścieków korzysta ponad 70% mieszkańców, w powiecie złotowskim – ponad 65%, a w czarnkowsko-trzcianeckim – prawie 60%. W latach 2013–2016 wskaźnik ten

⁵ Zielona gospodarka to gospodarka, która wspiera wzrost i rozwój gospodarczy, przy jednoczesnym utrzymaniu dostępu do kapitału naturalnego i usług ekosystemowych, od których zależy dobrostan człowieka. Pojęcie zielonej gospodarki jest ściśle powiązane z ideą zrównoważonego rozwoju poprzez efektywną realizację celów tego rozwoju. Podano za: *Wskaźniki zielonej gospodarki...* 2016, s. 3.

⁶ Oprócz grupy wskaźników dotyczących oczyszczania ścieków komunalnych zbiór dotyczący środowiskowej jakości życia ludności zawiera wskaźniki opisujące: gazowe i pyłowe zanieczyszczenia powietrza, hałas, dostęp do wody pitnej oraz obszary zielone.

w odniesieniu do powiatu wałeckiego ulegał wahaniom, a dla dwóch powiatów z woj. wielkopolskiego wzrastał.

Wskaźniki dotyczące ilości oczyszczonych ścieków komunalnych ukazują, że największa ilość ścieków została oczyszczona w powiatach czarnkowsko-trzciańskim (pow. 110 dam³ na 100 km²) oraz wałeckim (ok. 110 dam³ na 100 km²). Mniejsza ilość ścieków została oczyszczona na terenie powiatów złotowskiego (ok. 95 dam³ na 100 km²) oraz drawskiego (ok. 90 dam³ na 100 km²). Dokładne dane dotyczące oczyszczania ścieków prezentuje tabela C16 w załączniku 3.

Kolejnym analizowanym obszarem był hałas i zagospodarowanie terenów zielonych. W przypadku hałasu dowiedziono, że należy on do poważniejszych problemów, wpływających na obniżenie jakości życia oraz zdrowia mieszkańców. Ze względu na szkodliwość wyróżnia się trzy główne obszary oddziaływania hałasu na ludzki organizm (Leśnikowska-Matusiak, Wnuk 2014, s. 38):

- a) osłabienie lub trwale uszkodzenie słuchu;
- b) uszkodzenia układu nerwowego i psychiki (zmęczenie, senność lub rozdrażnienie, wydłużenie czasu reakcji, spadek koncentracji, niepokój, bezsenność, agresja, stres i wynikające z niego konsekwencje dla całego organizmu i psychiki);
- c) uszkodzenia narządów wewnętrznych (układ sercowo-naczyniowy, pokarmowy i mięśniowo-stawowy, osłabienie systemu immunologicznego).

Oprócz dźwięków słyszalnych na człowieka negatywnie oddziałują również dźwięki niedostępne percepcji ludzkiego ucha: infradźwięki i wibracje.

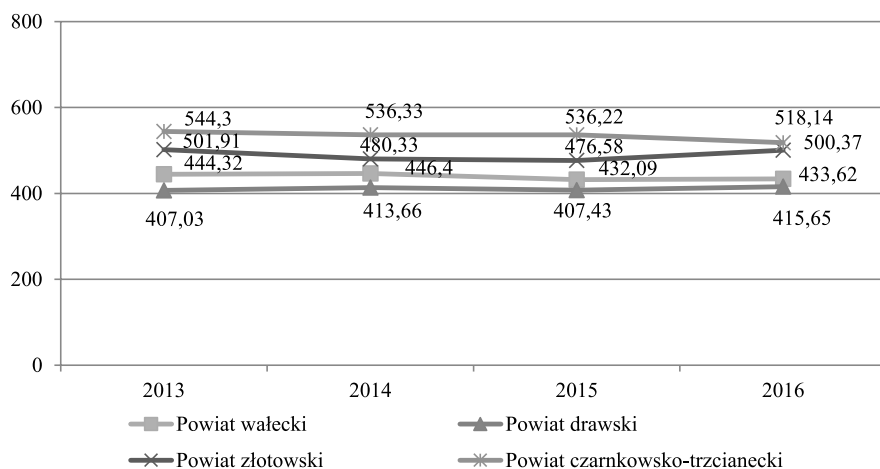
Respondenci w czterech badanych powiatach są raczej zbieżni w swoich poglądach na temat problemu hałasu na terenie danej JST. Generalnie wskazują na brak problemu z nadmiernym hałasem, chociaż pomiędzy poszczególnymi powiatami istnieją różnice w ocenie. Największy poziom ocen netto występuje w przypadku powiatów złotowskiego (71,94) i czarnkowsko-trzciańskiego (71,65). Niższy poziom ocen netto można zaobserwować w przypadku powiatu drawskiego (65,45). Najwięcej ocen negatywnych za ten aspekt wystawili respondenci z powiatu wałeckiego, co przekłada się na poziom oceny netto – 32,81.

Chyba nie trzeba nikogo przekonywać, że tereny zieleni są istotnym elementem w strukturze przestrzeni publicznej oraz wpływają na jakość życia. Odpowiednie kształtowanie, rozwój i planowanie przestrzenne terenów zieleni w przestrzeni publicznej ma olbrzymie znaczenie dla mieszkańców danej JST, gdyż tereny te wpływają na kondycję psychiczną i fizyczną człowieka. Tereny zielone pełnią

w przestrzeni publicznej funkcję rekreacyjno-wypoczynkową, ekologiczno-ochronną, zdrowotną, estetyczną i dydaktyczną (Chojcka 2014)⁷.

Respondenci pozytywnie ocenili dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie powiatu zamieszkania. Najwyżej (jako bardzo dobre) ocenili tereny zielone badani mieszkańcy powiatów drawskiego (średnia ocena: 3,87) oraz czarnkowsko-trzcianieckiego (3,79). W pozostałych powiatach były to oceny dobre i wyniosły przeciętnie: w powiecie wałęckim 3,69, a w złotowskim 3,66.

Zebrane dane statystyczne dotyczące terenów zielonych wskazują, że zajmują one niewielki procent powierzchni danego powiatu i ich powierzchnia ulega zmianom, co przedstawia wykres 6.7.

Wykres 6.7. Powierzchnia terenów zielonych na terenie badanych powiatów w latach 2013–2016 (w ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 4.07.2020).

⁷ Funkcję rekreacyjno-wypoczynkową pełnią przede wszystkim parki, promenady, bulwary, lasy, ogrody, zieleni towarzysząca, które są ogólnodostępne. Tego typu zieleni umożliwia uprawianie sportu, spotkania towarzyskie, wycieczki, spędzanie czasu na łonie natury. Umożliwia wypoczynek czynny lub bierny. Funkcja ekologiczno-ochronna terenów zieleni polega na obniżaniu zanieczyszczeń w środowisku, chroni przed hałasem, poprawia jakość wdychanego powietrza. Funkcja zdrowotna zieleni polega na ochronie ludzi przed szkodliwymi czynnikami wytwarzanymi np. przez miasto. Funkcja estetyczna wiąże się głównie z nadaniem miastu specyficznego charakteru. Dobrze zaplanowana zieleni podkreśla architekturę danego miejsca oraz jest dopełnieniem całokształtu danego terenu. Funkcję dydaktyczną pełnią przede wszystkim ogrody botaniczne, zoologiczne i etnograficzne, ogrody zabytkowe czy cmentarze. Zieleni może być wykorzystywana do prowadzenia edukacji, zarówno przyrodniczej, jak i ekologicznej, poprzez prezentacje ekosystemów i poszczególnych gatunków. Szerzej: Chojcka 2014, s. 48–54.

Przyczyny zadowolenia lub niezadowolenia człowieka z własnego życia można zakwalifikować do dwóch różnych nurtów. Pierwszy z nich mówi, że za satysfakcję z życia odpowiadają warunki, w jakich człowiek żyje, drugi natomiast uzależnia szczęście jednostki od jej cech indywidualnych, stylu życia, sposobu patrzenia na świat, dyspozycji osobowościowych czy temperamentu. W literaturze występują także poglądy, wedle których obie te grupy czynników wspólnie warunkują poziom subiektywnej jakości życia ludzi (Czapiński 1991, s. 208). Czynnikiem, który może mieć istotne znaczenie przy ocenie jakości życia, jest posiadanie i sposób zagospodarowania czasu wolnego. W ramach dziedziny „czas wolny” wyodrębniono jeden aspekt dotyczący zadowolenia ze sposobu spędzania wolnego czasu. Został on opisany za pomocą siedmiu wskaźników subiektywnych i takiej samej liczby wskaźników obiektywnych. Po analizie danych ankietowych dla poszczególnych powiatów (tabela C17 w załączniku 3) można zauważyć, że:

1. W każdej badanej JST najwyższym ocenianym aspektem jest posiadanie przyjaciół. Ogólna ocena tego aspektu jest bardzo dobra (powiat wałecki, drawski i czarnkowsko-trzcianecki) lub raczej dobra (powiat złotowski).
2. Kolejnym obszarem ocen jest zachowanie proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym. W każdym powiecie ogólna ocena tego aspektu jest raczej dobra. Wysokie wartości występują również w przypadku ocen netto tego obszaru.
3. Ogólne oceny dla posiadania dostatecznej ilości czasu wolnego oraz interesującego spędzania wolnego czasu są dla wszystkich analizowanych powiatów raczej dobre.
4. Niższe ogólne oceny respondenci wystawili za kontakt z kulturą. W powiecie złotowskim badani przyznali za ten aspekt ocenę raczej złą, a w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim ocenę przeciętną. W dwóch pozostałych powiatach ogólna ocena jest nieco wyższa – raczej dobra.
5. We wszystkich powiatach jako przeciętną oceniono infrastrukturę kulturalną.
6. W dwóch powiatach woj. wielkopolskiego jako przeciętną oceniono również infrastrukturę sportowo-rekreacyjną. Dla pozostałych JST średnie oceny respondentów są raczej dobre.

Przechodząc do analizy wskaźników obiektywnych, trzeba na początku wskazać na braki danych w niektórych kategoriach, jak i na braki w infrastrukturze kulturalnej w niektórych powiatach. Braki danych dotyczą liczby obiektów i klubów sportowych. Dodatkowo wskaźnik opisujący liczbę zwiedzających muzea na

10 tys. mieszkańców dla powiatu drawskiego wynosi 0, co oznacza brak placówek muzealnych w powiecie. Taka sama wartość pojawia się w przypadku wskaźnika dotyczącego kin dla powiatu złotowskiego. Największa liczba centrów, domów i ośrodków kultury występuje w powiecie drawskim i wałęckim. Zdecydowanie mniejszą liczbę miejsc tego typu mają do dyspozycji mieszkańcy powiatów z woj. wielkopolskiego. Najwyższy wskaźnik dotyczący liczby zwiedzających muzea na 10 tys. mieszkańców jest w powiecie wałęckim (6077 w 2016 roku). Zdecydowanie mniejszą wartość tego wskaźnika można obserwować dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego (984 w 2016 roku). Niższe wartości od dwóch wskazanych JST ma powiat złotowski (721 w 2016 roku). W każdym powiecie od 2013 roku liczba zwiedzających obiekty muzealne rosła. Największe przyrosty odnotowano w dwóch powiatach: wałęckim (67%) i złotowskim (62%). Należy zaznaczyć, że liczba zwiedzających w poszczególnych powiatach jest w dużym stopniu generowana dzięki jednostkom muzealnym wykorzystującym pozostałości fortyfikacji z okresu II wojny światowej. Odwrotna tendencja (tj. spadek) widoczna jest w przypadku czytelnictwa. W każdym powiecie obniża się wartość wskaźnika charakteryzującego liczbę czytelników na 1000 mieszkańców. Największy spadek jest w powiecie drawskim (22%) i złotowskim (15%). W porównaniu do powiatów z woj. zachodniopomorskiego wyższy poziom tego wskaźnika jest widoczny dla powiatów złotowskiego i czarnkowsko-trzcianeckiego. Zestawienie poszczególnych wartości wskaźników zawiera tabela C18 w załączniku 3.

Przedostatnim obszarem uwzględnionym w badaniach jest praca, podzielona na dwa oddzielne aspekty: zadowolenie z pracy oraz szanse na znalezienie zatrudnienia. Każdy z tych aspektów opisano za pomocą wskaźników obiektywnych i subiektywnych.

W ogólnych opiniach na temat zadowolenia z pracy przeważają oceny bardzo dobre i raczej dobre. W powiecie wałęckim, drawskim i złotowskim oceny bardzo dobre dotyczą stałości i pewności zatrudnienia, relacji ze współpracownikami i przełożonym oraz wyrozumiałości pracodawcy. W powiecie czarnkowsko-trzcianeckim oceny bardzo dobre są przypisane do stałości i pewności zatrudnienia oraz relacji ze współpracownikami. W każdym analizowanym powiecie widoczna jest niższa ogólna ocena dla możliwości awansu i rozwoju (w porównaniu do innych subiektywnych wskaźników tego aspektu). Zestawienie średnich ocen wraz z przypisanymi im ogólnymi ocenami prezentuje tabela 6.4.

Wskaźniki obiektywne dla tego aspektu to przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto oraz liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 mieszkańców. Wysokość przeciętnego wynagrodzenia w poszczególnych latach w dwóch powiatach (tj. czarnkowsko-trzcieńskim oraz waleckim) jest wyższa niż w pozostałych JST. W powiatach czarnkowsko-trzcieńskim oraz waleckim kształtowało się ono na poziomie 3200–3700 zł miesięcznie brutto. W dwóch pozostałych powiatach wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oscylowała w przedziale 2900–3200 zł. Największy przyrost przeciętnego wynagrodzenia w porównaniu do początku analizowanego okresu nastąpił w powiecie czarnkowsko-trzcieńskim i wyniósł 15%. W pozostałych JST samorządu przeciętne wynagrodzenie zwiększyło się o 8–10%.

Tab. 6.4. Średnie (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) i ogólne oceny obrazujące zadowolenie z pracy mieszkańców poszczególnych powiatów

Wskaźnik subiektywny	Powiat walecki		Powiat drawski		Powiat złotowski		Powiat czarnkowsko-trzcieński	
	Średnia	Ocena	Średnia	Ocena	Średnia	Ocena	Średnia	Ocena
Stołość i pewność zatrudnienia	3,84	bardzo dobra	3,78	bardzo dobra	3,83	bardzo dobra	3,87	bardzo dobra
Wysokość wynagrodzenia	3,59	raczej dobra	3,35	raczej dobra	3,13	przeciętna	3,17	przeciętna
Możliwości awansu	3,47	raczej dobra	3,06	przeciętna	2,99	przeciętna	3,10	przeciętna
Możliwości rozwoju	3,72	raczej dobra	2,95	przeciętna	3,10	przeciętna	3,33	raczej dobra
Relacje ze współpracownikami	4,08	bardzo dobra	3,95	bardzo dobra	3,79	bardzo dobra	3,91	bardzo dobra
Relacje z przełożonymi	4,09	bardzo dobra	3,95	bardzo dobra	3,68	raczej dobra	3,49	raczej dobra
Wyrozumiałość pracodawcy	3,83	bardzo dobra	3,91	bardzo dobra	3,95	bardzo dobra	3,43	raczej dobra

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Porównanie wysokości wynagrodzenia w poszczególnych powiatach niesie ze sobą naturalne ograniczenia. Znacznie więcej informacji o wysokości wynagrodzenia w poszczególnych powiatach dostarcza jego odniesienie do średniej w województwie lub w kraju. We wszystkich badanych powiatach przeciętne wy-

nagrodzenie jest niższe od średniej krajowej. W powiecie wałęckim i czarnkowsko-trzcianeckim kształtuje się ono na poziomie ok. 83–86% średniej krajowej (w zależności od roku). W dwóch pozostałych powiatach przeciętne wynagrodzenie wynosi ok. 74–77% średniej krajowej.

Zestawiając powyższe wyniki z subiektywnymi ocenami, należałoby się zastanowić nad rozszerzeniem badań tego obszaru o zagadnienia dotyczące m.in. sposobów gospodarowania budżetem gospodarstwa domowego oraz stopnia zaspokojenia potrzeb.

Drugi analizowany aspekt to ocena szans na znalezienie zatrudnienia. Respondenci raczej sceptycznie oceniają możliwości w tej kwestii. Średnia ocena tego aspektu jest niższa w porównaniu do innych subiektywnych wskaźników. W trzech powiatach (tj. drawskim, złotowskim oraz czarnkowsko-trzcianeckim) ogólna ocena tego aspektu jest przeciętna, a w powiecie wałęckim jest raczej dobra. Uzupełnieniem tego obrazu jest wysokość ocen netto. W dwóch powiatach zauważalna jest przewaga ocen negatywnych nad pozytywnymi. W powiecie drawskim ocena netto wynosi –1,82, w złotowskim zaś –5,76. W obydwu powiatach istnieje również znacząca grupa osób, które nie są w stanie jednoznacznie ocenić swoich szans. W przypadku dwóch pozostałych powiatów, tj. wałęckiego i czarnkowsko-trzcianeckiego, przeważają oceny pozytywne, choć także można zauważyć dużą grupę osób niepotrafiących jednoznacznie ocenić takiej możliwości. Szczegółowy rozkład odpowiedzi prezentuje tabela 6.5.

Tab. 6.5. Subiektywne oceny respondentów na temat możliwości znalezienia zatrudnienia w poszczególnych powiatach (w %)

Nazwa powiatu	Ocena bardzo zła	Ocena zła	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena netto
Powiat wałęcki	3,13	10,94	31,25	40,63	14,06	40,63
Powiat drawski	20,00	11,82	38,18	20,00	10,00	–1,82
Powiat złotowski	12,23	12,23	56,83	15,83	2,88	–5,76
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	9,45	7,87	44,88	25,98	11,81	20,47

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Analiza wskaźników obiektywnych w omawianym obszarze pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. We wszystkich badanych powiatach stopa bezrobocia rejestrowanego zmniejszyła się w analizowanym okresie, tj. latach 2013–2016.
2. Największy spadek stopy bezrobocia miał miejsce w powiatach złotowskim (42% w porównaniu do 2013 roku) i powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (52%).
3. Najwyższy poziom bezrobocia w roku 2016 odnotowano w powiatach drawskim (17,7%) oraz wałeckim (12,5%).
4. W trzech powiatach (wałeckim, drawskim oraz złotowskim) rejestrowana stopa bezrobocia w całym okresie była wyższa od stopy bezrobocia szacowanego dla całego kraju; tylko w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim w latach 2015–2016 stopa bezrobocia była niższa od stopy bezrobocia dla Polski.
5. We wszystkich badanych powiatach największy odsetek bezrobotnych to osoby pozostające najkrócej i najdłużej bez pracy (tj. do 3 miesięcy oraz powyżej 12 miesięcy); w każdym powiecie obie grupy stanowią od 60 do 70% ogółu bezrobotnych.
6. Uwzględniając wiek osób bez pracy, można zauważyć, że największy odsetek stanowią osoby powyżej 45 lat.
7. Liczba ofert pracy na 1000 mieszkańców we wszystkich powiatach rosła w analizowanych latach.

Szczegółowe zestawienie danych w tym obszarze zawiera tabela C22 w załączniku 3.

Ostatnim obszarem branym pod uwagę podczas porównania subiektywnej i obiektywnej jakości życia była edukacja. Według *Nowego słownika pedagogicznego* edukacja to „ogół procesów i oddziaływań, których celem jest zmienianie ludzi (a przede wszystkim dzieci i młodzieży), dostosowanie do panujących w danym społeczeństwie ideałów i celów wychowawczych” (Okoń 1998, s. 98). Definicja wskazuje, że istnieje wiele form edukacji, dlatego analiza danych będzie się ograniczała do edukacji formalnej, na której organizację JST mają wpływ. Ze względu na rozległość zagadnienia będzie ono podzielone na dwa odrębne aspekty: przedszkola i żłobki oraz szkoły podstawowe i ponadpodstawowe.

Na podstawie odpowiedzi respondentów z poszczególnych powiatów ogólną ocenę w przypadku żłobków i przedszkoli można określić jako raczej dobrą. Ze względu na wysokość średniej wyznaczonej na podstawie ocen ankietowanych mieszkańców można wskazać na niewielkie różnice pomiędzy ocenami z po-

szczególnych powiatów. Najwyższa średnia ocen widoczna jest w przypadku powiatu drawskiego (3,67). Na kolejnych miejscach znajdują się powiaty wałecki (3,63) oraz złotowski (3,48). Najniższą ocenę uzyskały placówki edukacyjne tego typu w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim – 3,42. Należy zauważyć, że oceniano tutaj zarówno aspekty związane z łatwością zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, jak i bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania respondentów. Jest to istotne ze względu na zakres prezentowanych danych statystycznych. Z tej perspektywy można zauważyć wzrost liczby miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych, jak i żłobkach oraz klubach dziecięcych we wszystkich powiatach. Najwyższa liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych została przygotowana w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (ok. 3000 miejsc). Mniejszą liczbą miejsc dysponują placówki w powiecie złotowskim (ponad 2100 miejsc). Najmniejsza liczba miejsc jest w powiecie drawskim (1800 miejsc) oraz wałęckim (ok. 1500 miejsc). Wynika z tego, że powiaty, które przygotowały najmniejszą liczbę miejsc, zostały lepiej ocenione w badaniach ankietowych w stosunku do powiatów dysponujących większą liczbą miejsc w placówkach tego typu (por. tabela C24 w załączniku 3). Taka sytuacja może wskazywać na konieczność zebrania dalszych danych statystycznych oraz przeprowadzenia badań ankietowych w kolejnych okresach (monitoring jakości życia w powiecie).

W przypadku kolejnych poziomów edukacji, tj. szkół podstawowych i ponadpodstawowych, ogólna ocena dla poszczególnych powiatów jest bardzo dobra. Najwyższy poziom średniej oceny odnotowano w powiecie drawskim (4,00), niewiele niższa jest w ocena w odniesieniu do powiatu wałęckiego (3,91). Powiaty z woj. wielkopolskiego, tj. czarnkowsko-trzcianecki oraz złotowski, otrzymały średnie oceny odpowiednio: 3,86 i 3,49. Wyniki badań ankietowych mogą znaleźć potwierdzenie w zebranych danych statystycznych dotyczących rezultatów egzaminów gimnazjalnych⁸, maturalnych oraz liczebności uczniów w oddziałach szkolnych. Tabela 6.6 prezentuje dane dotyczące wyników egzaminów gimnazjalnych, a tabela C26 w załączniku 3 przedstawia wyniki egzaminów maturalnych⁹.

⁸ Badania ankietowe przeprowadzono w 2016 roku. W analizach za kolejne lata należałoby uwzględnić, że wraz z reformą oświaty od 1 września 2017 roku zlikwidowano gimnazja i przywrócono ośmioklasową szkołę podstawową, <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wdrazanie-reformy> (dostęp: 15.03.2021).

⁹ Ze względu na zmienny sposób prezentacji wyników sprawdzianu szóstoklasisty przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu autorzy zrezygnowali z prezentacji wyników dla poszczególnych JST.

Tab. 6.6. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych powiatach (w %)

JST/rok	historia, WOS	język polski	przedmioty przyrodnicze	matematyka	język angielski poziom podstawowy	język angielski poziom rozszerzony	język niemiecki poziom podstawowy	język niemiecki poziom rozszerzony
Powiat walecki								
2016	50,06	61,79	46,89	40,74	56,27	35,82	53,83	34,29
2015	57,2	53,65	44,39	40,34	59,64	45,09	50,5	29,57
2014	52,95	61,53	47,68	38,78	59,59	35,32	48,34	30,47
2013	52,64	55,46	55,42	42,21	58,91	43,14	53,08	33,36
Powiat drawski								
2016	50,54	57,79	45,59	40,49	56,49	39,05	51,44	36,87
2015	59,87	55,14	44,34	40,53	57,15	39,11	54,32	40,73
2014	55,1	61,14	46,59	41,12	56,93	40,2	54,85	38,21
2013	52,36	53,8	54,26	41,19	54,4	38,8	56,31	38,77
Powiat złotowski								
2016	51,81	63,37	45,95	42,73	52,77	39,05	56,68	38,85
2015	61,02	57,37	47,76	43,94	60,06	44,66	54,97	35,97
2014	56,64	64,1	49,96	45,07	60,21	40,72	57,81	37,2
2013	54,05	58,67	56,15	44,48	59,32	44,76	57,12	38,94
Powiat czarnkowsko-trzcieński								
2016	52,06	64,6	46,81	44,07	60,95	44,83	54,22	48,77
2015	59,48	56,19	45,7	44,57	62,36	48,33	51,68	32,88
2014	55,17	62,76	48,36	44,08	58	45,14	52,16	39,82
2013	54,14	58,65	56,4	44,48	55,01	47,65	60,65	38,74

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu, <https://www.oke.poznan.pl/> (dostęp: 10.07.2020).

Przedstawione uśrednione wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych powiatach wskazują, że nie ma większych różnic w wynikach w poszczególnych latach. Podobny wniosek można wyciągnąć, analizując wyniki egzaminów maturalnych. Zebrane dane statystyczne dotyczące liczebności uczniów na jeden oddział w różnych rodzajach szkół nie wskazują na przeładowanie poszczególnych klas liczbą uczniów (por. tabela C26 w załączniku 3).

Przedstawiona analiza zawierała ogólne zestawienie danych statystycznych (wskaźników obiektywnej jakości życia) z wynikami danych ankietowych (dotyczących subiektywnej jakości życia). Możliwe jest też zestawienie wskaźników obiektywnej i subiektywnej jakości życia w celu określenia relacji między jej dwoma wymienionymi aspektami¹⁰. Na podstawie koncepcji przedstawionej w tabeli 3.13, w której wyróżniono: uzasadnione zadowolenie, dylemat niezadowolenia, paradoks zadowolenia oraz niezadowolenie uzasadnione, dokonano identyfikacji relacji w analizowanych powiatach w wybranych obszarach (tabela 6.7).

Tab. 6.7. Relacje pomiędzy obiektywnym i subiektywnym aspektem jakości życia według autorskiej koncepcji

A. W przypadku gdy wskaźniki statystyczne są stymulantami

Wskaźniki statystyczne obrazujące obiektywne warunki życia	Ocena netto jako wskaźnik subiektywnej jakości życia	
	Dodatnia	Ujemna
Korzystne	A. Uzasadnione zadowolenie	B. Dylemat niezadowolenia
Niekorzystne	C. Paradoks zadowolenia	D. Niezadowolenie uzasadnione

B. W przypadku gdy wskaźniki statystyczne są destymulantami

Wskaźniki statystyczne obrazujące obiektywne warunki życia	Ocena netto jako wskaźnik subiektywnej jakości życia	
	Dodatnia	Ujemna
Niekorzystne	C. Paradoks zadowolenia	D. Niezadowolenie uzasadnione
Korzystne	A. Uzasadnione zadowolenie	B. Dylemat niezadowolenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sęk 1993, s. 111.

Tabela 6.8 prezentuje wybrane aspekty jakości życia wraz z wykorzystanymi do analizy danymi oraz uzyskanymi na ich podstawie rezultatami dla poszczególnych powiatów. Pozostałe wyniki zostały przedstawione w załączniku statystycznym.

¹⁰ Por. rozdział 3.

Tab. 6.8. Zidentyfikowane wybrane relacje pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia dla analizowanych powiatów

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
Powiat walecki								
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	6,25	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców	504,05	0	533,9	Uzasadnione zadowolenie
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	6,25	Liczba motorów na 1000 mieszkańców	104,35	0	70,86	Paradoks zadowolenia
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	28,13	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	2,52	0	4,29	Paradoks zadowolenia
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	18,75	Lekarze na 10 tys. ludności	26,3	0	47,8	Paradoks zadowolenia
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	18,75	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	62,9	0	58,7	Uzasadnione zadowolenie
6.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	26,56	Emisja zanieczyszczeń gazowych	32 847	0	8 433 808	Uzasadnione zadowolenie
7.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	26,56	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	22	0	2 447	Uzasadnione zadowolenie

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
Powiat drawski								
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	66,36	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców	530,3	0	533,9	Uzasadnione zadowolenie
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	66,36	Liczba motorów na 1000 mieszkańców	132,5	0	70,86	Paradoks zadowolenia
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	14,55	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	0,57	0	4,29	Paradoks zadowolenia
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	20,91	Lekarze na 10 tys. ludności	30,5	0	47,8	Paradoks zadowolenia
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	20,91	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	41,9	0	58,7	Paradoks zadowolenia
6.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	86,36	Emisja zanieczyszczeń gazowych	22 665	0	8 433 808	Uzasadnione zadowolenie
7.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	86,36	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	132	0	2447	Uzasadnione zadowolenie

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
Powiat złotowski								
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	23,02	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców	521,6	0	626,6	Uzasadnione zadowolenie
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	23,02	Liczba motorów na 1000 mieszkańców	104,15	0	80,97	Paradoks zadowolenia
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	11,51	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	3,69	0	3,88	Paradoks zadowolenia
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	-0,72	Lekarze na 10 tys. ludności	12,6	0	36	Niezadowolone uzasadnione
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	-0,72	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	29,8	0	50,3	Niezadowolone uzasadnione
6.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	62,59	Emisja zanieczyszczeń gazowych	27 046	0	15 427 033	Uzasadnione zadowolenie
7.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	62,59	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	6	0	4 904	Uzasadnione zadowolenie

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
Powiat czarnkowsko-trzcieński								
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	62,99	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców	624,80	0	626,6	Uzasadnione zadowolenie
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	62,99	Liczba motorów na 1000 mieszkańców	126,37	0	80,97	Paradoks zadowolenia
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	26,77	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	4,27	0	3,88	Uzasadnione zadowolenie
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	52,76	Lekarze na 10 tys. ludności	8,2	0	36	Paradoks zadowolenia
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	52,76	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	33,7	0	50,3	Paradoks zadowolenia
6.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	79,53	Emisja zanieczyszczeń gazowych	260 667	0	15 427 033	Uzasadnione zadowolenie
7.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	79,53	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	445	0	4 904	Uzasadnione zadowolenie

Uwaga: Pismem pogrubionym zostały zaznaczone wskaźniki będące destymulantami
 Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Przedstawione zestawienie zawiera w każdym z analizowanych powiatów po kilka pozycji wymagających dodatkowego opisu. W każdej bowiem JST zidentyfikowano konieczność podjęcia działań w aspektach dotyczących warunków komunikacji i dostępu do służby zdrowia (przy różnych zidentyfikowanych relacjach pomiędzy subiektywną a obiektywną jakością życia).

W powiecie wałęckim dla wspomnianych pozycji zidentyfikowano relację określaną jako „paradoks zadowolenia”. Według przyjętych założeń taka sytuacja charakteryzuje się tym, że jednostka pomimo przebywania w niekorzystnych warunkach życia (ze względu na analizowany obiektywny wskaźnik) odczuwa zadowolenie. W takiej sytuacji zadaniem władz JST powinno być zidentyfikowanie ważności (istotności) danego obszaru jakości życia (tabela 6.9) i określenie działań adekwatnych do uzyskanych wyników.

Tab. 6.9. Istotność poszczególnych obszarów jakości życia na podstawie wyników badania ankietowego dla powiatu wałęckiego

Lp.	Zmienna	Powiat wałęcki	
		Średnia	Współczynnik zmienności
1.	Stan własnego zdrowia	4,69	0,11
2.	Bezpieczeństwo osobiste	4,59	0,14
3.	Stażność i pewność zatrudnienia	4,50	0,15
4.	Wyrozumiałość pracodawcy	4,47	0,13
5.	Bezpieczeństwo majątku	4,45	0,17
6.	Jakość wody pitnej	4,44	0,16
7.	Sytuacja finansowa	4,41	0,16
8.	Wysokość wynagrodzenia	4,39	0,16
9.	Jakość powietrza	4,39	0,17
10.	Warunki mieszkaniowe	4,38	0,17
11.	Żłobki/przedszkola	4,38	0,21
12.	Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym	4,30	0,21
13.	Relacje ze współpracownikami	4,28	0,17
14.	Stan dróg – stan nawierzchni	4,27	0,21
15.	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,27	0,21
16.	Gospodarka odpadami	4,27	0,20
17.	Dostęp do służby zdrowia	4,25	0,20
18.	Możliwości rozwoju	4,23	0,22
19.	Czystość na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,23	0,17
20.	Relacje z przełożonymi	4,22	0,18

Lp.	Zmienna	Powiat wałecki	
		Średnia	Współczynnik zmienności
21.	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po mieście/gminie/powiecie	4,22	0,19
22.	Szkoły podstawowe/gimnazjalne/licea i technika	4,22	0,20
23.	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu	4,20	0,25
24.	Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego	4,20	0,19
25.	Posiadanie przyjaciół	4,19	0,23
26.	Możliwości awansu	4,17	0,25
27.	Łatwość przemieszczania się rowerem	4,17	0,22
28.	Parkingi, miejsca postojowe – liczba, rozmieszczenie	4,13	0,22
29.	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	4,13	0,19
30.	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	4,08	0,21
31.	Interesujące spędzanie czasu wolnego	4,03	0,22
32.	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc/miast środkami komunikacji (np. pociąg, autobus)	4,03	0,24
33.	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	4,02	0,25
34.	Komunikacja na terenie miasta/gminy/powiatu	3,94	0,26
35.	Infrastruktura kulturalna	3,86	0,21
36.	Kontakt z kulturą	3,70	0,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Na 36 analizowanych zmiennych taki aspekt jakości życia jak łatwość przemieszczania się samochodem lub motorem po drogach powiatu jest na 20. miejscu w hierarchii ważności obszarów jakości życia. Na dalszej pozycji (miejsce 26.) znalazła się łatwość przemieszczania się rowerem. Drugi badany obszar, tj. dostępność usług medycznych, pod względem ważności znajduje się wyżej od wymienionych aspektów, zajmując 17. pozycję. Umieszczenie tych zmiennych w rankingu istotności nie wskazuje na konieczność podjęcia natychmiastowych działań w celu poprawy sytuacji. Istotne zaś jest, że na pierwszej pozycji w tym rankingu znajduje się taki aspekt jak stan własnego zdrowia. Utrzymanie lub poprawa stanu zdrowia jednostki może wynikać z podjęcia zachowań prozdrowotnych (służących wspieraniu zdrowia, zapobieganiu chorobie oraz wspomaganie powrotu do zdrowia) i ograniczenia zachowań negatywnych (przyczyniających się do powstania zaburzeń stanu zdrowia, negatywnych oddziaływań w sferze

emocjonalnej, fizycznej i psychospołecznej)). W takiej sytuacji dostępność usług medycznych nabiera innego znaczenia i należałoby rozważyć działania zmierzające do poprawy w tym obszarze, jakie mogłyby zrealizować władze powiatu wałeckiego.

W przypadku drugiego powiatu z woj. zachodniopomorskiego, tj. powiatu drawskiego, również występuje sytuacja określana jako „paradoks zadowolenia”. Dotyczy on tych samych obszarów co w poprzedniej JST. W porównaniu do powiatu wałeckiego mieszkańcy powiatu drawskiego przywiązują większe znaczenie do łatwości przemieszczania się samochodem czy motorem po drogach powiatu – aspekt ten zajmuje w hierarchii ważności 11. miejsce na 36 analizowanych zmiennych. Na porównywalnym poziomie, jeśli chodzi o ważność, znajduje się natomiast dostępność służby zdrowia (pozycja 18.) . Szczegóły przedstawia tabela 6.10.

Tab. 6.10. Istotność poszczególnych obszarów jakości życia na podstawie wyników badania ankietowego dla powiatu drawskiego

Lp.	Zmienna	Powiat drawski	
		Średnia	Współczynnik zmienności
1.	Stażność i pewność zatrudnienia	4,78	0,12
2.	Stan własnego zdrowia	4,77	0,14
3.	Bezpieczeństwo osobiste	4,75	0,14
4.	Jakość wody pitnej	4,72	0,15
5.	Posiadanie przyjaciół	4,70	0,12
6.	Jakość powietrza – czystość powietrza, ilość zanieczyszczeń	4,68	0,16
7.	Stan dróg – stan nawierzchni	4,67	0,12
8.	Wysokość wynagrodzenia	4,65	0,14
9.	Relacje z przełożonymi	4,65	0,14
10.	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu	4,65	0,14
11.	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po mieście/gminie/powiecie	4,62	0,14
12.	Wyrozumiałość pracodawcy	4,61	0,15
13.	Bezpieczeństwo majątku	4,61	0,18
14.	Czystość na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,56	0,14
15.	Szkoły podstawowe/gimnazjalne/licea i technika	4,55	0,17
16.	Relacje ze współpracownikami	4,52	0,21

Lp.	Zmienna	Powiat drawski	
		Średnia	Współczynnik zmienności
17.	Dostęp do infrastruktury technicznej	4,50	0,19
18.	Dostęp do służby zdrowia	4,49	0,21
19.	Żłobki/przedszkola	4,49	0,20
20.	Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym	4,46	0,16
21.	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc/miast środkami komunikacji	4,43	0,16
22.	Gospodarka odpadami	4,42	0,21
23.	Parkingi, miejsca postojowe	4,39	0,20
24.	Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego	4,38	0,19
25.	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,35	0,16
26.	Łatwość przemieszczania się rowerem	4,32	0,21
27.	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	4,30	0,20
28.	Komunikacja na terenie miasta/gminy/powiatu	4,28	0,19
29.	Interesujące spędzanie czasu wolnego	4,28	0,18
30.	Sytuacja finansowa	4,25	0,21
31.	Infrastruktura kulturalna	4,25	0,22
32.	Warunki mieszkaniowe	4,18	0,20
33.	Kontakt z kulturą	4,16	0,21
34.	Możliwości rozwoju	4,07	0,28
35.	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	4,06	0,28
36.	Możliwości awansu	4,00	0,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W przypadku dostępności do służby zdrowia dla mieszkańców powiatu drawskiego można rekomendować władzom JST te same działania co w odniesieniu do powiatu wałeckiego tj. konieczność zaplanowania i wdrożenia działań zmierzających do poprawienia zadowolenia z tego obszaru. Jeśli chodzi o drugi obszar, tj. łatwość przemieszczania się samochodem lub motorem po drogach, to należałoby go powiązać z innymi aspektami dotyczącymi komunikacji i przystąpić do pogłębionej analizy tego problemu. W przypadku ostatniego obszaru, tzn. łatwości przemieszczania się rowerem po powiecie, należałoby przystąpić do suk-

cesywnego powiększania ilości i długości ścieżek rowerowych na terenie powiatu.

W powiecie złotowskim oprócz „paradoksu zadowolenia” (aspekt „warunki komunikacji”) zidentyfikowano również „niezadowolenie uzasadnione” (aspekt „dostęp do służby zdrowia”). Relacja ta może istnieć, gdy jednostka przebywa w niekorzystnych warunkach i odczuwa niezadowolenie z jakości życia. Zidentyfikowanie takiej relacji powinno powodować określenie ważności danego obszaru jakości życia i wdrożenie odpowiednich działań do uzyskanych wyników. Tabela 6.11 przedstawia ranking istotności poszczególnych zmiennych dla powiatu złotowskiego. W porównaniu do poprzednich JST widać tutaj istotny wzrost znaczenia dostępu do służby zdrowia (miejsce 6. na 36 zmiennych), co wraz z porównywalnym miejscem znaczenia własnego zdrowia dla badanych wskazuje na konieczność usprawnienia działań w tym obszarze.

Tab. 6.11. Istotność poszczególnych obszarów jakości życia na podstawie wyników badania ankietowego dla powiatu złotowskiego

Lp.	Zmienna	Powiat złotowski	
		Średnia	Współczynnik zmienności
1.	Jakość wody pitnej	4,81	0,09
2.	Staość i pewność zatrudnienia	4,81	0,09
3.	Jakość powietrza	4,78	0,10
4.	Wysokość wynagrodzenia	4,74	0,11
5.	Gospodarka odpadami	4,72	0,11
6.	Stan własnego zdrowia	4,67	0,14
7.	Wyrozumiałość pracodawcy	4,67	0,11
8.	Dostęp do służby zdrowia	4,67	0,13
9.	Relacje z przełożonymi	4,65	0,13
10.	Bezpieczeństwo osobiste	4,63	0,15
11.	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu	4,60	0,14
12.	Relacje ze współpracownikami	4,55	0,14
13.	Sytuacja finansowa	4,42	0,16
14.	Stan dróg – stan nawierzchni	4,42	0,17
15.	Warunki mieszkaniowe	4,41	0,15
16.	Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym	4,33	0,15
17.	Bezpieczeństwo majątku	4,33	0,18

Lp.	Zmienna	Powiat złotowski	
		Średnia	Współczynnik zmienności
18.	Dostęp do infrastruktury technicznej	4,31	0,22
19.	Czystość na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,24	0,17
20.	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po mieście/gminie/powiecie	4,22	0,21
21.	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc/miast środkami komunikacji	4,18	0,21
22.	Możliwości awansu	4,17	0,17
23.	Komunikacja na terenie miasta/gminy/powiatu	4,13	0,23
24.	Parkingi, miejsca postojowe	4,11	0,21
25.	Posiadanie przyjaciół	4,06	0,23
26.	Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego	4,05	0,20
27.	Możliwości rozwoju	4,03	0,19
28.	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,01	0,25
29.	Szkoły podstawowe/gimnazjalne/licea i technika	4,00	0,33
30.	Łatwość przemieszczania się rowerem	3,99	0,28
31.	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	3,91	0,21
32.	Interesujące spędzanie czasu wolnego	3,89	0,25
33.	Żłobki/przedszkola	3,82	0,37
34.	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	3,77	0,29
35.	Infrastruktura kulturalna	3,73	0,29
36.	Kontakt z kulturą	3,14	0,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W ostatnim z powiatów, czarnkowsko-trzcianeckim, w analizowanych aspektach zidentyfikowano relację „paradoks zadowolenia”. W przeciwieństwie do wcześniejszych powiatów dostępność do służby zdrowia znajduje się wyżej w rankingu istotności (miejsce 4.), co wskazuje na konieczność podjęcia działań w tym zakresie. Na zbliżonym poziomie ważności (miejsce 15.) znalazła się łatwość przemieszczania się samochodem lub motorem po drogach powiatu (tabela 6.12).

Tab. 6.12. Istotność poszczególnych obszarów jakości życia na podstawie wyników badania ankietowego dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego

Lp.	Zmienna	Powiat czarnkowsko-trzcianecki	
		Średnia	Współczynnik zmienności
1.	Stan własnego zdrowia	4,57	0,15
2.	Stażność i pewność zatrudnienia	4,54	0,15
3.	Jakość powietrza	4,52	0,14
4.	Dostęp do służby zdrowia	4,50	0,15
5.	Jakość wody pitnej	4,49	0,16
6.	Bezpieczeństwo osobiste	4,41	0,20
7.	Wysokość wynagrodzenia	4,40	0,17
8.	Relacje ze współpracownikami	4,40	0,16
9.	Wyrozumiałość pracodawcy	4,35	0,19
10.	Relacje z przełożonymi	4,31	0,19
11.	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu	4,30	0,18
12.	Dostęp do infrastruktury technicznej	4,28	0,18
13.	Szkoły podstawowe/gimnazjalne/licea i technika	4,28	0,19
14.	Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym	4,28	0,19
15.	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po mieście/gminie/powiecie	4,28	0,17
16.	Warunki mieszkaniowe	4,26	0,19
17.	Gospodarka odpadami	4,26	0,18
18.	Bezpieczeństwo majątku	4,24	0,20
19.	Czystość na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,24	0,18
20.	Posiadanie przyjaciół	4,20	0,22
21.	Sytuacja finansowa	4,18	0,19
22.	Parkingi, miejsca postojowe – liczba, rozmieszczenie	4,16	0,20
23.	Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego	4,15	0,20
24.	Stan dróg – stan nawierzchni	4,13	0,24
25.	Łatwość przemieszczania się rowerem/ ścieżki rowerowe	4,11	0,22
26.	Możliwości awansu	4,09	0,22
27.	Żłobki/przedszkola	4,09	0,25
28.	Interesujące spędzanie czasu wolnego	4,08	0,22
29.	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	4,05	0,22
30.	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	4,02	0,20
31.	Możliwości rozwoju	4,02	0,25

Lp.	Zmienna	Powiat czarnkowsko-trzcianecki	
		Średnia	Współczynnik zmienności
32.	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	3,98	0,29
33.	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc/miast środkami komunikacji	3,90	0,25
34.	Infrastruktura kulturalna	3,79	0,24
35.	Komunikacja na terenie miasta/gminy/powiatu (autobusy, pociągi)	3,74	0,30
36.	Kontakt z kulturą	3,46	0,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Mając na uwadze opis skonfrontowanych wyników badań subiektywnej i obiektywnej jakości życia, należy się zastanowić nad możliwością docelowego wykorzystywania ich w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego. Koncepcja ta wymagałaby nie tylko analizy strategii rozwoju lokalnego w badanych powiatach, ale też przygotowania szeroko zakrojonych badań ukierunkowanych na przedstawicieli władz samorządowych, które stoją przed dużymi wyzwaniami.

Wpływ różnorodnych czynników na sytuację mieszkańców JST i ocenianą przez nich subiektywną i obiektywną jakość życia powinien przekładać się na odmienność i zróżnicowanie działań zarządzających powiatem w zależności od rodzaju potrzeb określonej grupy ludności. Wymaga to od samorządu terytorialnego innowacyjnego podejścia do rozwiązywania nowych problemów. Istotną rolę odgrywa uczestnictwo samorządu w odpowiednio przygotowanej i wdrażanej komunikacji lokalnej, przebiegającej bezpośrednio w drodze konsultacji, dialogu, rozmowy, briefing, konferencji prasowych czy spotkań z mieszkańcami, jak i pośrednio poprzez Biuletyn Informacji Publicznej (BIP), witrynę internetową jednostek organizacyjnych i pomocniczych powiatu, informację zewnętrzną (afisze, ogłoszenia, tablice i słupy ogłoszeniowe), reklamę i promocję zewnętrzną (billboardy, bannery, ulotki).

Zjawiska zachodzące we współczesnym demokratycznym społeczeństwie powodują, że mimo postępującej globalizacji gospodarki wzrasta się identyfikacja społeczeństw w wymiarze lokalnym, dlatego ważnym przesłaniem jest wskazanie podstawowych problemów i instrumentów zarządzania strategicznego w samorządach lokalnych. Uwzględniając powyższe, celem wyodrębnienia samorządu terytorialnego ze struktur państwowych było przekazanie odpowiedzialności za

realizację podstawowych zadań państwa wobec jego mieszkańców. Do zadań tych należą m.in.: świadczenie podstawowych usług publicznych, troska o zapewnienie obywatelom pomocy oraz ochrony w trudnych sytuacjach życiowych, jak również kreowanie warunków sprzyjających rozwojowi samorządności gminnej i lokalnej gospodarki (Wankiewicz 2009, s. 9). Sprawne oraz efektywne zarządzanie ma bezpośredni wpływ na budowanie dobrobytu społecznego. Sposób zarządzania JST decyduje o skuteczności rozwiązywania problemów i standardzie życia danej społeczności lokalnej, co wiąże się z ogromną odpowiedzialnością władz samorządowych. Celem adaptacji biznesowych metod zarządzania do administracji samorządowej było dążenie do pobudzenia rozwoju aktywności gospodarczej i społecznej. Zarządzanie strategiczne to ukierunkowany na przyszłość proces planowania i wyboru celów oraz zadań realizacyjnych, wdrażania przyjętych postanowień, a także monitorowania i kontroli wykonania przyjętych ustaleń (Wojciechowski 2003, s. 11–30). Istotą zarządzania strategicznego jest kształtowanie procesów rozwoju lokalnego i regionalnego oraz rozwiązywanie zdefiniowanych problemów w dłuższym horyzoncie czasu (najczęściej w perspektywie kilkunastu lat). Mając na uwadze specyfikę działalności samorządu terytorialnego, w proces ten należy włączyć mieszkańców, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, organizacje publiczne. Jak podkreśla Sierak (2013, s. 191), podejmując decyzje o charakterze strategicznym, należy mieć na uwadze wiele uwarunkowań funkcjonowania danej jednostki terytorialnej, uwzględniając w szczególności:

- a) aktualny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki terytorialnej, jej zagospodarowanie przestrzenne;
- b) uwarunkowania wynikające z otoczenia jednostki terytorialnej (społeczne, ekonomiczne, finansowe, technologiczne);
- c) zasoby jednostki terytorialnej – gospodarcze, finansowe, przestrzenne, przyrodnicze, dziedzictwa kulturowego, kapitał ludzki i inne;
- d) dominujące funkcje zagospodarowania – produkcyjne, usługowe, mieszkaniowe, komunikacyjne, rekreacyjno-turystyczne;
- e) stan środowiska przyrodniczego;
- f) zakres zgłaszanych przez społeczności lokalne potrzeb oraz formułowane cele rozwojowe (mogą mieć one charakter ilościowy i jakościowy);
- g) uwarunkowania wynikające z systemu obowiązującego prawa;
- h) kreatywność władz lokalnych, a także umiejętność podejmowania właściwych decyzji (wiedza, umiejętności, skłonność do innowacji i podejmowania ryzyka).

Planowanie jest pierwszym etapem procesu zarządzania. Stanowi jego ważny element, ponieważ jakość przyjętych planów w zasadniczy sposób determinuje sprawność funkcjonowania całej organizacji oraz ustalania i realizacji postawionych celów. Dlatego już na tym etapie należałoby odnieść się do wyników badań subiektywnej i obiektywnej jakości życia w procesie zarządzania JST. Zestawienie wskaźników obiektywnej i subiektywnej jakości życia w celu określenia relacji między tymi dwoma spojrzeniami na jakość życia może służyć kształtowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki terytorialnej jako procesu, który w bliższym i dalszym horyzoncie czasowym prowadzi do:

- a) zaspokajania na coraz to wyższym poziomie, rozpoznanych w prowadzonych badaniach, różnorodnych potrzeb społeczności, co będzie miało wpływ na wzrost jakości życia;
- b) utrzymania i poprawy stanu zasobów;
- c) tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości;
- d) minimalizacji niekorzystnych oddziaływań na otoczenie i oferowania innym korzyści zewnętrznych.

Podejmowanie generalnych decyzji przez organy stanowiące i wykonawcze, dotyczących przyszłego stanu zagospodarowania oraz poziomu zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej, realizowane jest zatem dzięki prowadzonym wcześniej badaniom wśród przedstawicieli lokalnego społeczeństwa i pozwala na przygotowanie podstawowego instrumentu zarządzania strategicznego, jakim jest strategia rozwoju.

Samorządy lokalne funkcjonujące w warunkach globalizacji, oznaczającej m.in. wzrost oczekiwań w zakresie jakości życia, muszą zwielokrotnić swój wysiłek w celu osiągnięcia określonej dynamiki rozwoju lokalnego. Jego podstawę stanowią czynniki endogeniczne, które efektywnie wykorzystane, mogą wywołać pojawienie się czynników egzogenicznych, stymulujących rozwój danego obszaru. Właśnie umiejętność ich wykorzystania wymaga właściwych decyzji strategicznych. O znaczeniu zarządzania strategicznego w JST świadczy choćby fakt, iż wszystkie badane powiaty posiadają strategię rozwoju. Jednakże odnosząc się do prowadzonych badań subiektywnej i obiektywnej jakości życia w powiatach wałęckim, drawskim, złotowskim i czarnkowsko-trzcianeckim, należy podkreślić, że proces budowy strategii rozwoju w badanych powiatach jest mocno zróżnicowany. Zastrzeżenia (w niektórych powiatach) budzi zarówno ich aktualność, jak i precyzyjność celów. Odnosząc się do strategii rozwoju omawianych powiatów,

należy wskazać na występowanie zróżnicowanej cezury czasowej. Poszczególne strategie dotyczą lat: 2011–2020, 2009–2013, a w tytule podano lata 2015–2025, 2015–2020, 2011–2020. Sytuacja dotycząca tak opracowanych strategii uniemożliwia/utrudnia prawidłowe odniesienie wyników badań subiektywnej i obiektywnej jakości życia w tych powiatach do opracowanych strategii. Również brak ujednoliconych standardów strategii rozwoju powiatu i zróżnicowane procedury jej opracowywania powodują nieprecyzyjne, ogólnikowe określanie celów, brak wyraźnej korelacji celów ze specyfiką posiadanych zasobów, nieaktualność pewnych założeń wynikająca z dokonujących się zmian w makrootoczeniu, brak systemu gromadzenia danych o sytuacji społeczno-ekonomicznej, a nawet (w jednej ze strategii) całkowite pominięcie w misji jakości życia. Tymczasem realizacja celu nadrzędnego zrównoważonego rozwoju, jakim jest trwała poprawa jakości życia obecnych oraz przyszłych pokoleń, powinna odbywać się poprzez kształtowanie właściwych proporcji pomiędzy trzema najważniejszymi aspektami zrównoważonego rozwoju (Śniegowska 1992, s. 87–88), do których zalicza się:

- a) aspekt ekonomiczny, traktowany jako zdolność do rozwoju ekonomicznego;
- b) aspekt ekologiczny, rozumiany jako zdolność ekosystemów do samoodnowy;
- c) aspekt społeczny, pojmowany jako zdolność społeczeństw do podnoszenia poziomu życia, rozwoju oraz samorealizacji.

Działalność władz lokalnych, zbieżną z interesami społeczności lokalnych, musi poprzedzać artikulacja przez tę społeczność potrzeb i oczekiwań. W realizacji zadań publicznych władze lokalne powinny bowiem przede wszystkim znać preferencje mieszkańców oraz uwzględniać je w prowadzonej działalności. Zatem antycypując przyszłość, należy podkreślić, że prowadzenie ponownie badań zaprezentowanych w tej publikacji powinno stanowić istotny punkt odniesienia dla oceny zmian w poszczególnych JST, jak również wspomóc opracowanie corocznych raportów jako nowej instytucji prawnej wprowadzonej na mocy przepisów nowelizacji z 11 stycznia 2018 roku¹¹. Uzasadnieniem dla wprowadzenia raportu było dążenie do zwiększenia udziału obywateli w procesie kontrolowania organów publicznych, władzy samorządowej, oraz zwiększenia więzi i odpowiedzialności za wspólnotę samorządową, w której obywatele zamieszkują.

¹¹ Zgodnie z postanowieniami ust. 1 w art. 28aa u.s.g., art. 30a u.s.p. i art. 34a u.s.w. raport o stanie JST przedkładać jest organowi stanowiącemu JST (odpowiednio: radzie gminy, radzie powiatu, sejmikowi województwa) co roku do 31 maja przez organ wykonawczy tej JST (odpowiednio przez: wójta, burmistrza, prezydenta miasta, zarząd powiatu, zarząd województwa).

Podsumowując, przedstawione porównanie wyników opisujących subiektywną i obiektywną jakość życia pozwala na wyciągnięcie kilku istotnych wniosków dotyczących prowadzenia badań i analiz tego typu. Nie należy traktować przedstawionego zbioru wskaźników jako ostatecznego i niepodlegającego zmianom. Konieczne jest dokonanie identyfikacji obszarów jakości życia, które należałoby objąć dodatkowymi badaniami, oraz możliwości uzyskania odpowiednich danych. Dostęp do danych może być utrudniony w przypadku uwzględnionych w badaniach obszarów, ponieważ nie wszystkie dane są zamieszczane na stronach GUS-u i innych instytucji. Braki danych mogą także dotyczyć określonych lat, ponieważ niektóre dane zbierane są w różnych okresach czasowych. Przy tym zmieniający się sposób prezentacji danych może utrudniać lub uniemożliwiać analizę i wyciągnięcie wniosków.

Źródłem danych do szacowania subiektywnych wskaźników jakości życia są badania ankietowe. Powinny być one realizowane w regularnych odstępach czasu, co pozwoli z jednej strony uaktualnić dane, a z drugiej porównać wyniki z rezultatami wcześniejszych badań, a tym samym uchwycić zmiany zachodzące w postrzeganej przez mieszkańców danej JST jakości życia.

Konstruując kwestionariusz ankiety wzorem innych badań realizowanych cyklicznie, np. Europejskiego Sondażu Socjologicznego (ESS), należy/można oprócz stałych modułów wprowadzać moduły rotacyjne, zawierające pytania pozwalające wyjaśnić wątpliwości pojawiające się przy wcześniejszych analizach danych.

Poza tym większa możliwość wyciągania wniosków powstaje nie tylko w sytuacji, gdy mamy dłuższe szeregi czasowe danych, ale również kiedy możemy odnieść wynik z danej JST do wyników innych jednostek czy też średniej krajowej.

Zakończenie

(Augustyna Burlita)

Przedstawione rozważania teoretyczne i wyniki badań empirycznych świadczą, że jakość życia jest nie tylko kategorią będącą przedmiotem zainteresowania wielu różnych nauk (ekonomii, socjologii, medycyny, pedagogiki i innych), ale ma także wymiar praktyczny, istotny z punktu widzenia polityki społeczno-ekonomicznej, w tym zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego. Przekłada się to na potrzebę prowadzenia badań w tym zakresie.

Całościowe podejście do problematyki jakości życia, uwzględniające jej kontekst subiektywny i obiektywny, analizowany zwłaszcza w układach lokalnych, stanowi dla władz źródło wielu istotnych informacji, które mogą być wykorzystywane w procesie planowania strategicznego, monitorowania rozwoju danej JST, promocji i budowania wizerunku JST, kształtowania kapitału ludzkiego i kapitału społecznego mieszkańców, poprawy jakości świadczonych usług publicznych, jak również informacji pozwalających na ocenę skuteczności procesu zarządzania JST.

Zrealizowane badania pozwoliły na określenie najbardziej istotnych dla mieszkańców analizowanych czterech powiatów obszarów jakości życia, ich satysfakcji z różnych aspektów życia osobistego, zawodowego, warunków życia w danym miejscu oraz życia ogółem, a także ocenę obiektywnych warunków życia i ich zróżnicowania zarówno w poszczególnych powiatach, jak i w zależności od cech respondentów. Pokazały również, że nie zawsze ankietowani byli najbardziej usatysfakcjonowani tymi aspektami życia, które były dla nich najważniejsze, co świadczy o istnieniu luki pomiędzy tym, czego oczekują i pragną, a tym, co w swojej subiektywnej opinii otrzymują i doświadczają. Można było także zauważyć różnice w subiektywnych i obiektywnych miernikach jakości życia w niektórych analizowanych obszarach, co oznacza, że oceny mieszkańców danego powiatu w stosunku do warunków życia w danym miejscu nie zawsze były zgodne z ocenami wynikającymi z obiektywnych mierników. Stanowiło to podstawę do sformułowania rekomendacji dla przedstawicieli analizowanych JST w zakresie

działań związanych z zarządzaniem jednostką terytorialną w celu podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Przeprowadzone badania pozwoliły także na identyfikację problemów, na jakie należy zwrócić uwagę w analizie subiektywnej i obiektywnej jakości życia w układach lokalnych. Dotyczą one m.in. konieczności przemyślenia i opracowania odpowiedniego zbioru wskaźników stanowiących podstawę oceny subiektywnej i obiektywnej jakości życia w ujęciu lokalnym, zwłaszcza przy uwzględnieniu dostępności niektórych danych statystycznych w układach lokalnych. Istotna jest również identyfikacja obszarów wymagających dodatkowych, bardziej szczegółowych badań w celu lepszego objaśnienia analizowanych zjawisk czy też przyczyn rozbieżności pomiędzy ocenami subiektywnymi a obiektywnymi określonych obszarów.

Jednocześnie należy podkreślić, że zachodzące w otoczeniu zmiany społeczne, ekonomiczne, technologiczne i cywilizacyjne w różnym stopniu i zakresie wpływają na kształtowanie się zarówno subiektywnej, jak i obiektywnej jakości życia mieszkańców, co determinuje konieczność systematycznego prowadzenia badań w tym obszarze. Przykładem może być rok 2020 i pandemia COVID-19¹ – związane z nią zagrożenia i wprowadzone obostrzenia bez wątpienia wpłynęły na jakość życia Polaków, w tym m.in. na stan zdrowia psychicznego i fizycznego, relacje międzyludzkie, sposób spędzania czasu wolnego, sytuację w zakresie pracy i sposób jej świadczenia, sytuację ekonomiczną czy ograniczoną dostępność do określonych usług, co potwierdzają wyniki wielu ogólnopolskich badań na ten temat (m.in.: *Koniunktura konsumenten...* 2021; Pogorzelski 2020; *Wpływ koronawirusa na emocje...* 2021).

Podsumowując przedstawione rozważania, należy podkreślić, że tematyka niniejszej monografii może zainteresować badaczy jakości życia reprezentujących różne nauki i podejścia do tej problematyki, jak również przedstawicieli władz samorządowych, zwłaszcza tych, którzy realizują zadania związane ze świadczeniem usług publicznych mieszkańcom jako klientom JST, jak i tych odpowiedzialnych za zarządzanie rozwojem danej jednostki terytorialnej.

¹ W monografii nie analizowano wpływu pandemii COVID-19 na jakość życia mieszkańców badanych powiatów, ponieważ problem ten pojawił się w 2020 roku, a więc po przyjętym przez autorów okresie badawczym (badania wtórne i pierwotne były realizowane w latach 2016–2018, przy czym dane wtórne obejmowały lata 2013–2016).

Załącznik 1

Wyniki badań ankietowych

Tabela 1.1. Sytuacja finansowa (dochody, oszczędności) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	1	0,32	0,32
2	8	1,92	2,24
3	60	14,08	16,32
4	154	36,27	52,58
5	202	47,42	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.2. Sytuacja finansowa (dochody, oszczędności) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	17	3,99	3,99
2	51	11,89	15,88
3	161	37,91	53,79
4	155	36,47	90,25
5	42	9,75	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.3. Warunki mieszkaniowe (wielkość, położenie, stan techniczny, wyposażenie) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	1	0,32	0,32
2	7	1,57	1,89
3	58	13,60	15,48
4	160	37,59	53,08
5	200	46,92	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.4. Warunki mieszkaniowe (wielkość, położenie, stan techniczny, wyposażenie) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	15	3,58	3,58
2	40	9,31	12,90
3	112	26,33	39,22
4	211	49,54	88,77
5	48	11,23	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.5. Pozycja społeczna – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	4	0,89	0,89
2	28	6,69	7,58
3	144	33,91	41,48
4	174	40,77	82,26
5	76	17,74	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.6. Pozycja społeczna – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	16	3,83	3,83
2	39	9,19	13,02
3	200	46,99	60,01
4	135	31,74	91,75
5	35	8,25	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.7. Relacje z bliższymi i dalszymi sąsiadami – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	8	1,84	1,84
2	29	6,73	8,57
3	67	15,72	24,30
4	187	43,88	68,18
5	136	31,82	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.8. Relacje z bliższymi i dalszymi sąsiadami – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	5	1,12	1,12
2	29	6,77	7,89
3	123	28,95	36,84
4	190	44,71	81,55
5	79	18,45	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.9. Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	1	0,34	0,34
2	7	1,73	2,07
3	47	10,97	13,04
4	169	39,78	52,82
5	201	47,18	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.10. Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	17	3,88	3,88
2	54	12,77	16,64
3	118	27,77	44,41
4	168	39,33	83,74
5	69	16,26	100,00
suma	426	100	

Tabela 1.11. Stan własnego zdrowia – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,42	0,42
2	6	1,38	1,80
3	23	5,50	7,30
4	79	18,48	25,78
5	316	74,22	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.12. Stan własnego zdrowia – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,55	0,55
2	43	10,15	10,70
3	104	24,40	35,10
4	179	42,00	77,10
5	98	22,90	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.13. Relacje z najbliższymi w rodzinie/w gospodarstwie domowym (współmałżonkiem, partnerem, rodzicami, dziadkami, dziećmi) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	0	0,09	0,09
2	13	3,01	3,10
3	22	5,11	8,21
4	99	23,16	31,37
5	292	68,63	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.14. Relacje z najbliższymi w rodzinie/w gospodarstwie domowym (współmałżonkiem, partnerem, rodzicami, dziadkami, dziećmi) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	0	0,09	0,09
2	22	5,28	5,37
3	66	15,50	20,87
4	182	42,65	63,52
5	155	36,48	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.15. Posiadanie przyjaciół – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,43	0,43
2	24	5,72	6,15
3	51	11,99	18,14
4	141	33,21	51,35
5	207	48,65	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.16. Posiadanie przyjaciół – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	7	1,59	1,59
2	37	8,79	10,38
3	98	23,05	33,44
4	158	37,06	70,50
5	126	29,50	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.17. Poczucie spełnienia w życiu osobistym – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,41	0,41
2	3	0,68	1,10
3	46	10,68	11,78
4	171	40,18	51,96
5	205	48,04	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.18. Poczucie spełnienia w życiu osobistym – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	5	1,19	1,20
2	25	5,85	7,04
3	130	30,43	37,47
4	193	45,23	82,70
5	74	17,30	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.19. Poczucie szczęścia – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,69	0,69
2	7	1,65	2,34
3	41	9,73	12,07
4	131	30,86	42,94
5	243	57,06	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.20. Poczucie szczęścia – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	4	0,88	0,88
2	27	6,42	7,30
3	119	27,82	35,12
4	181	42,51	77,62
5	95	22,38	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.21. Poczucie bycia docenianym – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,65	0,65
2	13	3,02	3,67
3	83	19,52	23,20
4	184	43,13	66,32
5	143	33,68	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.22. Poczucie bycia docenianym – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	13	3,02	3,02
2	41	9,67	12,70
3	138	32,50	45,20
4	187	44,01	89,20
5	46	10,80	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.23. Poczucie własnej wartości – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,57	0,57
2	14	3,35	3,92
3	55	13,01	16,93
4	144	33,88	50,80
5	210	49,20	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.24. Poczucie własnej wartości – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	8	1,95	1,95
2	17	3,92	5,87
3	135	31,73	37,60
4	186	43,55	81,15
5	80	18,85	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.25. Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	4	0,82	0,82
2	9	2,07	2,90
3	70	16,44	19,34
4	175	41,02	60,37
5	169	39,63	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.26. Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	19	4,35	4,35
2	60	14,18	18,53
3	128	30,01	48,54
4	158	37,12	85,66
5	61	14,34	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.27. Interesujące spędzanie czasu wolnego – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	8	1,79	1,79
2	16	3,74	5,53
3	80	18,81	24,34
4	172	40,32	64,65
5	151	35,35	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.28. Interesujące spędzanie czasu wolnego – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	13	2,99	2,99
2	54	12,69	15,67
3	139	32,73	48,40
4	151	35,45	83,85
5	69	16,15	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.29. Religia i wiara – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	26	6,09	6,09
2	41	9,58	15,66
3	90	21,24	36,90
4	124	29,02	65,92
5	145	34,08	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.30. Religia i wiara – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	26	6,10	6,10
2	58	13,53	19,63
3	112	26,33	45,96
4	113	26,50	72,46
5	117	27,54	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.31. Kontakt z kulturą (sztuka, muzyka, film, literatura) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	16	3,72	3,72
2	44	10,23	13,94
3	135	31,66	45,60
4	152	35,74	81,35
5	79	18,65	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.32. Kontakt z kulturą (sztuka, muzyka, film, literatura) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	27	6,26	6,26
2	91	21,40	27,66
3	146	34,37	62,03
4	110	25,79	87,81
5	52	12,19	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.33. Możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	43	10,05	10,05
2	74	17,42	27,47
3	130	30,48	57,95
4	121	28,37	86,32
5	58	13,68	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.34. Możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	80	18,79	18,79
2	91	21,35	40,14
3	125	29,42	69,57
4	85	19,94	89,50
5	45	10,50	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.35. Uczciwe życie – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,60	0,60
2	5	1,14	1,73
3	40	9,30	11,04
4	102	23,97	35,01
5	277	64,99	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.36. Uczciwe życie – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,53	0,53
2	7	1,55	2,08
3	46	10,80	12,88
4	159	37,27	50,15
5	212	49,85	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.37. Zadowolenie z życia osobistego

Poziom zmiennej	Liczba	Procent	Procent skumulowany
Niezadowolony/a	1	0,15	0,15
Raczej niezadowolony/a	8	1,95	2,10
Ani niezadowolony/a, ani zadowolony/a	55	13,00	15,10
Raczej zadowolony/a	258	60,54	75,64
Zadowolony/a	104	24,36	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.38. Zadowolenie z życia zawodowego

Poziom zmiennej	Liczba	Procent	Procent skumulowany
Niezadowolony/a	5	1,07	1,07
Raczej niezadowolony/a	19	4,46	5,52
Ani niezadowolony/a, ani zadowolony/a	107	25,06	30,58
Raczej zadowolony/a	235	55,24	85,83
Zadowolony/a	60	14,17	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.39. Stałość i pewność zatrudnienia – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	0	0,09	0,09
2	4	0,92	1,02
3	23	5,35	6,36
4	82	19,19	25,55
5	317	74,45	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.40. Stałość i pewność zatrudnienia – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	16	3,70	3,70
2	22	5,06	8,76
3	88	20,64	29,41
4	197	46,21	75,62
5	104	24,38	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.41. Wysokość wynagrodzenia – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,37	0,37
2	3	0,72	1,09
3	30	7,04	8,14
4	119	27,93	36,06
5	272	63,94	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.42. Wysokość wynagrodzenia – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	18	4,31	4,31
2	51	12,08	16,40
3	197	46,32	62,72
4	119	27,95	90,67
5	40	9,33	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.43. Możliwości awansu – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	8	1,97	1,97
2	19	4,39	6,37
3	54	12,65	19,02
4	191	44,77	63,78
5	154	36,22	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.44. Możliwości awansu – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	45	10,57	10,57
2	47	11,08	21,65
3	182	42,77	64,43
4	118	27,70	92,13
5	34	7,87	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.45. Możliwości rozwoju (szkolenia, studia podyplomowe itp.) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	17	4,07	4,07
2	7	1,71	5,78
3	56	13,10	18,88
4	195	45,68	64,56
5	151	35,44	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.46. Możliwości rozwoju (szkolenia, studia podyplomowe itp.) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	49	11,52	11,52
2	33	7,66	19,19
3	169	39,72	58,90
4	132	30,98	89,88
5	43	10,12	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.47. Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	19	4,52	4,52
2	16	3,72	8,24
3	70	16,49	24,73
4	170	39,85	64,58
5	151	35,42	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.48. Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	52	12,26	12,26
2	43	10,19	22,45
3	189	44,44	66,89
4	103	24,28	91,17
5	38	8,83	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.49. Relacje ze współpracownikami – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	5	1,08	1,08
2	4	1,02	2,10
3	31	7,34	9,44
4	142	33,35	42,79
5	244	57,21	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.50. Relacje ze współpracownikami – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	21	5,01	5,01
2	11	2,59	7,60
3	70	16,37	23,98
4	216	50,65	74,63
5	108	25,37	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.51. Relacje z przełożonymi – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,64	0,64
2	5	1,08	1,72
3	37	8,62	10,34
4	135	31,62	41,96
5	247	58,04	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.52. Relacje z przełożonymi – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	30	7,11	7,11
2	23	5,51	12,62
3	71	16,64	29,26
4	220	51,62	80,89
5	81	19,11	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.53. Wyrozumiałość pracodawcy – swoboda wzięcia dnia wolnego na żądanie, swoboda wyjścia z pracy w sytuacjach nieprzewidywalnych – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,58	0,58
2	7	1,72	2,30
3	22	5,09	7,39
4	135	31,61	39,00
5	260	61,00	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.54. Wyrozumiałość pracodawcy – swoboda wzięcia dnia wolnego na żądanie, swoboda wyjścia z pracy w sytuacjach nieprzewidywalnych – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	30	7,08	7,08
2	24	5,58	12,66
3	76	17,78	30,44
4	203	47,74	78,17
5	93	21,83	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.55. Sprawiedliwość przełożonego – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,80	0,80
2	5	1,16	1,96
3	33	7,78	9,74
4	107	25,09	34,82
5	278	65,18	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.56. Sprawiedliwość przełożonego – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	32	7,58	7,58
2	30	7,10	14,68
3	88	20,56	35,24
4	195	45,74	80,98
5	81	19,02	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.57. Komunikacja w miejscu pracy – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	1	0,30	0,30
2	3	0,82	1,12
3	39	9,08	10,20
4	128	30,05	40,25
5	255	59,75	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.58. Komunikacja w miejscu pracy – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	19	4,36	4,36
2	18	4,32	8,68
3	105	24,55	33,23
4	208	48,71	81,94
5	77	18,06	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.59. Materialne warunki pracy – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,48	0,48
2	5	1,17	1,65
3	42	9,92	11,57
4	198	46,56	58,13
5	178	41,87	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.60. Materialne warunki pracy – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	25	5,79	5,79
2	15	3,45	9,24
3	87	20,39	29,62
4	220	51,53	81,15
5	80	18,85	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.61. Elastyczność czasu pracy – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	9	2,22	2,22
2	20	4,67	6,89
3	86	20,25	27,15
4	184	43,28	70,42
5	126	29,58	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.62. Elastyczność czasu pracy – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	46	10,71	10,71
2	37	8,67	19,38
3	177	41,51	60,90
4	117	27,42	88,31
5	50	11,69	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.63. Satysfakcja z wykonywanej pracy – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	0	0,09	0,09
2	8	1,93	2,02
3	31	7,27	9,29
4	120	28,16	37,46
5	266	62,54	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.64. Satysfakcja z wykonywanej pracy – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	20	4,58	4,58
2	17	4,03	8,61
3	109	25,48	34,09
4	198	46,56	80,66
5	82	19,34	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.65. Sukcesy zawodowe – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	10	2,42	2,42
2	5	1,29	3,71
3	53	12,44	16,14
4	206	48,27	64,42
5	152	35,58	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.66. Sukcesy zawodowe – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	35	8,13	8,13
2	38	8,83	16,96
3	167	39,32	56,28
4	145	33,99	90,27
5	41	9,73	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.67. Poczucie bycia docenionym – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	4	0,90	0,90
2	8	1,86	2,76
3	50	11,65	14,41
4	182	42,70	57,11
5	183	42,89	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.68. Poczucie bycia docenionym – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	23	5,48	5,48
2	40	9,37	14,85
3	113	26,63	41,48
4	190	44,59	86,06
5	59	13,94	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.69. Możliwość godzenia pracy z życiem osobistym – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	1	0,21	0,21
2	3	0,62	0,84
3	30	7,00	7,84
4	106	24,90	32,73
5	287	67,27	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.70. Możliwość godzenia pracy z życiem osobistym – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	17	4,05	4,05
2	21	4,95	9,00
3	105	24,70	33,70
4	174	40,74	74,44
5	109	25,56	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.71. Zadowolenie z życia w obecnym miejscu

Poziom zmiennej	Liczba	Procent	Procent skumulowany
Niezadowolony/a	1	0,27	0,27
Raczej niezadowolony/a	10	2,26	2,53
Ani niezadowolony/a, ani zadowolony/a	51	12,01	14,54
Raczej zadowolony/a	273	63,98	78,52
Zadowolony/a	92	21,48	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.72. Komunikacja na terenie miasta/gminy/powiatu (autobusy, pociągi) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	13	3,17	3,17
2	18	4,13	7,30
3	84	19,60	26,90
4	152	35,58	62,48
5	160	37,52	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.73. Komunikacja na terenie miasta/gminy/powiatu (autobusy, pociągi) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	31	7,38	7,38
2	75	17,57	24,95
3	180	42,26	67,21
4	100	23,53	90,75
5	39	9,25	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.74. Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc/miast środkami komunikacji – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	8	1,99	1,99
2	16	3,79	5,78
3	53	12,47	18,24
4	190	44,71	62,95
5	158	37,05	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.75. Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc/miast środkami komunikacji – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	33	7,71	7,71
2	74	17,30	25,01
3	144	33,88	58,90
4	133	31,31	90,20
5	42	9,80	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.76. Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po powiecie – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,66	0,66
2	17	4,09	4,76
3	33	7,67	12,43
4	168	39,48	51,90
5	205	48,10	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.77. Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po powiecie – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	11	2,69	2,69
2	57	13,37	16,06
3	117	27,41	43,47
4	152	35,63	79,11
5	89	20,89	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.78. Stan dróg – stan nawierzchni – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	8	1,84	1,84
2	14	3,39	5,24
3	29	6,92	12,15
4	154	36,06	48,22
5	221	51,78	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.79. Stan dróg – stan nawierzchni – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	45	10,45	10,45
2	92	21,65	32,09
3	151	35,42	67,52
4	92	21,69	89,21
5	46	10,79	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.80. Parkingi, miejsca postojowe – liczba, rozmieszczenie – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,80	0,80
2	25	5,77	6,57
3	51	11,88	18,45
4	168	39,40	57,86
5	180	42,14	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.81. Parkingi, miejsca postojowe – liczba, rozmieszczenie – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	25	5,77	5,77
2	85	20,03	25,80
3	178	41,80	67,60
4	98	22,92	90,52
5	40	9,48	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.82. Łatwość przemieszczania się rowerem/ścieżki rowerowe – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	12	2,91	2,91
2	20	4,58	7,48
3	57	13,48	20,96
4	153	35,90	56,86
5	184	43,14	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.83. Łatwość przemieszczania się rowerem/ścieżki rowerowe – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	39	9,20	9,20
2	72	16,80	26,01
3	134	31,36	57,37
4	110	25,78	83,15
5	72	16,85	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.84. Infrastruktura kulturalna (liczba i lokalizacja placówek i instytucji kultury, imprezy kulturalne) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	11	2,49	2,49
2	25	5,91	8,40
3	98	22,98	31,38
4	165	38,85	70,22
5	127	29,78	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.85. Infrastruktura kulturalna (liczba i lokalizacja placówek i instytucji kultury, imprezy kulturalne) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	34	7,88	7,88
2	87	20,32	28,19
3	197	46,27	74,47
4	70	16,47	90,94
5	39	9,06	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.86. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna (stadiony, baseny, place zabaw i inne obiekty sportowo-rekreacyjne, imprezy sportowe) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	9	2,22	2,22
2	20	4,77	6,98
3	79	18,59	25,58
4	164	38,44	64,02
5	153	35,98	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.87. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna (stadiony, baseny, place zabaw i inne obiekty sportowo-rekreacyjne, imprezy sportowe) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	20	4,76	4,76
2	80	18,89	23,65
3	160	37,60	61,24
4	120	28,08	89,32
5	46	10,68	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.88. Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	4	0,83	0,83
2	19	4,54	5,37
3	42	9,84	15,21
4	142	33,29	48,50
5	219	51,50	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.89. Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	11	2,61	2,61
2	41	9,59	12,21
3	86	20,22	32,43
4	176	41,22	73,65
5	112	26,35	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.90. Dostęp do służby zdrowia (szpitale, przychodnie, pogotowie) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,66	0,66
2	15	3,51	4,17
3	26	6,06	10,23
4	107	25,03	35,26
5	276	64,74	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.91. Dostęp do służby zdrowia (szpitale, przychodnie, pogotowie) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	15	3,62	3,62
2	84	19,62	23,25
3	130	30,48	53,73
4	119	28,01	81,74
5	78	18,26	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.92. Sieć handlowa – liczba i różnorodność sklepów, ich rozmieszczenie, łatwość dojazdu do nich – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	0	0,11	0,11
2	8	1,79	1,89
3	82	19,28	21,17
4	157	36,94	58,11
5	178	41,89	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.93. Sieć handlowa – liczba i różnorodność sklepów, ich rozmieszczenie, łatwość dojazdu do nich – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,63	0,63
2	29	6,75	7,38
3	109	25,64	33,02
4	148	34,66	67,68
5	138	32,32	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.94. Sieć usługowa (usługi pocztowe, szewskie, zegarmistrzowskie, bankowe itp.) – liczba i różnorodność punktów usługowych, ich rozmieszczenie – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,49	0,49
2	19	4,54	5,03
3	74	17,33	22,37
4	183	42,88	65,25
5	148	34,75	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.95. Sieć usługowa (usługi pocztowe, szewskie, zegarmistrzowskie, bankowe itp.) – liczba i różnorodność punktów usługowych, ich rozmieszczenie – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	11	2,68	2,68
2	25	5,82	8,50
3	124	29,09	37,59
4	187	43,83	81,42
5	79	18,58	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.96. Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	7	1,56	1,56
2	14	3,32	4,88
3	67	15,77	20,65
4	182	42,66	63,32
5	156	36,68	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.97. Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	1	0,24	0,24
2	39	9,06	9,29
3	116	27,25	36,54
4	184	43,23	79,76
5	86	20,24	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.98. Czystość na terenie miasta lub gminy/powiatu – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	0	0,11	0,11
2	8	1,98	2,09
3	57	13,36	15,45
4	162	37,96	53,41
5	198	46,59	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.99. Czystość na terenie miasta lub gminy/powiatu – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,62	0,62
2	26	6,15	6,76
3	138	32,46	39,22
4	188	44,23	83,45
5	70	16,55	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.100. Rozmieszczenie i wysokość budynków, oddzielenie budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	9	2,20	2,20
2	27	6,34	8,54
3	103	24,20	32,73
4	157	36,85	69,59
5	130	30,41	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.101. Rozmieszczenie i wysokość budynków, oddzielenie budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	17	4,07	4,07
2	25	5,79	9,86
3	162	38,07	47,93
4	156	36,74	84,67
5	65	15,33	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.102. Jakość wody pitnej – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,58	0,58
2	4	0,93	1,51
3	27	6,23	7,74
4	91	21,34	29,09
5	302	70,92	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.103. Jakość wody pitnej – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	14	3,17	3,17
2	26	5,99	9,17
3	79	18,54	27,70
4	152	35,67	63,38
5	156	36,62	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.104. Jakość powietrza – czystość powietrza, ilość zanieczyszczeń – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	0	0,0	0,00
2	7	1,69	1,69
3	26	6,12	7,81
4	95	22,19	30,00
5	298	70,00	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.105. Jakość powietrza– czystość powietrza, ilość zanieczyszczeń – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,62	0,62
2	22	5,23	5,85
3	96	22,55	28,40
4	151	35,41	63,81
5	154	36,19	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.106. Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	2	0,39	0,39
2	9	2,11	2,50
3	45	10,48	12,98
4	113	26,61	39,60
5	257	60,40	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.107. Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	5	1,14	1,14
2	30	6,98	8,12
3	91	21,42	29,54
4	191	44,75	74,29
5	110	25,71	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.108. Gospodarka odpadami (segregacja i wywóz śmieci, dostępność pojemników na śmieci itd.) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,72	0,72
2	8	1,78	2,51
3	39	9,07	11,58
4	134	31,52	43,09
5	242	56,91	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.109. Gospodarka odpadami (segregacja i wywóz śmieci, dostępność pojemników na śmieci itd.) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	6	1,39	1,39
2	40	9,40	10,79
3	92	21,51	32,30
4	181	42,41	74,71
5	108	25,29	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.110. Żłobki/przedszkola – łatwość zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	24	5,54	5,54
2	22	5,17	10,70
3	41	9,53	20,23
4	123	28,96	49,19
5	216	50,81	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.111. Żłobki/przedszkola – łatwość zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	18	4,28	4,28
2	28	6,51	10,80
3	163	38,25	49,05
4	141	33,07	82,12
5	76	17,88	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.112. Szkoły podstawowe/gimnazjalne/licea i technika – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	18	4,14	4,14
2	10	2,36	6,50
3	44	10,29	16,79
4	128	30,02	46,81
5	227	53,19	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.113. Szkoły podstawowe/gimnazjalne/licea i technika – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	12	2,79	2,79
2	17	4,03	6,83
3	113	26,52	33,35
4	190	44,53	77,88
5	94	22,12	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.114. Szkoły wyższe – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	37	8,77	8,77
2	13	2,94	11,72
3	56	13,08	24,79
4	144	33,91	58,71
5	176	41,29	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.115. Szkoły wyższe – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	103	24,26	24,26
2	57	13,29	37,55
3	135	31,61	69,16
4	86	20,13	89,29
5	46	10,71	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.116. Bezpieczeństwo osobiste (w miejscu zamieszkania i poza nim w nocy i w dzień) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	3	0,66	0,66
2	9	2,00	2,66
3	31	7,17	9,83
4	88	20,66	30,49
5	296	69,51	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.117. Bezpieczeństwo osobiste (w miejscu zamieszkania i poza nim w nocy i w dzień) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	7	1,67	1,67
2	36	8,50	10,17
3	135	31,64	41,80
4	167	39,09	80,89
5	81	19,11	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.118. Bezpieczeństwo majątku (np. samochód) – ważność

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	5	1,17	1,17
2	9	2,04	3,21
3	47	11,09	14,30
4	127	29,75	44,04
5	238	55,96	100,00
Suma	426	100	

Tabela 1.119. Bezpieczeństwo majątku (np. samochód) – samoocena

Ocena	Liczba	Procent	Procent skumulowany
1	10	2,32	2,32
2	36	8,48	10,80
3	125	29,37	40,17
4	167	39,11	79,28
5	88	20,72	100,00
Suma	426	100	

Uwaga: oceny w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena

Załącznik 2

Zestawienie wartości obiektywnych wskaźników jakości życia dla województw zachodniopomorskiego i wielkopolskiego

Spis tabel załącznika 2

Tabela B1. Wskaźniki dotyczące sytuacji demograficznej oraz sytuacji finansowej powiatów na terenie woj. zachodniopomorskiego

Tabela B2. Wyróżnione na potrzeby badań aspekty wraz z przypisanymi im wskaźnikami – dane dla woj. zachodniopomorskiego za okres 2013–2016

Tabela B3. Wskaźniki dotyczące sytuacji demograficznej oraz sytuacji finansowej powiatów na terenie woj. wielkopolskiego

Tabela B4. Wyróżnione na potrzeby badań aspekty wraz z przypisanymi im wskaźnikami – dane dla woj. wielkopolskiego za okres 2013–2016

Tabela B1. Wskaźniki dotyczące sytuacji demograficznej oraz sytuacji finansowej powiatów na terenie woj. zachodniopomorskiego

Obszar	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie			
		2013	2014	2015	2016
Sytuacja demograficzna JST	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,2	56,7	58,4	60,4
	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	101,3	107,1	112,7	118
	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	27,8	29,3	31	32,7
	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	19,4	20,7	21,9	23,4
	Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,91	-0,44	-1,27	-0,8
Sytuacja finansowa JST	Dochody powiatów na jednego mieszkańca [w zł]	711,72	707,17	709,61	721,85
	Roczne wydatki powiatów na jednego mieszkańca	1 032,79	1 049,3	1 027,61	1 040,75
	Udział wydatków inwestycyjnych powiatów w wydatkach ogółem [w %]	15,5	16,5	18,2	9,9

Tabela B2. Wyróżnione na potrzeby badań aspekty wraz z przypisanymi im wskaźnikami – dane dla woj. zachodniopomorskiego za okres 2013–2016

Aspekt	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie				
		2013	2014	2015	2016	
Działanie komunikacji na terenie powiatów	Punktualność – odsetek kursów wykonanych zgodnie z rozkładem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	
	Liczba tras	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	
	Liczba miejsc w środkach transportu publicznego na 1000 mieszkańców	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	
	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców [szt.]	472,30	490,40	510,60	533,90	
Warunki komunikacji	Liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców [szt.]	61,56	64,30	67,86	70,86	
	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	60,8	61,5	62,6	62,5	
	Drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	34,9	34,4	34,5	32,9	
	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności [osoby]	87,4	82,5	75,7	77,9	
	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności [km]	3,12	3,62	3,97	4,29	
	Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	8,97	9,04	8,8	9,18	
Samoocena stanu zdrowia	Zgony na 1000 mieszkańców	9,88	9,48	10,07	9,98	
	Zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. ludności	271	273,3	284,5	280,9	
	Zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności	448,9	431,8	460,5	450,4	
	Odsetek zgonów wśród osób poniżej 60. roku życia	20,5	19,3	18	17,4	
Dostępność usług medycznych	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	43,7	45	45,1	47,8	
	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	56,8	58,5	58,7	58,7	
	Porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej [liczba]	7 602 444	7 740 216	8 093 355	8 058 259	
	Łóżka w szpitalach [szt.]	8 403	8 352	8 268	8 173	

Aspekt	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie				
		2013	2014	2015	2016	
Własne możliwości finansowe	Rodziny korzystające z pomocy społecznej z różnych przyczyn	b.d.	141 147	132 406	121 225	
	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	52 685	47 303	42 961	45 106	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: ubóstwo	b.d.	37 685	35 596	32 778	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sieroctwo	b.d.	94	72	53	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezdomność	b.d.	2 988	2 930	2 807	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony macierzyństwa	b.d.	5 561	5 564	4 840	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezrobocie	b.d.	34 940	31 362	26 783	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: niepełnosprawność	b.d.	20 200	19 405	18 655	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: długotrwała lub ciężka choroba	b.d.	21 160	20 844	20 970	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	b.d.	10 771	9 220	7 645	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: przemoc w rodzinie	b.d.	697	678	587	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	b.d.	0	4	4	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: alkoholizm	b.d.	4 848	4 645	4 320	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: narkomania	b.d.	275	319	257	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	b.d.	1 121	1 025	907	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	b.d.	18	9	9	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: zdarzenie losowe	b.d.	344	301	337	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sytuacja kryzysowa	b.d.	437	426	268	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: klęska żywiołowa lub ekologiczna	b.d.	8	6	5	

Aspekt	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie			
		2013	2014	2015	2016
Warunki mieszkaniowe	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,8	99,8	99,8	99,8
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, w miastach)	96,6	96,6	96,7	96,7
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	89,3	89,4	89,6	89,8
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	97,4	97,4	97,4	97,5
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, na wsiach)	90,2	90,2	90,3	90,5
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	75,4	75,6	75,9	76,1
	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	365,9	369,5	373,5	377,9
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	70,1	70,3	70,5	70,6
	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	2,73	2,71	2,68	2,65
	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	25,6	26	26,3	26,7

Aspekt	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie				
		2013	2014	2015	2016	
Poczucie bezpieczeństwa	Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ogółem	52 047	43 563	39 778	35 891	
	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	30,3	25,4	23,2	21,00	
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym	36 845	30 162	25 849	24 929	
	Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym	5 972	6 770	7 830	5 179	
	Liczba przestępstw drogowych	7 280	4 275	3 832	3 528	
	Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu	1 230	1 026	997	888	
	Liczba przestępstw przeciwko mieniu	27 593	23 788	19 893	18 239	
	Liczba przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obywatelności	3 314	2 265	1 527	2 971	
	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	1 162	1 068	770	762	
	Liczba przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	7 345	4 343	4 243	4 240	
	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję – ogółem [%]	69,6	67,4	69,9	71,3	

Aspekt	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie				
		2013	2014	2015	2016	
Ochrona środowiska	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r – ton na rok]	9 464 519	8 870 342	8 603 967	8 433 808	
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	32 112	27 821	26 632	30 369	
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	2 578	2 602	2 347	2 447	
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,11	0,11	0,1	0,11	
	Tereny zieleni w mieście i na wsi (powierzchnia w ha; obejmuje: parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleni uliczną, parki, zielonce i tereny zieleni ostiedlowej, cmentarze, lasy gminne)	11 431,42	11 442,93	11 892,15	12 075,27	
	Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	1 408 379	1 408 929	1 432 499	1 434 644	
	Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [jako % ludności powiatu]	81,94	82,13	83,75	83,99	
	Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ² [dam ³]	316,74	313,43	316,37	314,27	
	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³]	874,8	835	865,7	816,7	
	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – ogółem [w tonach]	455 152,91	451 916,43	461 865,36	486 078,44	
	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]	264,7	263,1	269,5	284,4	

Aspekt	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie			
		2013	2014	2015	2016
Zadowolenie ze sposobu spędzania czasu wolnego	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	175	166	156	156
	Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców	2 652	2 765	3 578	4 350
	Czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców	152	150	145	137
	Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS [liczba]	b.d.	714	b.d.	714
	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów	319	349	350	358
	Imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych)	356	351	404	395
	Liczba obiektów sportowych (stadiony, boiska, hale sportowe, sale gimnastyczne, korty tenisowe, pływalnie kryte, inne obiekty)	b.d.	1 252	b.d.	b.d.
Zadowolenie z pracy	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3 539,12	3 649,27	3 793,68	3 946,28
	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej [Polska = 100]	91,3	91,1	91,4	92
	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	128	128	129	129

Aspekt	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie			
		2013	2014	2015	2016
Szanse na znalezienie zatrudnienia	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [%]	18	15,5	13,1	10,9
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem Polska = 100 [%]	134,3	136	135,1	132,9
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3 miesiące i mniej [%]	29,69	31,68	32,72	32,40
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3–6 miesięcy [%]	16,88	15,56	15,06	14,75
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 6–12 miesięcy [%]	18,16	15,68	15,31	16,33
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – powyżej 12 miesięcy [%]	35,26	37,08	36,91	36,51
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 24 lata i mniej [%]	15,7	14,6	13,1	11,9
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 25–34 lat [%]	26,9	26,3	25,9	26,1
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 35–44 lat [%]	20,1	20,7	21	21,7
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 45 lat i więcej [%]	37,3	38,4	40	40,3
Przedszkola i żłobki	Lista ofert pracy na 1000 mieszkańców	27,31	32,92	40,54	45,07
	Liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	44 133	44 579	43 433	46 609
	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	b.d.	79	91	99

Aspekt	Wskaźnik	Województwo zachodniopomorskie				
		2013	2014	2015	2016	
Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	78,9	70,4	73,6	74,9	
	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	87,4	81	81	83,4	
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	19	19	19	18	
	Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	21	21	21	21	
	Liczba uczniów na 1 oddział w liceach ogólnokształcących	26	26	26	26	
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach policealnych	22	21	21	20	
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych	22	21	21	21	
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych	15	15	15	15	

Tabela B3. Wskaźniki dotyczące sytuacji demograficznej oraz sytuacji finansowej powiatów na terenie woj. wielkopolskiego

Obszar	Wskaźnik	Województwo wielkopolskie			
		2013	2014	2015	2016
Sytuacja demograficzna danej JST	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,1	58,4	59,7	61,3
	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	88,3	91,9	95,3	98,3
	Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	26,8	28	29,1	30,4
	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	19,2	20,2	21,1	22,1
Sytuacja finansowa JST	Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,23	1,71	1,03	1,7
	Dochody powiatów na jednego mieszkańca [w zł]	645,02	664,68	661,45	690,79
	Roczne wydatki powiatów na jednego mieszkańca	822,58	853,23	842,24	872,55
	Udział wydatków inwestycyjnych powiatów w wydatkach ogółem [w %]	14,3	14,5	15,7	12,9

Tabela B4. Wyróżnione na potrzeby badań aspekty wraz z przypisanymi im wskaźnikami – dane dla woj. wielkopolskiego za okres 2013–2016

Aspekt	Wskaźnik	Województwo wielkopolskie			
		2013	2014	2015	2016
Działanie komunikacji na terenie powiatu	Punktualność – odsetek kursów wykonanych zgodnie z rozkładem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba tras	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba miejsc w środkach transportu publicznego na 1000 mieszkańców	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców [szt.]	564,00	580,80	599,90	626,60
Warunki komunikacji	Liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców [szt.]	71,74	74,30	77,88	80,97
	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	67,4	67,9	68,8	70,3
	Drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	36	35,4	35,4	33,9
	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności [osoby]	76	68,9	63,2	66,6
	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności [km]	2,98	3,34	3,65	3,88
	Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	10,56	10,66	10,58	10,99
Samoocena stanu zdrowia	Zgony na 1000 mieszkańców	9,32	8,95	9,55	9,3
	Zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. ludności	244,5	252,8	261,2	268,4
	Zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności	391,6	356	380,2	339,9
	Odsetek zgonów wśród osób poniżej 60. roku życia	19	18,7	17,3	17,1
	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	31,3	39	36,6	36
Dostępność usług medycznych	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	52,8	56	52,5	50,3
	Porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej [liczba]	14 817 924	15 187 960	15 868 522	16 061 647
	Łóżka w szpitalach [szt.]	14 659	15 665	15 756	15 422

Aspekt	Wskaźnik	Województwo wielkopolskie				
		2013	2014	2015	2016	
Własne możliwości finansowe	Rodziny korzystające z pomocy społecznej z różnych przyczyn	b.d.	215 966	203 345	190 170	
	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	117 015	107 384	101 156	111 313	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: ubóstwo	b.d.	52 854	49 206	44 900	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sieroctwo	b.d.	128	110	100	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezdomność	b.d.	3 512	3 556	3 687	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony macierzyństwa	b.d.	12 099	11 765	10 250	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezrobocie	b.d.	45 026	38 736	32 770	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: niepełnosprawność	b.d.	32 253	31 762	31 723	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: długotrwała lub ciężka choroba	b.d.	39 010	38 825	39 472	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	b.d.	18 288	17 203	15 798	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: przemoc w rodzinie	b.d.	1 597	1 438	1 409	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	b.d.	4	5	3	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: alkoholizm	b.d.	7 273	6 931	6 709	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: narkomania	b.d.	351	367	339	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	b.d.	1 607	1 453	1 341	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	b.d.	27	19	27	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: zdarzenie losowe	b.d.	542	652	479	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sytuacja kryzysowa	b.d.	1 341	1 245	1 127	
	Powody przyznawania pomocy społecznej: klęska żywiołowa lub ekologiczna	b.d.	54	72	36	

Aspekt	Wskaźnik	Województwo wielkopolskie				
		2013	2014	2015	2016	
Warunki mieszkaniowe	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,5	99,5	99,5	99,6	
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, w miastach)	96,5	96,5	96,5	96,6	
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	85,9	86	86,2	86,3	
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	96,6	96,6	96,7	96,7	
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, na wsiach)	88,6	88,7	89	89,2	
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	77,2	77,5	77,9	78,3	
	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	331,5	334,9	339	342,8	
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	80,4	80,7	80,9	81,2	
	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	3,02	2,99	2,95	2,92	
	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	26,7	27	27,4	27,8	

Aspekt	Wskaźnik	Województwo wielkopolskie				
		2013	2014	2015	2016	
Poczucie bezpieczeństwa	Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ogółem	95 917	76 459	68 804	61 705	
	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	27,7	22,0	19,8	17,74	
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym	62 974	48 974	42 961	38 234	
	Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym	14 728	16 441	16 071	14 043	
	Liczba przestępstw drogowych	15 003	7 583	6 716	6 272	
	Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu	1 940	1 315	1 143	1 198	
	Liczba przestępstw przeciwko mieniu	47 280	41 278	37 581	31 393	
	Liczba przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obywatelności	3 114	3 797	2 385	2 544	
	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	3 028	2 721	2 510	1 996	
	Liczba przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	15 072	7 653	7 319	7 334	
	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję – ogółem [%]	74	71,8	70,3	71,6	

Aspekt	Wskaźnik	Województwo wielkopolskie			
		2013	2014	2015	2016
Ochrona środowiska	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r – ton na rok]	17 169 379	16 323 090	16 305 965	15 427 033
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	79 729	77 630	76 485	69 779
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	4 478	4 655	4 886	4 904
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,15	0,16	0,16	0,16
	Tereny zieleni w mieście i na wsi (powierzchnia w ha; obejmuje: parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleni uliczną, parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej, cmentarze, lasy gminne)	18 653,03	19 382,35	19 292,31	19 879,48
	Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	2 349 976	2 410 082	2 499 154	2 534 345
	Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [jako % ludności powiatu]	67,78	69,40	71,91	72,79
	Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ² [dam ³]	366,8	367,22	368,59	384,67
	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [zużycie wody na 1 mieszkańca w m3]	498	479,7	433,4	472,6
	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – ogółem [w tonach]	817 212,22	853 828,11	873 086,95	903 986,97
Zadówolenie ze sposobu spędzania czasu wolnego	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]	236	246,1	251,3	259,9
	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	130	123	124	118
	Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców	3 034	3 198	3 496	4 043
	Czytelniczy bibliotek na 1000 mieszkańców	155	152	153	147
	Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS [liczba]	b.d.	1368	b.d.	1424
	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów	326	326	313	314
	Imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych)	427	498	519	632
	Liczba obiektów sportowych (stadiony, boiska, hale sportowe, sale gimnastyczne, korty tenisowe, pływalnie kryte, inne obiekty)	b.d.	2 377	b.d.	b.d.

Aspekt	Wskaźnik	Województwo wielkopolskie				
		2013	2014	2015	2016	
Zadawolenie z pracy	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3 515,31	3 597,69	3 723,69	3 894,1	
	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej [Polska = 100]	90,7	89,9	89,7	90,8	
	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	115	116	118	119	
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [%]	9,6	7,6	6,1	4,9	
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [%; Polska = 100]	71,6	66,7	62,9	59,8	
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3 miesiące i mniej [%]	29,16	30,73	34,50	32,93	
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3–6 miesięcy [%]	18,21	16,05	15,77	16,18	
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 6–12 miesięcy [%]	19,70	16,24	15,73	15,90	
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – powyżej 12 miesięcy [%]	32,92	36,98	34,00	34,99	
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 24 lata i mniej [%]	20,8	17,8	16,7	14,6	
Przedszkola i żłobki	Struktura bezrobotnych wg wieku – 25–34 lat [%]	29,1	28,9	28,3	28,9	
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 35–44 lat [%]	19,9	20,6	20,6	21,5	
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 45 lat i więcej [%]	30,3	32,7	34,4	35	
	Lista ofert pracy na 1000 mieszkańców	20,27	27,89	35,07	38,32	
	Liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	111 826	114 037	114 224	121 816	
	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	b.d.	63	70	81	

Aspekt	Wskaźnik	Województwo wielkopolskie				
		2013	2014	2015	2016	
Szkoly podstawowe i ponad- podstawowe	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	77,7	67,9	72,2	76,3	
	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	90,1	87	83,6	87,1	
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	18	19	19	18	
	Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	21	21	21	21	
	Liczba uczniów na 1 oddział w liceach ogólnokształcących	28	27	27	27	
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach policealnych	24	23	21	21	
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych	24	24	24	25	
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych	21	21	21	20	

Załącznik 3

Zestawienie wartości subiektywnych i obiektywnych wskaźników jakości życia dla analizowanych powiatów

Spis tabel załącznika 3

Tabela C1. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „działanie komunikacji na terenie powiatu”

Tabela C2. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „działanie komunikacji na terenie powiatu”

Tabela C3. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „warunki komunikacji”

Tabela C4. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „warunki komunikacji”

Tabela C5. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „samoocena stanu zdrowia”

Tabela C6. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „samoocena stanu zdrowia”

Tabela C7. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „dostępność usług medycznych”

Tabela C8. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „dostępność usług medycznych”

Tabela C9. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „własne możliwości finansowe”

Tabela C10. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „własne możliwości finansowe”

Tabela C11. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „warunki mieszkaniowe”

Tabela C12. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „warunki mieszkaniowe”

Tabela C13. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „poczucie bezpieczeństwa”

Tabela C14. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „poczucie bezpieczeństwa”

Tabela C15. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „ochrona środowiska”

Tabela C16. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „ochrona środowiska”

Tabela C17. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu”

Tabela C18. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu”

Tabela C19. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „zadowolenie z pracy”

Tabela C20. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „zadowolenie z pracy”

Tabela C21. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „szanse na znalezienie zatrudnienia”

Tabela C22. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „szanse na znalezienie zatrudnienia”

Tabela C23. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „przedszkola i żłobki”

Tabela C24. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „przedszkola i żłobki”

Tabela C25. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „szkoły podstawowe
i ponadpodstawowe”

Tabela C26. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „szkoły podstawowe
i ponadpodstawowe”

Tabela C27. Zidentyfikowane relacje pomiędzy subiektywnymi a obiektywnymi
aspektami jakości życia w powiecie wałęckim

Tabela C28. Zidentyfikowane relacje pomiędzy subiektywnymi a obiektywnymi
aspektami jakości życia w powiecie drawskim

Tabela C29. Zidentyfikowane relacje pomiędzy subiektywnymi a obiektywnymi
aspektami jakości życia w powiecie złotowskim

Tabela C30. Zidentyfikowane relacje pomiędzy subiektywnymi a obiektywnymi
aspektami jakości życia w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim

Tabela C1. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „działanie komunikacji na terenie powiatu”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena
Powiat walecki	Komunikacja na terenie powiatu	6,3	15,6	39,1	37,5	1,6	17,2	3,13	29,4	przeciętna	przeciętna zmienność
	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc środkami komunikacji	7,8	18,8	32,8	35,9	4,7	14,1	3,11	33,0	przeciętna	przeciętna zmienność
Powiat drawski	Komunikacja na terenie powiatu	8,2	21,8	32,7	30,0	7,3	7,3	3,06	34,9	przeciętna	przeciętna zmienność
	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc środkami komunikacji	5,5	22,7	31,8	30,9	9,1	11,8	3,15	33,3	przeciętna	przeciętna zmienność
Powiat złotowski	Komunikacja na terenie powiatu	5,8	24,5	41,7	15,8	12,2	-2,2	3,04	34,9	przeciętna	przeciętna zmienność
	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc środkami komunikacji	10,1	22,3	30,2	25,9	11,5	5,0	3,06	37,9	przeciętna	przeciętna zmienność
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	Komunikacja na terenie powiatu	9,4	10,2	50,	19,7	10,2	10,2	3,11	33,5	przeciętna	przeciętna zmienność
	Możliwość dojazdu z miejsca zamieszkania do innych miejsc środkami komunikacji	8,7	9,4	38,6	32,3	11,0	25,2	3,28	32,6	raczej dobra	przeciętna zmienność

Tabela C2. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „działanie komunikacji na terenie powiatu”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat walecki					
Działanie komunikacji na terenie powiatu	Punktualność – odsetek kursów wykonanych zgodnie z rozkładem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba tras	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba miejsc w środkach transportu publicznego na 1000 mieszkańców	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Powiat drawski					
Działanie komunikacji na terenie powiatu	Punktualność – odsetek kursów wykonanych zgodnie z rozkładem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba tras	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba miejsc w środkach transportu publicznego na 1000 mieszkańców	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Powiat złotowski					
Działanie komunikacji na terenie powiatu	Punktualność – odsetek kursów wykonanych zgodnie z rozkładem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba tras	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba miejsc w środkach transportu publicznego na 1000 mieszkańców	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Powiat czarnkowsko-trzcianecki					
Działanie komunikacji na terenie powiatu	Punktualność – odsetek kursów wykonanych zgodnie z rozkładem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba tras	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Liczba miejsc w środkach transportu publicznego na 1000 mieszkańców	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Tabela C3. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „warunki komunikacji”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena
Powiat walecki	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po powiecie	7,8	25,0	28,1	37,5	1,6	6,3	3,0	33,6	przeciętna	przeciętna zmienność
	Stan dróg – stan nawierzchni	14,1	17,2	34,4	34,4	0,0	3,1	2,89	36,0	przeciętna	przeciętna zmienność
	Parkingi, miejsca postojowe – liczba, rozmieszczenie	9,4	12,5	43,8	32,8	1,6	12,5	3,05	31,18	przeciętna	przeciętna zmienność
	Łatwość przemieszczania się rowerem/ścieżki rowerowe	9,4	9,4	34,4	32,8	14,1	28,1	3,33	33,88	raczej dobra	przeciętna zmienność
Powiat drawski	Łatwość przemieszczania się samochodem/motorem po powiecie	0,0	7,3	19,1	38,2	35,5	66,4	4,02	22,86	bardzo dobra	mała zmienność
	Stan dróg – stan nawierzchni	3,6	18,2	30,0	20,9	27,3	26,4	3,5	33,68	raczej dobra	przeciętna zmienność
	Parkingi, miejsca postojowe – liczba, rozmieszczenie	2,7	20,0	42,7	19,1	15,5	11,8	3,25	31,84	przeciętna	przeciętna zmienność
	Łatwość przemieszczania się rowerem/ścieżki rowerowe	10,0	19,1	27,3	16,4	27,3	14,5	3,32	39,98	raczej dobra	przeciętna zmienność

Tabela C4. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „warunki komunikacji”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat wałecki					
Warunki komunikacji	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców [szt.]	463,32	472,12	485,16	504,05
	Liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców [szt.]	91,07	95,04	99,69	104,35
	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności [osoby]	98,7	91,7	81,2	103,6
	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	63,3	63,6	64,6	65
	Drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	100,5	100,9	103,9	104,2
	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności [km]	1,78	2,28	2,29	2,52
Powiat drawski					
Warunki komunikacji	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców [szt.]	476,8	491,7	507,8	530,3
	Liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców [szt.]	116,43	120,49	128,21	132,5
	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności [osoby]	63,2	42,9	58,5	44,8
	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	95,3	89,1	89,4	87,9
	Drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	38,9	39,7	39,3	30,6
	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności [km]	0,17	0,26	0,47	0,57

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat złotowski					
Warunki komunikacji	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców [szt.]	471,4	484,3	500,6	521,6
	Liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców [szt.]	89,81	94,43	100,56	104,15
	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności [osoby]	77,0	40,0	63,0	61,6
	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	91,8	91,7	92,6	93,9
	Drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	37,7	37,8	37,2	37,4
	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności [km]	3,1	2,66	3,55	3,69
Powiat czarnkowsko-trzcianecki					
Warunki komunikacji	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców [szt.]	569,9	583,6	601,4	624,8
	Liczba motorów i motorowerów na 1000 mieszkańców [szt.]	113,45	116,32	121,74	126,37
	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności [osoby]	63,6	80,7	62,5	51,3
	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	54,6	55,1	56,3	56,9
	Drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni na 10 tys. ludności [km]	46,9	46,5	54,6	55
	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności [km]	3,42	3,36	4,16	4,27

Tabela C5. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „samoocena stanu zdrowia”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Współczynnik zmienności – ocena			
		przeciętna zmienność	mała zmienność	przeciętna zmienność	mała zmienność
		bardzo dobra	bardzo dobra	raczej dobra	bardzo dobra
		26,62	21,84	26,03	22,79
		3,80	4,02	3,5	3,86
		57,8	70,0	40,3	59,1
		25,0	31,8	10,8	26,8
		43,8	45,5	46,0	37,8
		20,3	15,5	26,6	29,9
		7,8	7,3	15,8	5,5
		3,1	0,0	0,7	0,0
		Stan własnego zdrowia	Stan własnego zdrowia	Stan własnego zdrowia	Stan własnego zdrowia
Powiat walecki					
Powiat drawski					
Powiat złotowski					
Powiat czarnkowsko-trzcianiecki					

Tabela C7. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „dostępność usług medycznych”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena
Powiat walecki	Dostęp do służby zdrowia	10,9	12,5	34,4	31,3	10,9	18,8	3,19	35,74	przeciętna	przeciętna zmienność
Powiat drawski	Dostęp do służby zdrowia	0,9	24,5	28,2	22,7	23,6	20,9	3,44	32,87	raczej dobra	przeciętna zmienność
Powiat złotowski	Dostęp do służby zdrowia	4,3	29,5	33,1	20,1	12,9	-0,7	3,08	35,42	przeciętna	przeciętna zmienność
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	Dostęp do służby zdrowia	1,6	7,1	29,9	36,2	25,2	52,8	3,76	25,59	bardzo dobra	przeciętna zmienność

Tabela C8. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „dostępność usług medycznych”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat walecki					
Dostępność usług medycznych	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	24,4	28,0	24,7	26,3
	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	58,8	64,6	62,4	62,9
	Porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej [liczba]	269 269,0	260 294,0	263 732,0	257 05,07
	Łóżka w szpitalach [szt.]	347,0	340,0	300,0	305,0
Powiat drawski					
Dostępność usług medycznych	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	21,2	27,1	12,9	30,5
	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	39,0	42,9	25,7	41,9
	Porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej [liczba]	261 315,0	278 072,0	290 680,0	306 038,0
	Łóżka w szpitalach [szt.]	320,0	299,0	287,0	271,0
Powiat złotowski					
Dostępność usług medycznych	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	13,1	17,9	13,9	12,6
	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	31,6	34,6	31,0	29,8
	Porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej [liczba]	307 153,0	309 209,0	326 635,0	337 792,0
	Łóżka w szpitalach [szt.]	308,0	308,0	308,0	308,0
Powiat czarnkowsko-trzcianiecki					
Dostępność usług medycznych	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	10,4	15,3	13,5	8,2
	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	43,8	41,6	37,0	33,7
	Porady lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej [liczba]	395 935,0	406 774,0	423 765,0	414 519,0
	Łóżka w szpitalach [szt.]	311,0	305,0	303,0	311,0

Tabela C9. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „własne możliwości finansowe”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena	
											przeciętna zmienność	mała zmienność
Powiat walecki	Sytuacja finansowa	4,7	12,5	37,5	37,5	7,8	28,1	3,31	28,9	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
	Wysokość wynagrodzenia	1,6	7,8	34,4	42,2	14,1	46,9	3,59	24,65	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
Powiat drawski	Sytuacja finansowa	8,2	12,7	38,2	26,4	14,5	20,0	3,26	34,14	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
	Wysokość wynagrodzenia	0,0	13,6	51,8	20,0	14,5	20,9	3,35	26,66	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
Powiat złotowski	Sytuacja finansowa	0,0	12,2	34,5	47,5	5,8	41,0	3,47	22,58	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
	Wysokość wynagrodzenia	3,6	10,8	56,8	26,6	2,2	14,4	3,13	24,58	przeciętna	przeciętna	mała zmienność
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	Sytuacja finansowa	3,9	11,0	40,2	34,6	10,2	29,9	3,36	28,21	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
	Wysokość wynagrodzenia	8,7	13,4	39,4	29,9	8,7	16,5	3,17	33,24	przeciętna	przeciętna	mała zmienność

Tabela C10. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „własne możliwości finansowe”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Własne możliwości finansowe	Powiat walecki				
	Rodziny korzystające z pomocy społecznej z różnych przyczyn	b.d.	5 673	5 446	18 936
	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	2 299	2 063	1 883	1 975
	Powody przyznawania pomocy społecznej: ubóstwo	b.d.	1 724	1 623	5 418
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sieroctwo	b.d.	8	4	7
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezdomność	b.d.	84	90	965
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony macierzyństwa	b.d.	327	355	377
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezrobocie	b.d.	1 338	1 304	3 962
	Powody przyznawania pomocy społecznej: niepełnosprawność	b.d.	604	572	3 175
	Powody przyznawania pomocy społecznej: długotrwała lub ciężka choroba	b.d.	619	630	3 389
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	b.d.	507	417	906
	Powody przyznawania pomocy społecznej: przemoc w rodzinie	b.d.	64	53	40
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	b.d.	0	0	2
	Powody przyznawania pomocy społecznej: alkoholizm	b.d.	317	345	250
	Powody przyznawania pomocy społecznej: narkomania	b.d.	14	18	44
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	b.d.	48	30	234
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	b.d.	1	0	5
	Powody przyznawania pomocy społecznej: zdarzenie losowe	b.d.	15	3	80
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sytuacja kryzysowa	b.d.	2	2	82
	Powody przyznawania pomocy społecznej: klęska żywiołowa lub ekologiczna	b.d.	1	0	0

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
	Powiat drawski				
	Rodziny korzystające z pomocy społecznej z różnych przyczyn	b.d.	6 096	6 206	5 586
	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	2 590	2 291	2 128	2 266
	Powody przyznawania pomocy społecznej: ubóstwo	b.d.	1 530	1 633	1 474
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sieroctwo	b.d.	3	2	2
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezdomność	b.d.	61	77	69
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony macierzyństwa	b.d.	288	312	284
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezrobocie	b.d.	1 935	1 823	1 563
	Powody przyznawania pomocy społecznej: niepełnosprawność	b.d.	574	562	516
	Powody przyznawania pomocy społecznej: długotrwała lub ciężka choroba	b.d.	806	867	847
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	b.d.	487	518	440
	Powody przyznawania pomocy społecznej: przemoc w rodzinie	b.d.	15	20	19
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	b.d.	0	0	0
	Powody przyznawania pomocy społecznej: alkoholizm	b.d.	327	328	297
	Powody przyznawania pomocy społecznej: narkomania	b.d.	14	17	16
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	b.d.	46	41	47
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	b.d.	0	0	0
	Powody przyznawania pomocy społecznej: zdarzenie losowe	b.d.	8	6	9
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sytuacja kryzysowa	b.d.	2	0	3
	Powody przyznawania pomocy społecznej: klęska żywiołowa lub ekologiczna	b.d.	0	0	0
Własne możliwości finansowe					

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
	Powiat złotowski				
	Rodziny korzystające z pomocy społecznej z różnych przyczyn	b.d.	7 519	7 537	4 264
	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	2 853	2 601	2 419	2 621
	Powody przyznawania pomocy społecznej: ubóstwo	b.d.	1 641	1 661	756
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sieroctwo	b.d.	2	3	1
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezdomność	b.d.	109	99	41
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony macierzyństwa	b.d.	535	556	441
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezrobocie	b.d.	1 969	1 888	835
	Powody przyznawania pomocy społecznej: niepełnosprawność	b.d.	967	964	814
	Powody przyznawania pomocy społecznej: długotrwała lub ciężka choroba	b.d.	1 399	1 410	679
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	b.d.	496	558	461
	Powody przyznawania pomocy społecznej: przemoc w rodzinie	b.d.	20	19	16
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	b.d.	0	0	0
	Powody przyznawania pomocy społecznej: alkoholizm	b.d.	308	294	165
	Powody przyznawania pomocy społecznej: narkomania	b.d.	7	3	7
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	b.d.	54	56	22
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	b.d.	0	4	1
	Powody przyznawania pomocy społecznej: zdarzenie losowe	b.d.	12	18	16
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sytuacja kryzysowa	b.d.	0	3	9
	Powody przyznawania pomocy społecznej: klęska żywiołowa lub ekologiczna	b.d.	0	1	0
Własne możliwości finansowe					

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Własne możliwości finansowe	Powiat czarnkowsko-trzcieński				
	Rodziny korzystające z pomocy społecznej z różnych przyczyn	b.d.	6 661	6 161	5 688
	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	3 674	3 333	3 089	3 277
	Powody przyznawania pomocy społecznej: ubóstwo	b.d.	2 169	2 005	1 834
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sieroctwo	b.d.	4	3	2
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezdomność	b.d.	73	58	65
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony macierzyństwa	b.d.	380	349	287
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezrobocie	b.d.	1 715	1 482	1 211
	Powody przyznawania pomocy społecznej: niepełnosprawność	b.d.	994	976	977
	Powody przyznawania pomocy społecznej: długotrwała lub ciężka choroba	b.d.	771	740	803
	Powody przyznawania pomocy społecznej: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	b.d.	285	280	244
	Powody przyznawania pomocy społecznej: przemoc w rodzinie	b.d.	32	34	27
	Powody przyznawania pomocy społecznej: potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	b.d.	0	0	0
	Powody przyznawania pomocy społecznej: alkoholizm	b.d.	177	184	190
	Powody przyznawania pomocy społecznej: narkomania	b.d.	2	2	3
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	b.d.	33	31	28
	Powody przyznawania pomocy społecznej: trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	b.d.	0	0	3
	Powody przyznawania pomocy społecznej: zdarzenie losowe	b.d.	14	13	13
	Powody przyznawania pomocy społecznej: sytuacja kryzysowa	b.d.	11	3	1
	Powody przyznawania pomocy społecznej: klęska żywiołowa lub ekologiczna	b.d.	1	1	0

Tabela C11. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „warunki mieszkaniowe”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena	
											przeciętna zmienność	mała zmienność
Powiat walecki	Warunki mieszkaniowe	4,7	15,6	20,3	51,6	7,8	39,1	3,4	29,4	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
	Dostęp do infrastruktury technicznej	0,0	9,4	23,4	48,4	18,8	57,8	3,8	23,1	bardzo dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
Powiat drawski	Warunki mieszkaniowe	7,3	10,0	30,0	44,6	8,2	35,5	3,4	30,3	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
	Dostęp do infrastruktury technicznej	1,8	5,5	20,0	23,6	49,1	65,5	4,1	25,0	bardzo dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
Powiat złotowski	Warunki mieszkaniowe	0,7	6,5	25,2	57,6	10,1	60,4	3,7	20,8	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
	Dostęp do infrastruktury technicznej	4,3	10,8	11,5	52,5	20,9	58,3	3,8	27,8	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
Powiat czarnkowsko-trzcianecki	Warunki mieszkaniowe	3,2	9,5	26,8	44,1	16,5	48,0	3,6	27,0	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność
	Dostęp do infrastruktury technicznej	1,6	9,5	25,2	42,5	21,3	52,8	3,7	25,7	raczej dobra	przeciętna zmienność	mała zmienność

Tabela C12. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „warunki mieszkaniowe”

Aspekt		Wskaźnik				
		2013	2014	2015	2016	
Warunki mieszkaniowe	Powiat walecki					
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, w miastach)	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	87,4	87,5	87,5	87,5	87,6
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	97,5	97,5	97,5	97,5	97,5
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, na wsiach)	89,0	89,0	89,1	89,1	89,1
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	74,1	74,2	74,4	74,4	74,5
	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	340,5	343,3	345,6	348,5	348,5
Warunki mieszkaniowe	Powiat drawski					
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,5	99,5	99,6	99,6	99,6
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, w miastach)	95,6	95,7	95,7	95,7	95,7
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	83,9	84,0	84,2	84,2	84,3
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	97,1	97,1	97,1	97,1	97,2
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, na wsiach)	88,0	88,1	88,3	88,3	88,4
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	65,4	65,6	65,9	66,1	66,1
	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	338,2	341,1	344,4	347,5	347,5
Warunki mieszkaniowe	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	69,7	70,0	70,3	70,5	70,5
	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	2,96	2,93	2,9	2,88	2,88
	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	23,6	23,9	24,2	24,5	24,5

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat złotowski					
Warunki mieszkaniowe	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,2	99,2	99,2	99,2
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, w miastach)	95,8	95,8	95,9	95,9
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	84,0	84,1	84,3	84,5
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	96,0	96,1	96,1	96,1
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, na wsiach)	87,1	87,2	87,3	87,4
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	71,8	72,0	72,3	72,5
	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	303,6	306,0	310,0	312,8
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	77,9	78,2	78,4	78,7
	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	3,29	3,27	3,23	3,2
	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	23,6	23,9	24,3	24,6
Powiat czarnkowsko-trzcianecki					
Warunki mieszkaniowe	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,7	99,7	99,7	99,7
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, w miastach)	96,4	96,5	96,5	96,5
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	83,6	83,6	83,8	83,8
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	94,2	94,2	94,3	94,4
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (łazienka, na wsiach)	85,2	85,4	85,5	85,6
	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	69,4	69,7	70,0	70,2
	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	302,1	304,1	307,1	308,6
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	81,1	81,4	81,7	82,0
	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	3,31	3,29	3,26	3,24
	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	24,5	24,8	25,1	25,3

Tabela C13. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „poczucie bezpieczeństwa”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena			
											przeciętna zmienność	mała zmienność	mała zmienność	mała zmienność
Powiat walecki	Bezpieczeństwo osobiste	1,6	4,7	35,9	28,1	29,7	51,6	3,8	25,8	bardzo dobra				
	Bezpieczeństwo majątku	0,0	9,4	23,4	42,2	25,0	57,8	3,8	24,0	bardzo dobra				
	Bezpieczeństwo osobiste	0,0	7,3	26,4	38,2	28,2	59,1	3,9	23,5	bardzo dobra				
	Bezpieczeństwo majątku	0,0	5,5	19,1	41,8	33,6	70,0	4,0	21,5	bardzo dobra				
Powiat złotowski	Bezpieczeństwo osobiste	1,4	13,7	34,5	38,1	12,2	35,3	3,5	26,8	raczej dobra				
	Bezpieczeństwo majątku	5,8	13,7	31,7	36,7	12,2	29,5	3,4	31,2	raczej dobra				
Powiat czarnkowsko-trzcianiecki	Bezpieczeństwo osobiste	2,4	3,9	32,3	48,0	13,4	55,1	3,7	23,1	raczej dobra				
	Bezpieczeństwo majątku	1,6	4,7	35,4	42,5	15,7	52,0	3,7	23,4	raczej dobra				

Tabela C14. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „poczucie bezpieczeństwa”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Poczucie bezpieczeństwa	Powiat wałecki				
	Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowańach przygotowawczych ogółem	1 473,0	1 438,0	863,0	784,0
	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	26,93	26,36	15,92	14,5
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym	902,0	750,0	541,0	513,0
	Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym	263,0	433,0	123,0	104,0
	Liczba przestępstw drogowych	264,0	201,0	148,0	108,0
	Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu	31,0	15,0	24,0	28,0
	Liczba przestępstw przeciwko mieniu	810,0	898,0	423,0	403,0
	Liczba przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obywatelności	48,0	36,0	31,0	36,0
	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	32,0	19,0	9,0	14,0
Poczucie bezpieczeństwa	Powiat drawski				
	Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowańach przygotowawczych ogółem	1 370,0	1 690,0	1 192,0	1 010,0
	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	23,41	29,01	20,49	17,42
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym	867,0	895,0	665,0	637,0
	Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym	78,0	539,0	259,0	172,0
	Liczba przestępstw drogowych	334,0	175,0	163,0	118,0
	Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu	38,0	50,0	51,0	24,0
	Liczba przestępstw przeciwko mieniu	598,0	1 021,0	609,0	551,0
	Liczba przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obywatelności	49,0	57,0	42,0	37,0
	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję – ogółem [%]	75,1	76,1	69,9	67,6

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	36,0	39,0	28,0	29,0
	Liczba przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	334	180	183	151
	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję – ogółem [%]	71,7	80,8	74,5	72,5
	Powiat złotowski				
Poczucie bezpieczeństwa	Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ogółem	1 726,0	1 045,0	935,0	900,0
	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	24,61	14,93	13,39	12,89
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym	1 016,0	572,0	508,0	529,0
	Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym	150,0	173,0	170,0	98,0
	Liczba przestępstw drogowych	475,0	177,0	150,0	171,0
	Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu	44,0	28,0	18,0	25,0
	Liczba przestępstw przeciwko mieniu	760,0	479,0	446,0	370,0
	Liczba przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	58,0	36,0	37,0	49,0
	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	58,0	61,0	59,0	53,0
	Liczba przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	476,0	181,0	152,0	186,0
	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję – ogółem [%]	83,7	78,9	75,4	77,9

Aspekt	Wskaźnik				
	Powiat czarnkowsko-trzcianecki				
Poczucie bezpieczeństwa	Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ogółem	1 391,0	1 016,0	967,0	1 046,0
	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	15,8	11,55	10,99	11,92
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym	697,0	585,0	596,0	666,0
	Liczba przestępstw o charakterze gospodarczym	187,0	157,0	129,0	128,0
	Liczba przestępstw drogowych	450,0	200,0	177,0	195,0
	Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu	39,0	37,0	31,0	37,0
	Liczba przestępstw przeciwko mieniu	450,0	437,0	383,0	393,0
	Liczba przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	49,0	38,0	32,0	52,0
	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	63,0	41,0	36,0	41,0
	Liczba przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	451,0	199,0	183,0	209,0
	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję – ogółem [%]	88,6	83,4	81,6	85

Tabela C15. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „Ochrona środowiska”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Współczynnik zmienności – ocena		Ocena		Współczynnik zmienności		Średnia		Ocena netto		Ocena bardzo dobra (5)		Ocena dobra (4)		Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)		Ocena zła (2)		Ocena bardzo zła (1)	
		przeciętna zmienność	przeciętna zmienność	raczej dobra	raczej dobra	26,4	32,9	3,7	3,5	53,1	32,8	18,8	18,8	45,3	37,5	25,0	20,3	7,8	18,8	3,1	4,7
Powiat walecki	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	przeciętna zmienność	przeciętna zmienność	raczej dobra	raczej dobra	26,4	32,9	3,7	3,5	53,1	32,8	18,8	18,8	45,3	37,5	25,0	20,3	7,8	18,8	3,1	4,7
	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu	przeciętna zmienność	przeciętna zmienność	raczej dobra	raczej dobra	26,4	32,9	3,7	3,5	53,1	32,8	18,8	18,8	45,3	37,5	25,0	20,3	7,8	18,8	3,1	4,7
Powiat drawski	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	mała zmienność	mała zmienność	bardzo dobra	bardzo dobra	24,0	24,0	3,9	3,9	58,2	65,5	29,1	30,0	37,3	45,5	25,5	14,5	8,2	9,1	0,0	0,9
	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu	mała zmienność	mała zmienność	bardzo dobra	bardzo dobra	24,0	24,0	3,9	3,9	58,2	65,5	29,1	30,0	37,3	45,5	25,5	14,5	8,2	9,1	0,0	0,9
Powiat złotowski	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	przeciętna zmienność	przeciętna zmienność	raczej dobra	raczej dobra	25,4	25,4	3,7	3,7	48,9	48,9	17,3	17,3	46,0	46,0	22,3	22,3	14,4	14,4	0,0	0,0
	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu	mała zmienność	mała zmienność	bardzo dobra	bardzo dobra	19,6	19,6	4,0	4,0	71,9	71,9	25,2	25,2	50,4	50,4	20,9	20,9	3,6	3,6	0,0	0,0
Powiat czarnkowsko-trzecieński	Dostęp i zagospodarowanie terenów zielonych na terenie miasta lub gminy/powiatu	mała zmienność	mała zmienność	bardzo dobra	bardzo dobra	20,9	20,9	3,8	3,8	59,8	59,8	18,9	18,9	44,9	44,9	32,3	32,3	3,9	3,9	0,0	0,0
	Poziom hałasu w mieście lub na terenie gminy/powiatu	mała zmienność	mała zmienność	bardzo dobra	bardzo dobra	20,1	20,1	4,0	4,0	71,7	71,7	26,0	26,0	48,0	48,0	23,6	23,6	1,6	1,6	0,8	0,8

Tabela C16. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „ochrona środowiska”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Ochrona środowiska	Powiat wałecki				
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r – ton na rok]	35 118,0	57 041,0	31 034,0	32 847,0
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	173,0	231,0	136,0	239,0
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	46,0	55,0	20,0	22,0
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,03	0,04	0,010	0,02
	Tereny zieleni w mieście i na wsi	444,32	446,4	432,09	433,62
	Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	45 108,0	40 550,0	42 288,0	42 596,0
	Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [jako % ludności powiatu]	82,62	74,61	78,01	78,86
	Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ² [dam ³]	114,63	114,14	112,23	108,76
	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³]	41,9	41,7	52,1	52,5
Ochrona środowiska	Powiat drawski				
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r – ton na rok]	11 689,0	11 756,0	16 526,0	22 665,0
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	137,0	112,0	150,0	191,0
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	126,0	119,0	120,0	132,0
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,07	0,07	0,07	0,07
	Tereny zieleni w mieście i na wsi	407,03	413,66	407,43	415,65
	Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	45 155,0	45 438,0	46 024,0	43 225,0
	Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [jako % ludności powiatu]	77,32	77,99	79,27	74,55
	Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ² [dam ³]	87,52	88,76	89,95	90,75
	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³]	70,8	71,6	70,3	72,0
Ochrona środowiska	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – ogółem [w tonach]	12 175,08	14 132,42	12 941,80	14 975,57
	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]	208,1	242,6	222,5	258,3

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Ochrona środowiska	Powiat złotowski				
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r – ton na rok]	26 162,0	23 103,0	23 652,0	27 046,0
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	146,0	103,0	168,0	142,0
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	9,0	6,0	3,0	6,0
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,01	0	0,000	0,000
	Tereny zieleni w mieście i na wsi	501,91	480,33	476,58	500,37
	Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	43 904,0	45 528,0	48 272,0	48 486,0
	Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [jako % ludności powiatu]	62,72	65,04	69,18	69,43
	Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ² [dam ³]	94,33	98,91	90,53	94,33
	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³]	44,1	53,8	55,1	55,9
	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – ogółem [w tonach]	9 028,52	10 027,20	11 088,24	12 890,08
Ochrona środowiska	Powiat czarnkowsko-trzcianecki				
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem [t/r – ton na rok]	217 527,0	228 385,0	228 108,0	260 667,0
	Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem bez dwutlenku węgla [t/r]	1 231,0	1 289,0	1 492,0	1 259,0
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem [t/r]	212,0	269,0	365,0	445,0
	Emisja zanieczyszczeń pyłowych – na 1 km ² powierzchni	0,12	0,15	0,200	0,25
	Tereny zieleni w mieście i na wsi	544,3	536,33	536,22	518,14
	Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	49 208,0	50 383,0	51 777,0	51 972,0
	Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [jako % ludności powiatu]	55,87	57,22	58,91	59,14
	Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ² [dam ³]	117,05	114,95	109,47	113,01
	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³]	158,6	160,1	161,2	166,1
	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – ogółem [w tonach]	16 828,75	19 102,58	20 768,57	22 373,92
	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]	191,2	217,1	236,1	255

Powiat drawski	Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym	6,4	10,0	22,7	36,4	24,5	44,5	3,6	31,7	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
	Posiadanie przyjaciół	0,0	4,5	19,1	34,5	41,8	71,8	4,1	21,3	bardzo dobra	mała zmiennosc
	Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego	7,3	12,7	28,2	37,3	14,5	31,8	3,4	32,7	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
	Interesujące spędzanie czasu wolnego	1,8	20,0	20,0	41,8	16,4	36,4	3,5	29,8	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
	Kontakt z kulturą	0,9	15,5	32,7	38,2	12,7	34,5	3,5	27,0	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
	Infrastruktura kulturalna	6,4	22,7	37,3	20,9	12,7	4,5	3,1	35,2	przeciętna	przeciętna zmiennosc
	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	0,0	15,5	39,1	30,0	15,5	30,0	3,5	27,1	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
	Zachowanie właściwych proporcji pomiędzy czasem pracy a czasem wolnym	1,4	18,0	30,9	41,0	8,6	30,2	3,4	27,5	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
	Posiadanie przyjaciół	3,6	13,7	21,6	41,0	20,1	43,9	3,6	29,6	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
	Posiadanie dostatecznej ilości czasu wolnego	4,3	15,1	27,3	35,3	18,0	33,8	3,5	31,2	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
Powiat złotowski	Interesujące spędzanie czasu wolnego	5,0	10,1	41,7	28,1	15,1	28,1	3,4	30,3	raczej dobra	przeciętna zmiennosc
	Kontakt z kulturą	15,8	26,6	33,1	17,3	7,2	-18,0	2,7	41,7	raczej zła	przeciętna zmiennosc
	Infrastruktura kulturalna	9,4	23,7	48,9	11,5	6,5	-15,1	2,8	34,7	przeciętna	przeciętna zmiennosc
	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	6,5	20,1	41,7	25,9	5,8	5,0	3,0	32,1	przeciętna	przeciętna zmiennosc

Tabela C18. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat walecki					
Zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	132	131	131	130
	Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców	3 619	2 656	3 522	6 077
	Czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców	93	90	85	81
	Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS [liczba]	b.d.	31	b.d.	29
	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów	19	18	18	18
	Imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych)	5	4	4	7
Powiat drawski					
Zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	264	124	124	123
	Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców	0	0	0	0
	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	107	106	103	83
	Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS [liczba]	b.d.	24	b.d.	26
	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów	22	23	24	25
	Imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych)	4	4	3	1
Powiat drawski					
Zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu	Liczba obiektów sportowych (stadiony, boiska, hale sportowe, sale gimnastyczne, korty tenisowe, pływalnie kryte, inne obiekty)	b.d.	64	b.d.	b.d.
	Liczba obiektów sportowych (stadiony, boiska, hale sportowe, sale gimnastyczne, korty tenisowe, pływalnie kryte, inne obiekty)	b.d.	69	b.d.	b.d.

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat złotowski					
Zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	417	0	0	0
	Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców	445	630	587	721
	Czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców	151	137	136	128
	Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS [liczba]	b.d.	25	b.d.	27
	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów	10	9	10	11
	Imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych)	1	1	1	3
	Liczba obiektów sportowych (stadiony, boiska, hale sportowe, sale gimnastyczne, korty tenisowe, pływalnie kryte, inne obiekty)	b.d.	91	b.d.	b.d.
Powiat czarnkowsko-trzcianiecki					
Zadowolenie ze sposobu spędzania wolnego czasu	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	361	361	360	360
	Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców	786	907	621	984
	Czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców	154	151	146	146
	Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS [liczba]	b.d.	37	b.d.	44
	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice – liczba obiektów	11	11	11	11
	Imprezy artystyczno-rozrywkowe, interdyscyplinarne i sportowe (organizacja imprez masowych)	8	11	10	12
	Liczba obiektów sportowych (stadiony, boiska, hale sportowe, sale gimnastyczne, korty tenisowe, pływalnie kryte, inne obiekty)	b.d.	81	b.d.	b.d.

Tabela C19. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „zadowolenie z pracy”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena
Powiat walecki	Stołość i pewność zatrudnienia	3,1	3,1	29,7	34,4	29,7	57,8	3,8	25,9	bardzo dobra	przeciętna zmienność
	Wysokość wynagrodzenia	1,6	7,8	34,4	42,2	14,1	46,9	3,6	24,6	raczej dobra	mała zmienność
	Możliwości awansu	4,7	7,8	34,4	42,2	10,9	40,6	3,5	27,6	raczej dobra	przeciętna zmienność
	Możliwości rozwoju	3,1	6,3	25,0	46,9	18,8	56,3	3,7	25,6	raczej dobra	przeciętna zmienność
	Relacje ze współpracownikami	0,0	0,0	21,9	48,4	29,7	78,1	4,1	17,6	bardzo dobra	mała zmienność
	Relacje z przełożonymi	0,0	1,6	7,8	70,3	20,3	89,1	4,1	14,2	bardzo dobra	mała zmienność
	Wyroczniałość pracodawcy	0,0	1,6	31,3	50,0	17,2	65,6	3,8	18,9	bardzo dobra	mała zmienność
	Stołość i pewność zatrudnienia	5,5	7,3	25,5	27,3	34,5	49,1	3,8	30,7	bardzo dobra	przeciętna zmienność
Powiat drawski	Wysokość wynagrodzenia	0,0	13,6	51,8	20,0	14,5	20,9	3,4	26,7	raczej dobra	przeciętna zmienność
	Możliwości awansu	13,6	18,2	22,7	39,1	6,4	13,6	3,1	38,4	przeciętna	przeciętna zmienność
	Możliwości rozwoju	20,0	9,1	34,5	29,1	7,3	7,3	2,9	41,3	przeciętna	przeciętna zmienność
	Relacje ze współpracownikami	6,4	3,6	19,1	30,9	40,0	60,9	3,9	29,1	bardzo dobra	przeciętna zmienność
	Relacje z przełożonymi	5,5	3,6	12,7	47,3	30,9	69,1	3,9	26,3	bardzo dobra	przeciętna zmienność
	Wyroczniałość pracodawcy	6,4	2,7	17,3	40,9	32,7	64,5	3,9	27,8	bardzo dobra	przeciętna zmienność

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena					
											mała zmienność	mała zmienność	przeciętna zmienność	przeciętna zmienność	przeciętna zmienność	przeciętna zmienność
Powiat złotowski	Stołość i pewność zatrudnienia	3,6	4,3	10,8	68,3	12,9	73,4	3,8	22,0	bardzo dobra						
	Wysokość wynagrodzenia	3,6	10,8	56,8	26,6	2,2	14,4	3,1	24,6	przeciętna						
	Możliwości awansu	8,6	5,0	68,3	15,1	2,9	4,3	3,0	27,3	przeciętna						
	Możliwości rozwoju	10,8	4,3	55,4	23,0	6,5	14,4	3,1	31,6	przeciętna						
	Relacje ze współpracownikami	7,2	0,7	12,9	64,0	15,1	71,2	3,8	25,3	bardzo dobra						
	Relacje z przełożonymi	7,2	3,6	12,9	66,9	9,4	65,5	3,7	26,0	raczej dobra						
	Wyrozumiałość pracodawcy	4,3	2,2	10,1	61,2	22,3	77,0	3,9	22,7	bardzo dobra						
Powiat czarnkowsko-trzcianiecki	Stołość i pewność zatrudnienia	1,6	3,1	24,4	48,0	22,8	66,1	3,9	22,1	bardzo dobra						
	Wysokość wynagrodzenia	8,7	13,4	39,4	29,9	8,7	16,5	3,2	33,2	przeciętna						
	Możliwości awansu	10,2	13,4	42,5	23,6	10,2	10,2	3,1	35,1	przeciętna						
	Możliwości rozwoju	7,1	9,4	38,6	33,1	11,8	28,3	3,3	31,2	raczej dobra						
	Relacje ze współpracownikami	3,1	2,4	18,1	53,5	22,8	70,9	3,9	22,7	bardzo dobra						
	Relacje z przełożonymi	9,4	8,7	26,0	35,4	20,5	37,8	3,5	34,0	raczej dobra						
	Wyrozumiałość pracodawcy	11,0	11,8	18,1	40,9	18,1	36,2	3,4	35,9	raczej dobra						

Tabela C20. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „zadowolenie z pracy”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat walecki					
Zadowolenie z pracy	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3 228,77	3 336,5	3 447,21	3 557,62
	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej [Polska = 100]	83,3	83,3	83	82,9
	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	105,0	106,0	106,0	104,0
Powiat drawski					
Zadowolenie z pracy	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	2 909,17	2 999,87	3 068,19	3 197,08
	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej [Polska = 100]	75,0	74,9	73,9	74,5
	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	102,0	101,0	101,0	101,0
Powiat złotowski					
Zadowolenie z pracy	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	2 969,3	3 019,42	3 114,52	3 221,67
	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej [Polska = 100]	76,6	75,4	75,0	75,1
	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	71,0	72,0	74,0	74,0
Powiat czarnkowsko-trzecieński					
Zadowolenie z pracy	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3 226,12	3 410,14	3 506,61	3 699,41
	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej [Polska = 100]	83,2	85,2	84,5	86,2
	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	80,0	81,0	82,0	82,0

Tabela C21. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „szanse na znalezienie zatrudnienia”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena
Powiat walecki	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	3,1	10,9	31,3	40,6	14,1	40,6	3,5	27,8	raczej dobra	przeciętna zmienność
Powiat drawski	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	20,0	11,8	38,2	20,0	10,0	-1,8	2,9	42,8	przeciętna	przeciętna zmienność
Powiat złotowski	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	12,2	12,2	56,8	15,8	2,9	-5,8	2,8	32,7	przeciętna	przeciętna zmienność
Powiat czarnkowsko-trzcianiecki	Szanse znalezienia nowej porównywalnej lub lepszej pracy	9,4	7,9	44,9	26,0	11,8	20,5	3,2	33,2	przeciętna	przeciętna zmienność

Tabela C22. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „szanse na znalezienie zatrudnienia”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Szanse na znalezienie zatrudnienia	Powiat walecki				
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [%]	19,9	16,9	14,8	12,5
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem; Polska = 100 [%]	148,5	148,2	152,6	152,4
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3 miesiące i mniej [%]	35,30	34,45	38,08	35,41
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3–6 miesięcy [%]	18,05	14,87	14,53	14,59
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 6–12 miesięcy [%]	16,65	14,27	16,34	15,48
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – powyżej 12 miesięcy [%]	30,0	36,41	31,04	34,52
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 24 lata i mniej [%]	16,2	13,8	12,8	11,6
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 25–34 lat [%]	26,6	27,8	27,2	26,6
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 35–44 lat [%]	21,2	21,7	21,8	21
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 45 lat i więcej [%]	36,0	36,7	38,2	40,9
	Lista ofert pracy na 1000 mieszkańców	26,70	27,66	45,42	44,23
Szanse na znalezienie zatrudnienia	Powiat drawski				
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [%]	25,0	23,5	21,7	17,7
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem; Polska = 100 [%]	186,6	206,1	223,7	215,9
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3 miesiące i mniej [%]	28,74	28,86	27,07	26,96
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3–6 miesięcy [%]	16,81	16,03	15,49	15,08
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 6–12 miesięcy [%]	18,85	16,32	17,25	18,57
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – powyżej 12 miesięcy [%]	35,59	38,79	40,19	39,39
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 24 lata i mniej [%]	16,2	15,8	15,0	13,7
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 25–34 lat [%]	26,5	25,4	26,0	26,3
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 35–44 lat [%]	19,1	20,9	20,0	19,7
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 45 lat i więcej [%]	38,2	37,9	39,0	40,3
	Lista ofert pracy na 1000 mieszkańców	35,29	33,38	43,59	49,24

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat złotowski					
Szanse na znalezienie zatrudnienia	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [%]	16,7	14,3	12,1	9,6
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem; Polska = 100 [%]	124,6	125,4	124,7	117,1
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3 miesiące i mniej [%]	33,15	36,52	36,94	32,89
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3–6 miesięcy [%]	19,92	16,24	15,38	16,94
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 6–12 miesięcy [%]	18,61	17,31	15,57	15,37
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – powyżej 12 miesięcy [%]	28,32	29,94	32,11	34,80
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 24 lata i mniej [%]	21,4	18,9	18,3	14,4
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 25–34 lat [%]	26,5	27,6	26,1	27,4
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 35–44 lat [%]	17,9	18,4	19,7	20,7
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 45 lat i więcej [%]	34,2	35,1	35,9	37,4
Lista ofert pracy na 1000 mieszkańców		25,63	33,90	28,37	38,55
Powiat czarnkowsko-trzcianecki					
Szanse na znalezienie zatrudnienia	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem [%]	14,6	11,8	8,3	7,0
	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem; Polska = 100 [%]	109,0	103,5	85,6	85,4
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3 miesiące i mniej [%]	30,01	31,67	42,14	45,18
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 3–6 miesięcy [%]	20,38	17,86	19,00	19,27
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – 6–12 miesięcy [%]	19,02	17,27	16,56	16,67
	Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – powyżej 12 miesięcy [%]	30,58	33,20	22,29	18,87
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 24 lata i mniej [%]	20,1	17,4	17,6	15,30
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 25–34 lat [%]	26,0	27,0	26,3	26,40
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 35–44 lat [%]	20,0	20,0	17,9	20,30
	Struktura bezrobotnych wg wieku – 45 lat i więcej [%]	33,8	35,7	38,2	38,0
Lista ofert pracy na 1000 mieszkańców		26,31	29,37	31,87	32,76

Tabela C23. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „Przedszkola i żłobki”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Ocena bardzo zła (1)	Ocena zła (2)	Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)	Ocena dobra (4)	Ocena bardzo dobra (5)	Ocena netto	Średnia	Współczynnik zmienności	Ocena	Współczynnik zmienności – ocena
Powiat walecki	Żłobki/przedszkola – łatwość zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania	1,6	6,3	40,6	31,3	20,3	43,8	3,6	25,8	raczej dobra	przeciętna zmienność
Powiat drawski	Żłobki/przedszkola – łatwość zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania	4,5	7,3	31,8	29,1	27,3	44,5	3,7	29,8	raczej dobra	przeciętna zmienność
Powiat złotowski	Żłobki/przedszkola – łatwość zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania	6,5	3,6	36,7	41,7	11,5	43,2	3,5	27,9	raczej dobra	przeciętna zmienność
Powiat czarnkowsko-trzcianiecki	Żłobki/przedszkola – łatwość zapisania dziecka do żłobka lub przedszkola, bliskość placówek wobec miejsca zamieszkania	4,7	6,3	44,9	30,7	13,4	33,1	3,4	28,2	raczej dobra	przeciętna zmienność

Tabela C24. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „przedszkola i żłobki”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat walecki					
Przedszkola i żłobki	Liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	1 361	1 374	1 429	1 507
	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	b.d.	10	33	44
Powiat drawski					
Przedszkola i żłobki	Liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	1 475	1 459	1 577	1 810
	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	b.d.	0	12	12
Powiat złotowski					
Przedszkola i żłobki	Liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	2 039	2 090	2 107	2 244
	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	b.d.	20	27	36
Powiat czarnkowsko-trzcianecki					
Przedszkola i żłobki	Liczba miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	3 005	3 009	2 953	3 021
	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	b.d.	24	24	29

Tabela C25. Wskaźniki subiektywne dla aspektu „szkoły podstawowe i ponadpodstawowe”

Nazwa powiatu	Wskaźnik subiektywny	Współczynnik zmienności – ocena			
		Ocena	Współczynnik zmienności	Średnia	Ocena netto
Powiat walecki	Szkoły podstawowe/ gimnazjalne/licea i technika	bardzo dobra	19,7	3,9	68,8
Powiat drawski	Szkoły podstawowe/ gimnazjalne/licea i technika	bardzo dobra	22,5	4,0	67,3
Powiat złotowski	Szkoły podstawowe/ gimnazjalne/licea i technika	raczej dobra	29,6	3,5	39,6
Powiat czarnkowsko- trzcianecki	Szkoły podstawowe/ gimnazjalne/licea i technika	bardzo dobra	20,8	3,9	68,5
Ocena bardzo dobra (5)		21,9	33,6	15,8	18,9
Ocena dobra (4)		50,0	38,2	35,3	53,5
Ocena przeciętna, trudno powiedzieć (3)		25,0	23,6	37,4	23,6
Ocena zła (2)		3,1	3,6	5,0	2,4
Ocena bardzo zła (1)		0,0	0,9	6,5	1,6

Tabela C26. Wskaźniki obiektywne dla aspektu „Szkoly podstawowe i ponadpodstawowe”

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Szkoly podstawowe i ponadpodstawowe	Powiat walecki				
	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoly ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	84,5	69,7	71,9	78,4
	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	93,1	86,1	86,1	84,7
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	19,0	20,0	20,0	19,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	20,0	21,0	21,0	21,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w liceach ogólnokształcących	26,0	26,0	26,0	22,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach policealnych	13,0	17,0	14,0	13,0
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych	20,0	22,0	24,0	23,0
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych	20,0	22,0	24,0	21,0
	Powiat drawski				
Szkoly podstawowe i ponadpodstawowe	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoly ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	70,5	51,6	37,5	59,4
	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	91,3	87,4	85,6	85,2
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	18,0	18,0	18,0	18,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	20,0	19,0	19,0	19,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w liceach ogólnokształcących	28,0	27,0	25,0	25,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach policealnych	18,0	14,0	18,0	19,0
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych	17,0	15,0	17,0	17,0
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych	6,0	5,0	6,0	6,0

Aspekt	Wskaźnik	2013	2014	2015	2016
Powiat złotowski					
Szkoly podstawowe i ponadpodstawowe	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	74,6	52,5	65,7	70,2
	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	92,9	85,9	91,1	81,3
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	18,0	18,0	18,0	17,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	20,0	19,0	19,0	19,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w liceach ogólnokształcących	28,0	28,0	31,0	32,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach policealnych	14,0	12,0	12,0	10,0
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych	26,0	26,0	26,0	27,0
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych	21,0	21,0	23,0	24,0
Powiat czarnkowsko-trzcianecki					
Szkoly podstawowe i ponadpodstawowe	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	80,3	76,0	74,5	74,7
	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	92,6	91,7	82,1	90,6
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	17,0	18,0	18,0	17,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	20,0	20,0	20,0	20,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w liceach ogólnokształcących	27,0	24,0	24,0	23,0
	Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach policealnych	26,0	27,0	25,0	27,0
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych	21,0	21,0	21,0	21,0
	Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych	22,0	22,0	22,0	20,0

Tabela C27. Zidentyfikowane relacje pomiędzy subiektywnymi a obiektywnymi aspektami jakości życia w powiecie waleckim

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [%]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	6,25	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców	504,05	0	533,9	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	6,25	Liczba motorów na 1000 mieszkańców	104,35	0	70,86	PARADOKS ZADOWOLENIA
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	28,13	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	2,52	0	4,29	PARADOKS ZADOWOLENIA
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	18,75	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	26,3	0	47,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	18,75	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	62,9	0	58,7	UZASADNIONE ZADOWOLENIE

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [%]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
6.	Warunki mieszkaniowe	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)		Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań				
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	57,81	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,80	0	99,8	NIE MOŻNA ZIDENTYFIKOWAĆ
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	57,81	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	87,6	0	89,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	57,81	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	97,5	0	97,5	NIE MOŻNA ZIDENTYFIKOWAĆ
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	57,81	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	74,5	0	76,1	PARADOKS ZADOWOLENIA
7.	Warunki mieszkaniowe	Warunki mieszkaniowe	39,06	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	24,6	0	26,7	PARADOKS ZADOWOLENIA

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [%]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
8.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	26,56	Emisja zanieczyszczeń gazowych	32 847,0	0	8 433 808	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
9.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	26,56	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	22,0	0	2 447	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
10.	Ochrona środowiska	Gospodarka odpadami	7,81	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]	203,2	0	284,4	PARADOKS ZADOWOLENIA
11.	Zadowolenie z pracy	Wysokość wynagrodzenia	46,88	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto i w relacji do średniej krajowej	83,0	0	92,0	PARADOKS ZADOWOLENIA
12.	Przedszkola i żłobki	Żłobki i przedszkola	43,75	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	44,0	0	99,0	PARADOKS ZADOWOLENIA

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [%]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
13.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	68,75	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	78,4	0	74,9	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
14.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	68,75	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	84,7	0	83,4	UZASADNIONE ZADOWOLENIE

Uwaga: Pismem pogrubionym zostały zaznaczone wskaźniki będące destymulantami

Tabela C28. Zidentyfikowane relacje pomiędzy subiektywnymi a obiektywnymi aspektami jakości życia w powiecie drawskim

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	66,36	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców	530,3	0	533,9	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	66,36	Liczba motorów na 1000 mieszkańców	132,5	0	70,86	PARADOKS ZADOWOLENIA
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	14,55	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	0,57	0	4,29	PARADOKS ZADOWOLENIA
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	20,91	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	30,5	0	47,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	20,91	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	41,9	0	58,7	PARADOKS ZADOWOLENIA

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
6.	Warunki mieszkaniowe	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)		Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań				
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	65,45	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,6	0	99,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	65,45	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	84,3	0	89,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	65,45	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	97,2	0	97,5	PARADOKS ZADOWOLENIA
7.	Warunki mieszkaniowe	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	65,45	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	66,1	0	76,1	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Warunki mieszkaniowe	35,45	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	24,5	0	26,7	PARADOKS ZADOWOLENIA
8.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	86,36	Emisja zanieczyszczeń gazowych	22 665,0	0	8 433 808,0	UZASADNIONE ZADOWOLENIE

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
9.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	86,36	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	132,0	0	2 447,0	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
10.	Ochrona środowiska	Gospodarka odpadami	55,45	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]	258,3	0	284,4	PARADOKS ZADOWOLENIA
11.	Zadowolenie z pracy	Wysokość wynagrodzenia	20,91	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto i w relacji do średniej krajowej	74,5	0	92,0	PARADOKS ZADOWOLENIA
12.	Przedszkola i żłobki	Żłobki i przedszkola	44,55	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	12,0	0	99,0	PARADOKS ZADOWOLENIA
13.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	67,27	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	59,4	0	74,9	PARADOKS ZADOWOLENIA
14.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	67,27	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	85,2	0	83,4	UZASADNIONE ZADOWOLENIE

Tabela C29. Zidentyfikowane relacje pomiędzy subiektywnymi a obiektywnymi aspektami jakości życia w powiecie złotowskim

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	23,02	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców	521,6	0	626,6	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	23,02	Liczba motorów na 1000 mieszkańców	104,15	0	80,97	PARADOKS ZADOWOLENIA
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	11,51	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	3,69	0	3,88	PARADOKS ZADOWOLENIA
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	-0,72	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	12,6	0	36,0	NIEZADOWOLENIE UZASADNIONE
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	-0,72	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	29,8	0	50,3	NIEZADOWOLENIE UZASADNIONE

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
6.	Warunki mieszkaniowe	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)		Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań				
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	58,27	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,2	0	99,6	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	58,27	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	84,5	0	86,3	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	58,27	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	96,1	0	96,7	PARADOKS ZADOWOLENIA
7.	Warunki mieszkaniowe	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	58,27	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	72,5	0	78,3	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Warunki mieszkaniowe	60,43	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	24,6	0	27,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
8.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	62,59	Emisja zanieczyszczeń gazowych	27 046,0	0	15 427 033,0	UZASADNIONE ZADOWOLENIE

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
9.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	62,59	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	6,0	0	4 904,0	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
10.	Ochrona środowiska	Gospodarka odpadami	73,38	Zmieszanane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]	184,7	0	259,9	PARADOKS ZADOWOLENIA
11.	Zadowolenie z pracy	Wysokość wynagrodzenia	14,39	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto i w relacji do średniej krajowej	75,1	0	90,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
12.	Przedszkola i żłobki	Żłobki i przedszkola	43,17	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	36,0	0	81,0	PARADOKS ZADOWOLENIA
13.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	39,57	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	70,2	0	76,3	PARADOKS ZADOWOLENIA
14.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	39,57	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	81,3	0	87,1	PARADOKS ZADOWOLENIA

Tabela C30. Zidentyfikowane relacje pomiędzy subiektywnymi a obiektywnymi aspektami jakości życia w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
1.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	62,99	Liczba samochodów na 1000 mieszkańców	624,80	0	626,6	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
2.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się samochodem, motorem po powiecie	62,99	Liczba motorów na 1000 mieszkańców	126,37	0	80,97	PARADOKS ZADOWOLENIA
3.	Warunki komunikacji	Łatwość przemieszczania się rowerem po powiecie	26,77	Ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	4,27	0	3,88	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
4.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	52,76	Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności	8,2	0	36,0	PARADOKS ZADOWOLENIA
5.	Dostępność usług medycznych	Dostęp do służby zdrowia	52,76	Pielęgniarki i położne – personel pracujący na 10 tys. mieszkańców	33,7	0	50,3	PARADOKS ZADOWOLENIA

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
6.	Warunki mieszkaniowe	Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)		Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań				
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	52,76	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, w miastach)	99,7	0	99,6	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	52,76	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, w miastach)	83,8	0	86,3	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	52,76	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (wodociągi, na wsiach)	94,4	0	96,7	PARADOKS ZADOWOLENIA
		Dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, gaz)	52,76	Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań (centralne ogrzewanie, na wsiach)	70,2	0	78,3	PARADOKS ZADOWOLENIA
7.	Warunki mieszkaniowe	Warunki mieszkaniowe	48,03	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	25,3	0	27,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
8.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	79,53	Emisja zanieczyszczeń gazowych	260 667,0	0	15 427 033,0	UZASADNIONE ZADOWOLENIE

Lp.	Aspekt	Wskaźnik subiektywny (nazwa)	Ocena netto [w %]	Wskaźnik obiektywny	Wartość	Linie podziału		Zidentyfikowana relacja
						Pionowa (ocena netto = 0)	Pozioma (średnia wartość wskaźnika obiektywnego dla województwa)	
9.	Ochrona środowiska	Jakość powietrza	79,53	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	445,0	0	4 904,0	UZASADNIONE ZADOWOLENIE
10.	Ochrona środowiska	Gospodarka odpadami	68,50	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku – na 1 mieszkańca [w kg]	255,0	0	259,9	PARADOKS ZADOWOLENIA
11.	Zadowolenie z pracy	Wysokość wynagrodzenia	16,54	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto i w relacji do średniej krajowej	86,2	0	90,8	PARADOKS ZADOWOLENIA
12.	Przedszkola i żłobki	Żłobki i przedszkola	33,07	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	29,0	0	81,0	PARADOKS ZADOWOLENIA
13.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	68,5	Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [w %]	74,7	0	76,3	PARADOKS ZADOWOLENIA
14.	Edukacja	Szkoły podstawowe, gimnazjalne, licea i technika	68,5	Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [w %]	90,6	0	87,1	UZASADNIONE ZADOWOLENIE

Bibliografia

- Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030*, <http://www.unesco.pl/662/> (dostęp: 9.09.2019).
- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – implementacja w Polsce*, http://www.un.org.pl/files/170/Agenda2030PL_pl-5.pdf (dostęp: 15.03.2021).
- Badanie budżetu czasu ludności w 2013 r. Informacja sygnałna. Wyniki badań GUS*, 2014, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 30.04.2019).
- Banaszak B., 2012, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*, C.H. Beck, Warszawa.
- Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 10.10.2020).
- Baumann K., 2006, *Jakość życia w okresie późnej dorosłości – dyskurs teoretyczny*, „Gerontologia Polska”, 14, nr 4, s. 165–171.
- Bąkowska S., 2011, *Kształtowanie relacji z segmentem kreatywnym w regionie – aspekt marketingowy*, praca doktorska, maszynopis powielany, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
- Bednarczyk M., 2001, *Organizacje publiczne. Zarządzanie konkurencyjnością*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Kraków.
- Błoński K., 2018, *Mechanizm kształtowania satysfakcji klientów z usług świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego*, „Rozprawy i Studia”, t. (MLXXVIII) 1004, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Błoński K., Burlita A., Witek J. (red.), 2017, *Pomiar jakości życia na poziomie lokalnym (na przykładzie powiatu wałeckiego)*, „Rozprawy i Studia”, t. (MLV) 981, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Bogdanienko J., 2010, *Organizacja i zarządzanie w zarysie*, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Borys T., 2002, *Jakość, jakość życia oraz pojęcia i relacje pochodne*, w: W. Ostasiewicz (red.), *Metodologia pomiaru jakości życia*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- Borys T., 2004, *Jakość, jakość życia oraz pojęcia i relacje pochodne*, w: W. Ostasiewicz, *Ocena i analiza jakości życia*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- Borys T., 2008, *Propozycja siedmiu typologii jakości życia*, „Gospodarka a Środowisko 9”, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, nr 22, s. 125–135.
- Borys T., 2015, *Typologia jakości życia i pomiar statystyczny*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 7.

- Borys T, Knippschild R. (red.), 2014, *Jakość życia w obszarze przygranicznym – wzmocnienie ponadgranicznych przepływów dla wspólnego zrównoważonego rozwoju i planowania regionalnego*, Wydawnictwo Ad Rem, Jelenia Góra, http://zj.ae.jgora.pl/plsnpu_pliki/2014pubpl.pdf (dostęp: 20.03.2019).
- Borys T., Rogala P. (red.), 2008, *Jakość życia na poziomie lokalnym – ujęcie wskaźnikowe*, UNDP, Warszawa.
- Brdulak J., 2011, *Cechy rozwoju lokalnego*, <http://www.praktycznateoria.pl/cechy-rozwoju-lokalnego/> (dostęp: 1.10.2020).
- Burlita A., 2006, *Zachowania konsumentów w czasie wolnym i ich uwarunkowania na przykładzie konsumentów klasy średniej regionu zachodniopomorskiego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Campbell A., Converse P.E., Rodgers W.L., 1976, *The quality of American Life*, Russel Sage Foundation, New York.
- Chary M., 2007, *Public Organizations in the Age of Globalization and Technology*, „Public Organizations Review”, 7, s. 181–189.
- Chojacka A., 2014, *Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego*, „Rynek – Społeczeństwo – Kultura”, nr 1, s. 48–54, <http://kwartalnikrsk.pl/assets/rsk1-2014-chojicka.pdf> (dostęp: 12.08.2020).
- Cichocki R. (red.), 2005, *Wskaźniki jakości życia mieszkańców Poznania*, t. 1, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Cyfert S., Dyduch W., Latusek-Jurczak D., Niemczyk J., Sopińska A. (2014), *Subdyscypliny w naukach o zarządzaniu – logika wyodrębnienia, identyfikacja modelu koncepcyjnego oraz zawartość tematyczna*, „Organization and Management”, nr 1 (161), s. 37–49.
- Czapiński J., 1991, *Szczęście – złudzenie czy konieczność?*, w: M. Kofta, T. Szutrowa (red.), *Złudzenia, które pozwalają żyć*, PWN, Warszawa.
- Czapiński J., 1992, *Psychologia szczęścia*, Adamedos, Warszawa.
- Czapiński J., Panek T. (red.), 2015, *Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, <http://www.diagnoza.com> (dostęp: 10.06.2019).
- Dąbrowska A., 2017, *Jakość życia – aspekty definicyjno-badawcze*, w: K. Błoński, A. Burlita, J. Witek (red.), *Pomiar jakości życia na poziomie lokalnym (na przykładzie powiatu waleckiego)*, „Rozprawy i Studia”, t. (MLV) 981, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Dobra atmosfera pracy ważniejsza niż prywatna opieka medyczna. Informacje prasowe 2017/2018*, 2018, http://www.arc.com.pl/dobra_atmosfera_pracy_wazniejsza_niz_opieka_medyczna-40999661-pl.htm (dostęp: 25.08.2018).
- Dołhasz M., Fudaliński J., Kosała M., Smutek H., 2009, *Podstawy zarządzania. Koncepcje – strategie – zastosowania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Domański T., 1999, *Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego gminy*, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa.

- Domański T., 2014, *Marketing miasta akademickiego. Rola uczelni wyższych w promocji Łodzi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Drewnowski J., 1970, *Studies in the Measurement of Levels of Living and Welfare: I. Measuring Social Variables in Real Terms. II. The Level of Living Index-New Version. III. The Level of Welfare Index*, United Nations Research Institute for Social Development.
- EUROPA 2020. *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, 2010, Bruksela, https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf (dostęp: 10.09.2019).
- Farazmand A., 1999, *Globalization and public administration*, „Public Administration Review”, nr 6, s. 509–522.
- Farazmand A., 2005, *Role of Government in an Era of TQM and Globalization: Challenges and Opportunities*, „Public Organization Review”, 5.
- Ferlie E., Ashburner L., Fitzgerald L., Pettigrew A., 1996, *The New Public Management in Action*, Oxford University Press, Oxford, s. 10–15.
- Fleszer D., 2014, *Z problematyki zarządzania jednostką samorządu terytorialnego*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie”, nr 1, s. 295–308.
- Flieger M., 2012, *Zarządzanie procesowe w urzędach gmin. Model adaptacji kryteriów dojrzałości procesowej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Frączkiewicz-Wronka A., Austen A., 2015, *Menedżerowie w organizacjach publicznych – w kierunku zwiększania zatrudnialności*, „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi”, nr 3–4.
- Gadomska-Lila K., 2016, *Specyfika organizacji publicznych i jej implikacje dla kultury organizacyjnej i zarządzania zasobami ludzkimi*, „Problemy Zarządzania”, 14, nr 3 (61), t. 1, DOI: 10.7172/1644-9584.61.7.
- Garlicki L., 1999, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa.
- Grosse T.G., 2002, *Przegląd koncepcji teoretycznych rozwoju regionalnego*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1 (8).
- Hartley J., 2005, *Innovation in Governance and Public Services: Past and Present*, „Public Money and Management”, 1.
- Hazlett S.A., Hill F., 2000, *Policy and Practice: An Investigation of Organizational Change for Service Quality in the Public Sector in Northern Ireland*, „Total Quality Management”, 11.
- Herbst M., 2007, *Wprowadzenie*, w: M. Herbst (red.), *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Hierarchiczność systemu zarządzania usługami publicznymi*, 2013, raport problemowy sporządzony na potrzeby realizacji projektu „Usługi publiczne w powiecie plockim – zmiany dla teraźniejszości i przyszłości”, Warszawa, http://cms-files.idcom-web.pl/sites/259/cms/szablony/15309/pliki/hierarchicznosc_systemu_zarzadzania_uslugami_publicznymi.pdf (dostęp: 25.06.2020).

- <http://administracja.mswia.gov.pl/adm/baza-jst/843,Samorzad-terytorialny-w-Polsce.html> (dostęp: 4.03.2021).
- https://www.economist.com/media/pdf/quality_of_life.pdf (dostęp: 10.03.2020).
- <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wdrazanie-reformy> (dostęp: 15.03.2021).
- <http://www.oke.poznan.pl> (dostęp: 10.08.2020).
- <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/jakosc-zycia;3916390.html> (dostęp: 12.10.2019).
- <https://sjp.pwn.pl/sjp/obiektywizm;2569460.html> (dostęp: 2.08.2020).
- <https://waszaedukacja.pl/egzaminy/matura> (dostęp: 12.08.2020).
- <http://wyborcza.pl/1,75478,18830873,polacy-szczesliwi-i-zadowoleni-z-siebie-wyniki-diagnozy-spoecznej.html> (dostęp: 23.09.2015).
- Jabkowski P., 2005, *Bezpieczeństwo publiczne i zagrożenie przestępczością*, w: *Wskaźniki jakości życia mieszkańców Poznania*, R. Cichocki (red.), t. 1, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Jadach H.M., 2001, *Zasada subsydiarności w polityce regionalnej Unii Europejskiej*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, nr 885, Wrocław.
- Jakość życia w Polsce. Edycja 2017*. 2017, GUS, Warszawa, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 15.10.2019).
- Karna W., 2011, *Zmiany w zarządzaniu zasobami ludzkimi w administracji samorządowej*, „Monografie i Studia Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Kędzior Z., 2003, *Metodologiczne aspekty badania jakości życia*, w: J. Karwowski (red.), *Jakość życia w regionie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Kiełczewski D., 2004, *Konsumpcja a perspektywy trwałego i zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Kołąkowski L., 2011, *Cywilizacja na ławie oskarżonych*, w: L. Kołąkowski, *Moje słuszne poglądy na wszystko*, Wydawnictwo Znak, Kraków.
- Koniunktura konsumentów – luty 2021 r. Informacje sygnałowe*, GUS, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 20.03.2021).
- Korzeniewski W., 2008 *Funkcja mieszkania w życiu rodziny i rozwoju społeczno-gospodarczym*, „Przegląd Budowlany”, nr 3, s. 26–30.
- Kotarski H., 2013, *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój województwa podkarpackiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Kożuch B., 2004, *Zarządzanie publiczne w teorii i praktyce polskich organizacji*, Wydawnictwo Placet, Warszawa.
- Kożuch B., Markowski T. (red.), 2005, *Z teorii i praktyki zarządzania publicznego*, Fundacja Współczesne Zarządzanie, Białystok.
- Kukliński A., 2003, *O nowym modelu polityki regionalnej – artykuł dyskusyjny*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 4 (14).

- Kusterka M., Rogala P., 2006, *Wykorzystanie wskaźników jakości życia na szczeblu lokalnym*, w: E. Broniewicz (red.), *Stan obecny i perspektywy rozwoju zrównoważonego*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok.
- Kusterka-Jefmańska M., 2010, *Wysoka jakość życia jako cel nadrzędny lokalnych strategii zrównoważonego rozwoju*, „Zarządzanie Publiczne”, nr 4 (12), s. 115–123.
- Kusterka-Jefmańska M., 2013, *Subiektywna jakość życia w ocenie mieszkańców saksońsko-polskiego obszaru przygranicznego*, „Handel Wewnętrzny”, nr 6.
- Kusterka-Jefmańska M., 2017, *Obiektywne i subiektywne wskaźniki jakości życia w kreowaniu rozwoju na poziomie lokalnym*, w: K. Błoński, A. Burlita, J. Witek (red.), *Pomiar jakości życia na poziomie lokalnym (na przykładzie powiatu wałeckiego)*, „Rozprawy i Studia”, t. (MLV) 981, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Leśnikowska-Matusiak I., Wnuk A., 2014, *Wpływ hałasu komunikacyjnego na stan środowiska akustycznego człowieka*, „Transport Samochodowy”, nr 6.
- Madej T., 1998, *Regionalna polityka społeczno-gospodarcza*, Wydawnictwo US, Szczecin.
- Mandal A., 2013, *Funkcje miast i ich subiektywna percepcja (na przykładzie regionu śląskiego)*, „Acta Geografica Silesiana”, nr 14.
- Marks-Krzyszowska M., 2016, *Zarządzanie publiczne – istota i wybrane koncepcje*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica”, nr 56, s. 37–51.
- Masik G., 2010, *Wpływ polityki lokalnej na warunki i jakość życia. Przykład strefy suburbanizacji Trójmiasta*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa.
- Maslow A.H., 1990, *Motywacja i osobowość*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa.
- Michalos A., 1985, *Multiple discrepancies theory (MDT)*, „Social Indicators Research”, 16.
- Michalski E., 2013, *Zarządzanie przedsiębiorstwem*, PWN, Warszawa.
- Misiuna M., 1979, *Jakość życia – geneza i interpretacja pojęcia w krajach cywilizacji zachodniej*, „Przegląd Socjologiczny”, XXXI/I.
- Noworól A., 2005, *Model zarządzania terytorialnego*, w: B. Kozuch, T. Markowski (red.), *Z teorii i praktyki zarządzania publicznego*, Fundacja Współczesne Zarządzanie, Białystok.
- Noworól A., 2006, *Zarządzanie w samorządzie. ABC samorządu terytorialnego*, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa.
- Noworól A., 2007, *Planowanie rozwoju terytorialnego w skali regionalnej i lokalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Noworól A., 2009, *Zarządzanie organizacjami terytorialnymi: pojęcie i istota*, „Zarządzanie Publiczne. Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego”, nr 4 (8).
- Noworól A., 2013, *Organizacja terytorialna: ewolucja pojęcia*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, 14, z. 13.

- Noworól A., Dąbrowska K., Sobolewski A., 2003, *Podstawy zarządzania w administracji publicznej*, WSAP, Szczecin.
- Nutt P., Backoff R., 1993, *Organizational Publicness and Its Implications for Strategic Management*, „Journal of Public Administration Research and Theory”, 3.
- Okoń W., 1998, *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.
- Owsiak S., 2005, *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Panek T., 2016, *Jakość życia. Od koncepcji do pomiaru*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Papuć E., 2011, *Jakość życia – definicje i sposoby jej ujmowania*, „Current Problems Psychiatry”, 12, nr 2, s. 141–145.
- Petelewicz M., Drabowicz T., 2016, *Jakość życia – globalnie i lokalnie. Pomiar i wizualizacja*, http://www.socjologia.uni.lodz.pl/pliki/30-jakosc_zycia_globalnie_i_lokalnie.pdf (dostęp: 11.05.2020).
- Phillips, D., 2006, *Quality of Life: Concept, Policy and Practice*, Routledge, London–New York.
- Pogorzelski K., 2020, *Wpływ Covid-19 na finanse osobiste Polaków oraz mieszkańców Europy. Wyniki międzynarodowego badania Finansowy Barometr ING*, https://www.ing.pl/_files/ititem/s1m3flr (dostęp: 3.04.2021).
- Pojęcia stosowane w statystyce publicznej*, GUS, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 4.07.2020).
- Pollitt Ch., Bouckaert G., 2000, *Public Management Reform. A Comparative Analysis*, Oxford University Press, Oxford.
- Potoczek A., 2005, *Administracja publiczna w procesie zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym*, w: J. Rutkowski, D. Stawarz (red.), *Zarządzanie rozwojem lokalnym*, Fundacja Współczesne Zarządzanie, Białystok.
- Raport Brundtland (1987) Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju pt. *Nasza wspólna przyszłość*, https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/sustainable_development.html?locale=pl (dostęp: 18.03.2021).
- Rogała P., 2009, *Zaprojektowanie i przetestowanie systemu mierzenia jakości życia w gminach. Raport z realizacji pracy. Etap 2*, Jelenia Góra–Poznań, <https://docplayer.pl/6087353-Zaprojektowanie-i-przetestowanie-systemu-mierzenia-jakosci-zycia-w-gminach.html> (dostęp: 20.09.2020).
- Rogała P., 2014, *Obiektywna i subiektywna jakość życia*, „Problemy Jakości”, 46, nr 12, s. 4–6.
- Rogoziński K., 2000, *Usługi rynkowe*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Poznań.
- Rokicka E. (red.), 2013, *Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

- Romaniuk P., 2010, *Pojęcie zarządzania publicznego w samorządzie terytorialnym*, „Studia Prawnoustrojowe”, nr 11, s. 161–170.
- Rostowska T., 2009, *Małżeństwo, rodzina, praca a jakość życia*, Impuls, Kraków.
- Rutkowski J., 1987, *Jakość życia. Koncepcja i projekt badania*, „Z Prac Zakładu Badań Statystyczno-Ekonomicznych”, z. 162, GUS, Warszawa.
- Sęk H., 1993, *Jakość życia a zdrowie*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, nr 55, s. 110–117, <http://repozytorium.amu.edu.pl:8080/bitstream/10593/16032/1/011%20HELENA%20S%C4%98K.pdf> (dostęp: 18.08.2020).
- Sierak J., 2013, *Zarządzanie strategiczne w jednostkach samorządu terytorialnego*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, nr 4 (43).
- Skowroński A., 2006, *Zrównoważony rozwój perspektywą dalszego postępu cywilizacyjnego*, „Problemy Ekorozwoju”, 1, nr 2, s. 47–57.
- Słaby T., 2017, *Przegląd koncepcji pomiaru jakości życia ludności*, w: K. Błoński, A. Burlita, J. Witek (red.), *Pomiar jakości życia na poziomie lokalnym (na przykładzie powiatu wałeckiego)*, „Rozprawy i Studia”, t. (MLV) 981, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Stawasz D., Wiśniewska M., 2016, *Nowoczesne metody zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego*, w: I. Wieczorek (red.), *Zarządzanie w jednostkach samorządu terytorialnego. Wybrane aspekty*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2016.
- Strąk T., 2012, *Modele dokonania jednostek sektora finansów publicznych*, Difin, Warszawa.
- Szewczuk A., Kogut-Jaworska M., Zioło M., 2011, *Rozwój lokalny i regionalny Teoria i praktyka*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Sztando A., 1998, *Oddziaływanie samorządu terytorialnego na rozwój lokalny w świetle ewolucji ustrojowych gmin*, „Samorząd Terytorialny”, nr 11, s. 12–29.
- Szukielój-Bieńkuńska A., 2015, *Pomiar jakości życia w statystyce publicznej*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 7, s. 19–32.
- Szymańska D., 2007, *Urbanizacja na świecie*, PWN, Warszawa.
- Śniegowska D., 1992, *Samorząd terytorialny a rozwój gospodarki lokalnej*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Poznaniu”, nr 5.
- Tatarkiewicz W., 1979, *O szczęściu*, PWN, Warszawa.
- Titmuss R.M., 1968, *Commitment to Welfare*, Allen and Unwin, London.
- Titmuss R.M., 1974, *What Is Social Policy?*, w: B. Abel-Smith, K. Titmuss (red.), R.M. Titmuss, *Social Policy: An Introduction*, Allen and Uwin, London.
- Trzebiatowski J., 2011, *Jakość życia w perspektywie nauk społecznych i medycznych – systematyzacja ujęć definicyjnych*, „Hygeia Public Health”, nr 46 (91).
- Turska W., Skowron A., 2009, *Metodyka oceny jakości życia*, „Farm Pol”, 65, nr 8, s. 572–580.

- Tuziak B., 2014, *Autorytet władz lokalnych a rozwój społeczności lokalnych. Studium socjologiczne*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, Monitor Polski, Dziennik Urzędowy z dnia 1 marca 2013 r., poz. 121.
- Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1592 z późn. zm.
- Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1590 z późn. zm.
- Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1591 z późn. zm.
- Ustawa z 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 96, poz. 603.
- Ustawa z 6 czerwca 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.
- Walden-Gałuszko K. de, 1993, *Wykorzystywanie badania jakości życia w psychiatrii*, „Pamiętnik VII Gdańskich Dni Leczenia Psychiatrycznego” 24–25.09.
- Walter-Busch E., 1983, *Subjective and Objective Indicators of Regional Quality of Life in Switzerland*, „Social Indicators Research”, 12, nr 4, s. 337–391.
- Wartości i normy. Komunikat z badań CBOS, 2013, <http://www.cbos.pl> (dostęp: 20.05.2016).
- Wielka encyklopedia PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/jakosc-zycia;3916390.html> (dostęp: 1.10.2020).
- Willemsen D., 2010, *The Measurement of Customer Satisfaction. Existing Research, Comparison of Different Methods, and Critical Appraisal*, Grin Verlag, Aachen.
- Willemsen, D., 2011, *The Measurement of Customer Satisfaction: Existing Research, Comparison of Different Methods, and Critical Appraisal*, GRIN Verlag.
- Witek J., 2003, *Rola samorządu terytorialnego w kształtowaniu poziomu życia mieszkańców regionu*, w: J. Karwowski (red.), *Relacje między samorządem terytorialnym i podmiotami rynku regionalnego. Wybrane problemy*, Szczecin.
- Witek J., 2020, *Energy Demand in The Hierarchy of Households' Socio-Economic Needs*, „International Journal of Business and Management Invention”, April, Seville.
- Wnuk M., Zielonka D., Purandare B., Kaniewski A., Klimberg A., Ulatowska-Szostak E., Palicka E., Zarzycki A., Kaminiarz E., 2013, *Przegląd koncepcji jakości życia w naukach społecznych*, „Hygeia Public Health”, 48, nr 1.
- Wojciechowski E., 2003, *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa
- Wojciechowski E., 2004, *Mechanizmy rynkowe w sektorze publicznym*, w: *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, nr 1023, Wrocław.

- Wojciechowski, E., 2012, *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, wyd. drugie popr. i rozszerz., Warszawa.
- Wpływ koronawirusa na emocje i zachowania Polaków – badanie (2020), <https://www.swps.pl/centrum-prasowe/informacje-prasowe/21557-wplyw-koronawirusa-na-emocje-i-zachowania-polakow?dt=1> (dostęp: 3.04.2021).
- Woźniak Z., 2005, *Materialno-socjalne komponenty jakości życia mieszkańców Poznania*, w: R. Cichocki (red.), *Wskaźniki jakości życia mieszkańców Poznania*, t. 1, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Wskaźniki zielonej gospodarki w Polsce*, 2016, Wydawnictwo Urzędu Statystycznego w Białymstoku, Białystok, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/srodowisko-energia/srodowisko/wskazniki-zielonej-gospodarki-w-polsce,5,1.html> (dostęp: 5.08.2020).
- Zadowolenie z życia. Komunikat z badań CBOS*, 2015, nr 3, <http://cbos.pl> (dostęp: 15.04.2016).
- Zawicki M., 2011, *Nowe zarządzanie publiczne*, PWE, Warszawa.
- Zawicki M., Mazur S., Bober J. (red.), 2004, *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym. Najlepsze praktyki*, Kraków.
- Zienkowski L., 1979, *Poziom życia: metody mierzenia i oceny*, PWE, Warszawa.

Spis tabel

- Tabela 1.1. Podobieństwa i różnice między organizacjami publicznymi a przedsiębiorstwami /17
- Tabela 2.1. Zadania własne poszczególnych szczebli jednostek samorządu terytorialnego /30
- Tabela 2.2. Zadania z zakresu administracji samorządowej zlecane poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego /32
- Tabela 2.3. Relacje pomiędzy obiektywnym i subiektywnym aspektem jakości życia /39
- Tabela 2.4. Możliwości wykorzystania wyników badań obiektywnej i subiektywnej jakości życia na poziomie lokalnym w procesie kreowania rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego /46
- Tabela 3.1. Charakterystyka populacji badanych powiatów ze względu na płeć i wiek /50
- Tabela 3.2. Struktura badanej próby /50
- Tabela 3.3. Aspekty wyszczególnione w ramach subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z życia osobistego /52
- Tabela 3.4. Aspekty wyszczególnione w ramach subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z życia zawodowego /53
- Tabela 3.5. Aspekty wyszczególnione w ramach subindeksu mierzącego poziom zadowolenia z warunków życia /53
- Tabela 3.6. Sposób oceny wyników Indeksu Jakości Życia /54
- Tabela 3.7. Zestawienie wyodrębnionych dziedzin i aspektów życia społecznego i przypisanych im wskaźników w ramach pomiaru obiektywnej jakości życia /55
- Tabela 3.8. Dodatkowe wskaźniki uwzględnione w pomiarze obiektywnej jakości życia /57
- Tabela 3.9. Zestawienie propozycji subiektywnych i obiektywnych wskaźników jakości życia /58
- Tabela 3.10. Relacje pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia według autorskiej koncepcji (w przypadku gdy wskaźniki statystyczne są stymulantami) /61

- Tabela 3.11. Relacje pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia według autorskiej koncepcji (w przypadku gdy wskaźniki statystyczne są destymulantami) /62
- Tabela 3.12. Zestawienie wybranych wskaźników wykorzystywanych do identyfikacji relacji między obiektywną a subiektywną jakością życia /62
- Tabela 3.13. Charakterystyka zidentyfikowanych relacji pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia na podstawie koncepcji Filippa i Ferringa oraz koncepcji autorskiej /63
- Tabela 4.1. Poziom zadowolenia mieszkańców badanych powiatów z życia ogółem oraz jego wybranych aspektów (w %) /66
- Tabela 4.2. Przeciętne oceny ważności i poziomu satysfakcji badanych z różnych aspektów życia osobistego (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /69
- Tabela 4.3. Przeciętne oceny ważności i poziomu satysfakcji badanych z różnych aspektów życia zawodowego (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /70
- Tabela 4.4. Przeciętne oceny ważności i poziomu satysfakcji badanych z różnych aspektów życia w obecnym miejscu zamieszkania (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /73
- Tabela 4.5. Przeciętne oceny poziomu satysfakcji badanych mieszkańców z usług publicznych w miejscu zamieszkania oraz działań władz związanych z rozwojem danego obszaru (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /74
- Tabela 4.6. Wartości QLI oraz subindeksów w poszczególnych powiatach /76
- Tabela 4.7. Wartości QLI oraz subindeksów w zależności od cech demograficznych respondentów /78
- Tabela 5.1. Sytuacja finansowa badanych powiatów na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /82
- Tabela 5.2. Wskaźniki obciążenia demograficznego i przyrost naturalny w badanych powiatach (dane za 2016 rok) /84
- Tabela 5.3. Infrastruktura i stan zdrowia mieszkańców badanych powiatów na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /87
- Tabela 5.4. Sytuacja mieszkaniowa i wyposażenie mieszkań w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /88
- Tabela 5.5. Stan i wykorzystanie infrastruktury czasu wolnego w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /90
- Tabela 5.6. Infrastruktura edukacyjna i ocena edukacji w powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /91

- Tabela 5.7. Infrastruktura komunikacyjna w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /93
- Tabela 5.8. Warunki środowiska naturalnego w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /95
- Tabela 5.9. Sytuacja w zakresie bezpieczeństwa w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /98
- Tabela 5.10. Charakterystyka rynku pracy w badanych powiatach na podstawie wybranych mierników (dane za 2016 rok) /99
- Tabela 5.11. Korzystanie z pomocy społecznej przez gospodarstwa domowe w badanych powiatach w świetle wybranych mierników (dane za 2016 rok) /100
- Tabela 6.1. Średnie oceny dla bezpieczeństwa osobistego i bezpieczeństwa majątku w poszczególnych powiatach (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /114
- Tabela 6.2. Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w poszczególnych powiatach w latach 2013–2016 /115
- Tabela 6.3. Oceny respondentów dotyczące czystości na terenie danej JST (w %) /117
- Tabela 6.4. Średnie (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) i ogólne oceny obrazujące zadowolenie z pracy mieszkańców poszczególnych powiatów /123
- Tabela 6.5. Subiektywne oceny respondentów na temat możliwości znalezienia zatrudnienia w poszczególnych powiatach (w %) /124
- Tabela 6.6. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych powiatach (w %) /127
- Tabela 6.7. Relacje pomiędzy obiektywnym i subiektywnym aspektem jakości życia według autorskiej koncepcji /128
- Tabela 6.8. Zidentyfikowane wybrane relacje pomiędzy obiektywnym a subiektywnym aspektem jakości życia dla analizowanych powiatów /129
- Tabela 6.9. Istotność poszczególnych obszarów jakości życia na podstawie wyników badania ankietowego dla powiatu wałeckiego /133
- Tabela 6.10. Istotność poszczególnych obszarów jakości życia na podstawie wyników badania ankietowego dla powiatu drawskiego /135
- Tabela 6.11. Istotność poszczególnych obszarów jakości życia na podstawie wyników badania ankietowego dla powiatu złotowskiego /137
- Tabela 6.12. Istotność poszczególnych obszarów jakości życia na podstawie wyników badania ankietowego dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego /139

Spis rysunków

- Rysunek 1.1. Model systemu otwartego jednostki samorządu terytorialnego na przykładzie gminy /19
- Rysunek 2.1. Obszary jakości życia badane przez GUS /35
- Rysunek 2.2. Powiązania między jakością życia oraz spójnością społeczną i zrównoważonym rozwojem w koncepcji H.-H. Nolla i R. Berger-Schmitt /40

Spis wykresów

- Wykres 4.1. Przeciętny poziom satysfakcji mieszkańców badanych powiatów z życia ogółem oraz jego wybranych aspektów (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /67
- Wykres 4.2. Indeks Jakości Życia oraz subindeksy dla analizowanych obszarów jakości życia mieszkańców badanych powiatów ogółem (wartość maksymalna indeksu = 100) /75
- Wykres 6.1. Wartości średnie oceny ścieżek rowerowych oraz łatwości przemieszczania się nimi rowerem w poszczególnych powiatach (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /108
- Wykres 6.2. Samoocena własnego zdrowia w opinii respondentów z poszczególnych powiatów /109
- Wykres 6.3. Dostępność usług medycznych w ocenie respondentów z poszczególnych powiatów (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /110
- Wykres 6.4. Średnie subiektywne oceny wysokości wynagrodzenia w poszczególnych powiatach (w skali 1–5, gdzie 5 to najwyższa ocena) /111
- Wykres 6.5. Wysokość oceny netto dla warunków mieszkaniowych (w %) /112
- Wykres 6.6. Wysokość ocen netto dla bezpieczeństwa osobistego i majątku w poszczególnych powiatach (w %) /114
- Wykres 6.7. Powierzchnia terenów zielonych na terenie badanych powiatów w latach 2013–2016 (w ha) /120

Informacje o autorach

Dr hab. Krzysztof Błoński

Instytut Zarządzania

Uniwersytet Szczeciński

ORCID: 0000-0002-1713-625X

Dr hab. Augustyna Burlita, prof. US

Instytut Zarządzania

Uniwersytet Szczeciński

ORCID: 0000-0002-5355-3237

Dr hab. Jolanta Witek, prof. AJP

Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

ORCID: 0000-0002-8120-6494

Subjective and objective quality of life in management of local government units

Summary

The introduction of market principles to public administration and the indication of the quality of life as the overriding objective and priority, inter alia, in long-term development strategies of Poland, the European Union or the United Nations, also translated into changes in the functioning of local government units (lgu). Among other things, they began to focus more on the needs and expectations of residents as recipients of public services and on the best possible performance of tasks imposed on them by law, the main result of which should be a high quality of life of the local government community, thanks to the sustainable development of a given territorial unit.

A region, city, county or municipality, performing the functions ascribed to them, are above all a place to live for people, offering specific conditions/benefits in the place of residence. The inhabitants are the main clients of local government units, and at the same time an important resource of a given area, taking into account its human and social capital, which are also important factors determining the level of socio-economic development, innovation and competitiveness of a given territorial unit. Therefore, an increasing number of local government units are interested in studying the quality of life of the inhabitants, especially in local systems. They allow us to better understand the needs of the inhabitants, get to know their opinions, identify the gaps between the subjective and objective quality of life and assess the economic, social and environmental effects of activities carried out in the process of local government unit management. Therefore, they provide a lot of information important for inter alia formulation of development goals and strategies and assessment of their implementation.

This monograph, which addresses the issue of the role and study of the subjective and objective quality of life of residents on the example of selected counties, in the context of the management of local government units, is in line with the mainstream of the presented deliberations. In the theoretical part of the study the most important issues relating to the specificity of local government unit management were characterized, the role of the inhabitants life quality as one of the main objectives, and at the same time measures

of the effectiveness of the lgu management process, and the need for an integrated approach to the quality of life, including both subjective and objective quality of life was emphasized. The concepts and examples of measuring quality of life were also presented.

The empirical part presents the results of the author's secondary and primary research on the measurement of subjective and objective quality of life in the local system, in relation to the lgu management process. The research on subjective quality of life was conducted between 2016 and 2018 on a representative random sample of residents. It used a direct survey questionnaire and a five-point scale to measure satisfaction with various aspects of quality of life. On the basis of respondents' subjective assessments, the Quality of Life Index (QLI – Quality of Life Index) of the inhabitants of the individual counties was determined, based on the CSI (Customer Satisfaction Index) methodology and being an aggregate measure consisting of three so-called sub-indexes relating to the level of satisfaction of the inhabitants with: living conditions in the county, personal life and professional life. On the other hand, the objective assessment of the quality of life was made on the basis of indicators estimated on the basis of found data for the years 2013–2016 for the areas of quality of life on which the local government has a direct or indirect influence, i.e.: health, communication, social and public safety, leisure, environment, education and work. Next, the results of both completed surveys, i.e. on subjective and objective quality of life, were compared by putting together the indicators characterising the individual areas of quality of life in the studied counties.

This made it possible to determine the areas of quality of life that were the most important to the inhabitants of the counties under analysis, their satisfaction with various aspects of their personal lives, their professional lives, the living conditions in a given place and their lives in general, as well as to assess the objective living conditions and their differentiation both in individual counties and according to the characteristics of the respondents. It was possible to notice differences in subjective and objective measures of quality of life in some of the areas analysed. Also, the respondents were not always most satisfied with those aspects of life that were most important to them. This indicates, firstly, that the assessments of the inhabitants of a given county in relation to the living conditions in a given place were not always consistent with the assessments resulting from objective measures. Secondly – one can speak of the existence of a gap between what the inhabitants of particular counties expect and desire, and what in their subjective opinion they receive and experience.

The conducted research also made it possible to identify the problems that need attention in the analysis of the subjective and objective quality of life in local systems. Among other things, they are related to the need to think about and develop an appropriate set

of indicators constituting a basis for the evaluation of the subjective and objective quality of life in local systems, especially taking into account the availability of certain statistical data in local systems. It is also important to identify areas requiring additional – more detailed – research to better explain the analysed phenomena or reasons for discrepancies between subjective and objective assessments of specific areas.

Badania nad jakością życia stanowią istotny przedmiot analiz przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, a także instytucji państwowych (m.in. Głównego Urzędu Statystycznego). Mają zatem charakter interdyscyplinarny. Bez wątpienia analiza jakości życia, prowadzona w skali kraju, regionu, miasta, czy gminy, a więc społeczności samorządowej jest istotna i potrzebna, ponieważ nie tylko diagnozuje określone zjawiska, lecz także ma często wymiar aplikacyjny.

Przedstawiona do oceny monografia stanowi interesujące i usystematyzowane opracowanie dotyczące subiektywnej i obiektywnej jakości życia w układach lokalnych w odniesieniu do procesu zarządzania w tych jednostkach. Jest to problematyka, która relatywnie rzadko jest przedmiotem analiz i dociekań naukowych, a wedle wiedzy recenzentki po raz pierwszy w odniesieniu do powiatów. Ukazanie różnic między poszczególnymi powiatami może być wykorzystane do pokazania dystansów i możliwości ich skracania.

Z recenzji
prof. dr hab. Anny Dąbrowskiej